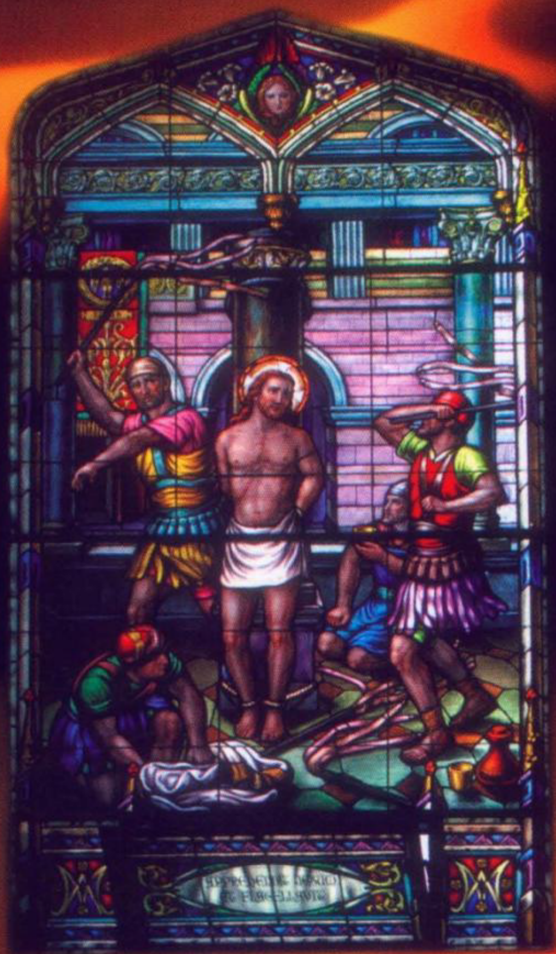
BARABAS

MARIA CORELLI

ISTORISIRE DE PE TIMPUL LUI HRISTOS

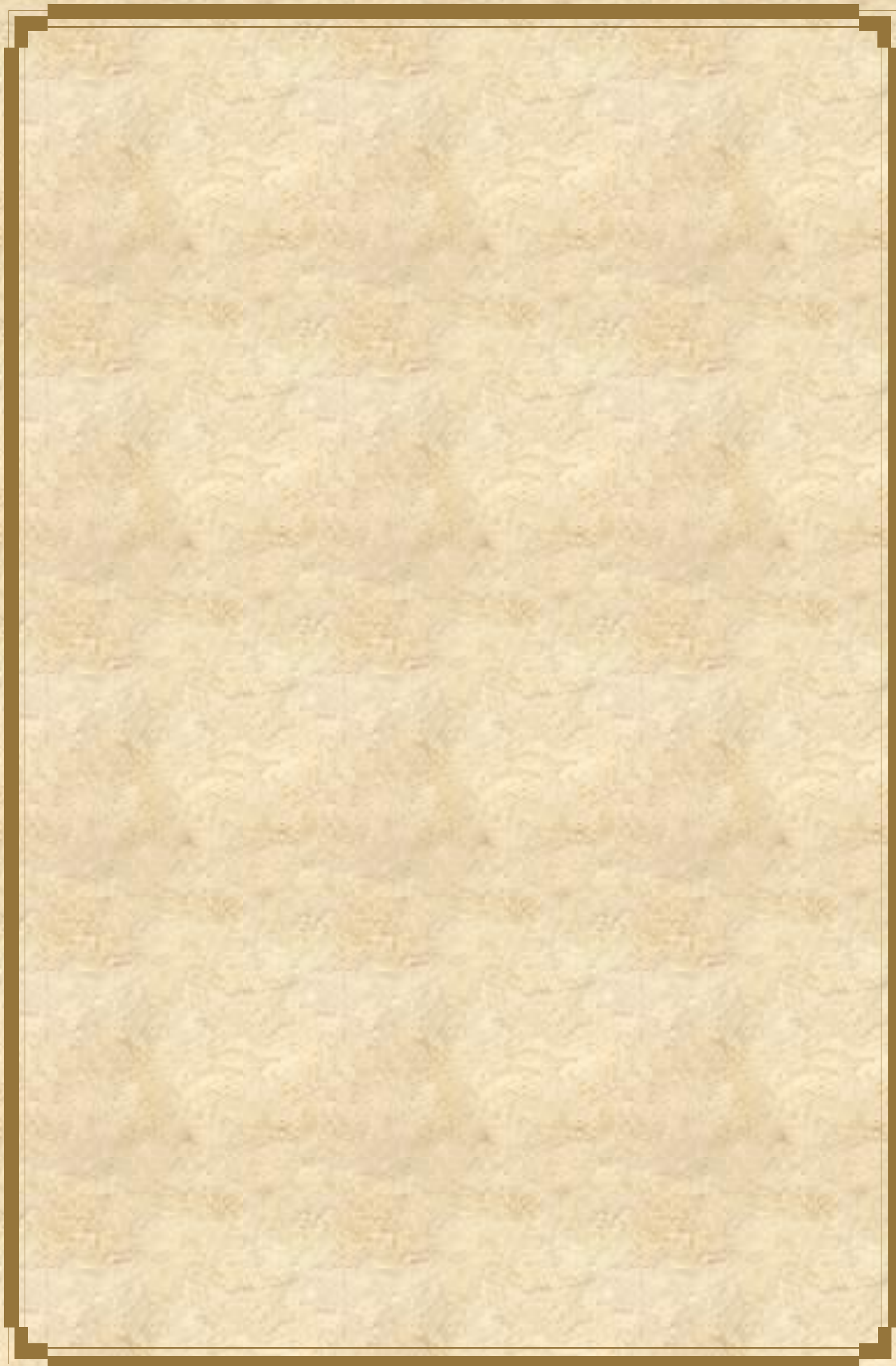
ALDO PRESS

MARIA CORELLI

BARABAS

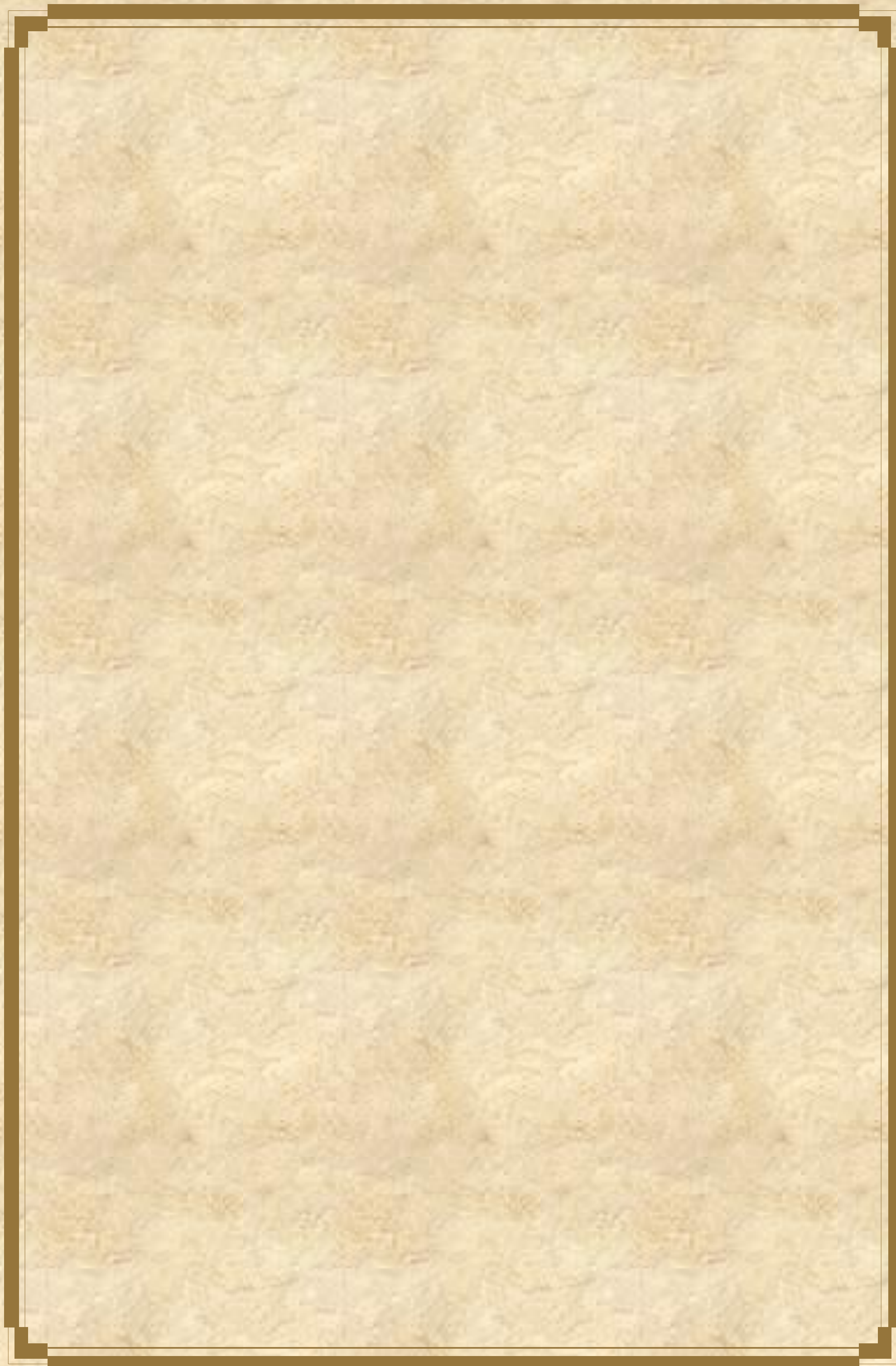
ISTORISIRE DE PE TIMPUL LUI HRISTOS

ALDO PRESS

Maria Corelli
Barabas

Editor Aldo Press, Bucureşti

PARTEA I

I

Era spre sfârşitul unei lungi zile de Siria, plină de arşiță. Văpaia ei înăbuşitoare fusese aproape de nesuferit. Un miros urât, otrăvitor, se ridica de pe pardoseala de scânduri umede a închisorii evreieşti, stricând şi puținul aer ce mai era acolo. Dedesubt, în adâncurile cele mai de jos ale ei, domnea un întuneric dens; numai în despărțitura sortită celor mai mari criminali pătrundea cu îndârjire o rază subțire de lumină. Deşi această rază era numai o slabă oglindire a admirabilei străluciri a cerului oriental, totuşi chiar şi ea supăra privirile singurului întemnițat asupra căruia cădea, făcându-l să se apere de ea cu înjurături şi blesteme sălbatice. Trăgându-se îndărăt pe cât îi permiteau lanțurile, el îşi acoperi fața cu mâinile-i ferecate, ascuzându-şi-o de lumină, şi-şi muşcă buzele, în răutatea sa neputincioasă, până când gura i se umplu de propriul său sânge cald.

Adeseori el se deda la o astfel de înfruntare fără rost: în mintea lui, se războia şi se înfuria împotriva acelei raze de lumină, care întocmai ca o sabie despica întunericul de nepătruns. El privea la această rază ca la un duşman jurat, veşnic izvor de chinuri. După ea socotea

vremea de afară: când apărea raza, ştia că e ziuă; când dispărea, ştia că vine noaptea. Altă idee de scurgere a vremii nu avea. Existența lui nu era altceva decât un lung şir de dureri surde, întrerupt prin izbucniri de răutate neputincioasă, care-l satisfăceau însă prea puțin, lăsându-l într-o stare şi mai rea. El părea că nu-şi dă seama de altceva decât că, din pricina acestei raze de lumină care cădea pieziş asupra lui, îi slăbeau vederile şi i se măreau toate suferințele. Într-un spațiu deschis, el ar fi putut suporta toată strălucirea soarelui din Siria; nimeni n-ar fi putut arunca o privire aşa de îndrăzneață ca el asupra globului de foc care stăpâneşte cu măreție albastrul cerului, dar aici, această rază orbitor de luminoasă pătrunzând printr-o îngustă crăpătură a zidului, ce era şi unica răsuflătoare în această temniță mizerabilă, aici, ea i se părea întruparea ironiei şi batjocurei revoltătoare. Mereu se jeluia contra acestei raze şi acum, zvârcolindu-se pe mindirul său de paie mucegăite, blestemând, se trase tot mai departe în întuneric. Blestemă şi pe Dumnezeu, şi pe oameni, răsucindu-se cuprins de mânie. Era singur, dar nu în completă singurătate; aproape de acelaşi colț în care se înghesuise ca un animal sălbatic, era o ferestruică cu gratii de fier, o deschizătură spre odaia vecină; prin această ferestruie, deodată, se întinse o mână slabă şi murdară. După câteva mişcări bâjbâitoare prin aer, această mână găsi, în fine, ce să apuce şi trase de poala hainei lui, în timp ce un glas răguşit îl chemă pe nume: „Barabas”.

El se întoarse cu o mişcare iute, plină de mânie, provocând zângănitul jalnic al lanțurilor sale.

– Ce vrei?

– Ne-au uitat, gemu glasul. Azi dimineață nu ne-au adus mâncare. Mor de foame şi de sete… Regret că ți-am văzut fața şi că m-am făcut părtaş relelor tale isprăvi.

Barabas nu răspunse nimic.

– Îți aduci tu aminte, continuă nevăzutul său tovarăş, ce anotimp este acum la noi?

– Nu mă țin eu de socotit anotimpurile, ripostă cu dispreț Barabas. Şi apoi la ce mi-ar folosi anotimpurile? Că va fi trecut un an ori mai mulți de atunci, de când ne-au adus aici, tot una mi-i. Dar tu ştii?

– Optsprezece luni au trecut, de când tu ai ucis pe acel fariseu, răspunse vecinul cu vădită răutate… Şi să nu fi făcut acest rău, noi am fi fost feriți acum de această nenorocire. Îți spun drept, chiar e de mirare că am mai trăit încă atât de mult, căci vezi, acum sunt iarăşi Paştile.

Barabas nu răspunse nici un cuvânt, nu exprimă nici mirare, nici compătimire.

– Îți aduci aminte de obiceiul Paştilor? continuă acela. Un deținut ales de popor trebuie să fie pus în libertate! Ah! De-am fi unul din noi! Atunci noi am fost zece, zece dintre cei mai buni oameni ai Iudeei; desigur, afară de tine, căci tu ți-ai ieşit din minți din cauza patimei tale… şi ştiut este că nu-i nebun mai mare pe lume decât omul gelos înfuriat.

Barabas iarăşi tăcu.

– Dacă nevinovăția e un merit, continuă nepotolitul glas prin ferestruică, atunci alegerea va cădea asupra mea. Sunt eu oare vinovat? Dumnezeul părinților mei e martor că mâinile mele nu sunt pătate de sângele drepților. Eu nu am ucis nici un fariseu. Puțin aur, iată tot ce am căutat eu…

– Şi oare nu ți l-ai luat? Îl întrerupse deodată, cu dispreț, Barabas. Fățarnice! Nu ai prădat tu oare pe fariseu luând de la el tot, până la cel din urmă lucru de preț? Nu te-a prins pe tine paznicul când smulgeai cu dinții inelul prețios din degetul lui pe când el încă sufla? Scurtează-ți îngâmfările. Tu eşti cel mai rău hoț din tot Ierusalimul şi chiar tu însuți ştii aceasta.

Dincolo de ferestruică se auzi un sunet ca un muget şi mâna se agită cu o furie pripită şi tot aşa pripit dispăru. Urmă o tăcere…

– Toată ziua fără mâncare, suspină iarăşi glasul, şi nici o picătură de apă! Dacă nu vor veni mai curând, eu cu

adevărat voi muri! Voi muri în întuneric, în această groaznică închisoare.

Aici slabele sunete se prefăcură în plânset de frică.

– M-auzi tu, blestemate Barabas, eu voi muri!

– Aşa sfârşit îţi şi trebuie ţie, răspunse cu nepăsare Barabas. De-acum, cel puţin, cine va avea aur, va putea dormi liniştit, cu uşile deschise!

Iarăşi pătrunse prin ferestruică mâna, de data aceasta cu pumnul strâns arătând caracterul grosolan al posesorului ei nevăzut.

– Tu eşti un demon, Barabas! Şi umbră vagă a unei feţe desfigurate şi cu părul încâlcit, se ivi o clipă în cadrul ferestruicii. Mă jur că voi trăi încă, măcar până te voi vedea răstignit!

Barabas continuă să tacă şi se dete îndărăt cu lanţurile sale zornăitoare. Cu un gest de vie durere, el ridică cu frică ochii în sus şi respiră adânc. Raza nu mai strălucea în temniţă, ea se prefăcuse într-o lumină dulce, roşiatică şi palidă.

– Apusul soarelui! Şopti el. De câte ori a răsărit şi a apus soarele, de când n-am mai văzut-o? Acesta e ceasul care-i plăcea. Ea, cu prietenele, se va duce la fântâna care se află în spatele casei tatălui ei şi se va odihni şi veseli sub palmieri, pe când eu..., eu... O, Dumnezeule al răzbunării! Eu n-am să-i mai văd niciodată chipul! Optsprezece luni de tortură! Optsprezece luni în acest mormânt şi nici o speranţă de scăpare!

Cu un gest brusc, se ridică şi se întinse. Capul aproape îi atingea plafonul şi el păşi cu băgare de seamă; lanţurile grele pe picioarele lui goale, zornăiau la fiecare mişcare. Punând un picior pe o muchie a peretelui, ajunse cu ochii în dreptul crăpăturii pe unde pătrundea lumina de foc a apusului; dar prea puţin putea vedea prin ea: numai pământul uscat şi ars din curtea împrejmuită a temniţei şi un singur palmier cu frunzele întinse spre cer. El începu să privească cu atenţie, căutând să distingă şirul îndepărtat al munţilor înneguraţi, care înconjurau oraşul,

dar istovit de mult post, nu-şi mai putu menține poziția şi se întoarse în ungherul de mai înainte. Acolo se aşeză, urmărind cu un aer trist lumina roşietică, ce se proiecta pe duşumele. Această lumină se reflecta pe fața lui, pe sprâncenele stufoase şi ochii aprinşi de mânie şi posomorâți, pe pieptul gol, care se ridica anevoie şi fără putere din cauza luptei lungi cu foamea, şi poleia cu o dungă arămie lanțurile masive de fier, care-i legau mâinile.

Cu părul vâlvoi şi barba neîngrijită, părea mai curând un animal sălbatic prins în cuşcă decât o ființă omenească. Coapsele şi pântecele îi erau înfăşurate cu o bucată de rogojină legată cu un curmei. Căldura în temniță era insuportabilă, şi totuşi, din timp în timp, el tremura în acest întuneric înăbuşitor sprijinindu-şi fața pe mâinile ferecate, îndoite pe genunchi. Nemişcat, cu privirea ațintită ca de bufniță, se uita la raza de soare, care treptat pălea şi se stingea încet. „La început lumina era roşie, strălucitoare, ca sângele acelui fariseu ucis, se gândi Barabas cu un surâs răutăcios, acum s-a făcut roz-pal, ca rumeneala lesne trecătoare a unei femei frumoase.” La acest gând el tresări din tot corpul şi cu un suspin îşi frânse cu durere mâinile, ca şi cum ar fi trecut printr-o insuportabilă suferință fizică, „Iudito! Iudito! Iudito!” şopti el. „Dragă Iudito!” şi tremurând se întoarse şi-şi lipi fruntea de peretele umed şi alunecos şi rămase nemişcat ca o statuie de piatră. Ultima strălucire a soarelui se stinse şi un întuneric adânc acoperi totul. Nici un zgomot, nici o mişcare nu trădau prezența unei ființe omeneşti în acest întuneric îngrozitor. Când şi când, se auzea numai tainicul ronțăit al şoarecilor care fugeau grăbiți pe duşumele, apoi iarăşi se înstăpânea o tăcere adâncă, mormântală.

În acest timp cerul se îmbrăca în toată măreția lui.

Stelele, trezindu-se, pluteau în spațiul purpuriu şi păreau nişte nuferi pe deasupra apei. La răsărit, o dungă argintie arăta de unde trebuia să răsară în curând luna.

Prin crăpătura din peretele temniței abia se putea zări numai o stea, dar mai târziu, când luna se arătase la orizont, nici o rază argintie a ei nu putu pătrunde în întunericul temniței, ca să lumineze cu blândețe jalnica figură a nenorocitului deținut. Singur şi nevăzut, el se lupta cu boala fizică şi morală, el însuşi nebănuind că tot peretele, lângă care sta ghemuit, era de mult udat de lacrimi, de aceleaşi lacrimi arzătoare, asemenea picăturilor de sânge, pe care le plângea şi el în cumplita lui agonie.

II

Ceasurile treceau încet... Deodată tăcerea profundă fu întreruptă de un zgomot îndepărtat: ca o revărsare neaşteptată a mării, el începuse de departe şi, apropiindu-se, prevestea că ceva rău se va petrece. Apropiindu-se încet şi devenind tot mai tare, acest zgomot se izbea de pereții temniței şi se răsfrângea în mii de ecouri... Se distingeau deja glasuri şi tropotul dezordonat al multor paşi şi zăngănit de arme. Glasurile strigau răguşit, se auzeau fluierături şi uneori o lumină de facle se răsfrângea în temnița în care zăcea Barabas.

Deodată, un hohot de râs domină gălăgia generală şi cineva strigă: „Proroace, ghiceşte cine te-a lovit!?” Râsul deveni general. Izbucni un întreg cor de strigăte, fluierături şi răcnete ca de atac.

După aceea, o mică întrerupere; țipetele sălbatice încetară şi în locul lor se auzi o ceartă între două sau trei căpetenii. Iarăşi se porni tumultul, trecând încet pe lângă temniță şi apoi pierzându-se treptat, ca nişte tunete îndepărtate.

Când încă mai dura vacarmul, se auzi zăngănitul lanțurilor şi loviturile mâinilor uscate la ferestruica

despărțitoare şi glasul, care vorbise mai înainte, izbucni iar:

– Barabas!

Răspunsul nu urmă însă.

– Barabas, auzi tu mulțimea, care trece?

Din nou tăcere.

– Barabas! Câine! Ucigaşule! Şi cel ce vorbea izbea, acum, puternic cu pumnii în gratii. Ce, tu eşti surd la veştile cele bune? Îți spun eu: e răscoală în oraş! Poate că prietenii noştri au reuşit. Jos legea! Jos tiranul, care ne constrânge! Jos fariseii! Jooos cu toții! Şi el începu a râde, dar râsul lui semăna a rânjet răguşit. Barabas, noi vom fi eliberați. Liberi! Gândeşte-te, hoțule! Mii de blesteme asupra ta! Tu dormi ori ai murit, de ce nu-mi răspunzi?

Dar el în zadar ridica glasul şi în zadar lovea cu pumnii în gratii. Barabas era mut. Luna, care se ridicase deja până la mijlocul cerului, trimitea înăuntru o rază din lumină ei enigmatică, aşa că figura lui era aproape neobservată pentru deținutul, care privea printre gratii. În acest timp, zgomotul mulțimii se pierdea în depărtare şi numai uneori venea câte un ecou surd ca vuietul depărtat al valurilor izbite de maluri.

– Barabas! Barabas! Şi vocea slabă, iritată, deveni deodată mai puternică, împinsă de o răutate ascunsă. Tu nu dai nici o atenție veştilor bune, atunci ascultă şi rele! Ascultă! Ascultă pe prietenul tău Hanan, care ştie mai bine ca tine vicleşugul femeilor! De ce ai ucis tu pe acel fariseu? Eşti un prost! Ai muncit degeaba! Lăudăroşia lui era dreaptă şi Iudita ta nu era altceva decât o…

Cuvântul de ruşine, pe care voia să-l spună n-avu timp să-l pronunțe. Barabas, nepăsător până aici, deodată se repezi la Hanan, ca un leu înfuriat, îi apucă mâinile, pe care acesta le petrecuse printre gratii şi i le strânse cu atâta sălbăticie, încât aproape îi frânse oasele.

– Blestemate Hanan! Câine! De-i mai pronunți o dată numele, îți frâng mâinile tale tâlhăreşti şi-ți las numai cionturile pentru hoție!

Față în față, la lumina slabă a lunii, aproape nevăzându-se unul pe altul, ei se luptară câtva timp cu o furie neputincioasă; lanțurile lor, lovindu-se de gratii, zăngăneau strident; cu un înspăimântător răcnet de durere, Hanan îşi smulse degetele şi mâinile însângerate din strânsoarea sălbatică şi sleit de putere căzu îndărăt în întunericul celulei sale. Barabas, suflând din greu, se aruncă pe mindirul său; toți nervii i se zbăteau şi el tremura.

– Dar dacă o fi adevărat? Scrâşni el printre dinții strânşi, dacă m-a înşelat într-adevăr şi toată frumusețea e numai o mască pentru laşitatea ei? O, Doamne! Atunci ea este de o mie de ori mai rea ca mine şi crima mea față de a ei o nimica-toată!

El îşi lăsă capul pe mâinile-i întinse şi rămase nemişcat, căutând să dezlege problema propriei sale firi, a patimilor sale îndrăznețe şi neîmblânzite. Dar era aşa de greu acest lucru, încât cu încetul gândurile i se împrăştiară şi el căzu într-o uitare tulbure, ce i se părea dulce după suferința de adineauri. Pumnii lui strânşi se desfăcură, respirația i se linişti şi răsuflând adânc de oboseală se întinse de-a lungul pe mindir, ca un câine obosit şi adormi.

Noaptea era în culmea splendorii. Luna şi stelele îşi urmau liniştite legile lor şi din toate părțile se înălța către ceruri o rugăciune în diverse forme şi credințe. Rugăciunea milostivirii, iertării şi binecuvântării pentru acea omenire, care nu avea nici milă, nici iertare! După aceea, cu o iuțeală magică, adâncimile întunecoase ale cerului se transformară în cenuşiu-pal, luna se ascunse şi stelele se stinseră, una după alta, ca lămpile după un spectacol…

Aerul se împrospătă şi dimineața sosi. Barabas continua să doarmă. În somn, inconştient, ei îşi întorsese fața înspre lumina palidă ce pătrundea în temniță şi un surâs uşor înlocuise posomoreala lui de mai înainte. În timp ce el stătea astfel, cineva şi-ar fi putut face o idee

cam ce înfăţişare va fi avut această fiinţă sălbatică şi necurată, în tinereţea sa: era oarecare graţie în poza lui, abstracţie făcând de membrele lui ferecate în lanţuri.

Deasupra bărbii dese, nepieptănate, se vedea gura cu o gingaşă îndoitură a buzelor şi urmele unei trecute frumuseţi se observau pe fruntea largă şi ochii lui închişi. În adevăr el era un criminal furios, nepocăit, dar, în deplina linişte a somnului lui, putea fi luat ca o jertfă nevinovată a nemiloasei soarte.

Cu revărsatul zilei se auzi o neobişnuită mişcare şi zarvă afară. În curtea temniţei Barabas. Încă adormit, auzea zgomotul, dar nu-şi dădea seama de el. Apoi, fiindcă vacarmul tot creştea, el deschise ochii şi ridicându-se într-un cot, stătu să asculte mai bine. Curând distinse zăngănit de arme şi paşi cadenţaţi de soldaţi, din ce în ce mai aproape. Somnoros şi moleşit cum era, până să se întrebe ce putea fi această neobişnuită întâmplare, cheia se răsuci în broască, grelele zăvoare fură trase, uşa se deschise şi o lumină vie străluci în temniţă, deodată, încât el, fără voie, ridică mâinile la ochi ca să-i apere ca de o lovitură. Clipind ca o pasăre de noapte, el se sculă, privind ţintă şi aiurit la ce vedea înaintea lui. În uşa temniţei era o grupă de soldaţi romani înarmaţi şi în fruntea lor, cu o faclă în mâini, stătea un sutaş[1].

– Barabas, ieşi!

Barabas privi ameţit, nepricepând nimic. Deodată răsună un strigăt sonor:

– Şi eu, eu, Hanan! Sunt nevinovat! Chemaţi-mă şi pe mine la judecată! Fiţi drepţi! Nu eu am ucis pe fariseu, ci Barabas! Mila sărbătoarei, trebuie să fie pentru Hanan! Nu se poate să luaţi pe Barabas şi pe mine să mă lăsaţi aici!

Nimeni nu dădu atenţie acestor strigăte. Sutaşul repetă ordinul:

– Barabas, ieşi!

---

[1] Ofiţer ce are în subordine peste 100 de soldaţi. (n. tr.).

Trezindu-se de-a binelea şi ridicându-se cu greu, Barabas se sforţă să execute ordinul, dar lanţurile grele îl împiedicau. Văzând aceasta, sutaşul dete ordin oamenilor săi şi câteva momente după aceea, cătuşele de la picioare căzură şi criminalul fu înconjurat de gardă.

– Barabas! Barabas! Continuă să strige Hanan.

Barabas se opri, privind aiurit la soldaţii care-l înconjurau, apoi se uită la comandant.

– Dacă mă duceţi la osândă, zise el încet, vă rog, daţi hrană acelui om. El a răbdat de foame şi de sete toată ziua şi toată noaptea… şi mi-a fost prieten… cândva.

Ofiţerul se uită la el cu mirare.

– Aceasta e ultima ta dorinţă? Întrebă el. Acum sunt Paştile şi noi îţi vom satisface orice va fi cu putinţă.

El începu să râdă cu oamenii lui, iar Barabas privea fix înainte. Ochii lui luară expresia unei fiare prinse în cursă.

– Faceţi aceasta din milă, îngăimă el încet, şi eu sunt flămând şi însetat, dar Hanan e mai slab ca mine.

Sutaşul se uită iarăşi la el, însă de astă dată nu-i mai răspunse. Întorcându-se repede, trecu în fruntea soldaţilor, dete comanda şi cu Barabas în mijloc porniră. Ieşind din coridoarele pietruite ale temniţei, soldaţii stinseră faclele. Noaptea trecuse şi se făcuse dimineaţă.

III

Ieşind în curtea temniţei, compania se opri aşteptând să fie deschise porţile grele. Dincolo de ele era strada, oraşul, libertatea! Barabas, privind înainte, scoase un geamăt răguşit şi îşi duse mâinile osoase la gât, ca şi cum se înăbuşea.

– Ce ai? întrebă unul din însoţitori şi-l lovi cu arma în coastă. Scoală prostule, că doar o adiere de vânt n-a

putut să te răpună ca pe un bou doborât la pământ.

Barabas însă, într-adevăr, se clătina şi ar fi căzut cu totul, dacă soldaţii nu l-ar fi sprijinit, înjurându-l şi blestemându-l. Faţa lui se acoperi de paloare şi deasupra bărbii lui încâlcite se vedeau buzele albite, peste dinţii strânşi ca la un mort. Respiraţia lui de-abia se mai observa.

Sutaşul se apropie şi privi la el.

– Moare de foame, zise el blând, daţi-i vin!

Ordinul fu iute îndeplinit. Dar buzele neputinciosului deţinut erau strânse şi el nu putea bea nimic. Picătură cu picătură i se vărsară cu sila pe gât şi peste două minute, pieptul lui se ridică într-o adâncă răsuflare a vieţii reîntoarse şi ochii i se deschiseră mari.

– Aer… aer, gemu el. Aer liber! Lumină!…

El întinse mâinile, apoi, simţind o revărsare de puteri în corp din căldura vinului, surâse.

– Libertate! Strigă el. Libertate! A trăi ori a muri! Nu-i totuna! Liber! Liber!

– Taci, câine! zise răstit ofiţerul. Cine ţi-a spus că tu eşti liber? Uită-te la mâinile tale legate şi cuminţeşte-te. Supravegheaţi-l cu băgare de seamă! Soldaţi!… Marş!

Porţile temniţei se închiseră cu zgomot după ei şi mersul cadenţat al convoiului răsuna în coridorul subteran care conducea direct la sala de judecată! Acest drum era lung, pietruit, boltit, luminat ici şi colo cu candele care parcă măreau adâncimea beznei în loc s-o împrăştie. Întunericul şi aerul apăsător domneau acolo ca şi în temniţă, iar Barabas, cuprins de frică, poticnindu-se, încerca să ţină pasul în cadenţa însoţitorilor. Pierduse orice speranţă. Minunata idee de libertate, ce-i fluturase o clipă prin minte, dispăruse ca un vis. Era convins că-l duceau la osândă. Ce milă mai putea să aştepte de la acela care, precum ştia el, trebuia să-l judece şi să-l pedepsească? Pilat era doar guvernatorul Iudeei şi el, Barabas, într-o clipă de furie necontrolată, ucisese un fariseu care era prieten cu Pilat!

O, da! Blestemat fie acel fariseu! Manierele lui delicate şi surâsul lui satisfăcut, mâna lui albă, cu strălucitorul inel din degetul arătător şi toate podoabele costumului, şi ținuta nobilă care-l distingea de ceilalți oameni... toate acestea şi le amintea Barabas cu un sentiment de ură fără margini. Parcă iarăşi îl vedea, ca atunci, cum era stropit tot de sânge şi, în lumina lunii, ochii lui, holbați peste măsură, erau plini de dispreț față de ucigaş.

Prin lege, viața răpusă cerea răzbunare! Barabas înțelegea aceasta. Numai felul morții aplicat marilor criminali îl înspăimânta şi fiecare nerv al lui se zbătea la presimțirea suferințelor ce avea să le îndure. Dacă ar fi murit într-o clipă, ca acel fariseu, n-ar fi fost mare lucru, dar să fii întins, legat pe nişte bârne de lemn şi ceasuri întregi să te chinuieşti sub razele soarelui arzător, să simți fiecare fibră din tine întinsă la extrem, fiecare picătură de sânge prefăcându-se în foc şi apoi în gheață, era prea destul ca să-l facă şi pe cel mai curajos om să tremure!

Şi Barabas, slăbit de multă postire şi lipsă de aer, tremura aşa de tare, încât cu greu îşi mai târa picioarele. Capul îi era amețit şi ochii îl dureau, urechile îi huiau surd din cauza vacarmului tot mai apropiat al unei mulțimi de glasuri dezlănțuite şi furioase, între care i se părea că distinge propriul său nume: „Barabas!... Barabas!”

Înspăimântat, se uita la fețele soldaților ce-l înconjurau, dar nu putea observa nimic pe fețele lor cu trăsăturile ca de bronz, nemişcate. Căută să audă mai bine, dar nu putea de zgomotul armelor şi de tropăitul cadențat al escortei. Iarăşi strigătul, de astă dată sigur nu se înşela: „Barabas!... Barabas!” îl cuprindea frica. Mulțimea, crudă ca totdeauna, cerea, se vede, pedepsirea lui şi se pregătea să privească cu bucurie la tortura lui. Nimic nu e mai măreț pentru mulțimea sălbatică, decât agonia trupească a unei ființe omeneşti. Nimic nu stârneşte un râs aşa de răutăcios ca disperarea, suferința,

ultima luptă a nefericitei victime, osândite la o pedeapsă cumplită şi înceată. La acest gând, picături mari de sudoare îi inundară fruntea şi abia târându-se înainte, se ruga în tăcere să aibă un sfârşit grabnic, anume ca sângele iute şi înfierbântat să-i pătrundă cu o putere de neînvins în creier şi el să se prăbuşească deodată, ca o piatră ce cade în mare. Orice! Orice! Numai să nu fie supus batjocurilor şi răutăţilor mulţimii, care ar veni la moartea lui ca la o sărbătoare. Din ce în ce mai aproape se auzea tumultul, întrerupt din când în când prin lungi pauze de tăcere... şi în timpul uneia din ele, drumul se sfârşi. Cotind la ultimul colţ al gangului subteran, ieşiră la lumina zilei urcând câteva trepte, trecură printr-o curte rotundă descoperită şi ajunseră într-o sală mare, despărţită în două pătrate: unul aproape gol, altul plin de o mulţime înghesuită, pe care cu greu o ţinea în limitele spaţiului, o ceată de soldaţi romani, cu un centurion în frunte. La ivirea lui Barabas, în mijlocul unui convoi înarmat, capetele tuturor se întoarseră şi un freamăt agită mulţimea, dar nici o privire, nici de curiozitate, nici de compătimire nu i se arătă. Toată atenţia poporului era concentrată la altceva mai de seamă: se judeca un proces cum nu mai fusese în judecăţile omeneşti! Cu o subită uşurare, Barabas începu a-şi da seama că temerile lui fuseseră neîntemeiate.

Nu era nici un indiciu că mulţimea ar fi cerut pedepsirea lui. Molipsindu-se de spiritul curiozităţii generale, el îşi întinse gâtul, pe cât putu, ca să urmărească ce se petrecea. Observând aceasta, oamenii care erau înaintea lui, se întoarseră cu vădit dispreţ, dar el nu dădu atenţie la această manifestare căci, tocmai din pricina ei, în faţa lui se făcuse loc liber şi el putu vedea bine scaunul de judecată, şi tot ce era împrejur. Acolo stăteau câţiva membri ai sinedriului, din care pe unii îi ştia, cum era, de pildă, arhiereul Caiafa şi socrul său, tot arhiereu, Anna. Câţiva scribi ocupau scaunele mai de jos şi scriau ceva repede.

În mijlocul acestor persoane sus-puse, el observă cu mirare pe un om mic şi slab încruntând din sprâncene, cunoscut şi blestemat de toți în Ierusalim pentru cămătăria lui şi înşelarea fără milă a săracilor. „Cum a ajuns aici acest sinistru personaj?” se gândi Barabas, dar nu pierdu timpul cu asta, căci ochii lui căutară şi se opriră asupra judecătorului roman, acelaşi chiar a cărui față severă şi posomorâtă i se arătase încă din temniță. Acesta era Pilat, liniştit, sever, dar totodată şi arbitru cumpănit al vieții şi al morții; în această zi el era suferind ori obosit. Niciodată vreun stăpânitor legitim nu va fi avut o înfățişare atât de zbuciumată. În lumina cenuşie a dimineții, trăsăturile feței lui erau palide şi nemişcate ca de mort; mâna lui se juca inconştient cu sigiliul împodobit cu pietre prețioase, care atârna pe pieptul lui, şi sub cutele mantiei lui judecătoreşti, ce cădeau în jos, piciorul lui, în sandală, lovea nerăbdător duşumeaua. Barabas privi la el cu un sentiment de frică. Pilat semăna în acea zi mai mult cu un om trist, decât cu unul sever, dar tot era ceva aspru în profilul lui şi în trăsăturile buzelor lui subțiri şi strânse, ceea ce prevestea puțină blândețe în caracterul lui. Pe când Barabas se gândea nedumerit la cele ce vedea, un strigăt înspăimântător izbucni deodată din mulțimea ce-l înconjura, ca zgomotul unor valuri uriaşe, ce ar fi izbucnit pe neaşteptate în această sală:

– Răstigneşte-L! Răstigneşte-L! Strigătul era furios şi înfricoşător şi sub influența acestui strigăt asurzitor, Barabas se trezi deodată din letargia sa; ca sub influența unei lovituri neaşteptate, el îşi veni în fire şi tresări: „Răstigneşte-L!”... Dar pe cine?... A cui viață o cereau cu aşa furie?... Nu, nu pe a lui, desigur, mulțimea nici nu-l observase. Privirile ei erau toate îndreptate în altă parte. Dar dacă nu era el cel care trebuia răstignit..., atunci cine era? Mişcându-se ceva mai înainte, se uită încotro erau îndreptate privirile mulțimii... Îl văzu cum stătea în fața înfricoşatei judecăți şi plin de uimire şi de extaz îşi reținu răsuflarea. Părea că în această figură era concentrată

toată măreția, toată frumusețea, toată splendoarea înaltului şi enormului pretoriu, toată lumina care pătrundea prin ferestrele largi şi se transformă încet în razele de căldură ale soarelui de dimineață. Atâta transparență şi putere, atâta concentrare de desăvârşită frumusețe şi atotputernicie într-o ființă omenească, Barabas niciodată nu întâlnise mai înainte, dar nici nu gândise că aşa ceva e cu putință! El se uita astfel încât părea că tot sufletul i se prefăcuse numai în simțul vederii. Ca prin vis şopti: „Cine este omul acesta?”... Nimeni nu-i răspunse. Poate că nici nu-l auzise cineva. Şi el repeta pentru sine mereu această întrebare, neluându-şi ochii de la acea ființă înaltă, divină, care numai cu privirea sa îşi arăta superioritatea asupra tuturor oamenilor şi lucrurilor şi care totuşi stătea tăcut, cu aerul de supunere la lege, cu un uşor şi tainic surâs pe minunatele-i buze şi cu o expresie de smerenie, față de veacurile scurse, aşteptând în tăcere acea sentință pe care singur o decretase! Ca o statuie de marmură luminată de soare, El stătea drept şi liniştit. Veşmintele lui albe, căzând în cute pe umeri, îi descopereau mâinile goale, rotunde, încrucişate pe piept în semnul unei senine smerenii; şi chiar în această smerenie, se ascundea, parcă, o puternică şi nebănuită forță. Măreția, puterea, superioritatea vădită, toate acestea iradiau din această minunată şi incomparabilă figură, dar pe când Barabas încă privea, extaziat, tulburat şi neliniştit, nici el neştiind de ce, strigătele mulțimii izbucniră iarăşi, cu o furie nepotolită: „Afară cu El! Jos cu El!... Răstigneşte-L!” Şi departe, în cele mai din urmă şiruri ale mulțimii, se auzi uri glas de femeie, argintiu şi răsunător ca sunetul unei muzici fermecătoare, care acoperi toate celelalte strigăte; „Răstigneşte-L! Răstigneşte-L!”

Acelaşi glas puternic de femeie, se răsfrânse asupra mulțimii agitate şi o întărâtă şi mai mult. Se porni o larmă sălbatică. Țipete, urlete, gemete, batjocură, hulire, umplură în mod asurzitor, văzduhul.

Pilat, cu un gest poruncitor, stând în picioare în fața tronului, ridică mâna cerând să se facă tăcere. Treptat vacarmul se potoli, dar înainte de a se face linişte deplină, acelaşi glas, dulce şi melodios, întrerupt acum de un hohot vesel izbucni încă o dată: „Răstigneşte-L! Răstigneşte-L!”

Barabas se cutremură! Acest glas argintiu îi îngheță sângele în vine, făcându-l să tremure o clipă; i se părea că mai auzise cândva ecoul unei aşa veselii exaltate, era ceva cunoscut în el. Privirea pătrunzătoare a lui Pilat căută să descopere în mulțime cui aparținea acest strigăt, apoi cu un aer paşnic şi demn întrebă:

– Spuneți-mi, ce rău a făcut El?

Această întrebare simplă nu fu, se vede, pe placul mulțimii. Singurul răspuns: un cor de țipete batjocoritoare, urlete furioase, animalice care se izbeau de pereții sălii. Bărbați şi femei, şi copii, mari şi mici, toți luară parte la acest tumult, la care se asociară şi arhiereii, şi bătrânii poporului, împreună cu scribii, care ca o mulțime împestrițată stăteau sub un baldachin, în spatele lui Pilat. Pilat auzindu-i, se întoarse repede şi încruntându-se îi fulgeră cu o privire severă. Arhiereul Caiafa, înfruntând această privire, îi răspunse cu un surâs dulce şi aproape în şoaptă, îi spuse ca şi cum i-ar fi făcut o propunere plăcută: „Răstigneşte-L!”.

– Adevărat, bine ar fi să-L pedepseşti, îngână Anna, voinicul tovarăş al lui Caiafa, privind cu coada ochiului la Pilat. Veneratul cârmuitor pare că se îndoieşte, dar acest trădător este departe de a fi prieten Cezarului!

Pilat se uită la el cu dispreț, neînvrednicindu-l cu alt răspuns. Ridicând din umeri, el se aşeză la locul său şi privi plin de curiozitate şi îndelung pe acuzat. „Ce rău a făcut El?” Mai exact ar fi trebuit să zică: „Ce rău a putut săvârşi El?”. Este măcar vreo urmă de vinovăție sau trădare pe această frunte înaltă, frumoasă şi luminoasă? Nu! Noblețea şi dreptatea erau întipărite pe fiecare trăsătură şi mai presus de aceasta în înfățişarea

exterioară a acestui deținut tăcut, era ceva ce înspăimânta pe Pilat, ceva ce nu se poate exprima prin cuvinte, dar care indiscutabil exista; era extraordinară, dar inexplicabilă măreția care-L înconjura şi care pornea din El cu atât mai mare putere, cu cât era aşa tainic şi adânc ascunsă. În timp ce guvernatorul indignat studia în tăcere această calmă şi măreață figură şi se gândea cum să procedeze mai bine, Barabas, la rândul său, atent şi uimit privea în aceeaşi direcție, simțind din ce în ce mai mult farmecul plin de vrajă al acestui Om, pe care poporul vroia să-L omoare, în sfârşit, curiozitatea lui nemaiputând fi stăpânită, îşi luă curajul şi întrebă pe unul din soldați:

– Spune-mi, te rog, cine e acest împărat robit?

Soldatul se întoarse spre el batjocoritor:

– Împărat? Ha! Ha! Se dă pe Sine drept împărat al iudeilor? Gluma Lui e de compătimit şi o va plăti cu viața. El nu e altcineva, decât Iisus Nazarineanul, fiul unui dulgher; a pornit o revoltă şi a îndemnat pe oameni să nu se supună legii. Afară de aceasta, El are legături cu hoții, vameşii şi păcătoşii, are oarecare cunoştințe în meşteşugul vrăjitoriei şi oamenii spun că El poate dispărea la un moment dat, când e căutat. Ieri însă n-a opus nici o rezistență ca să scape. Noi L-am prins fără multă greutate, aproape de Ghetsimani, fiind ajutați de unul dintre ucenicii Lui. Unii spun că e un nebun, alții un cuprins de diavol. Dar astea acum nu mai importă, El e prins şi negreşit va trebui să moară.

Barabas îl asculta cu nedumerire. Acest Om cu ținută împărătească, să fie fiul unui lemnar, lucrător ordinar şi încă, din neamul disprețuit al Nazareilor? Nu! Nu! Aceasta nu era cu putință. Apoi îşi aminti că mai înainte de a fi dus la închisoare, auzise diferite zvonuri, despre un oarecare Iisus, care făcea minuni, vindeca bolnavii şi şchiopii, reda vederea orbilor şi propovăduia săracilor. Ba în ultimul timp se afirmă că pe un oarecare Lazăr, mort şi îngropat, Iisus, după trei zile, îl înviase din morți, dar acest zvon fusese curând înăbuşit din cauza

protestelor cărturarilor şi fariseilor. Pătura de jos era incultă şi superstițioasă şi nimenea nu ştia să-i vindece bolile scârboase şi învechite. Pentru aceasta El se bucura de o influență foarte puternică printre aceşti oameni împilați şi nefericiți. Şi într-adevăr, dacă Acesta era acel Om, despre care se vorbise şi mai înainte, atunci ar fi cu neputință să nu crezi în minunatele lucruri ce i se atribuiau. El e însuşi minunea personificată. Dar în ce consta puterea Lui? Multe se mai vorbiseră de acest Iisus Nazarineanul, dar Barabas nu-şi mai amintea anume ce! Optsprezece luni de închisoare făcuseră să i se şteargă multe lucruri din minte, mai ales că se gândise numai la nenorocirea sa personală şi în durerea lui neputincioasă, îi răsărea mereu luminoasă numai imaginea acelei fete, la care ținea. Acum însă, oricât s-ar părea de straniu, nu se mai putea gândi la altceva decât la soarta Aceluia, de la care nu-şi mai lua privirile. Uitându-se aşa, deodată i se păru că pretoriul se măreşte şi se umple de o lumină orbitoare, care pornea în mii de raze de la acea albă figură, îngerească. Fără să vrea, îi izbucni din piept un strigăt înăbuşit de spaimă.

– Nu! Nu! Îngăimă el. Nu! Vă spun, voi nu veți putea, nu veți îndrăzni să-L răstigniți. El e un spirit! Un astfel de om e imposibil să existe! El e… Dumnezeu!

De abia apucase a spune aceste cuvinte şi unul din soldații romani, întorcându-se, îl şi lovi cu putere peste buze cu mânuşa lui de oțel.

– Taci, nebunule, sau şi tu vrei să fii ucenicul Lui?

Cuprins de durere şi tremurând, Barabas se pregătea să-şi şteargă cu mâinile-i ferecate sângele ce-i năvălise din gură, când deodată întâlni ațintită asupra-i privirea limpede a lui Iisus Nazarineanul.

Compătimirea şi noblețea acestei priviri îi pătrunseră sufletul. În viața lui nu-l mai învrednicise vreo ființă cu o privire aşa de caldă şi plină de înțelegere. Fără a-şi da seama, îşi făcu loc şi trecu mai în față spre a fi mai aproape de Acela care putuse privi la el aşa de blând. O

pornire neînfrânată îl îndemna să străbată, chiar cu sila, toată întinderea sălii şi cu toată forța-i brutală şi viguroasă să se pună la dispoziția acestui nou prieten şi să-L apere de orice şi contra oricui; dar era înconjurat de ostaşi cu armele pregătite, aşa că nu putea ieşi din cercul lor. Tocmai în acest moment, unul din cărturari, înalt şi slab, îmbrăcat într-o haină simplă, se sculă de la locul său şi desfăcând un sul de pergament, începu să citească cu glas monoton actul de acuzare, ce fusese alcătuit în pripă, în ajun, în casa arhiereului Caiafa. Se făcu o linişte adâncă şi mulțimea, care ca o fiară sălbatică aştepta să i se arunce prada, rămase tăcută, ascultând. Pilat, acoperindu-şi cu mâna ochii obosiți, asculta şi el, posomorât. În timpul pauzelor cititului, pătrundea până în pretoriu vuietul mulțimii din stradă, ba o dată se auzi chiar glasul ca un clopoțel vioi al unui copil. Cerul îşi pierdea treptat culoarea sa cenuşie şi soarele se urca tot mai sus peste orizont; deşi nu pătrunsese încă prin ferestrele înalte ale pretoriului, aici o broboadă roşie ce împodobea capul vreunei femei, colo armele de oțel ale vreunui soldat roman, prindeau raze vii de lumină, în timp ce sub baldachin pretoriul rămânea în penumbră, iar în dosul lui, draperiile de purpură păreau podoabele unor funeralii mărețe.

Citirea actului de acuzare se isprăvise şi Pilat încă tăcea. Apoi, luându-şi mâna de la ochi, se uită la ceilalți judecători cu o privire nedumerită şi ironică:

– Voi mi-ați adus pe omul acesta. Cu ce-L găsiți vinovat?

Caiafa şi Anna, care era vice-preşedintele sinedriului, se uitară unul la altul mirați şi plini de revoltă. Caiafa, cu un aer de demnitate, se adresă celor ce-l înconjurau, ca şi cum ar fi vrut să-i provoace:

– Desigur, ați auzit cu toții acuzarea, zise el şi întrebarea onoratului guvernator este de prisos. La ce ne mai trebuie şi alți martori? Dacă acest om n-ar fi fost un răufăcător, nu L-am fi adus aci. El a hulit pe Dumnezeu.

Aseară L-am întrebat, în numele lui Dumnezeu Atotputernicul, să ne răspundă dacă El e Hristosul, fiul etern-binecuvântatului Dumnezeu şi El cu îndrăzneală ne-a răspuns: „Da, Eu sunt şi veți vedea pe Fiul Omului, venind pe norii cerului cu putere şi slavă multă”. Ei, bine, cum socotiți? Nu merită el oare moartea?

Un murmur de aprobare se auzi din mijlocul bătrânilor şi preoților, dar Pilat făcu un gest de dispreț şi se rezemă de spătarul fotoliului său.

– Voi vorbiți în pilde şi prin aceasta răspândiți numai rătăcire. Dacă El însuşi spune că e Fiul Omului, cum spuneți voi că e Fiul lui Dumnezeu?

Caiafa se înroşi şi voi să riposteze, dar răzgândindu-se şi stăpânindu-se, continuă cu un surâs cinic:

– Tu, Pilat, eşti prea dispus spre milă şi împăratul tău n-are să-ți impute o prea severă cârmuire. După legile noastre, cel ce huleşte pe Dumnezeu dator este să moară. Dar dacă în ochii tăi hulirea de Dumnezeu nu este o crimă, ce ai de zis de trădare? Sunt martori care jură că El a propovăduit contra plății tributului cuvenit Cezarului şi apoi este şi un lăudăros fără seamăn, care a anunțat cu îngâmfare că va dărâma templul sfânt, aşa încât să nu rămână piatră peste piatră, şi în trei zile, fără nici un ajutor de mână omenească va zidi un templu nou şi măreț.

Asemenea cuvinte fără noimă, scot poporul din minți şi apoi El i-a înşelat pe oameni, prefăcându-se că face minuni, pe când în realitate acestea nu erau decât simple boscării. În sfârşit a intrat în Ierusalim cu pompa cuvenită unui împărat, şi aici întorcându-se către colegul său Anna, tu, Anna, poți să ne istoriseşti aceasta, căci erai față, când a avut loc acea intrare triumfală.

Anna făcu câțiva paşi înainte, frângându-şi mâinile şi plecându-şi ochii veştejiți zise cu un aer de nebănuită cinste:

– Într-adevăr, ceva molipsitor s-a întrupat în acest om, ca să pustiască toată provincia. Eu însumi am văzut,

când a intrat acest trădător călare în oraş pe calea dinspre Betania şi Botfaghe, cum poporul se arunca înaintea Lui întâmpinându-L cu urale de salut, acoperindu-i calea cu ramuri de palmier şi măslin, ba chiar şi cu hainele lor, ca înaintea cine ştie cărui cuceritor al lumii şi pe tot parcursul se auzeau strigăte solemne: „Osana, bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului. Osana întru cel de sus”. Eu am fost foarte uimit şi revoltat şi m-am dus imediat la Caiafa, ca să-i istorisesc faptele necuviincioase şi nepermise de lege ale poporului, purtarea aceasta fără pereche a mulțimii, de a cinsti aşa, deodată, cu onoruri împărăteşti pe un Nazarinean blestemat!

– Adevărat? El este din Nazaret? Întrebă unul din bătrâni. Eu am auzit că El s-a născut în Bethleemul Iudeei şi că împăratul Irod ar fi aflat despre unele minuni întâmplate la naşterea sa…

– Vorbe goale, răspunse repede Anna. Noi[1] L-am dus aseară la tetrarh şi dacă ar fi putut, s-ar fi apărat El. Irod i-a pus o mulțime de întrebări, dar El ori n-a vrut, ori n-a putut să răspundă, aşa că tetrarhul, pierzându-şi răbdarea, L-a trimis la Pilat, ca să-L judece acesta. Toți ştiu că El e din Nazaret, unde trăiesc părinții Lui ca muncitori.

Pilat asculta, însă nu zicea nimic. El se arăta tulburat. Probele lui Caiafa şi Anna i se păreau vorbele goale ale membrilor Sinedriului, pe care el nu-i iubea. Ştia că aceşti oameni nu urmăresc decât interesele lor personale şi că pricina pentru care ei urau pe prorocul din Nazaret era teama că învățăturile lor se vor clătina, legile lor nu vor mai fi ascultate şi deci autoritatea lor asupra poporului va înceta. Ei vedeau că acest deținut, oricine ar fi fost El, era, de bună seamă, un cugetător independent şi nimic nu era mai de temut pentru cărturari, decât libertatea gândirii, libertatea conştiinței şi

---

[1] În Evanghelie: Pilat L-a trimis pe Iisus la Irod, tetrarhul Galileei, deşi erau certați, după ce a auzit că Iisus e Galileian şi cu acest prilej s-au împăcat (Lc 23-6-13) (n. tr.).

dispreţul din partea opiniei publice.

Şi Pilat se temea de ceva, deşi nu ca preoţii iudei, totuşi se temea fără să-şi dea seama de ce sau de cine. El se ferea să privească pe acest Nazarinean, cu statură înaltă şi faţă iluminată ce părea că reflectă un foc lăuntric, divin, cu totul în contrast cu indiferenţa şi răceala autorităţii judecătoreşti. Fără a-şi ridica ochii, el se gândea la situaţia sa, dar nu putea lua nici o hotărâre. Timpul trecea... Sinedriul începuse a fi nerăbdător, iar Pilat dându-şi seama că trebuie să vorbească odată şi să facă ceva, se întoarse încet şi se adresă direct acuzatului, care, în aceeaşi clipă, ridicându-şi capul, întâmpină privirea neliniştită şi cercetătoare a judecătorului său cu un aer de răbdare, sinceritate şi nobleţe fără margini. Văzând această înfăţişare, Pilat se cutremură din tot corpul, dar stăpânindu-se luă un aer liniştit şi zise cu glas tare şi autoritar:

– Nu răspunzi? N-ai auzit oare câte învinuiri îţi aduc aceştia?

La aceste cuvinte, figura albă ca zăpada a lui Iisus, nemişcată până aici, se apropie încet, cu o ţinută împărătească şi maiestuoasă, şi se opri înaintea lui Pilat, continuând să-l privească. O rază de soare căzând pieziş din înălţimea ferestrei, făcu să-i strălucească părul auriu, ondulat, care îi împodobea fruntea. Ochii săi nu părăseau faţa judecătorului şi surâzându-i cu blândeţe parcă-i ierta de mai înainte crima, pe care încă n-o săvârşise, dar încolo, nici un cuvânt nu scoase. Pilat se dete înapoi, căci un fior rece îi aprinse sângele în vine şi fără voinţă se ridică şi pas cu pas se retrase, sprijinindu-se de jilţul său judecătoresc, ca să nu cadă. Apropierea acestei fiinţe, în veşmânt alb ca zăpada îi umplu sufletul de o frică nejustificată şi-i aduse aminte de vechile credinţe şi tradiţii, când divinităţile, ivindu-se dintr-o dată printre oameni, îi nimiceau printr-o singură suflare a majestăţii lor veşnice. Acea clipă, în care el se afla faţă în faţă cu acest divin acuzat, i se părea o întreagă veşnicie, acest

moment era de neuitat, căci tot trecutul i se înfăţişa cu o claritate uimitoare, oglindindu-se ca un tablou al naturii într-o picătură de rouă, şi deodată îi veni, ca un nor întunecos la orizont, o presimţire de ceva rău, inevitabil şi înspăimântător, pentru viitor. Pe nesimţite, faţa i se făcu palidă şi fără a-şi da seama, întinse mâinile în semn de rugăciune, ca şi cum ar fi dorit să înlăture o lovitură ce-l ameninţa. Cărturarii evrei care-l înconjurau observară cu uimire frica ce-l copleşise şi schimbară priviri neliniştite între ei.

Atunci, unul dintre bătrâni, oacheş şi viclean se apropie iute de Pilat şi punându-i mâna pe umeri îi zise cu un ton domol:

– Ce-i cu tine, Pilat? Te-a lovit vreo paralizie sau ţi s-a întunecat mintea? Grăbeşte-te, te rog, şi rosteşte sentinţa; ceasurile trec şi se apropie Paştile, ar fi bine ca tu să îndeplineşti voinţa poporului. De altfel, ce legătură poate fi între tine şi acest criminal? Porunceşte să fie răstignit, căci e un trădător, care se numeşte pe sine împărat şi tu ştii că noi nu avem alt împărat în afara Cezarului şi el totuşi spune că e împăratul iudeilor! Întreabă-L dacă-i adevărat sau nu, că s-a lăudat cu puterea ce ar avea-o.

Pilat se privi în neştire, i se părea că are un vis urât şi că nişte duhuri rele îi şopteau despre crime nemaipomenite. Obosit şi cu sângele îngheţat, el înţelegea totuşi că era dator în cele din urmă să ia interogatoriul deţinutului.

Înmuindu-şi buzele uscate, puse o întrebare cu vocea slabă şi abia auzită:

– Tu eşti împăratul Iudeilor?

Urmă o tăcere adâncă. După aceasta, un glas sonor şi pătrunzător, mai plăcut la auz decât cea mai fermecătoare muzică, răsună liniştit:

– De la tine zici acestea sau alţii ţi-au vorbit în acest chip despre Mine?

Faţa lui Pilat se roşi, iar mâinile lui apucară cu

enervare speteaza scaunului; el făcu un gest de nerăbdare şi răspunse aspru:

– Dar ce? Eu sunt Evreu? Poporul tău şi arhiereii mi Te-au dat mie; ce ai făcut?

O lumină, ca de la un foc lăuntric, străbătu ochii adânci şi limpezi ai Nazarineanului. Un surâs plin de înțeles îi flutură pe buze. Prin această privire şi prin acest surâs, chipul lui luminos transformă tăcerea într-un răspuns neexprimat prin cuvinte, care însemna: „Eu am îndulcit viața şi am răpit morții amărăciunea ei. Am făcut să existe acum cinstea pentru bărbat şi purtarea delicată față de femeie. Speranța este pentru toți, şi raiul pentru toți, şi Dumnezeu pentru toți. Şi învățătura iubirii, acelei iubiri dumnezeieşti şi omeneşti, întrupată în Mine, va lumina pământul în vecii vecilor.” Dar aceste mari adevăruri au rămas neproclamate, fiind prea grele pentru mintea omenească şi cu acel surâs tainic, acuzatul răspunse încet:

– Împărăția mea nu e din lumea aceasta, căci dacă ar fi fost din lumea aceasta, slugile mele s-ar fi luptat să nu mă dea în mâinile evreilor; dar acum împărăția mea nu e aici.

Şi îndreptându-şi minunatul său trup, el ridică capul şi se uită spre fereastra cea mai de sus a sălii, care sclipea ca un diamant în razele strălucitoare ale soarelui. Fața lui era pătrunsă de atâta măreție şi putere încât Pilat şovăi iarăşi, tot cu acelaşi simț de neînvinsă teamă ce-i cuprinsese inima.

Se uită îngrijorat spre bătrâni şi preoți, care păşind puțin înainte ascultau cu luare aminte; fețele lor însă exprimau numai o rece indiferență. Caiafa surâse ironic şi şopti ceva lui Anna.

Contrar voinței sale, Pilat continuă interogatoriul; prefăcându-se liniştit, adresă următoarea întrebare cu un aer indiferent:

– Aşadar, tu eşti Împăratul?

Deținutul aruncă mai întâi o privire fulgerătoare

asupra acelora care aşteptau înfioraţi de nerăbdare răspunsul Său, apoi se uită ţintă în ochii lui Pilat şi răspunse liniştit:

– Tu ai zis[1].

Şi când pronunţă El aceste cuvinte, soarele atingând arcadele de sus ale ferestrelor, lumină pretoriul cu un roşu-gălbui, făcând să-i strălucească divina-I faţă, încât părea că şi cerurile Îl încununau, întărind adâncul adevăr revelat de El.

Urmă un moment de tăcere.

Pilat stătea într-o mută nehotărâre; printre membrii Sinedriului trecu un fior de revoltă şi nerăbdare. „La ce ne mai trebuie mărturii? Propriile Lui cuvinte Îl condamnă! El a mărturisit trădarea. Să fie osândit la moarte!”

Razele de soare se jucau pe veşmintele albe ale deţinutului, ca şi cum s-ar fi întâlnit cu lumina strălucitoare ce ieşea din El. Privirea lui Pilat rămase încordată şi tulburată, tâmplele îi zvâcneau şi capul îl durea. Era iritat şi obosit peste măsură. Nobleţea Omului, care stătea înaintea lui, era prea copleşitoare, ca să nu-i lase o impresiune puternică; şi el înţelegea că osândindu-L la o moarte ruşinoasă, va săvârşi o crimă mare ale cărei urmări nici nu le putea prevedea, şi de aceea îi era teamă. El ştia rolul activ pe care îl jucau, în toată această afacere, arhiereii Caiafa şi Anna, cum au ajuns ei să-L aducă pe Iisus în faţa judecăţii şi cu al cui ajutor şi-au realizat scopul: un om tânăr, foarte viclean, pe care îl chema Iscariotul, unicul fiu al unui bătrân tată, care se alipise la ceata ucenicilor lui Iisus Nazarineanul. Tatăl Iscariotului era un cămătar, prieten bun al lui Caiafa. Era deci lesne de ghicit că bătrânul, nemulţumit de prietenia fanatică a fiului său cu un necunoscut oarecare, a întrebuinţat toată autoritatea sa părintească, ca să-l convingă pe fiul său să-L trădeze pe aşa-numitul său

---

[1] Adică aşa este, cum al zis tu (n. tr.).

„învăţător”. Vor mai fi fost şi alte motive, pe care Pilat nici nu le bănuia, dar şi acestea erau de ajuns ca el să se îndoiască de bună credinţă a arhiereilor. Reflectând la acestea, Pilat se întoarse în cele din urmă către Sinedriu şi întrebă:

– Dar unde este Iscariotul?

Bătrânii se uitară cu nelinişte unul la altul, dar nu ziseră nimic.

– Voi mi-aţi spus că el e cel care a condus pe soldaţii la locul unde se ascunsese acest Nazarinean, continuă Pilat. Fiindcă el a avut un rol aşa de important la prinderea Acestuia, ar trebui neapărat adus aici. Aş dori foarte mult să ştiu ce are el de zis privitor la Omul, pe care la început L-a urmat şi apoi deodată L-a părăsit. Aduceţi-l înaintea mea!

Anna se plecă adânc, în semn de smerită supunere.

– Tânărul a fugit din oraş, de frică. El a căzut într-un fel de nebunie: ieri, noaptea târziu, a venit la noi plângându-şi cu amar păcatele şi vrând să ne restituie arginţii, pe care noi îi plătiserăm pentru serviciile făcute şi pentru supunerea sa faţă de lege. Probabil, fusese cuprins de nişte duhuri rele, fiindcă, până să-i vorbim noi şi să-l liniştim, el a aruncat furios banii la picioarele noastre, chiar în templu, şi de-atunci a dispărut, fără să ştim unde s-a dus.

– CIudat, îngăimă Pilat.

Lipsa Iscariotului era pentru el foarte neplăcută. El dorea să afle de la acest om cauza pentru care şi-a trădat aşa deodată pe învăţătorul său, dar acum, când vedea că aceasta nu mai era cu putinţă, se simţea şi mai obosit, şi mai zdrobit. Capul îi era ameţit, mintea i se întuneca şi i se părea că un adânc întuneric îl cuprinde. În acest întuneric, el distingea, parcă, nişte cercuri mari de foc, care micşorându-se din ce în ce, îl strângeau într-un inel arzător de lumină. Această senzaţie creştea, împiedicându-i respiraţia şi vederea, aşa că el simţea nevoia de a fugi încotro va putea şi de a striga cu putere,

ca să scape de această spaimă, când deodată suferința lui internă se curmă: o suflare înviorătoare a cuiva îi mângâie parcă fruntea şi, ridicând ochii, el văzu privirea blândă şi plină de iubire a acuzatului îndreptată asupra lui cu o expresie de adâncă noblețe şi milă nesfârşită, încât se simți renăscut şi plin de o fericire nemărginită. În această clipă tulburarea i se curmă şi drumul de urmat i se păru limpede. Adresându-se arhiereilor şi bătrânilor, zise cu un ton puternic şi hotărât:

– Nici o vină nu-i găsesc acestui Om!

Cuvintele lui fură întâmpinate cu o nemulțumire generală. Caiafa, ieşind din rezervarea obişnuită, sări şi strigă cuprins de furie:

– Nici o vină! Nici o vină? Ți-ai pierdut mințile, Pilat? Acesta tulbură poporul, învățând pretutindeni, începând din Galileea, că…

– Şi încă altceva, îl întrerupse Anna, întinzându-şi gâtul slab şi lung şi fața-i urâtă. El are cunoştințe numai printre vameşi şi păcătoşi; iar oamenilor pioşi le făgăduieşte pe față iadul, iată aici e rabbi Miha, care a auzit spusele Lui în public şi-şi aduce aminte ce zicea El, ca să amăgească poporul. Spune, Miha, fiindcă guvernatorului nu-i sunt suficiente mărturiile noastre, ca să dea sentința contra acestui înşelător şi hulitor de Dumnezeu!

Miha, un bătrân evreu, cu fața zbârcită şi smeadă şi cu ochii încruntați, se sculă imediat şi scoase câteva tăblițe din sân:

– Aceste cuvinte, zise el, au fost scrise de mine aşa cum le-am auzit cu urechile mele chiar în biserică, căci acest tânăr şi fanatic rătăcit nu se sfia a-şi propovădui teoriile sale vătămătoare, nici chiar în locaşurile destinate exclusiv pentru rugăciune. Judecați voi înşivă dacă cuvintele Lui nu transpiră o furie de nebun? Şi el apropiind tăblițele de ochi începu să citească rar: „Vai, vouă, cărturarilor şi fariseilor, că închideți împărăția cerurilor pentru oameni şi nici voi înşivă nu intrați, nici

pe cei ce vor să intre nu-i lăsați. Vai, vouă, cărturarilor şi fariseilor fățarnici, că mâncați casele văduvelor, deşi cu fățărnicie vă rugați îndelung, dar pentru aceasta veți primi cu atât mai mare osândă. Vai, vouă, cărturarilor şi fariseilor fățarnici, că înconjurați marea şi uscatul, ca să faceți măcar vreun adept şi când îl dobândiți, faceți din el un fiu al Gheenei, îndoit mai rău decât voi. Vai, vouă, povățuitori orbi, care ziceți că cine se jură pe biserică nu-i nimic, dar cine se jură pe aurul care este în biserică este vinovat. Nebuni şi orbi! Ce e mai mult: aurul sau biserica care sfințeşte aurul? Vai, vouă, cărturarilor şi fariseilor fățarnici, care sunteți asemenea mormintelor văruite, care pe dinafară se arată a fi frumoase, iar pe dinăuntru sunt pline de osemintele morților şi de putreziciune. Pui de şerpi şi de năpârci, cum veți putea scăpa de focul Gheenei?…”

Aici Miha se opri şi privi la cei dimprejur.

– Într-adevăr, remarcă el cu acelaşi ton monoton, pentru cine se străduieşte în tot chipul să se arate norodului că e blând şi iubitor de pace, aceste cuvinte sunt destul de aspre şi pline de răutate față de toți reprezentanții ordinii şi ai legii! Puțină blândețe e în ele, în schimb mult egoism şi ură.

Un surâs uşor flutură pe buzele lui Pilat. În adâncul sufletului său, el se pleca în fața ținutei frumoase şi îndrăznețe, atât din punct de vedere fizic cât şi moral a acestui Om, care nu se temuse a da pe față minciuna şi fățărnicia chiar în biserică, unde pe atunci acestea triumfau mai mult ca orice altceva.

– Eu îți spun bunule Miha, ție Caiafa, şi ție Anna, zise cu hotărâre Pilat, că nici o vină nu aflu în El; chiar şi Irod, la care voi L-ați dus, n-a găsit în El ceva vrednic de moarte…

– Îngăduie, venerabile Pilat, să mă asculți şi pe mine, întrerupse o voce slabă şi tremurătoare, şi spre mirarea lui Barabas, figura mică şi urâtă a bătrânului cămătar, care ocupa un loc de seamă în Sinedriu, se sculă

cu o vădită iritare. Ascultă, te rog! Nu eşti tu pus aci ca să păstrezi dreptatea şi să aperi pe cei nedreptăţiţi şi împilaţi din Iudeea? Află, prea înălţate Doamne, că Acesta e un răufăcător, un mincinos şi un trădător!

Aici netrebnicul bătrân îşi trase sufletul, căci se înăbuşea de prea multă furie.

– Acest proroc mincinos a intrat acum două zile în biserică şi văzându-mă pe mine la locu-mi obişnuit şi tu ştii, prea nobile Pilat, că eu sunt un biet om cinstit, s-a năpustit asupra mea ca un smintit şi apucându-mă cu mâna-i puternică, a început să mă bată cu un bici împletit!... M-a biciuit, aici glasul lui deveni strigăt, şi m-a izgonit din sfântul lăcaş! Gura Lui era plină de huliri şi blesteme. El zicea: „Casa mea este casă de rugăciune, iar voi aţi făcut-o peşteră de tâlhari!”... înţelegi tu, acestea, Pilat? El a numit însăşi biserica, „a Sa”, tot aşa cum se numea pe Sine „împărat ai Iudeilor”, şi vrea să domnească peste toată Iudeia!... Răstigneşte-L, venerabile cârmuitor. Răstigneşte-L, pentru numele lui Dumnezeu!... Şi pune să-L biciuiască! Biciuieşte-L până ce sângele Lui stricat şi înfumurat îi va curge şiroaie din vine. Biciuieşte-L! Tot aşa cum a biciuit şi El pe un fiu al lui Levi, căci El pe mine a îndrăznit să mă..., aici el se opri să răsufle de răutatea ce clocotea în el.

Pilat îl privi şi surâse cu răceală.

– Adevărat, Zaharia, tu mi-ai descoperit un mare merit al Acestui om. De mult trebuiai tu bătut, dar acum când ţi-ai primit pedeapsa, multe din victimele tale nenorocite, din Ierusalim, se vor fi bucurând!

O rumoare de aprobare şi chiar de râs izbucni în Sinedriu, dar se potoli imediat, la privirea încruntată a arhiereului.

Zaharia se trase înapoi, îngăimând ceva cu mânie, în timp ce Pilat continuă liniştit:

– Sunt convins mai mult ca oricând, că nu e nici o vină în acest tânăr predicator şi protector al săracilor şi nu sunt motive a-L pedepsi cu moartea; apoi, la voi e

obiceiul, ca la sărbătoarea Paştilor, să vă eliberez un deținut, eu vi-L grațiez pe El şi îi dau drumul.

– Poporul te va sfâşia, Pilat, pentru o aşa nechibzuită faptă! Exclamă cu aprindere Caiafa! Ce? Un om nevinovat ca bietul Zaharia, care s-a ocupat numai de meseria lui, să fie biciuit în public şi tu, guvernatorul Iudeei, să nu găseşti de cuviință să curmi acest lucru? Tu nu eşti prieten Cezarului dacă vei elibera pe Omul acesta. Afară de asta, poporul cere eliberarea lui Barabas, a cărui crimă a fost săvârşită într-un moment de gelozie şi nu cu premeditare. Din porunca mea el a fost adus aici, şi deşi e încă sub pază, aşteaptă totuşi eliberarea lui.

– Apoi, în zadar aşteaptă! exclamă scurt Pilat. Mă jur pe toate zeitățile Romei, că el va fi răstignit! Eliberarea lui Barabas? Cu adevărat v-ați pierdut mintea? Nu e el acela care a stârnit revolta contra cârmuirii romane? Nu a predicat el mult mai rele lucruri decât acest nevinovat Nazarinean? În sfârşit, în sfârşit, n-a ucis el pe unul dintre voi, pe fariseu! Gabrias, om învățat şi cunoscut? Ascultați, voi numai din pizmă vreți să nimiciți o viață nobilă şi să păstrați pe una ticăloasă! Dar voi într-adins ați dăscălit poporul! Acum eu însumi mă voi adresa lor şi le voi reda pe Acela pe care ei îl numesc „împăratul Iudeilor”.

Sculându-se din jilțul său, Pilat se pregătea să coboare din scaunul de judecată. Caiafa îi ieşi repede înainte, ca să-l împiedice, dar Pilat îl respinse batjocoritor şi el rămase țintuit la locul său, cu un aer de revoltă şi furie ascunsă.

El îşi frânse, până la durere, mâinile-i albe şi slabe şi prețioasa podoabă arhierească de pe pieptul lui se ridica şi cobora iute, din cauza respirației lui agitate.

Anna şedea nemişcat la locul său, copleşit din cauza hotărârii guvernatorului şi se uita aiurit spre un singur punct, încât parcă nu-şi mai dădea seama de cele ce se petreceau.

Singur, numai cămătarul Zaharia se lăsă în voia sentimentelor sale şi aici desfăcându-şi mâinile, aici

bătându-se cu pumnii în piept, se văita cu glas tare:

– Ai! Ai!... Nu mai e dreptate în Ierusalim!.. Vai, vai, fiilor lui Avraam, împilaţi sub jugul de fier al Romei! Vai nouă, robilor asupritorului şi păgânului tiran.

Şi în timp ce se văita şi îşi legăna, înainte şi înapoi, tot corpul său slab şi urât, divinul deţinut se întoarse deodată şi-l privi cu atenţie. O schimbare rapidă se petrecu în sufletul lui: încetă a ţipa şi se ghemui ca un demon zgribulit, începând să mormăie blesteme şi ocări.

Nazarineanul îl privi o clipă; o nobilă mânie îi întunecă fruntea senină, dar umbra îndreptăţitei nemulţumiri dispăru mai repede chiar de cum se arătase. Faţa Lui iarăşi luă un aer de linişte, plină de smerenie şi răbdare. Numai ochii Lui limpezi şi minunaţi priveau în sus, încă mai fix, căutând parcă un sprijin în lumina razelor strălucitoare de soare.

În acest timp, un bătrân cu barbă albă, membru de cinste al Sinedriului, interveni şi dând deoparte pe Zaharia, care încă bodogănea, se adresă lui Pilat cu glas liniştit şi hotărât:

– Crede-mă, Pilat, tu nu procedezi tocmai înţelept în această chestiune. Din pricina unui singur om, tu vrei să superi şi poporul! Şi pe arhierei. Aşa răzvrătitor şi tâlhar, cum e Barabas, tot e mai puţin periculos pentru societate, decât acest tânăr propovăduitor de noi învăţături, care probabil, conştient de frumuseţea şi puterea Sa fizică se foloseşte de ele ca să te intimideze şi să te silească a nu executa legea. Pe la noi vin de prin Egipt mulţi de aceştia, care, numai cu frumuseţea lor şi cu oarecare îndemânare de a vorbi frumos, cuceresc poporul de rând şi-l fac să creadă în puterile lor supranaturale. Chiar şi Barabas luase un astfel de aer autoritar, când vorbea poporului şi îndemna pe cei leneşi şi nemulţumiţi să se răzvrătească. Şi el studia cărţi şi avea oarecare dar de a vorbi frumos. Dar nici unul, chiar dintre cei mai periculoşi tulburători, n-a mers aşa departe ca Acesta, care a adunat în jurul său pătura cea mai de jos a poporului iudeu, afară de unul,

Iscariotul, aparținând unei familii nobile căreia cu fanatismul lui i-a pricinuit multă amărăciune, şi le-a făgăduit că numai ei vor intra în rai. Tot El le-a mai spus că: „Mai uşor va trece cămila prin urechile acului, decât bogatul în împărăția cerurilor”. Prin aşa aspră învățătură el afirmă că nici marele Cezar nu va scăpa de eternul infern! Dacă asemenea idei se vor răspândi în Iudeea atunci împăratul tău te va învinovăți pe tine pentru prea mare indulgență. Bagă de seamă, bunule Pilat, milostenia te prinde foarte bine, dar numai să nu-ți întunece rațiunea.

Pilat ascultă această povață cu vădită nerăbdare. Sprâncenele lui drepte se încruntară din cauza enervării lăuntrice şi după puțină tăcere spuse cu aprindere:

– Luați-L voi şi judecați-L după legea voastră!

Caiafa se întoarse cu indignare:

– Noi n-avem dreptul să osândim pe cineva la moarte, răspunse el cu ifos, tu eşti guvernatorul şi la tine suntem obligați a ne adresa spre a cere dreptate.

În tot acest timp, mulțimea începu să se agite făcând loc unui nou venit, ca să poată înainta. Acesta era un tânăr subțirel şi oacheş, grațios şi plăcut la vedere, îmbrăcat în haine de mătase vărgată cu albastru pal, încins cu un brâu roşu, brodat cu argint şi aur; mergea iute, dar cu oarecare timiditate, aruncând o privire sfioasă spre figura măreață a Nazarineanului.

Pilat urmărea plin de nerăbdare apropierea lui. El recunoscu în acesta pe un slujitor de încredere al soției sale şi nu-şi putea da seama ce-l putea aduce aici, la un timp aşa de neaşteptat. Apropiindu-se de scaunul de judecată, tânărul îngenunche şi întinse un sul sigilat. Pilat îl luă repede, îl deschise şi citind scrisoarea, lăsă să-i scape un țipăt. Scrisoarea era de la soția lui, una din cele mai frumoase femei de la Roma, mândră şi neînfricoşată, care nutrea cel mai adânc dispreț pentru toate obiceiurile evreilor, iată ce-i scria ea: „Nu face nimic Dreptului Acestuia, căci multe am pătimit, astăzi, în vis, pentru El”

Dând drumul repede acelei slugi, care se întoarse tot pe acelaşi drum, Pilat mototoli scrisoarea în mână şi se adânci în gânduri…

În jurul pretoriului, soarele revărsa râuri de foc; de undeva, se auzi glasul slujbaşului care anunța că este ora şapte dimineața. Figura acuzatului, albă ca zăpada, stătea nemişcată, ca o apariție de marmură a divinității, în razele orbitoare ale dimineții şi, în mintea lui Pilat, cuvintele mult iubitei sale soții se repetau la nesfârşit, ca loviturile surde şi neîntrerupte ale unui ciocan: „Nu face nimic Dreptului Acestuia!”.

IV

Dacă aceste reflecții s-ar fi putut prelungi la nesfârşit, lui Pilat i-ar fi fost plăcute. El nu-şi dădea seama de vreme; ceva neînțeles, nelămurit, părea că-l cuprinsese şi-l transformase într-o biată zdreanță de om, slab şi fără putere, incapabil de a administra sau judeca! I se păru că într-o clipă îmbătrânise, deodată, şi că zeci de ani trecuseră asupra capului lui cu o iuțeală uimitoare, de când stătea înaintea sa acest acuzat Nazarinean. Deodată, cu acest tainic sentiment de bătrânețe lăuntrică şi incapacitate, din cauza căruia îi încetinise tot sângele, el avu totuşi conştiința că membrii Sinedriului îl urmăresc şi că se miră de nehotărârea lui, aşteptând cu nerăbdare sentința în această afacere, care, după părerea lor, era una din cele mai simple şi obişnuite chestiuni de judecată. În ochii lui Pilat însă, pricina aceasta îi apărea greu de judecat de către un muritor. În sfârşit, el se sculă cu greutate şi adunându-şi pulpanele togii, se pregăti iarăşi să părăsească scaunul de judecată şi cu un gest pe jumătate autoritar, pe jumătate implorator, ordonă acuzatului să-l urmeze.

Nazarineanul păşi demn, măreț, dar şi plin de răbdare, după judecătorul său, a cărui îmbrăcăminte îi mătura calea, pe unde avea să meargă. În urma lor se îngrămădiră arhiereii şi bătrânii, tot şoptind între ei şi clătinând din capete, privitor la purtarea cIudată a guvernatorului; la urmă venea şi schilodul şi urâciosul cămătar Zaharia, sprijinindu-se într-o cârjă lungă, aurită şi presărată cu pietre scumpe. Acest obiect de lux, contrasta caraghios cu hainele lui sărăcăcioase şi slinoase. În timp ce acest grup pestriț trecea, din mulțime se auzeau glasuri răzlețe de aprobare în mijlocul tăcerii generale. În sfârşit, sentința cea aşa de mult amânată va fi pronunțată!

Apropiindu-se de parmaclâcul care despărțea locul de judecată de sala pentru public, Pilat se opri. Ridicându-şi glasul spre a fi auzit şi de cele mai depărtate şiruri de oameni, zise, arătând fața împărătească a Celui care stătea puțin în urma lui:

– Iată-L pe împăratul vostru!

Hohote sălbatice de râs, fluierături şi sâsâieli fu răspunsul. Caiafa surâse ironic, iar Anna se cutremură din tot corpul de râsul ce-l năpădise. Pilat privi la ei cu un dispreț nemărginit. El ura pe preoții evrei, toate învățăturile şi rânduielile lor şi nu ținea deloc să ascundă acest lucru.

Ridicând mâna ca să poată restabili tăcerea, se adresă iarăşi mulțimii furioase:

– Eu am cercetat în fața voastră pe Omul acesta, zise el cu glas limpede şi puternic, şi nici o vină, vrednică de moarte, nu am aflat în El!

Aici făcu o pauză, iar poporul, în aşteptare, nu întrerupse tăcerea; apoi continuă:

– Voi aveți un obicei, după care trebuie să vă eliberez pe un deținut la sărbătoarea Paştilor; vreți să vă eliberez pe „Împăratul Iudeilor”?

Un strigăt unanim de dezaprobare îi acoperi vocea:

– Nu! N-avem nevoie de El! Nu pe el, ci pe Barabas!

– Barabas! Barabas!

Numele acesta fu pronunțat de mii de glasuri şi fu repetat mereu ca un ecou, până când pieri stingându-se hăt departe.

Pilat se trase înapoi dezamăgit şi întristat. Acum înțelese situația. Mulțimea era pregătită, desigur mai dinainte, de arhierei şi cerea cu încăpățânare să-l elibereze pe acel cunoscut criminal, în locul acestui om nevinovat. Şi ea avea tot dreptul să ceară pe cine vrea cu prilejul Paştilor! Pilat oftă cu amar şi privi spre primele rânduri, ca şi cum ar fi căutat pe cineva.

– Unde e Barabas, întrebă el nerăbdător? Aduceți-l încoace!

Se făcu o scurtă mişcare prin mulțime şi Barabas, flămând şi zdrențăros, cu privirea sălbatică, păstrând totuşi oarecare urme de distincție pe trăsăturile lui istovite, fu împins înainte, între doi soldați din garda romană.

Pilat se uită la el cu nemulțumire. Barabas îi răspunse cu o privire nu mai puțin disprețuitoare. Simțind că toată atenția este ațintită acum asupra lui, tot sufletul acestui om ținut închis atâta timp, în care îndurase atâtea suferințe, se revoltă contra „tiranului roman”, cum îl numeau iudeii nemulțumiți pe Pilat; mândria şi revolta îi aprinsese iarăşi sângele. Dacă n-ar fi fost această figură uimitor de luminoasă, care stătea acum aici alături de el, cu aşa împărătească linişte, Barabas nu s-ar fi putut stăpâni şi ar fi lovit pe judecătorul său, deşi mâinile îi erau încătuşate. Dar aşa, rămase nemişcat; ochii îi scânteiau, pieptul lui brun respira din greu şi neliniştit şi totul în el părea întruparea omenirii puternice, dar brutală şi lipsită de înțelegere.

Şi alături, în contrast cu el, stătea divinitatea, chipul demn, expresia vie a omului desăvârşit şi spiritualizat, a cărui natură se asemăna cu Dumnezeu şi pe care, datorită acestei asemănări, aveau să-L osândească la o moarte ruşinoasă, ca pe un criminal.

O idee vagă despre neîndreptățita alăturare între el şi Acest tăcut acuzat, scăpără prin mintea lui Barabas, în timp ce se uita la Pilat tot cu aceeaşi obrăznicie; apoi începu să se gândească că dacă, într-adevăr, el va fi eliberat prin glasul poporului, primul lucru la care-şi va întrebuința libertatea va fi stăruința de-a convinge mulțimea să aibă milă de Acest om, cu ținută împărătească, care avusese asupra sufletului lui întunecat şi corupt o influență atât de tainică şi bruscă.

Şi în timp ce se gândea la toate acestea, Pilat uitându-se cu atenție la el, întrebă scurt şi apăsat:

– Aşadar, tu eşti cel care a ucis pe fariseul Gabrias?

Barabas rânji fioros:

– Da! Şi aş mai fi ucis vreunul, dacă s-ar mai fi găsit în tot oraşul încă un ticălos ca el!

Pilat se întoarse către arhierei şi bătrâni:

– Auziți ce spune? Şi pe un aşa om vreți voi să-l eliberați? Nepocăit şi încăpățânat, el nu-şi deplânge crima. Merită, oare, iertarea?

Caiafa, puțin încurcat de această întrebare, îşi plecă pentru moment ochii, pe urmă iarăşi îi ridică, dând feței sale lungi, o uimitoare expresie de stăpânire de sine şi milă.

– Bunule Pilat, răspunse el încet şi liniştit, nu ştii tot adevărul în această chestiune. Barabas e într-adevăr vinovat, în mare parte, dar totuşi a fost un motiv care i-a stârnit patima. Noi, care aparținem sfântului templu, îl vom învăța cum să-şi ispăşească mai bine crima înaintea Celui Prea înalt şi nu-l vom respinge, ci vom primi jertfa lui. Nefericitul Gabrias, deşi era nobil şi învățat, era foarte veninos la vorbă şi, se spune, el clevetise în mod neruşinat pe o fată cinstită, la care ținea Barabas…

Pilat ridică din sprâncene, cu un aer de mânie.

– Acestea sunt lucruri neînsemnate şi josnice, zise el, de care tu, Caiafa, n-ar trebui să te preocupi, căci nu numai Gabrias era rău de gură! Vorbele tale miros a palavre femeieşti. Uciderea e totdeauna ucidere, furtul,

furt, oricare le-ar fi fost pricinile, ele tot nelegiuiri rămân. Barabas e ucigaş şi tâlhar.

Şi iarăşi, întorcându-se spre mulţime, repetă întrebarea de mai înainte:

– Pe cine vreţi să vă eliberez? Pe Barabas sau pe Iisus, ce se cheamă Hristos?

Poporul într-un glas răspunse fremătând:

– Pe Barabas!... Pe Barabas!...

Pilat făcu un gest de revoltă şi aruncă îndărăt o privire tristă asupra Nazarineanului, care era cufundat, se vede, într-o adâncă şi plăcută reverie, căci surâdea.

Încă o dată se adresă Pilat către popor:

– Dar ce voiţi să fac cu Acela, pe care voi îl numiţi „Împăratul Iudeilor”?

– Răstigneşte-L!... Răstigneşte-L!...

Răspunsul fu dat cu strigăte furioase de revoltă şi, ca şi mai înainte, un glas argintiu, răsunător, de femeie, se înălţă peste toate celelalte:

– Răstigneşte-L!

Barabas tresări ca un cal la atingerea pintenilor. El se uită cu o sclipire de fiară în ochi la mulţimea ce striga, dar nu putu găsi persoana, pe care cu atâta patimă voia, dar se şi te temea, s-o vadă. Şi iarăşi, cedând unei atracţii tainice, îşi pironi privirile spre acel loc, unde razele luminoase se împleteau într-o strălucire orbitoare, deasupra capului Aceluia pe care Pilat îl numise HRISTOS. Ce însemna acea iubire adâncă şi acea compătimire nemărginită, care luminau acea minunată figură? Ce cuvânt negrăit va fi fluturat pe aceste buze întristate? Barabas nu ştia, dar deodată i se păru că toată viaţa lui, cu tainele ei bune şi rele, sta descoperită în faţa privirii blânde şi pătrunzătoare îndreptate cu atâta înţelegere asupra lui.

– Nu! Nu! Strigă el repede şi fără a se putea stăpâni, n-a vorbit ea, nu se poate să fi vorbit ea aşa! Femeile sunt bune la suflet, iar nu aspre; ea nu putea să dorească tortura cuiva. O, popor al Ierusalimului! Continuă el cu

glas tot mai sonor şi mai accentuat şi se întoarse cu fața spre mulțime, pentru ce cereți voi moartea Acestui proroc? El n-a ucis pe nici unul din voi şi n-a prădat pe nimeni! Se spunea, din contră, că El a tămăduit bolile voastre, v-a mângâiat în întristările voastre şi a săvârşit diferite fapte minunate despre care voi înşivă vorbiți. Şi pentru aceste fapte voi vreți să-l omorâți? Unde vă e dreptatea? Unde vă e rațiunea? Eu, da, eu merit pedeapsă. Eu, care am ucis pe Gabrias şi nu-mi pare rău de această faptă a mea! Eu, sângerosul, vinovatul şi nepocăitul, merit moartea, dar acest om e nevinovat!

Drept răspuns, la acestea, se auziră râsete şi strigăte: „Pe Barabas! Pe Barabas! Dați-ne pe Barabas!"

– Astupați-i gura, strigă Anna cu mânie. El şi-a pierdut desigur mintea, de vreme ce vorbeşte aşa nebuneşte!

– Nebun sau nu, voi înşivă l-ați ales spre eliberare, remarcă Pilat cu linişte, ori poate acum vă lepădați şi de el, fiindcă s-a arătat apărător al Acestui nefericit Nazarinean?

În timp ce el vorbea, mulțimea amenințătoare se îndreptă spre balustradă; cordonul de soldați romani nu mai putu ține ordinea din cauza acestei neaşteptate îmbulzeli şi mii de mâini se ridicară în aer, arătând spre figura răbdătoare şi nemişcată a lui Hristos:

– Răstigneşte-L! Răstigneşte-L!

Pilat păşi repede înainte şi întrebă cu asprime:

– Pe împăratul vostru să-L răstignesc?

Sute de glasuri îi răspunseră:

– N-avem alt împărat, afară de Cezarul!

– Într-adevăr, cu şovăirea ta, Pilat, vei provoca răscoală în oraş, zise Caiafa, dojenitor, nu vezi tu, oare, că mulțimea îşi pierde răbdarea?

În acest moment un om înalt, cu părul cărunt, acoperit cu un turban roş-deschis, ieşi cu îndrăzneală din mulțime şi cu glas puternic strigă plin de revoltă:

– Noi lege avem şi după legea noastră dator este să

moară, pentru că s-a numit pe sine „fiu al lui Dumnezeu”!

Auzind aceste cuvinte, Pilat se retrase câțiva paşi ca şi cum o mână nevăzută l-ar fi împins deodată. „Fiu al lui Dumnezeu”? O asemenea afirmare, desigur, ar fi fost hulitoare pentru Dumnezeu, dacă în adevăr acuzatul ar fi spus aşa ceva despre sine, dar Pilat nu era deplin convins de acest lucru.

Când îi vorbise Caiafa mai înainte despre aceasta, el îl ascultase cu dispreț, ştiind că arhiereul nu s-ar fi oprit în fața nici unei minciuni, numai să-i fi convenit; dar acum când unul din popor îi striga aceeaşi acuzație, Pilat nu mai putea să nu-i dea atenție. El era pus să facă judecată dreaptă evreilor, şi la ei hula de Dumnezeu era una din cele mai mari crime. Ca roman însă, Pilat privea la aceasta mult mai tolerant: zeii romani erau toți aşa de ridicoli, aşa de umani în patimile lor criminale, încât nu era aproape nici un motiv a-i pune mai presus de oameni. Fiecare soldat care, prin puterea sa fizică sau prin vitejie, se învrednicea de mărire, putea afirma cu îndrăzneală că este „fiul unui zeu”, fără a ofensa prin aceasta cu ceva simțul religios al compatrioților săi, iar tradiția, înflorită cu multe cuvinte, prefăcea adeseori această minciună în adevăr. Şi în acea tainică țară, udată de Nilul cel domol, nu exista, oare, adorarea lui Osiris, Dumnezeu întrupat în chip de om? Ideea aceasta era foarte populară; era dorința instinctivă a tuturor oamenilor, să îmbrace divinitatea într-o formă muritoare. Ceea ce era pentru el de mirat, în acest caz, era că şi acest tânăr filosof din Nazaret se alipise de tradițiile generale ale omenirii, deşi nu era încă dovedit că El spusese într-adevăr aşa.

Deținutul păşi aproape de Pilat, care începu să-L privească cu un interes nou şi plin de curiozitate, apoi cu un ton amical, aproape rugător. Îl întrebă:

– De unde eşti tu?

Nici un răspuns nu primi, numai o privire. Dar în această privire suverană era o putere nebănuită, ca puterea dintr-un nor înainte de izbucnirea fulgerelor. Şi o

tristețe adâncă, şi un presentiment de ceva înspăimântător cuprinse sufletul lui Pilat. Voia să țipe, să dea glas tulburării sale lăuntrice, să spună în fața arhiereilor şi poporului cât de grele şi împovărătoare sunt pentru el îndatoririle lui judecătoreşti, dar cuvintele îi pieriră în gâtlej şi simți cum deznădejdea şi neputința îi stăpâneau voința.

– Mie nu-mi răspunzi? Zise el cu un glas amorțit şi tremurător din cauza poverii gândurilor sale. Nu ştii că putere am să Te răstignesc şi putere am să Te eliberez?

Ochii mari, luminoşi îl priviră iarăşi fix cu nesfârşită milă; glasul Lui răsunător şi armonic, ca un imn îngeresc se auzi încă o dată:

– N-ai avea nici o putere asupra Mea, dacă nu ți-ar fi dată ție de sus; de aceea mai mare păcat are cel care M-a predat ție.

Şi privirea Lui pătrunzătoare îl părăsi pe Pilat şi se opri asupra lui Caiafa, care se dete înapoi ca şi cum ar fi fost atins de o flacără.

Pilat, găsindu-se mai mult ca oricând sub influența măreției, autorității şi curajului, care iradiau din toată făptura deținutului, începu iar a-şi aminti de diverse tradiții care circulau prin Egipt, de poveşti în care se vorbea de împărați izgoniți, care nemaiavând drept a trăi în împărăția lor călătoreau prin toată lumea, predând învățături mistice de-ale Orientului şi producând vindecări minunate.

Oare nu era posibil ca acest deținut, aşa de puțin asemănător unui evreu, cu fruntea lui deschisă, cu ochii albaştri, adânci şi limpezi şi cu o demnitate de nespus a întregului său corp prea frumos, fără a se uita cineva la istoria începutului său de jos, să fi fost vreunul din felul acesta de împărăți detronați? Această idee, stăpânind tot mai mult mintea lui Pilat, îl făcu să întrebe:

– Oare împărat eşti tu?

Şi printr-o deosebită accentuare, el vroia să dea deținutului a înțelege, că dacă aşa este, atunci eliberarea

Lui e încă cu putință. Isus Nazarineanul respiră numai plin de oboseală şi răspunse:

– Tu zici[1], că eu sunt împărat!

Apoi, cu un simț de compătimire pentru nefericitul său judecător, adăugă:

– Eu spre aceasta M-am născut şi spre aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc adevărul. Oricine e din adevăr ascultă glasul Meu.

În timp ce El vorbea, Pilat se uita la El cu nedumerire.

Nu, Acesta nu era trădător, şi nici criminal, ci numai cel mai moral nebun din toată lumea! Vorbele Lui proprii erau mai convingătoare decât toate probele arhiereilor.

Acest om, care vrea să mărturisească adevărul în această lume, plină de minciună şi fățărnicie, nu era, desigur, în toate mințile. Oare n-a existat minciuna întotdeauna? Nu va exista ea veşnic? N-a murit atenianul Socrate, acum 500 ani, pentru că a vorbit adevărul?

Pilat, care cunoştea bine filozofia greacă şi romană, ştia că în toate clasele societății, totdeauna au fost urmăriți toți cei care spuneau pe față ceea ce cugetau. Era aproape mai puțin periculos să omori un om, decât să vorbeşti despre el, adevărul. Reflectând astfel, el dădu de înțeles cu un gest că, la urma urmelor, se supune soartei şi cu o ironie amară în voce, puse întrebarea veşnic fără răspuns:

– Ce este adevărul...?

Apoi, privind la acuzat şi la acuzatori, la arhierei şi la popor, şi pe urmă la Barabas, care stă în fața lui într-o aşteptare morocănoasă, el oftă cuprins de nerăbdare şi cu un aer de adâncă părere de rău, se hotărî să săvârşească fapta, de care se înfricoşa tot sufletul său. De aceea chemă la sine pe unul din slujitori şi-i şopti ceva la ureche.

Servitorul se depărtă şi aproape imediat se întoarse

---

[1] Aşa este! (n. tr.)

cu un lighean mare de argint, plin cu apă.

Aruncându-şi pe spate mantia sa bogată, care cădea în cute mari pe pardoseală, guvernatorul păşi încă o dată spre mulțimea care devenise şi mai nerăbdătoare şi mai gălăgioasă. În urma lui, servitorul aducea ligheanul de argint cu apă. Când se apropie guvernatorul, zgomotul se mai potoli şi fiecare privi la el, mai ales că toate gesturile lui erau neaşteptate şi neobişnuite. Suflecându-şi mânecile cusute cu aur până la coate, el ridică mâinile goale în sus, cu palmele înainte, aşa că toate inelele scânteiară în razele soarelui de dimineață; apoi, încet, le cufundă în apa cristalină, ce lucea ca o piatră scumpă şi, în sfârşit, scuturând până departe picăturile sclipitoare, zise cu un ton aspru:

– Nevinovat sunt de sângele Acestui drept, voi veți vedea.

Mulțimea începu a răcni şi a striga. Ea înțelesese provocarea şi o primise. Judecătorul roman se lepăda în public de orice răspundere pentru cele petrecute? Ei bine, fie şi aşa! Ei însă, fiii lui Israel, aleşii lui Dumnezeu, se țineau cu entuziasm să nu scape acest admirabil prilej, aflat, nu pentru prima oară în istoria lor, de a supune torturilor pe un nevinovat.

Bărbați şi femei izbucniră într-un singur strigăt general, asurzitor:

– Sângele lui asupra noastră şi asupra fiilor noştri! Cumplitul şi înspăimântătorul blestem se ridică greoi spre cer. Şi astfel fu scrisă de îngeri cu slove de foc, propria osândire a acestui nenorocit popor.

V

După un astfel de răspuns, nu era cu putinţă să mai zică cineva, ceva.

Deşi acest popor necioplit şi nemilos nu poseda nici simţ de dreptate, nici raţiune, nici milă, totuşi voinţa lui trebuia îndeplinită neapărat. O hotărâre aşa de unanimă nu mai putea suferi vreo schimbare.

Pilat înţelese că, dacă ar risca să mai apere pe acest divin acuzat, nerăbdarea poporului ar trece orice margine şi ar sfârşi cu dezordini şi vărsări de sânge.

De aceea, deşi cuprins de o revoltă neîmblânzită, îşi sacrifică voinţa sa ca să facă pe placul poporului.

Caiafa, văzând că Pilat se pleacă în faţa inevitabilului, oftă uşurat. Îndoielile i se curmaseră. Omul din Nazaret avea să fie supus torturilor. Şi arhiereul şopti ceva cu bucurie socrului său Anna, care ascultându-l, îşi frângea mâinile cu slugărnicie, ridicând din când în când ochii spre cer, în semn de mulţumire că, în sfârşit, sfânta cetate a Ierusalimului va fi izbăvită de primejdioasă prezenţă a Nazarineanului.

– Dacă va muri acest „mărturisitor al adevărului”, şopti Caiafa, privind pieziş la adversarul său înconjurat de aureolă, apoi în curând va fi uitat, mai ales după această moarte ruşinoasă şi publică. Puţinii săi ucenici vor fi dispreţuiţi, învăţătura Lui nebună şi fanatică va fi luată în derâdere şi noi vom îngriji ca naşterea, învăţătura şi moartea Lui să nu fie scrise în cronicile noastre. Un vagabond de stradă! Un predicator al claselor de jos! Cum va putea numele Lui să se perpetueze?

– Desigur nu se va perpetua, răspunse Anna încet şi cu convingere. Tu, Prea Sfinte Caiafa, totdeauna ai dat prea multă atenţie lăudăroşeniei acestui om. Sunt mulţi de aceştia, care afirmă că, deşi neamul lor nu-i aprobă şi nu-i respectă, ei se vor face totuşi cunoscuţi până la urmă. Astfel se laudă filosofii siguri de sine, poeţii nebuni, care-

şi închipuie că versurile lor neroade preţuiesc ceva, şi tot aşa şi aceşti predicatori, numai că afirmaţiile lor rămân o vorbărie goală. Într-adevăr, dacă istoria nu va preda nimic viitorului despre Omul Acesta, cine va mai crede că El ar fi existat măcar, vreodată!

Caiafa surâse cu răceală.

– Puţine cuvinte se vor spune despre El în istorie, zise Caiafa. Ucenicii Lui sunt inculţi şi nepricepuţi, iar cărturarii noştri vor scrie numai ceea ce le vom porunci noi.

O parte din această convorbire fu auzită şi de bătrânul cămătar Zaharia, care dădu afirmativ din cap şi surâse.

Sentinţa de moarte, la care condamnaseră evreii pe nemuritorul deţinut, era un balsam pentru sufletul mic şi josnic al acestui zgârcit. El era entuziasmat şi nemaiputând de bucurie pentru acest rău, lovea din timp în timp duşumeaua cu bastonul său, împodobit cu pietre preţioase, manifestându-şi prin aceasta aprobarea şi mulţumirea.

Pilat, după ce prin spălarea mâinilor, arătase lămurit tuturor celor de faţă, dezgustul său pentru săvârşirea acestei urâte crime, continuă să-şi îndeplinească celelalte îndatoriri ce cădeau asupra lui cu agitaţia unui om scuturat de friguri şi cu un vădit dezgust. Nimic nu se putea sfârşi acum, după părerea lui, cu destulă iuţeală; el devenea tot mai nervos şi iritat. O roşeaţă de ruşine, îi acoperea faţa din timp în timp, făcând loc apoi repede unei palori mortale; trăsăturile feţei lui erau rigide ca ale unui mort şi cu toate mişcările lui pripite evita cu multă grijă să privească faţa osânditului.

După porunca lui, douăzeci de soldaţi gata echipaţi înconjurară acea figură albă ca zăpada, care stătea tot nemişcată şi păstra o tăcere divină în strălucirea razelor de soare. Soldaţii, oameni brutali şi inculţi, văzând aerul demn şi indiferent al deţinutului, începură să-şi bată joc

de El. El însă părea că nici nu observă prezența lor în apropierea Lui. Un extaz supraomenesc părea că-i umple toată ființa şi, judecând după înfățişarea Lui, părea conştient că numai un surâs al Său poate crea şi viața, şi lumina, şi o fericire nemaicunoscută.

În timp ce garda îl înconjura, soldații postați până atunci în jurul lui Barabas se depărtară lăsându-l singur. În aşteptarea definitivei lui eliberări chiar din mâinile guvernatorului, Barabas stătea singur înaintea lui Pilat. Lanțurile de fier, cu greutatea lor, îi trăgeau în jos mâinile sugrumate şi amorțite.

Capul îi era amețit de oboseală şi excitare, în timp ce ochii lui negri scânteiau şi fiecare fibră a corpului lui tremura la gândul mult aşteptatei şi doritei lui eliberări. Aşteptarea nu se prelungi mult.

Pilat însuşi nu mai dorea întârzierea. Apucând unealta pregătită anume în acest scop de către un ofițer, Pilat lovi cu o putere aşa de sălbatică lanțurile deținutului încât ele se desfăcură imediat, căzând cu zgomot pe pardoseala de marmură.

Zgomotul acestei căderi contribui la trezirea mulțimii, care începu să strige cu entuziasm:

– Barabas!... Eliberarea lui Barabas!... Bucură-te Barabas!

Barabas în acest timp se uita la lanțurile aruncate cu un aer de nebun, ca la nişte lucruri necunoscute şi nemaivăzute. El le purtase zi şi noapte optsprezece luni, dar acum i se părea că nu le mai recunoaşte. Întinse mâinile şi începu să-şi strângă şi să-şi desfacă degetele, mirându-se de uşurința şi iuțeala propriilor mişcări. Dar bucuria, care-l stăpânise numai la gândul eliberării sale, acum parcă nu mai era; dispăruse undeva în mod subit, fără că singur să-şi fi dat măcar seama prin ce mijloc. Însetat de mult de libertate, se rugase fierbinte pentru ea şi nădăjduise s-o obțină, dar acum, dorința fiindu-i îndeplinită, nădejdea îi dispăruse.

O tristețe apăsătoare îl cuprinsese şi ca prin vis auzi

glasul lui Caiafa:

– Nu pui tu, Pilat, cătuşele acelea Nazarineanului? Cine ştie, când Îl vor duce la moarte, te pomeneşti că se revoltă…

Pilat încruntă din sprâncene.

– Şi altceva ce mai vrei? S-a împotrivit El gărzii? Oare s-a smuncit măcar vreodată? El nu discută sentința; aici, în tăcere şi supunere, se lasă în voia soartei, pe care i-ați destinat-o. Şi de aceea, pentru ce să mai legăm pe unul, care nu manifestă nici o împotrivire? Să fie evreii fricoşi, dar să nu silească pe un Roman să fie tot astfel.

Zicând acestea, el se întoarse iute spre Barabas.

– Ce mai aştepți aici, ticălosule? Pleacă de aici! Şi o mânie ascunsă tremura în vocea lui, de obicei liniştită.

Nepocăit, ucigaş şi tâlhar, legea poporului tău te eliberează să poți ucide şi prăda în voie.

Barabas oftă şi fața lui brună se învineți. Asprele cuvinte îl răniră adânc, dar el nu găsi nimic de replicat. Capul i se plecă, fără putere… Ştia că e liber, dar libertatea nu-i mai aducea bucuria nemărginită, pe care o aşteptase. Dincolo de străjeri, îl aştepta norodul ca să-l salute cu strigăte entuziaste de bucurie, dar picioarele lui erau țintuite de locul pe care stătea şi chiar de l-ar fi costat viața, el nu-şi putea ridica privirea, plină de pocăință şi tristețe, de la chipul Aceluia, care fusese condamnat la moarte în locul său. Ar fi fost mai bine pentru sine, se gândea el, să fi murit pentru Omul acela, decât să continue a trăi, fie chiar liber. Şi reflectând astfel, deodată i se păru că o lumină dulce înconjura capul înălțat al Nazarineanului ca un cerc palid, care devenea din ce în ce mai strălucitor. El se uita cu frică la această minune; desigur că şi alții afară de el văzuseră această admirabilă aureolă. Judecătorul, preoții, soldații şi poporul, erau oare atât de orbi că nu vedeau ceea ce se arăta atât de clar?

El încercă să le spună şi să le arate această minune, dar limba i se lipise de cerul gurii şi el doar privea, ca şi cum şi-ar fi pierdut rațiunea, silindu-se să spună cuvinte,

care rămâneau însă fără sunet. Caiafa, enervat de înfăţişarea lui aiurită, păşi spre el:

– Ai auzit ordinul guvernatorului? Cară-te de aici şi vezi-ţi de treabă, să nu mai treci pe lângă casa Iscariotului!

Această poruncă, şoptită, plină de supărare, întoarse pe Barabas de la observarea lui Hristos şi el simţi cum îl cuprinde fiorul propriei răutăţi. Aureola dispăruse din jurul capului prorocului din Nazaret; dispăruse şi uimirea şi spaima involuntară..., viaţa materială şi cerinţele ei iarăşi predominară.

Aruncând o privire de dispreţ spre arhiereu, Barabas îşi îndreptă cu mândrie statura înaltă şi întorcând spatele spre sala de judecată, trecu cu paşi repezi dincolo de parmaclâc.

Soldaţii romani se dădură la o parte, ca să-i facă loc să treacă. Încă o clipă şi el fu în mulţimea care-l primi cu strigăte de salutare şi entuziasm.

Poporul îl sărbătorea, îl înconjura, îi repetă numele, bărbaţii îl îmbrăţişau, femeile îi apucau mâinile murdare şi i le sărutau, copiii mici se jucau în jurul lui, ţipând veseli fără nici un motiv de bucuria pe care le-o împărtăşiseră bătrânii; un om, uitând cu totul de bucurie, îşi luă de pe umeri mantaua bogată şi, vărsând lacrimi de milă, o aruncă pe corpul slab şi gol al deţinutului abia de curând eliberat.

Urmele dezgustului de sine de mai înainte se şterseră. Mulţimea, mai nestatornică decât vântul, se bucura că cererea şi voinţa ei triumfaseră şi se dăduse libertate acestui păcătos şi, judecând după strigătele lor pline de satisfacţie, acest cunoscut ucigaş era parcă un împărat readus iarăşi pe tronul său.

Cea mai mare parte din mulţime uitase de tot pe Osânditul, pe care-L aştepta moartea. Ea era mulţumită: înconjură pe criminalul eliberat de ea tratându-l cu vin şi hrană la crâşma din apropiere şi propunându-i să-l conducă acasă.

Ameţit şi doborât sufleteşte, acoperit cu mantia scumpă, pe care i-o dăruise acel necunoscut, Barabas se uita în dreapta şi în stânga, gândindu-se la mijlocul de a scăpa de aceste zgomotoase manifestări de simpatie, care, în cele din urmă, îl scoseseră din răbdări. El însuşi nu simţea nici o bucurie. Ştia mai bine decât toţi cât preţuiesc prietenii. Era peste măsură de obosit şi iritat şi căuta mereu cu ochii o persoană, pe care presimţea că trebuie să fie acolo, persoană care pentru el era întruchiparea raiului. Dar n-a izbutit să găsească fiinţa căutată şi, necăjit de neizbândă, nu mai dădea nici o atenţie diverselor noutăţi şi nimicuri, cu care-l asaltau.

Deodată se auzi un nou strigăt: „Uitaţi-vă! Îl bat!...”

Ca valul mării, care se revarsă peste ţărm, mulţimea se aruncă grămadă înainte, apropiindu-se cu mari sforţări de sala de judecată. În vârful picioarelor şi cu gâturile întinse, se străduiau să vadă peste umerii altora cele ce se petreceau; bărbaţii ridicau în sus pe copiii cei mici, alţii, mai ales femeile, îndemnau la compătimire şi milă, dar în genere o dispoziţie de mulţumire cuprinsese mulţimea după încordata aşteptare. Barabas, împins de puternicul vârtej al poporului, se trezi iarăşi lângă parmaclâc şi fiindcă era înalt de statură, uşor putu observa tot ce se petrecea.

– Dobitocilor! Îngăimă el. Câinilor! Dracilor! Bateţi un om dezarmat! Ce vitejie josnică!

Şi, cu privirea aţintită şi inima bătându-i, continuă a privi.

Sala de judecată era acum ocupată numai de soldaţi romani, fiindcă numărul lor fusese mărit., spre a da ajutor la această faptă sălbatică şi fără milă, în mijlocul săbiilor şi topoarelor ascuţite stătea Nazarineanul, suportând cu umilinţă ghionturile brutale şi loviturile acelor oameni, care rupeau de pe El îmbrăcămintea. Un ofiţer, tocmai în acest timp, dădea lui Pilat un bici făcut din viţe lungi de frânghie, cu noduri şi care se terminau cu cârlige ascuţite din fier. Una din îndatoririle

guvernatorului consta în a pedepsi cu mâna sa pe criminalul osândit, dar nefericitul om, asupra căruia cădea acum această înspăimântătoare îndatorire, tremura din tot corpul şi, îndepărtând această armă barbară de tortură, făcu din cap un semn negativ. Soldaţii aşteptau privind la el cu nedumerire. Omul din Nazaret, de asemenea, aştepta tot cu blândeţea şi umilinţa de mai înainte. Lumina soarelui cădea pe umerii săi goi şi pe mâinile sale de o albeaţă orbitoare şi o formă minunată. El aştepta şi, cu o milă adâncă şi nobilă, privea pe nefericitul său călău.

Caiafa şi socrul său schimbară o privire de nemulţumire.

– Tu iarăşi amâni împlinirea sentinţei, Pilat! Zise arhiereul cu aroganţă. Timpul e scump! Împlineşte-ţi odată datoria; bate-L...

VI

Pilat însă tot nu se hotăra, privind aiurit în jurul său. Faţa lui era palidă, buzele strânse; tot corpul lui îmbrăcat în veşmânt bogat părea ţeapăn şi fără viaţă ca al unui mort. O, dacă i-ar fi crescut durerea în inimă ca pierzându-şi conştiinţa să fi scăpat de ruşinea şi teama de a biciui această Smerenie împărătească, aceasta Răbdare personificată! Dar viaţa şi conştiinţa, deşi îi pricinuiau crude suferinţe, refuzau a-l părăsi, şi poporul pe care-l guverna cerea de la el completa îndeplinire a îndatoririlor sale. El întinse mâna şi apucând biciul, şovăind şi cu ochii lăsaţi în jos, se apropie de osândit...

Soldaţii, neţinând seamă de cele spuse de Pilat, că nu trebuie a lega pe cel care nu opunea nici o rezistenţă, legară mâinile blândului deţinut cu o frânghie, de frică ca El să nu înceapă a se apăra contra loviturilor.

Pilat privi cu amărăciune şi cu mânie neputincioasă la această încătuşare netrebuincioasă şi nemeritată. Neavând puterea de a suprima sau îndulci legea şi fiind un simplu instrument nenorocit al soartei, Pilat, cu adânc dezgust față de sine însuşi şi de ceea ce avea să săvârşească, închise ochii... şi ridică biciul.

Biciul căzu cu greutate şi cu un vâjâit usturător pe delicatul corp şi iarăşi se ridică şi iarăşi se lăsă... sângele aprins țâşni de sub cârligele de fier şi, în picături fierbinți, stropi pardoseala de marmură...

Dar gura divinului martir nu scoase nici un strigăt, nici un geamăt de durere. Nici un glas de proroc nu se ridică acum, ca să proclame adevărul: „El s-a rănit pentru păcatele noastre şi cu rănile Lui noi toți ne-am vindecat". În acest timp domnea o tăcere adâncă, cIudată şi inexplicabilă în mulțimea care privea de departe şi se înghesuia.

Ea urmărea, plină de curiozitate, executarea pedepsei, dar în cele din urmă, când un cârlig ascuțit de fier se agăță de părul auriu al deținutului şi i-l smulse, inundându-L peste tot de sânge proaspăt, o fată din mulțime, izbucni într-un plâns isteric. Acest plâns de femeie, abătu pe Pilat de la actul său barbar; el privi în juru-i cu fața îmbujorată ca de friguri, cu ochii bulbucați în orbite şi cu un surâs de nebun se opri.

Cămătarul Zaharia, şchiopătând, trecu mai în față, agitând furios bastonul său prețios.

– Încă!... încă!... Mai tare, prea nobile guvernator, exclamă el cu un glas aspru. Încă!... încă, cu mai multă putere! Loviturile tale abia unui copil i-ar putea aduce vătămare. Cum a bătut El pe alții, să poftească acum să simtă şi El biciul! Nici măcar o dată încă n-a țipat! N-a simțit încă durerea! Încă o lovitură, prea ilustre Pilat, dreptatea cere aceasta! El m-a biciuit pe mine, om bătrân, cinstit şi de aceea se cuvine să simtă acelaşi lucru şi pe trupul său, căci altfel va muri nepocăit! Încă..., încă, prea nobile cârmuitor, numai că loviturile tale să fie mai

puternice!

În timp ce el vorbea cu gesturi furioase, bastonul îi alunecă deodată din mâinile-i tremurânde şi căzu pe pardoseala de marmură; un mare diamant căzând din mâner se rostogoli departe şi se pierdu undeva. Văitându-se cu disperare, lacomul bătrân căzu în genunchi şi gemând puternic începu să-l caute, pipăind pe pardoseală cu mâinile-i galbene, în formă de gheare şi rugând pe nepăsătorii soldaţi, să-l ajute în căutare.

Un surâs dispreţuitor se ivi pe feţele câtorva, dar nici unul nu se mişcă. Oftând şi suspinând, bătrânul cămătar începu să umble în patru labe pe toată pardoseala pretoriului, uitându-se pe jos cu atenţie şi scotocind cu mâna-i murdară fiecare găurică unde se putea presupune că ar fi căzut diamantul. În această poziţie el îşi pierduse cu desăvârşire ţinuta omenească şi semăna cu un animal scârbos. Pierderea era pentru el ireparabilă şi din cauza furiei şi amărăciunii pricinuite de ea, uitase cu desăvârşire dorinţa de a se mai răzbuna pe Nazarinean.

Pilat, urmărindu-l şi auzindu-l plângând ca un copil, fu atât de mulţumit de această nefericire, încât chiar i se uşură inima şi hohotind tare, cu un râs neaşteptat, aruncă departe de sine biciul însângerat, cu aerul liniştit al Omului care şi-a isprăvit de împlinit o datorie neplăcută.

Dar Caiafa nu era satisfăcut...

– Tu, Pilat, zise el, ai făcut pe acest criminal osândit, să scape cu cea mai slabă biciuire. De ce ai aruncat aşa degrabă biciul?

Ochii lui Pilat scânteiară cu o înflăcărare rău prevestitoare.

– Nu mă irita peste măsură, răzbunătorule preot! îngăimă el revoltat. Eu mi-am isprăvit blestemata sarcină. Faceţi voi restul!

Caiafa se dete câţiva paşi înapoi, adânc iritat. Era ceva cu adevărat înspăimântător în expresia feţei lui

Pilat: o durere ascunsă, care, o clipă, făcu chiar pe arhiereu să-şi piardă sângele rece şi liniştea-i obişnuită.

După o clipă de şovăială, el deveni iarăşi stăpân pe sine şi făcu semn centurionului că biciuirea se sfârşise şi că puteau trece mai departe la alte munci.

Toți membrii Sinedriului, între ei bătrânii şi cărturarii, îşi părăsiră locurile şi plecându-se până la pământ în fața guvernatorului, se îndreptară câte doi spre sala de jos, numită pretorium.

Aici, de asemenea, erau adunați soldați care aveau să-L îmbrâncească şi să-L batjocorească pe osânditul Nazarinean. Încet şi mişcându-se cu demnitate, procesiunea preoțească dispăru şi Pilat rămase singur, țintuit pe loc de o putere neînțeleasă. Ascunzându-se de mulțime, după o coloană mare de marmură, el se rezemă cu coatele de acest sprijin rece, istovit, zdrobit cu duhul şi cu trupul de durerea neînțeleasă, ce nu-l mai părăsea. În mintea lui confuză, căuta să găsească pricina acestui sentiment de spaimă ce-l stăpânea.

Lui i se părea că această pedeapsă, ce avea să se execute chiar în aceeaşi zi, în Ierusalim, era cea mai mare crimă ce se putea săvârşi în toată lumea. El singur devenise pentru sine o enigmă şi nu-şi putea explica iritarea crescândă. Scrisoarea soției sale de asemenea îl neliniştea şi, scoțând iarăşi acel răvaş din buzunar, reciti teribila rugăminte: „Nu face nimic Dreptului Acestuia, căci mult am suferit astăzi, în vis, pentru Dânsul”. Tainice cuvinte! Şi ce puteau însemna ele? Justitia, mândra şi neînfricoşata măreție romană, de ce să fi suferit? Va fi avut vreun vis! Ea, care niciodată n-avea visuri, care îşi bătea joc de orice fel de preziceri, ba chiar şi de zei. Ea nu avea halucinații, şi chiar până la un punct era crudă şi nemiloasă, lucru ce la Romani se numea eroism.

Ea putea privi cu linişte, ba chiar cu oarecare desfătare la cele mai înspăimântătoare lupte ale gladiatorilor, precum şi la toate spectacolele barbare, ce se obişnuiau la Roma. Când era numai de 12 ani, asistase

cu sânge rece la jupuirea pielii unui nenorocit rob, prins asupra furtului.

Prin urmare, protestul ei de acum, în contra pedepsirii unui criminal, era destul de serios ca să fie luat în consideraţie: „Nu face nimic Dreptului Acestuia!”

Ce-ar zice ea, să vadă acum pe Acest Drept? Pilat, uitându-se înapoi cu frică, se cutremură din tot corpul şi înlemni de spaima scenei ce avusese loc, şi-ar fi dat viaţa să fi curmat această sălbăticie, dar simţea că aceasta n-ar fi fost de nici un folos.

Poporul îşi proclamase voinţa şi această voinţă trebuia să fie îndeplinită.

Nu mai era nici o apărare pentru Acel Adevăr, care era înăbuşit de minciuna întregii lumi! Niciodată n-a fost şi nici nu cred că ar mai putea fi cândva astfel!

Tăcerea adâncă de mai înainte a mulţimii se prefăcuse într-un urlet sălbatic; tot văzduhul se umpluse ca de răcnetul unor fiare scăpate deodată din cuşcă.

Soldaţii, nemaifiind ţinuţi la respect de prezenţa autorităţii preoţeşti şi întărâtaţi de strigătele mulţimii, împingeau brutal, înainte, cu vârful armelor lor pe prizonier, în speranţa că se va împiedica şi se va rostogoli pe treptele ce duceau în pretoriu.

Loviturile lor sălbatice nu erau motivate de nimic, fiindcă divinul martir nu se împotrivea, ci mergea liniştit. Umerii lui descoperiţi tot mai sângerau încă. Mâinile îi erau legate strâns, dar nici durerile, nici ocările nu putură schimba majestatea ţinutei şi mândria paşilor Lui, iar ochii Lui, minunat strălucitori, păstrau aceeaşi expresie fără seamăn, de gândiri tainice şi cunoştinţe supraomeneşti.

Înghesuindu-L din toate părţile, răutăcioasa gardă îşi bătea joc şi râdea de El, strigându-i în urechi vorbe necuviincioase şi refrene de cântece ruşinoase.

Unul din ei, apucând o mantie roşie, uitată de cineva pe un scaun, o aruncă pe umerii răniţi ai divinului; bogata mantie făcu o trenă lungă pe pardoseală, formând

nişte cute largi, ca o mantie împărătească. Acela, care născocise această înveşmântare, strigă tare, arătând cu suliţa spre prizonier:

– Bucură-te! Împăratul Iudeilor!

Aplauze şi strigăte de aprobare urmară acestei izbucniri glumeţe. Barabas, singurul din toată această mulţime nemiloasă, începu să ţipe:

– Să vă fie ruşine! Strigă el. Ruşine, romanilor! Ruşine, cetăţeni ai Ierusalimului! De ce vă bateţi joc de un nenorocit osândit?

Dar glasul lui se pierdu în zgomotul general, iar cei care-l auziseră nu-i dădură nici o atenţie şi în curând un nou strigăt triumfal izbucni, o nouă batjocură nemiloasă desfătă mulţimea: „L-au încoronat pe împărat!”

Un alt soldat, urmând exemplul celui dintâi, sărise peste zăplaz în grădina vecină şi smulsese de lângă un perete trei ramuri lungi de trandafiri agăţători, acoperite cu ghimpi deşi. Rupând toţi bobocii şi frunzele care nu trebuiau, el împletise ramurile, dându-le forma de coroană şi se apropiase de tăcutul Hristos. Tovarăşii lui îl întâmpinaseră cu hohote de râs zgomotoase. „Bucură-te! Împăratul Iudeilor!” exclamase el punând coroana de spini pe capul divinului deţinut şi îndesându-i-o spre sprâncene, până ce sângele îi ţâşnise deodată în picături dese. „Bucură-te! Bucură-te!” şi el lovea cu mănuşa de oţel divinul chip fără de glas.

– Sceptrul împăratului! Strigă un copil mic, ieşind în fugă din mulţime şi clătinând solemn în aer o trestie uşoară.

Soldaţii iarăşi râseră şi luând trestia o puseră de-a dreptul, între mâinile legate ale deţinutului. Cu gesturi deşucheate şi cu ţipete infernale, oamenii răi şi nesuferiţi, deveniţi într-o clipă îndrăzneţi, se plecau înainte şi cădeau în genunchi, ridicându-şi în sus feţele lor grosolane şi murdare şi întinzându-şi mâinile, în semn de închinare, repetau acea salutare „Bucură-te! Împăratul Iudeilor!” Dar tot atâta reuşită ar fi avut dacă s-ar fi

năpustit asupra soarelui sau ar fi insultat vreo stea!

Tainic, departe de ei, era acest Om al durerii; buzele Lui, cu trăsături de cea mai înaltă frumuseţe, nu pronunţară, măcar o dată, nici un cuvânt, nici o plângere. Această tăcere, plină de linişte, iritase mulţimea; ea dovedea un curaj nemaivăzut, o supunere oarbă soartei, o tărie neclintită şi o răbdare maiestuoasă, părea că exprimă un foarte adânc dispreţ faţă de furia neraţională a mulţimii.

– Blestemat mai este, strigă cineva.

– Ce, oare, n-are limbă?

– Nu mai are poftă de propovăduit? Siliţi-L să vorbească!

– Vorbeşte, Omule! Exclamă furios un soldat, lovindu-L tare peste umeri cu coada suliţei. Tu adesea flecăreai despre păcat şi virtute. Cum te stăpâneşti acum să nu vorbeşti?

Dar nici batjocurile, nici loviturile nu-L putură constrânge pe acest Împărat să răspundă. Trăsăturile Lui nobile rămaseră liniştite. Ochii strălucitori Îi erau îndreptaţi tot în sus, ca şi cum s-ar fi desfătat de un spectacol prea frumos în depărtare şi numai picăturile dese de sânge, ce ţâşneau de sub ţepii cununii de spini, făceau dovada prezenţei simţirii şi vieţii materiale în El.

– Are pe dracu' în El, strigă altcineva.

– Lui nu-i pasă şi nu simte nimic!

În tot timpul acestei nepotolite gălăgii, Pilat rămăsese singur şi urmărea tot ce se petrecea, cuprins de o stare tulbure. Ca prin vis Îl vedea: figura împărătească încoronată cu spini şi mantia de purpură era lovită brutal şi împinsă din pretoriu pe o scară aproape verticală, spre curtea din afară. Nedându-şi bine seama de mişcările sale, porni iute înainte, aşa că tăie drumul gărzii care se apropia. Observând prezenţa sa neaşteptată, centurionul se opri. Soldaţii, de asemenea, tulburaţi că fuseseră surprinşi asupra faptelor lor josnice de către însuşi guvernatorul, încetară strigătele şi se sprijiniră în suliţe.

Încă o dată, dar pentru ultima oară în lumea aceasta, Pilat privi de-a dreptul pe osândit: legat, bătut şi plin tot de sânge, cu coroana de spini ai cărei ghimpi îi străpungeau tâmplele. Nazarineanul întâmpină această privire întristată şi întrebătoare, ba aproape rugătoare, cu o privire plină de calm şi înțelegere, dar Pilat văzu cu frică şi nelinişte, strălucind deasupra cununii de spini, o altă cunună de lumină orbitoare, împletită din trei raze aurii, cu o nuanță albăstrie, care, proiectându-se în sus şi aruncând mii de scântei împrejur, unea parcă cerul cu pământul.

Cum apăruse aici această cunună luminoasă, care se tot lățea la nesfârşit? Ce putea să însemne această vrajă? După cum cel ce se îneacă se agață şi de un pai, ce pluteşte pe întinsul mării, tot aşa şi Pilat apucă mantia roşie, care înfăşură ca un simbol de lumină figura maiestuoasă a Mântuitorului şi o trase, ca şi cum ar fi dorit să atragă spre sine şi pe însuşi osânditul. Dorința îi fu îndeplinită: Omul din Nazaret se lăsă cu supunere să fie dus sus, pe ultima treaptă ce ducea în pretoriu. Acolo El se aflã iarăşi față în față cu mulțimea adunată, în toată frumusețea sa jalnică şi tragică şi deodată se făcu o tăcere adâncă. Apoi Pilat, cu inima zdrobită de durere, înfrânt şi copleşit la vederea acestei suferințe pe care o primea fără să se împotrivească, aruncă poala mantiei roşii, ca şi cum l-ar fi ars. „Ecce homo!”[1], exclamă el în limba sa natală, înălțând sus mâinile, fără a se îngriji dacă mulțimea evreiască îl înțelegea sau nu. „Ecce homo!” şi într-un acces nestăpânit de râs şi plâns turbat, îşi astupă convulsiv gura cu mantaua sa, ca să-şi înăbuşe plânsul năvalnic ce-l podidise şi poticnindu-se deodată într-o parte, căzu cu fața la pământ, în completă nesimțire.

---

[1] Iată omul! (n. tr.)

VII

Un țipăt de spaimă izbucni în popor; avu loc o frământare şi o tulburare generală, iar mulțimea se desfăcu în grupuri: unii alergară în ajutorul cârmuitorului, alții se apropiară iarăşi de Barabas, arătându-i bucuria pentru eliberarea lui, dar cei mai mulți se pregătiră să-L urmeze pe Divinul Osândit, ca să vadă moartea Lui. Oricât de înspăimântător şi nefiresc ar părea aceasta, în toate timpurile oamenii au avut o satisfacție şi o desfătare de mirat, la vederea ultimei agonii a unui muribund. A fi martor ocular la ultima suflare involuntară a unui criminal supus torturilor era o plăcere mare pentru mulți. Şi chiar în acea zi aşteptau un spectacol înspăimântător, ce ieşea din cadrul obişnuit. Se zvonea că, afară de tânărul proroc galileean, vor fi executați încă doi cunoscuți tâlhari. Pentru o asemenea reprezentație, făcea să mai aştepte.

Marea mulțime, împestrițată de bărbați, femei şi copii, aştepta cu răbdare supliciul criminalilor. Rumoarea neîntreruptă a miilor de glasuri răsuna ca bâzâitul unui infinit număr de albine, înlocuit din timp în timp cu tropăit de picioare, cântece şi fluierături.

Soldații romani, întristați şi nedumeriți de neaşteptata şi subita indispoziție a lui Pilat, provocată, cum credeau ei, de vreo vrăjitorie secretă a Nazarineanului, nu mai erau acum dispuşi a glumi. Smulgând de pe El mantia cea roşie, îi puseră iarăşi haina Sa, acum zdrențuită, şi petrecându-L cu priviri aspre şi rău prevestitoare, îl scoaseră afară sub o puternică escortă.

Dimineața era luminoasă şi insuportabil de călduroasă; în curtea din afară, o fântână arteziană arunca apa în unde argintii, ca şi cum ar fi vrut să răcorească albastrul de foc al cerului. Toată trupa se opri, până când centurionul vorbi ceva cu marele călău, asupra

căruia era pusă îndatorirea să aşeze crucile pentru criminali şi să-i ţintuiască pe aceştia de ele.

În acea zi trebuiau trei cruci şi el se îndoia că s-ar fi găsit în depozit o cruce destul de înaltă şi tare, ca să poată susţine puternica şi impunătoarea statură a osânditului pe care i-L arătă.

– Adevărat? Regret că El e osândit! Îngână acesta, cu un ton de compătimire în glasul lui aspru. El are o figură nobilă şi a-L omorî cu o asemenea moarte ruşinoasă e într-adevăr o greşeală. Crede-mă, Petroniu, te vei convinge tu însuţi de aceasta. Nu-ţi aduci tu aminte, când în Capernaum, sluga unui coleg al tău, fiind lovită de paralizie, a fost vindecată de acest Om, chiar fără a se mai duce la casa lui? Îţi spun că nu-i bine să fie ucis. Şi precum văd acum, faţa ta e întristată; nici tu n-aprobi sentinţa?

Petroniu plecă ochii şi începu să zgârie încet pe pământ, cu vârful armei sale ascuţite.

– Guvernatorul nostru nu L-a osândit, zise el încet, şi de aceea Roma nu-i răspunzătoare. Pilat vroia să-L scape, dar evreii au dorit execuţia!

– Da! Da! Îngăimă călăul, care însuşi era originar din Apulia, evreii..., evreii! Singur Jupiter ştie cât de întunecată şi sângeroasă e istoria lor. Se spune că ei omorau pe proprii lor copii, să-şi liniştească zeitatea setoasă de sânge, iar lacomii lor preoţi cară în casele lor mieii cei mai graşi, pretextând că zeul lor are o nesăţioasă poftă de mâncare, apoi acei care au strâns mult aur pe căi necinstite afirmă că procentele mari, cămătăreşti, sunt binecuvântarea lui Dumnezeu pentru cei drepţi! Dar acest deţinut nu e, oare, evreu?

Centurionul privi întristat pe Osânditul îmbrăcat iarăşi în hainele lui albe, rupte, dar tot cu coroana de spini ca şi mai înainte. Un surâs îi lumina faţa şi ochii: El urmărea zborurile capricioase ale unui fluturaş, care aici se apropia de fântâna arteziană aşa de aproape, încât stropii argintii săreau pe aripile lui, aici se înălţa sus în aer, ca şi cum s-ar fi jucat în razele soarelui. Aşa fusese,

probabil, expresia Sa, când zisese: „Priviți la crinii câmpului, cum cresc. Nu muncesc, nu ară, dar vă zic vouă, că nici Solomon, întru toată slava sa, nu s-a îmbrăcat ca unul din ei”.

– Ei nu e evreu, nu poate fi, zise iarăşi călăul.

– Nu, El e evreu! Răspunse Petroniu răsuflând adânc. Sau, cel puțin, aşa se spune. El e din neînsemnatul orăşel Nazaret, fiul unui dulgher de-acolo, Iosif, şi mama Lui, Maria, acum este aici sau era aici, nu de mult, cu alte femei.

Călăul clătină cu îndărătnicie din cap:

– Nu mă vei putea face să cred acestea, zise el. După înfățişare El e străin; nu există o asemenea figură în toată mulțimea; nu-i nici grec, nici roman şi nici egiptean, însă, deşi nu-i pot determina națiunea, sunt gata să jur că El nu-i nici evreu! În ce priveşte crucea, veți aştepta până ce-o voi încerca pe cea mai rezistentă, pentru că pe ea trebuie să înălțăm pe Acest adevărat Hercule! Oare tu nu vezi ce statură înaltă are El, ce muşchi şi ce putere respiră din toată ființa Sa? De-aş fi fost eu în locul Lui, cu o singură lovitură nimiceam toată garda!

Şi râzând de propria-i glumă, ieşi luând cu sine trei sau patru ajutoare.

Ceilalți soldați rămaseră lângă Nazarinean. Mulțimea creştea cu fiece clipă, întinzându-se acum departe, pe tot lungul uliței. Starea sufletească a oamenilor devenea tot mai nerăbdătoare şi mai iritată, câțiva îşi manifestau zgomotos deziluzia că speranțele lor fuseseră înşelate. Nu era nici o plăcere să priveşti moartea unui om, care părea că nu se sinchiseşte şi-şi aştepta liniştit soarta. Minutele treceau şi crucea tot nu era încă adusă.

Încetineala aceasta putea să mai continue încă şi mulți se depărtară ca să-şi mai potolească setea. Între aceştia era şi Barabas. Câțiva din foştii lui prieteni veniră la el şi-l conduseră într-o cârciumă vecină, unde închinară paharele în sănătatea lui.

Barabas începu să mănânce şi să bea cu ei şi, cum era aproape mort de foame, în primul moment nu se gândi decât la satisfacerea stomacului său, dar, după aceea, depărtând de la sine mâncarea rămasă, rămase încruntat, neluând parte la veselia generală.

– Ce-i cu tine, amice, întrebă în sfârşit, unul din ei. Tu eşti mai abătut decât un câine care moare! Unde ți-i veselia cunoscută de toți?

– S-a pierdut! Răspunse Barabas şi ochii lui deveniră mai posomorâți şi mai serioşi. În zilele de mai înainte eram vesel, fără să ştiu de ce. Acum sunt întristat, fără să ştiu cauza întristării. Am suferit mult… Sunt obosit… şi…, şi mi se pare o mare crimă uciderea Nazarineanului Aceluia!

Vorbele lui fură întâmpinate cu un râs batjocoritor.

– Într-adevăr, Barabas, strigă un om, lovind în masă cu cupa de alamă, în semn că vrea să i se umple, tu ai ieşit din temniță cu suflet de femeie slabă. Tu eşti un lup, care te-ai prefăcut deodată în mieluț. Cine s-ar fi putut aştepta la aşa ceva? Tu, care cu atâta îndrăzneală ai împlântat cuțitul în clanța clevetitoare a lui Gabrias, deplângi aşa deodată moartea unui Om, pe care tu nu-L cunoşti şi pe lângă asta, care merită pe deplin moartea?

– N-o merită, îngăimă Barabas, acest Om e nevinovat!

El se opri şi se sculă de la locul său. Tovarăşii lui

Lăsaseră cupele şi-l urmăreau cu atenție.

– Eu vă spun tuturor, continuă el cu convingere, că nu-i nici un păcat în Acel tânăr proroc. Chiar după propriile voastre istorisiri, El a făcut mult bine, iar eu, uitându-mă nu de mult la El am văzut… am văzut…

Barabas se opri şi o spaimă cIudată se întipărise pe fața lui şi el se cutremură.

– Ce e? Îl întrebară prietenii săi într-un glas. Desigur şi tu eşti stăpânit de necuratul! Ce-ai văzut!?

– Nimic! Şi Barabas se întoarse cu un surâs rece. Nimic din ce ați putea vedea voi ori ați dori să vedeți.

Toți se uitară la el cu o vădită mirare. Oare aşa om visător, gânditor şi plin de întristare să fie Barabas? Acesta să fie tâlharul cel mai neîmblânzit, care nu demult, în fruntea unora ca şi ei, revoltase poporul şi tulburase liniştea întregului Ierusalim!?

Şi în timp ce ei reflectau astfel, o voce melodioasă, calmă, dar şi ironică li se adresă deodată:

– Iertați-mă, oameni buni, că întrerup vesela dumneavoastră convorbire, dar eu sunt însărcinat să arăt stimă acelui căruia se cuvine şi să salut cu supunere pe alesul poporului. Prea măriți sunt fiii lui Israel, iubiți în toate veacurile de unul Atotputernicul Dumnezeu, care, evident, nu se interesează întru nimic de soarta celorlalte popoare! Dreaptă este sentința lor asupra fiecărei chestiuni şi hotărârea lor infailibilă! Mare trebuie să fie şi acela care s-a arătat vrednic de mila lor, prin urmare, mare e Barabas şi eu îl salut!

Nici o limbă nu ar fi putut reda exact toate intonațiile glasului, cu care a fost spusă această scurtă cuvântare. Fiecare cuvânt conținea parcă o ironie şi toți se întoarseră să se uite la cel care vorbea şi uitându-se, se depărtară cuprinşi de frică. Barabas, neavând cunoştință despre acest nou venit, se uită la el ca la oricare alt necunoscut, deşi nu fără oarecare curiozitate.

Ei văzu înaintea lui un bărbat cu fața de o culoare brună-măslinie, mai degrabă scund, subțire la trup, dar, pe cât se vedea, puternic şi sănătos, cu fața prelungă, sprâncenele drepte şi negre, şi ochii-i care străluceau erau de o culoare aşa de stranie, încât păreau, mai curând, nişte pietre lucitoare, decât organe ale vederii; ei erau căprui, cu o nuanță aurie stranie, ca un chihlimbar întunecat, aşa că uneori păreau cu totul luminoşi şi străluceau supranatural şi nepământesc. Era îmbrăcat într-o haină străină, de-o stofă moale galbenă, încins cu un brâu auriu; partea de deasupra a largii mantale forma o glugă, care acoperea în parte părul lui des şi negru şi era strânsă la gât cu o cataramă de opal.

Impresia plăcută pe care o provocă apariția lui se vedea că-l distra. El se duse spre Barabas şi se închină lui. Barabas se uită la el nedumerit.

– Prea înălțate Barabas, continuă el, cu acelaşi glas rece, dar plăcut. Nu-mi refuza, te rog, prietenia ta! Eu sunt un călător străin şi nu cunosc ținuturile Iudeei, îmbogățite de dreptul Iehova! Sunt un barbar, care cunosc puține şi învăț multe, chiar în lucrurile privitoare la binele tău, nu mă vei găsi nefolositor, fie la război, fie la pace.

Barabas tresări; unul din amicii lui, îl târî la o parte şi-i şopti ceva la ureche.

– Acesta e Melchior! Caută de-i fă pe plac. Are o reputație urâtă şi putere asupra dracilor!

– Nu-l cunosc, zise Barabas, nevăzând semnele din ochi ale tovarăşilor săi, şi de aceea salutarea lui mi-e indiferentă.

Necunoscutul surâse.

– Mie îmi place cinstea, zise el, şi tu, Barabas, eşti cinstit!

Un râs prostesc se auzi în toată încăperea şi Barabas tresări, ca lovit cu biciul.

– Adevărat tu nu mă cunoşti, dar tot aşa de adevărat este că ai să mă cunoşti. Într-adevăr, numele meu e Melchior, cum ți-a comunicat prietenul tău, dar putere asupra dracilor n-am.

Ochii lui sticleau ca nestematele, sub sprâncenele negre, şi el continuă:

– Ce-i pe tine îmbrăcămintea asta aşa pestriță? Şi el atinse mantaua brodată, pe care Barabas tot n-o lepădase. Tu eşti aproape gol sub această mantă scumpă, emblema admirabilă a omenirii! Tocmai aşa gândeam eu să te găsesc: pe deasupra îmbrăcat ca un împărat, iar pe dedesubt, cea mai murdară sărăcie. Vino după mine şi te spală de murdăria temniței! Eu locuiesc deocamdată în această cârciumă şi în camera mea de sus, poți să te îmbraci bogat, ca să apari cu demnitate în fața ochilor fetei pe care o iubeşti. În halul în care eşti, ea îşi va bate

joc de tine! Oare nu-şi bătea ea joc de tine şi înainte? Hai să mănânci şi să te găteşti de sărbătoare.

Dar Barabas rămase la locul său, măcar că fața i se roşise, când necunoscutul începuse să-i vorbească de fata pe care o iubea. Înfăşurându-se cu mantaua sa, făcu un semn arogant de refuz.

– Nu mă plec în fața nimănui, zise el. Nu e mult de când am obținut libertatea, ca să-mi fie acum dor să mă fac iarăşi rob! Nu lua aceasta ca o mojicie, dar vremea trece iute şi peste câteva minute mă voi duce de aici împreună cu mulțimea, căci vreau să văd moartea Nazarineanului condamnat.

Fața lui Melchior se schimbă şi exprimă o tristețe demnă.

– Tu vei vedea negreşit această moarte, zise el. Nu toată lumea va fi acolo? Aceasta este marea biruință a ucigaşilor asupra întregii omeniri... E sărbătoarea evreilor! Această sărbătoare va fi o execuție neuitată, îți spun eu, nimeni n-o va uita. Şi în vecii vecilor, istorisirea cum a fost ucis Acest Nazarinean, spre a se satisface setea de sânge a lui Israel, poporul ales de Dumnezeu, va fi un monument de uimire şi spaimă!

Se opri şi fața lui luă expresia batjocoritoare de mai înainte.

– Da! Tu vei vedea moartea prorocului, dar îți spun că aceea, pe care tu ai iubit-o, va fi şi ea acolo. Arăți tu a îndrăgostit, în această haină ridicolă? Mai degrabă semeni a urs din pădure! Şi începu să râdă... Cu toate acestea nu te voi ruga să-mi îndeplineşti cererea, neîmblânzitule Barabas. Îți spun numai că în camera mea te poți îmbrăca cuviincios, dacă doreşti, şi poate vei auzi şi nişte noutăți..., care te interesează. Fă cum ştii! Urmează, nu după mine, ci după propria ta dorință.

El dădu nepăsător din cap către cei de față şi trecând prin cameră, cu paşi uşori ca de pisică, începu să urce scara întunecoasă şi îngustă, care ducea la al doilea etaj ai cârciumii.

Uimit şi tulburat de maniera şi tainicele lui cuvinte, Barabas se uită după el, până ce dispăru, apoi, ca omul care lucrează sub influenţa unei extreme necesităţi, se scuză cu blândeţe faţă de tovarăşii săi nedumeriţi şi aiuriţi şi, supunându-se involuntar, parcă, unei puteri nevăzute, se grăbi să se ducă după acel necunoscut.

VIII

– Şi-a ieşit din minţi!

– Cine? Melchior sau Barabas?

– Amândoi.

Astfel de exclamări se auziră în camera în care mulţimea continua să aştepte. Ivirea neaşteptată a lui Melchior, convorbirea lui cu criminalul eliberat şi plecarea lui, urmat de Barabas, toate acestea se petrecuseră în câteva minute şi de aceea produseseră o impresie cIudată şi neobişnuită.

– Cine-i acest Melchior? Cu ce se ocupă? Întrebă, cuprins de bănuieli, unul din cei de faţă. Din ce ţară este? Cum a ajuns la Ierusalim?

Urmă o tăcere. Nimeni părea că nu poate răspunde. Stăpânul cârciumii, un bătrân evreu cu purtare slugarnică, se apropie furişat de cei ce vorbeau şi tuşind încet, ca să le atragă atenţia, zise:

– Mie mi se pare, domnilor, că dumneavoastră în zadar îl bănuiţi pe Melchior de oarecare fapte urâte, din cauza deselor lui vizite în oraş. El e, indiscutabil, un om bogat şi înţelept; nimeni nu poate spune din ce ţară este, deşi, după mine, trebuie să fie din Egipt. Aici, mi se pare, că n-are nici un fel de afacere, afară doar de propria sa plăcere; ori de câte ori pleacă, lasă pe vreun sărac fericit de pe urma vizitei lui.

– Nu-i de mirare că tu-l vorbeşti de bine, Ben Ezra,

zise cu ironie unul din ascultători. Tu ştii cum să-ți umpli punga cu aur! Ar fi peste măsură de prostesc lucru, să ponegreşti chiar tu acest străin care stă la tine şi de la care tu iei prețuri îndoite pentru orice lucru! Încetează! Tu nu-l poți judeca limpede pe el! Banii fac totdeauna cuiva o reputație frumoasă.

Ezra nu mai surâse şi începu să strângă cupele goale de alamă.

– Dumneavoastră trebuie să aveți dreptate, răspunse el cu indiferență. Nici un hangiu nu se va apuca să-l ocărască pe un chiriaş bun de plată; totuşi dumneavoastră vă temeți în zadar de Melchior a cărui purtare e întotdeauna foarte cumpătată şi n-a făcut nici un rău, nimănui.

– Tu poate nici nu ştii, răspunse un bărbat grosolan, sculându-se de la locul său, că adeseori, cei care au asemenea reputație pot face mult rău prin vrăji diavoleşti şi farmece vrednice de moarte, dovadă despre aceasta este greşitul şi păcătosul proroc din Nazaret, ieşit din minți. Nu are El o față de înger? Şi cu toate acestea a blestemat sfântul templu şi a asigurat lumea că nu va rămâne piatră peste piatră, care să mai amintească măreția de mai înainte. Pentru acest singur lucru, chiar, El merită moartea! Şi cu siguranță, numai cu privirea Lui l-a făcut, astăzi, pe Pilat, cât pe ce să înnebunească şi în urmă să cadă jos, fără cunoştință!

– Da! Da! Tu adevărat vorbeşti!

Şi amintindu-şi de supliciul care urma să aibă loc, toată ceata se sculă ca să părăsească cârciuma şi începu să se socotească cu patronul.

În timp ce aceştia erau încă ocupați, un țipăt grozav străbătea mulțimea care aştepta afară. Toți se uitară unul la altul şi isprăvind mai repede socotelile, alergară în stradă unde-i aştepta cel mai cumplit şi uimitor spectacol din câte sau văzut vreodată pe pământ: spectacolul Dumnezeului-Om, pe care oamenii îl duceau la moarte!

Mulțimea era acum aşa de numeroasă, încât umpluse toată strada. Negustorii şi vânzătorii, care

mergeau cu catârii încărcați cu mărfuri, nu-şi mai puteau face loc şi trebuia să se strecoare pe ulițe lăturalnice, până la locul lor de destinație. Copii plângând alergau de colo colo, căutând să-şi găsească părinții. Un şir de călători, abia veniți cu o întreagă caravană din Damasc, erau aşa de înghesuiți în mulțime, încât nici nu mai puteau înainta. Până departe, până se putea vedea cu ochii, se întindea mulțimea împestrițată, iar în mijlocul ei, păşind demn, mergea încet Nazarineanul, cu coroana de spini!

Mâinile lui erau, acum, legate la spate, aşa că nu putea atinge nimic şi nici nu putea să facă vreun gest spre a stârni mila mulțimii. Soldații, cu săbii lucitoare scoase afară din teacă, îl înconjurau şi în urma Lui mergeau patru oameni, cu călăul în frunte şi abia cărând o cruce mare, grea, lungă de trei metri şi jumătate, a cărei capăt se târa pe pământ, în urma lor.

Cum văzu mulțimea pe Hristos cel osândit la moarte, se auziră strigăte de mulțumire şi de bucurie şi toți îşi îndreptară privirea spre locul de osândă, care era ales în afara oraşului, pe un mic munte numit Golgota, însemnând „locul căpățânii”.

În acest moment, se alăturară mulțimii care mergea spre locul de osândă, încă doi: Melchior şi Barabas.

Barabas era îmbrăcat într-o tunică şi o manta de culoare roşie închisă, lucrată cu fir de aur; barba îi era pieptănată şi tunsă; un capişon uşor de pânză albă îi acoperea părul des şi încărunțit înainte de timp. În această îmbrăcăminte, el nu mai semăna deloc cu tâlharul grosolan, aproape gol, care fusese eliberat din temniță în dimineața acelei zile. El nu se despărțea de noul său tovarăş, urmându-l cu atenție, ca şi cum i-ar fi fost frică să nu-l piardă din vedere. Fața lui era serioasă şi liniştită, nu fără o frumusețe brutală, şi mergea cu o grație înnăscută şi cu îndemânare, ba chiar cu oarecare demnitate. Din când în când, ochii lui urmăreau prin mulțime figura albă a Osânditului împărat al Iudeilor, al cărui cap iluminat şi

cu coroana de spini se ridica deasupra mulțimii, ca o stea mare în mijlocul unor mici planete.

– Este o crimă a executa pe un nevinovat! Îngăimă el. Orice s-ar zice, este o crimă!

Melchior îi aruncă o privire critică, pătrunzătoare.

– Nu e crimă, o dată ce poporul vrea aşa, zise el, dar a ucide pe un nevinovat e totdeauna o plăcere pentru un om păcătos. Nu se pun capcane păsărelelor cântătoare şi nu se taie gâtul cerboaicelor tinere? Nu se smulg din rădăcină arbori nevinovați întru nimic şi nu se rup floricele de mâini grosolane? Ce vrei tu, fiule al Iudeei? Nevinovații au fost şi totdeauna vor fi omorâți pe lumea aceasta! Nimenea nu crede într-un corp curat şi cu atât mai puțin nu crede într-un suflet neprihănit! Un corp curat şi un suflet neprihănit posedă Acesta, care este încoronat cu spini, stăpânitorul multor țări, dar uite câți din noi merg, ca să vadă cum va muri!

Barabas tăcu, repetând cu nelinişte în gând şi căutând să-şi explice fraza: „stăpânitorul multor țări”.

– Ce este moartea? Continuă Melchior. Pentru ce ea ni se pare aşa de înspăimântătoare? Ea e sfârşitul tuturor oamenilor. Şi cu toate acestea, cine va ucide chiar şi pe un vinovat, este pedepsit. Tu însuți eşti martor, Barabas, tu care ai izbăvit lumea de un ticălos nemernic. Acel fără pereche Gabrias era acoperit în haină de fățarnic şi tu l-ai afundat în întunericul de veci, printr-o singură lovitură de cuțit! Acest lucru n-a fost înțelept, neîmblânzitul meu prieten, măcar că acela era un nemernic, căci era ocrotit de lege; dar acest Om bun şi drept, care merge la moarte, osândit de evrei…? Cred oare, evreii că sunt neprihăniți şi că vor rămâne nepedepsiți?… Asta numai deocamdată…!

Nu terminase încă de vorbit, când izbucni un strigăt de groază şi mulțimea se opri deodată. Greaua cruce scăpase din mâinile călăului căzând într-o parte şi era cât pe ce să zdrobească pe un om din apropiere. Fu destul de greu ca s-o ridice de jos şi în fine când izbutiră, purtătorii se opriră, ca să mai răsufle şi să se uite după

vreun ajutor prin mulțime.

În acest timp un bărbat înalt şi lat în spate, cu părul negru şi fața brună, se strecură prin mulțime. Văzându-l, mulți începură a-l saluta tare şi zgomotos. Statura lui mare îl distingea de cei care-l înconjurau; el era mult mai înalt decât toți, afară doar de Nazarinean; tăietura prelungă a ochilor lui şi îmbrăcămintea străină, arătau că el e cu totul din alt neam decât aleşii lui Israil.

Pe când păşea, dând la o parte pe toți ca pe nişte pitici, unul din soldați îl recunoscu şi-l chemă pe nume:

– Simon! Vino încoace, Simon, ajută-ne! Ruf şi Alexandru sunt cu tine? Ce ne mai spui de prin Kirinei? Ai venit tocmai la timp, Simon, măcar acum să ne fii de folos!

Auzind acestea şi alte strigăte, kirineanul privi cu dispreț pe cei care-l înconjurau.

– Dar ce-i sărbătoarea asta prostească şi zgomotoasă? Întrebă el supărat. Ori v-ați apucat să scăpați Ierusalimul de toți tâlharii şi şarlatanii? Apoi, atunci, va rămâne oraşul pustiu!

Văzând după aceea fața luminată a deținutului, întrebă:

– Cine e acest Fiu Împărătesc capturat?

– Tu trebuie să fii beat, câine, dacă vezi în acest criminal vreun fiu de împărat, iar pe noi ne faci hoți şi şarlatani!

– Să ducă el crucea Nazarineanului! Strigară alții. Adesea se lăuda că are putere cât patru oameni.

– Da! Da! Să ducă crucea! Această muncă e potrivită pentru un dobitoc de kirinean.

Şi toți îl împresurară cu strigăte. Spătosul Simon se pregătea să-şi deschidă cu pumnul drumul, când deodată, pe deasupra capetelor mulțimii, întâlni privirea limpede şi luminoasă a lui Hristos.

Un fior fierbinte îi trecu prin trup. Tremura din toate membrele; o uimire stranie şi o teamă apăsătoare îi întunecară mintea şi ca prin vis, fără să-şi dea seama, se trezi la locul unde cei care duceau crucea, stăteau încă

odihnindu-se şi ştergându-şi sudoarea de pe fețele lor obosite.

– Salutare, Simon, zise unul din ei. Măcar acum spatele tău lat să ne aducă vreun serviciu! Unde-ți sunt feciorii?

– Dar, ce-aveți nevoie de ei? Mormăi Simon cu un glas nemulțumit. Ehei! De când sunt ei în Ierusalim!

– Ruf s-a apucat de beție, strigă pițigăiat un copil din apropiere, iar Alexandru adesea se târâie pe la zarafi.

– Dar ție, copil flecar şi prost, îi ripostă Simon, cine ți-a dat voie să umileşti pe cei mai în vârstă? În Kirinei te-ar fi strivit, dacă ai fi deschis gura în fața celor mai bătrâni.

– Eu nu te consider bătrân, răspunse copilul râzând. Tu eşti un țăran murdar! Ridică crucea şi vezi să nu te poticneşti.

Simon stătu o clipă la îndoială, ar fi vrut să doboare cu o lovitură pe acest băiețaş obraznic! Era însă înconjurat şi de mulțimea evreiască şi de garda romană, dar mai ales simțea asupra sa influența acelor ochi trişti şi limpezi, o puternică voință tăcută, şi el nu mai arătă nici o împotrivire când soldații, cu glume şi batjocuri, ridicară crucea grea şi-i puseră povara pe umerii lui.

– Ei, cum îți place aceasta, uriaşule din țara munților şi a mării? miorlăi furioasă o babă, amenințându-l cu pumnul strâns. Ai să te mai lauzi cu oraşul tău, aşezat pe dealuri şi cu puterea cu care te-au înzestrat brazii patriei? Vom auzi şi noi cum au să-ți pârâie oasele, hoțule kirinean, care îndrăzneşti să ocărăşti copiii lui Israel!

Dar Simon nu răspunse, el săltă cu dibăcie crucea în spinare şi apucând partea de jos cu mâinile sale puternice şi musculoase, păru că ridică această mare greutate cu o uşurință uimitoare, ba chiar cu plăcere.

Soldații romani se strânseră în jurul lui, cu uimire: o asemenea putere herculeană era aproape o minune care trezise în ei respect.

Centurionul Petroniu păşi spre el.

– Poți tu, într-adevăr, să duci singur crucea? întrebă el.

Petroniu era om bun şi milos la inimă; el însuşi n-ar fi încurajat niciodată mulțimea în apucăturile ei dezlănțuite şi pe soldați la indisciplină.

– Mai este încă destul de mult până la Golgota; ai să rezişti tu la atâta drum?

Simon ridică capul său de leu; ochii îi erau umezi şi smeriți. Un surâs uşor îi flutura pe buze.

– Eu mă pot duce şi la marginea lumii cu povara aceasta, zise el şi glasul lui vibră de adâncă duioşie. Mie mi se pare uşoară ca o trestie smulsă din baltă. Nu vă mai stricați vorbele degeaba cu puterea şi oboseala mea! Mergeți înainte cu Osânditul încoronat. Eu voi veni după dumneavoastră.

Petroniu, nedumerit, se uita la el, dar nu zise nimic. Mulțimea se puse iarăşi în mişcare ca valurile agitate ale unei mări furtunoase; acea mulțime înnegurată era luminată ca de un far strălucitor, de chipul divin cu ochi limpezi şi capul aureolat al Împăratului Iudeilor! Şi tropăitul acestor mii de picioare stârnea un ecou groaznic ce nu se mai întrerupea. Cu strigăte şi blesteme, mulțimea setoasă de sânge se mişca din ce în ce mai iute, tot mai iute, spre Golgota!

IX

Soarele era acum sus de tot şi căldura aproape de nesuferit. Judecata, care începuse mai devreme decât de obicei, se terminase foarte târziu, din cauza şovăielilor lui Pilat. Chiar după sentința definitivă pronunțată de popor, mai fuseseră unele piedici, aşa că timpul trecuse pe neaşteptate şi acum era aproape de amiază. Cerul era cu

desăvârşire senin şi de o culoare albastră profundă, încât părea mal degrabă o boltă de metal, vopsită. Razele de lumină directe, ascuțite ca acele, pătrundeau pretutindeni şi frângeau totul, ca o flacără fierbinte. Ierusalimul sta întins liniştit sub această orbitoare lumină. Ici şi colo, înalții palmieri îşi mişcau cu mândrie trunchiurile cafenii şi frunzele prăfuite. De pe acoperişurile celor mai bogate clădiri, cădeau frunze mari şi late de smochin, care pluteau alene împrăştiindu-se până pe departe, pe ramuri, ici şi colo, se vedeau fructe zemoase, aproape coapte.

Luminat de aceeaşi strălucire, impunătorul templu al lui Solomon[1], de pe muntele Morea, sclipea ca un uriaş diamant prețios. Coloanele şi bolțile lui înalte se distingeau lămurit şi se vedeau din toate laturile oraşului. Ici, colo, printre contururile uniforme ale caselor şi clădirilor, ieşeau la iveală flori roze de cactus şi verdeața cenuşie a tinerilor măslini.

Peste toate acestea, întocmai ca înaintea unei furtuni, domnea o tăcere rău prevestitoare, şi această apăsătoare tăcere constituia un contrast straniu, față de mişcarea turbată a mulțimii din oraş, a cărei iritare creştea mereu, sub influența căldurii arzătoare, de nesuportat.

Mergând pe străzi într-o zguduire ca de friguri, ce se mărea cu fiecare pas făcut înainte, furia lor sporea încă de căldură şi oboseală; se auzeau țipete de animale, în timp ce poporul zorea tot mai iute înainte, întrecându-se unii pe alții, ca să ajungă mai degrabă la locul de osândă.

Când soldații se opreau la vreo cârciumă, ca să-şi potolească setea şi să-şi mai ude gâtul plin de praf, mulți urmau pilda lor şi vinul începea să curgă repede în ulcele şi căni.

Efectul vinului se văzu repede: grupuri dezordonate de bărbați şi femei începură să joace şi să cânte, unii

[1] Restaurat de Irod cel mare. Puțin înainte de naşterea lui Hristos (n.tr.)

flecăreau fără şir, alţii se certau între ei.

Unul din cei beţi, oferi o cupă de vin lui Simon şi fiindcă acesta o refuză, el o vărsă furios peste cruce. Lichidul roşu ca sângele se prelinse de pe cruce şi omul râse.

– Iată şi crucea botezată! Strigă el către mulţimea care-i aproba fapta. Şi încă cu un botez mai bun decât botezul acelui Ioan, căruia i-au tăiat capul.

Tovarăşii lui începură să-l aplaude şi larma generală se mări.

Mulţimea, cu veşnica ei nestatornicie, părea că uitase cu desăvârşire pe Barabas, a cărui eliberare nu de mult o ceruse, cu atâta stăruinţă. Ea, probabil, nici nu observase prezenţa lui în mijlocul ei, poate nici nu-l recunoscuse, fiindcă el era îmbrăcat acum cuviincios şi neţipător.

Barabas se afla totuşi unde era înghesuiala cea mai mare şi privea cu o severitate plină de reproş la grosolăniile ce le făceau cei din jurul său, fiind pe jumătate ameţiţi de băutură. Din când în când privirile lui se opreau cu îngrijorare şi cu nespusă tristeţe şi căutau ceva în mulţime, ceva pierdut, dar foarte de preţ. Melchior, care era tot în rând cu el, observă aceasta şi surâse cam ironic:

– Fata nu e aici, zise el. Crezi că ea merge cu această mulţime dezordonată? Nu! Ea va veni ca şi arhiereii, pe alte căi deosebite, şi poate însuşi prea dreptul Caiafa o va însoţi.

– Caiafa? Repetă Barabas întrebător. Dar ce legătură e între ea şi Caiafa?

– Mare, răspunse Melchior. Soţia lui este cea mai intimă prietenă a ei! Sărmane barbar, cu inimă sinceră! Tu ai fost pierdut pentru toţi timp de optsprezece luni şi pentru o femeie, acesta e destul timp ca să se apuce de multe nebunii. Nu, nu te supăra. Acesta a felul meu de a vorbi… sunt şi eu de acord a crede, că fetişoara aceasta este un model de virtute, până la…

– Până la…? întrebă Barabas bănuitor.

– Până la dovada contrară! Răspunse Melchior. Că e frumoasă, e fără discuție, iar frumusețea e tot ce cere sufletul unui bărbat... Cu toate acestea, cum ți-am spus şi mai înainte, fratele ei este acela care a vândut pe Nazarinean.

– Mă mir de aceasta, îngăimă Barabas. Iuda era totdeauna curat la inimă, un tânăr sincer!

– Îl cunoşteai bine? Întrebă Melchior cu privirea ațintită asupra lui.

– Nu atât de bine, dar totuşi îndeajuns, şi Barabas fu cuprins de ruşine. El a lucrat cu mine, pe când eram în casa lui Şadin, negustorul despre care ți-am vorbit, negustorul persan, de aur şi diamante...

– A!... şi Melchior iarăşi surâse. Şi ca să placi surorii „curatului la inimă", Iuda al tău, tu ai furat pietrele prețioase şi ai fost prins asupra furtului! Vrednicule Barabas! Mi se pare că din cauza însăşi acestei frumuseți, tu ai săvârşit toate crimele tale.

Barabas plecă ochii în jos.

– Ei îi plac foarte mult bijuteriile, zise el, scuzându-se. Şi eu am luat un colier de pietre veritabile, care mi se păruse vrednic de fecioria ei şi mai la locul lui pe minunatul ei gât mătăsos, decât în rafturile vechi şi pline de praf ale lui Şadin.

– Într-adevăr un motiv suficient, ca să-ți furi stăpânul! Motivele tale sunt foarte simple! Fariseul Gabrias ți-a bârfit iubita şi tu cu o lovitură de pumnal i-ai silit limba lui cea rea să tacă pe veci. Drept vorbind, Iudita Iscariot este unica pricină: şi a întemnițării şi a tuturor suferințelor tale, şi tu totuşi o mai iubeşti!

– Dacă ai fi văzut-o!... oftă Barabas.

– Am văzut-o! Răspunse Melchior liniştit, căci ea nu are nimic împotrivă ca toți să o vadă! Ea e doar prima frumusețe din oraş! De ce să-şi ascundă frumusețea? Dar frumusețea ei fermecătoare nu se va prelungi la infinit; să şi-o arate dar, acum, până nu dispare; totuşi din tine ea a făcut un hoț şi un ucigaş!

Barabas nu contrazise acest crud adevăr.

– Chiar răscoala, în care tu ai fost amestecat, continuă Melchior, mă rog, tot de ea a fost pusă la cale?

– Nu! Nu! Replică iute Barabas. Puține pricini crezi că au fost? Noi suntem cu toții supuşi unei crude tiranii; nu e atât Roma vinovată, cât propriile noastre autorități. Preoții şi fariseii ne conduc şi abuzează mult de puterea lor! Cei săraci sunt împilați, cei nedreptățiți nu sunt apărați de nimeni. Eu am citit mult şi greceşte, şi latineşte, şi am încercat să-mi însuşesc chiar şi din înțelepciunea egipteană câte ceva; am memorie bună şi cuvântez cu uşurință, aşa că nu-mi e greu să înduplec mulțimea. Am dat peste câțiva nemulțumiți şi le-am oferit serviciile mele; nici eu nu ştiu cum s-a întâmplat aceasta, dar vezi că în tot omul este o năzuință spre libertate şi noi..., noi nu suntem liberi!

– Aveți răbdare! În curând veți avea cea mai mare libertate, zise Melchior şi privirea lui se întunecă deodată! Va veni o vreme, când fiii lui Israel vor cârmui cu o mână de fier toate țările. Sunetul monedelor le va sluji drept autoritate; şi pentru acei care vor iubi aurul mai mult decât viața, „spiritul" cu coroană de spini în zadar va mai fi trăit pe pământ! Triumful evreilor e încă înainte! Mult timp au fost ei captivi şi biruiți şi de aceea vor lua la rândul lor captivi şi vor învinge împărați mari. Prin înşelăciune, minciună, viclenie, cunoaşterea oamenilor, cămătărie şi prin orice fel de făcătură infernală, ce se va afla în puterea Satanei, prin toate acestea vor guverna ei. Chiar numele tău Barabas, le va servi de simbol: tu vei fi „împăratul iudeilor", fiindcă Acela, care merge înaintea noastră, e împăratul unui popor mai întins, poporul spiritelor nemuritoare asupra cărora nu are influență aurul.

Barabas se uită la el cu spaimă, neînțelegând despre ce vorbea, dar speriat de glasul lui groaznic, care i se părea că preveseşte ceva înspăimântător...

– Despre care popor vorbeşti tu? Îngăimă el, în

sfârşit. Despre care lume?

– Care lume? Repetă Melchior. Nu o singură lume, ci mii de milioane de lumi. Colo departe, deasupra noastră, şi el arăta spre înaltul cerului, perdeaua de lumină le ascunde de ochii noştri, totuşi ele există; acesta nu-i nici vis, nici delir! Sfere colosale, sisteme nesfârşite, toate urmează căile indicate, toate sunt bogate în melodii, pline de viață, strălucitoare de lumină şi Acel Om, din dispreţuitul Nazaret, care merge la moarte, ştie toate aceste taine!

Cuprins de o spaimă neaşteptată, Barabas se opri şi apucă pe prietenul său de mână.

– Ce vorbeşti tu? Abia putu zice el. Ți-ai pierdut mintea? Ori şi tu ai avut vreo vedenie? Mie mi-au venit gânduri stranii de cum I-am văzut chipul, iar deasupra Lui... Nu, bunule Melchior, de ce să cadă această crimă asupra Iudeei? Îmi dai voie să vorbesc poporului? Poate nu-i încă târziu pentru salvarea Lui?!

– Salvare? Repetă Melchior. Tu vrei să scapi mielul de lupi, cerbul de tigri sau mai simplu credința de cărturari?

Vezi-ți de treabă! Tu eşti îndrăzneț şi nesocotit! Ce e hotărât trebuie să se îndeplinească!

El tăcu şi rămase câtva timp pe gânduri. Barabas mergea, de asemenea, tăcut alături de el şi plin de o spaimă şi nelinişte neînțeleasă. Mulțimea țipa întărâtată, dar ei erau surzi la strigătele ei. Melchior ridică capul şi tot cu aceeaşi stranie strălucire de chihlimbar a ochilor săi, întrebă:

– Aşadar, Iuda Iscariotul era, după tine, un om sincer, de caracter?

– Aşa părea, când îl ştiam eu, zise Barabas cu mintea aiurea şi căutând să se reculeagă în gândurile sale. Iuda era recunoscut prin simțul său de dreptate; se bucura de mare încredere şi era administratorul bibliotecii lui Şadin. Câteodată era însetat după reforme şi îmbunătățiri, ura tirania şi-i dispreţuia pe preoți atât de

tare, încât niciodată n-ar fi frecventat sinagogile, şi dacă făcea aceasta, câteodată, era numai ca să placă tatălui său şi îndeosebi surorii sale, pe care o iubea foarte mult. Toate acestea nu o dată mi le-a spus! Într-o foarte frumoasă zi însă, a părăsit oraşul în taină: nimeni nu ştia încotro a apucat-o, şi după aceea…

– După aceea, tu ai furat de la Şadin colierul pentru aceea pe care tu o iubeşti, şi apoi ai ucis ca să pedepseşti pe clevetitorul ei, şi pentru toate acestea ai fost închis în temniță şi cât pe ce erai să fii răstignit azi!

Barabas ridică ochii, iluminați ca de un foc lăuntric.

– Aş fi murit cu mare bucurie că să-L fi scăpat pe acel Divin Om! Exclamă el.

Melchior îl privi cu atenție şi expresia chipului său se îndulci.

– Deşi tu eşti un ucigaş, tâlhar şi călcător de lege, zise el, totuşi e ceva nobil în sufletul tău. Nădăjduiesc să-ți fie de folos asta. Despre Iuda îți pot spune eu ceva: când a părăsit aşa deodată Ierusalimul, s-a îndreptat spre marea Galileei şi acolo s-a alăturat celorlalți ucenici ai proorocului Nazarinean.

A umblat împreună cu El. Eu însumi l-am văzut în Capernaum, şi el era totdeauna unul dintre cei dintâi, gata a-L servi pe învățătorul său. Dar aici, în Ierusalim, ieri noapte L-a trădat strajei şi de aceea, în vecii vecilor, numele lui Iuda va însemna trădător.

Barabas tremura fără a-şi da seama de ce.

– Dar Iudita ştie despre aceasta? Întrebă el.

Un surâs rece flutură pe buzele lui Melchior:

– Iudita ştie multe, dar nu totul. Ea nu şi-a mai văzut fratele de ieri, de la apusul soarelui!

– Dar e adevărat că el a fugit din oraş?

Melchior îl privi oarecum straniu şi apoi răspunse:

– Da, a fugit…

– Dar ceilalți, care urmaseră pe Nazarinean, unde sunt? continuă Barabas.

– Şi aceia au fugit…, zise Melchior. Ce erau să facă?

E foarte natural şi omenesc lucru să părăseşti pe un om pierdut!

– Toți au fost laşi! Exclamă înfierbântat Barabas.

– Nu, răspunse Melchior, toți au fost oameni! Şi observând expresia întristată a tovarăşului său adăugă: nu ştii tu, dragă Barabas, că a fi laş ori a fi om e tot una? Ai filosofat vreodată? Dacă nu, atunci la ce ai mai citit volume latineşti şi greceşti şi te-ai adâncit în învățătura egiptenilor? Nu e om care să fi fost totdeauna erou şi în lucrurile mici şi în cele mari; faptele mari se săvârşesc în momente de puternică exaltare! Uită-te la tine: Tu eşti înalt la statură, lat în umeri, ai oasele şi muşchii tari, cu un cuvânt, eşti bine făcut şi pari un viteaz, cu toate acestea privirea unor ochi de femeie, un surâs de femeie, un cuvânt sugerat de buzele femeieşti, te pot face să furi sau chiar să omori, şi de aceea tu care eşti om, eşti tot un laş. Să fii prea mândru ca să furi, prea milos ca să omori, asta ar fi o vitejie ce trece peste puterile omeneşti! Dar oameni sunt aceşti pigmei, care fug de uragane şi de cutremure de pământ Ei îşi tem viața, dar ce-i viața lor? Tot ăia ce este pulberea în razele soarelui sau o musculiță dintr-un roi de musculițe! Nimic altceva! Şi niciodată oamenii nu vor sta mai presus de acestea, cât timp nu vor şti cum să-şi prețuiască viața. Foarte puțini vor fi cei care vor cunoaşte aceasta!

Barabas oftă:

– Chiar că-ți place să repeți istoria greşelilor mele, zise el. Poate socoți că eu nu pot s-o aud prea des? Acum mă mai numeşti şi laş! Totuşi, eu nu mă pot supăra pe tine, fiindcă tu eşti străin şi eu, deşi liber acum, sunt totuşi un criminal. Afară de asta tu eşti deştept şi posezi o putere tainică… de aceea mă abțin de la reproşuri, dar încă nu e prea târziu ca să-mi dau un preț vieții. Socot că voi ajunge la acest scop.

– Desigur, poți, zise Melchior, numai dacă doreşti; în acest caz nici puterile cereşti, nici cele pământeşti, nu te pot împiedica! Dar acesta e un lucru, în care nimenea

nu te poate călăuzi. Viața e un talisman ce ți s-a dat în dar, însă scopul acestui dar miraculos trebuie să-l pricepi singur!

Mulțimea se opri deodată din mişcarea ei. Din nou izbucniră strigăte şi țipete:

– Are să moară înainte de a apuca să-L răstig-nească!

– Îşi pierde cunoştința!

– Dacă nu mai poate merge, legați-L cu o frânghie şi târâți-L la Golgota!

– Spuneți-i lui Simon, să-L ducă şi pe El împreună cu crucea!

– Sprijiniți-L, răilor, țipă o femeie, ori vreți să se ducă vestea până la Cezarul, de barbaria evreilor?

Tumultul creştea şi mulțimea întărâtată se da înapoi, amenințând să strivească pe mulți; unii cădeau şi erau călcați; copiii plângeau, dezordinea era cumplită.

– Acum era bine, să fi încercat să-L scap! Mârâi Barabas, cu adâncă iritare, şi-şi strânse pumnii ca şi cum s-ar fi pregătit de luptă.

Melchior îl opri cu mâna.

– Încearcă să smulgi soarele de pe cer, zise el supărat. Linişteşte-te, prost nesocotit! Tu nu-L poți salva pe El pentru care moartea este sfârşitul divin al vieții! Să încercăm să trecem mai înainte, ca să aflăm pricina opririi, dar să nu zici nici un cuvânt! Aşteaptă până ia sfârşit!

X

Zicând aceste cuvinte şi ținând pe Barabas strâns de mână, Melchior se îndreptă spre grosul mulțimii, care, ca prin farmec, se dădu la o parte din calea lor şi ei ieşiră într-un loc mai liber de unde se puteau observa cele ce se

petreceau. Tot vacarmul şi strigătele erau concentrate în jurul măreţei staturi a Nazarineanului, care, deşi stătea tot aşa de drept, părea căzut în letargie. Faţa Lui era palidă ca de mort şi ochii îi erau închişi. Soldaţii şi poporul, crezând că se sfârşeşte cu El, cerură apă sau vreo altă băutură rece, ca să-L readucă în simţire şi, în fine, dintr-o casă vecină alergă un om aducând o cupă plină cu vin şi cu mir şi o întinse centurionului.

Inima lui Petroniu se strânse fără voie, ca de o mustrare de conştiinţă şi milă; el se apropie şi duse cupa la gura divinului martir, care simţind atingerea ei rece, deschise ochii săi lucitori şi surâse.

Frumuseţea fără seamăn şi nobleţă calmă a surâsului Său, nemărginita iertare şi răbdare, care se revărsau prin el, avură o influenţă liniştitoare asupra acestei mulţimi. Strigătele şi vociferările se curmară şi toate capetele se întoarseră spre acea figură strălucitoare, care lumina asupra lor cu aşa negrăită splendoare.

Petroniu se retrase înapoi, cuprins de o neaşteptată spaimă, şi înapoie cupa, la fel de plină cu vin şi mir, celui ce i-o adusese. Nazarineanul nu voise să bea nimic. El îşi arătase mulţumirea prin surâsul său miraculos. Nedumeritului centurion i se părea firesc ca unul ca El să găsească necesar să arate mulţumire, fie măcar şi cu privirea, dar pentru ce era firesc acest lucru, Petroniu nu-şi putea explica.

În acest timp câteva femei se apropiară de osândit şi uitându-se drept în faţa Lui, fură subjugate de măreaţa Lui privire şi începură a vorbi despre El cu compătimire şi milă, iar altele, mai sentimentale, trezite prin acest şopot de simpatie, ce străbătea prin mulţime, începură să plângă tare, lovindu-şi piepturile ca să-şi arate durerea.

– Te pomeneşti că evreii îşi vor retrage sentinţa, zise cu nemulţumire un roman. Cu atâtea opriri şi plânsete, noi nu ne mai isprăvim treaba niciodată! De ce nu plecăm?

– Taci! Zise Petroniu supărat. Tu nu vezi că El se

sfârşeşte de oboseală şi poate şi de durere, din cauza biciuirii? Lasă-L să se odihnească!

Dar Acela despre care era vorba îşi venise deja în fire. Buzele i se deschiseseră uşor, tremurătoare şi umede, parcă ar fi primit puteri noi din cer. O uşoară îmbujorare I se ivise din nou pe faţă şi El privea ca un înger rătăcit, dorind să ştie unde se găseşte.

Femeile, care plângeau, se apropiară de El cu copiii în braţe şi fără a se tulbura de privirile aspre ale gazdei, se atinseră chiar de hainele Lui. O tânără doamnă din Roma, ridică pe micul său copilaş blond, ca să-L poată vedea şi el. Băieţaşul se întinse mai întâi să apuce coroana de spini, apoi să pună mâna pe părul Lui auriu. Îngăduinţa şi delicateţea nemărginită, care se vedeau pe faţa divinului nevinovat cu prilejul acestor încercări de mângâiere ale copilaşului, mişcară adânc inima mamei şi ea, strângându-şi micuţul în braţe, izbucni într-un plâns hohotit, nestăpânit, şi lacrimi fierbinţi picurau de pe obrajii ei pe capul blond al fiului ei.

Celelalte femei, înrâurite de exemplul acesta, reînnoiră plânsul lor cu atâta foc şi patimă, încât nemulţumirea şi nerăbdarea bărbaţilor, manifestată deja mai înainte, întrecuse acum orice margini.

– Ce proaste sunt femeile astea! Hai, porniţi mai repede! Cu plânsul lor, te pomeneşti că ele opresc îndeplinirea legii! Ce mai aşteptăm?

Dar aceste strigăte de supărare avură puţină influenţă şi femeile plângând mereu se tot îndesară în jurul Nazarineanului, până când El privi la ele cu o expresie de autoritate, iar nu de iubire, făcându-le să se supună.

Un glas slab şi liniştit răsună armonios, ca un cântec duios, nespus de trist.

– Fiice ale Ierusalimului! Nu Mă plângeţi pe Mine, ci plângeţi-vă pe voi şi pe copiii voştri! Că vor veni zile în care se va zice: ferice de cele sterpe şi de cele ce n-au născut, şi de ţâţele lor care n-au alăptat. Atunci veţi începe

să cereți munților: „cădeți peste noi” şi dealurilor: „acoperiți-ne”.

Glasul Lui sonor tremura şi minunații ochi ai deținutului împărat se umplură de profundă milă. El continuă:

– Căci dacă cu arborele ce înverzeşte se întâmplă astfel, ce va fi cu cel uscat?

Femeile care-L ascultau se uitară la El cu o tristă nedumerire şi se liniştiră deşi nu înțeleseră cuvintele Lui. Ultima frază mai ales li se părea neînțeleasă: ele nu putuseră pricepe că prin cuvintele „arborele ce înverzeşte”, El subînțelegea pe toată lumea; că El prevedea numai durere, de pe urma necredinței şi a neascultării oamenilor şi că lumea va deveni putredă şi stricată ca un „arbore uscat”. În necredința şi dragostea ei seacă, fără nici un simțământ curat şi sfânt, această lume se va asemăna cu pulberea uscată şi va pieri ca o fărâmă stelară în abis, neîmplinind voia ziditorului său, a destinației sale înalte. Astfel de presimțiri pot avea numai unii cugetători şi filosofi. Majoritatea oamenilor nu au nici vreme, nici dorință să se gândească la acestea. Ei au timp de mâncat şi de băut, au timp de furat şi de mințit, au timp de ucis şi înjosit meritele cuiva, dar nu au timp să stea şi să cugete că, cu toate ocupațiile noastre de nimic şi grijile noastre mărunte, planeta aceasta nu ne aparține nouă, ci lui Dumnezeu şi dacă El ar vrea, numai într-o secundă ar face-o o să dispară fără urme şi amintirea despre ea să rămână numai întrucât divinul Hristos s-a născut şi a murit pe ea şi prin aceasta a sfințit-o.

Nimeni din poporul evreu, în acea însemnată dimineață, nu putea pricepe minunea tainică ce se desprindea din divina figură care se mişca cu aşa liniştită majestate printre ei.

Tot ce înțelegeau ei era că acest Om, de o uimitoare frumusețe fizică, era condamnat la pedeapsă cu moartea de către arhierei pentru învățături noi şi hulire de Dumnezeu.

Îndepărtate în chip brutal de către gardă, femeile înspăimântate jelind această osândă, se împrăştiară prin mulţime ca frunzele rupte de furtună şi, în grija de a-şi păzi copiii de ghionturi şi lovituri, îşi uitară de plâns.

Dezordinea se mărea din cauza asinilor şi cailor speriaţi, care o croiau în toate părţile când, ieşind din străzile lăturalnice, dădeau de această mulţime zgomotoasă.

În cele din urmă, o cotitură bruscă deschise tuturor vederea spre Golgota. Toţi într-un glas strigară asurzitor şi Simon Kirineanul, care tot căra crucea, îşi înălţă capul revoltat şi întristat de acest neomenesc tumult.

El fusese până acum într-un fel de uitare de sine: nu simţise greutatea sarcinii sale şi i se păruse că pluteşte prin aer. Tăcuse tot timpul deşi mulţi din cei care-l înconjurau îşi băteau joc de el şi se sileau să-l întărâte prin glume deşucheate şi luări în râs. El se ţinuse să scoată vreun sunet de teamă să nu nimicească acea stare minunată de umilinţă, în care se găsea, stare care-i umplea sufletul de o mângâiere, pe care nu şi-o putea explica. Împrejurul lui, cu mult deasupra zgomotului mulţimii, vibră o muzică, ale cărei melodii tainice el le asemuia cu o harfă eoliană, drumul pietruit i se păruse mai moale decât catifeaua, crucea pe care o purta mirosea a mirt şi roze, şi nu era mai grea decât o foaie de palmier ruptă ca simbol de biruinţă. Ei îşi aminti cum în tinereţe, adusese odată pe umeri, de pe unul din dealurile Kirineilor în jos, spre mare, pe fiul de doi ani al unui om şi copilul satisfăcut de iuţeala călătoriei sale, spre a-şi arăta mulţumirea, flutura vesel un lăstar de viţă de vie. Greutatea crucii nu i se părea mai mare decât i se părea acelui copil, greutatea lăstarului său. Dar acest fericit drum se apropiase deja de sfârşit... Strigătele dezlănţuite ale mulţimii îl deşteptară. Melodia care-l fermeca, se transformase într-un cântec nespus de trist; şi când ochii lui Simon văzură Golgota, el, pentru prima oară, simţi o oboseală de moarte. Niciodată, în toată viaţa sa nu simţise

o asemenea fericire ca acum, când ducea crucea Aceluia, care, în curând, trebuia să fie răstignit pe ea! Dar venise vremea când trebuia să lase de pe umerii săi această cruce şi s-o înlocuiască cu sarcina neasemănat mai grea, a suferinţelor şi amărăciunilor vieţii! De ce nu-i era lui dat să moară? se gândea el amărât, aici unde Omul cu capul aureolat strălucea înaintea lui, ca un soare luminos pe cer. Ar fi fost aşa de bine… Golgota i se părea lui sfârşitul firesc al întregii vieţi! El, un om de rând, simplu şi lipsit de educaţie, nu putea analiza ceea ce simţea; dar că o schimbare deosebită se petrecuse în el, din clipa în care ridicase crucea, aceasta o înţelegea.

Când sosi, în sfârşit, mulţimea la locul de osândă, câţiva călăreţi ţâşniră dintr-o stradă lăturalnică şi urcară în goană dealul. Copitele acestor cai înfierbântaţi rupeau pământul şi-l azvârleau în bulgări de lut în toate părţile. Aceştia erau patricienii romani, care, auzind cele ce aveau să urmeze, veniseră să asiste la această sărbătoare evreiască.

După ei venea un grup de oameni, pe jos, în veşminte bogate şi strălucitoare de diverse culori. Aici erau Arhiereii Anna şi Caiafa şi cei mai mulţi dintre membrii Sinedriului împreună cu suita lor.

În acest timp Barabas era sub ocrotirea lui Melchior, care, cu o îndemânare şi linişte uimitoare, îl conduse prin cea mai înţesată mulţime spre un loc liber la poalele dealului, îndată ce ajunseră aici, câteva femei, bogat îmbrăcate, din care unele erau cu voalurile lăsate, ieşiră din aleea umbroasă a unei grădini apropiate şi începură să urce dealul fără grabă.

Ele chicoteau vesele şi vorbeau între ele.

Una din ele, cea mai înaltă, cu mişcări mlădioase şi îndrăzneţe, păşea cu un aer provocator, de mărire deşartă. Capul şi umerii îi erau acoperiţi cu o eşarfă roşie aprinsă, ca de foc.

– Uită-te, şopti Melchior, apucând pe Barabas de braţ, ca să-l oprească. Uite-o! Vezi tu veşmântul acela de

culoarea macului? Acel înveliş de mătase este al acelei flori, care cu mirosul ei te scoate pe tine din minţi, iiată pe cea care se bucură de diamantul furat de tine, cea mai nevinovată şi mai curată fiică a Iudeei, Iudita Iscariot!

Cu un răcnet de turbat, Barabas încercă să se scuture de el:

– Lasă-mă! Nu mă mai ţine! Mă jur pe sufletul meu că te omor!...

Sforţările lui fură zadarnice. Mâna iui Melchior, care păruse aşa de uşoară, căpătase o putere de fier şi nu tremura, iar ochii lui scânteietori şi reci nu părăseau faţa supărată a lui Barabas, ci priveau la el cu expresia celui mai adânc şi neînfrânat dispreţ.

– Scandalagiule! Zise el încet; barbarule! Vrei să mă omori? Te juri pe sufletul tău? Nu te jura pe suflet, prietene; oricât ar părea de straniu, dar tu îl ai! Aceasta fără discuţie şi de aceea, ia seama, să nu se răzbune pe tine, pentru că-i iei numele în deşert! Tu ai socotit că mă poţi ucide, tot aşa de uşor, ca pe fariseu? Te înşeli! Oţelul cuţitului tău s-ar frânge în corpul meu, mâinile ţi s-ar paraliza, dacă ai îndrăzni să le ridici asupra mea. Opreşte-te la timp şi nu arunca prietenia mea; căci ea are să-ţi prindă încă foarte mult bine!

Barabas se uita la el întrebător; o greutate ca gheaţa i se pusese pe inimă şi spaima ce-l cuprinsese îl irita peste măsură. Dar el era lipsit de putere; singur nu-şi da seama că, într-o izbucnire de-o clipă, se predase cu totul în puterea acestui necunoscut; însuşi el era vinovat că voinţa lui era acum cu desăvârşire paralizată. El încetă să se mai împotrivească şi aruncă numai o privire plină de dor, spre partea unde se afla mantia roşie, care se urcă tot mai sus spre locul căpăţânii şi de departe semăna cu o floare de cactus, plutind în aer.

– Tu nu ştii, îngăimă el, nu poţi să ştii, de câtă vreme ard eu de dorinţa de a-i vedea faţa!

– Şi în curând îţi vei satisface dorinţa, dar arată-te cel puţin că eşti bărbat! Nu te trăda faţă de prietenele ei,

căci ele doar atât aşteaptă, ca să-şi bată joc de tine. Şi apoi nu uita, că tu ai venit aici, ca să vezi o moarte, dar o aşa moarte e mai presus de orice iubire!

Barabas oftă şi-şi plecă cu tristețe capul. Trăsăturile puternice şi expresive ale feței lui erau desfigurate, din cauza pasiunii ce-l frământa, dar puternică autoritate pe care o exercita asupra lui tovarăşul său, era de nebiruit.

Melchior îl urmărea cu atenție, apoi iarăşi îi vorbi cu blândețe, dar gradat şi serios:

– Bagă de seamă! Ei se urcă deja pe Golgota! Vezi tu pe Osândit şi strajă Lui? Ei sunt deja la jumătatea dealului! Haidem să ne ținem şi noi de ei. Tu vei vedea cum va pieri lumea şi cum se va întuneca soarele! Vei auzi trăsnetul groaznic al lui Dumnezeu, revoltat la vederea acestei ucideri simbolice a părții divine din om! Niciodată nu s-a săvârşit până acum o aşa de cumplită crimă; acesta-i adevăratul chip al omenirii şi de astăzi lumea îşi va continua calea ce-i este destinată într-un nor însângerat, mântuită? poate, dar pătată şi însemnată cu semnul crucii, în vecii vecilor.

XI

Barabas asculta şi tremura. Zdrobit şi cuprins de o frică neînțeleasă, el urma pe noul său prieten. Un instinct lăuntric, tainic, îl încredința acum despre înfricoşătorul adevăr al spuselor lui Melchior, dar el nu-şi putea explica pentru ce străinul ştia mai mult despre Nazarinean, decât înşişi Iudeii! El începu să urce dealul, cu inima plină de tristețe şi aproape cu disperare simțea că urma să se întâmple ceva înspăimântător şi de neînțeles, şi că asupra fiilor lui Israel va cădea, cu o straşnică putere, acel blestem pe care ei singuri şi l-au cerut.

Însuşi Dumnezeu nu poate schimba soarta unui om

sau unui popor, soartă pe care el singur şi-a ales-o. Incultul Barabas, înţelegea şi el puterea voinţei libere.

Pământul uscat scârţâia sub picioare şi aproape frigea; arşiţa devenea tot mai puternică.

La ora 9 dimineaţa, lumina orbitoare a soarelui pârjolea fără milă toată întinderea, pe care parcă se frământa un uriaş roi de albine. Mulţimea se împrăştiase în toate părţile şi grupuri răzleţe se agitau încoace şi încolo, căutând să-şi găsească un loc potrivit de unde să poată vedea bine toată această oribilă tragedie, care avea să înceapă. Dealul nu era înalt, şi într-o zi răcoroasă era uşor de suit pe el; dar astăzi, când cerul şi pământul ardeau ca de un foc rău prevestitor, urcarea era lungă şi anevoioasă.

Melchior şi Barabas mergeau iute, fără a se opri şi fără a ţine seama de razele arzătoare ale soarelui. Ajungând sus, ei se opriră în faţa unui mic grup de femei care o înconjurau pe o prietenă a lor, căzută în nesimţire. Barabas, cu gândul că Iudita ar fi printre ele, îşi făcu loc, iar Melchior nu-l opri; se dezmetici însă curând: frumoasă în haine de mătase roşie nu era printre ele. Erau numai nişte femei palide, modest îmbrăcate, dintre care câteva plângeau cu amar. Una părea mai nobilă şi stătea deoparte; un voal des o acoperea aşa că nu i se putea vedea faţa. Toată atenţia femeilor era concentrată asupra celei leşinate. După înfăţişare, aceasta părea mai săracă decât toate. Îmbrăcată într-o haină sărăcăcioasă, cenuşie, încinsă cu un brâu de sfoară, ea zăcea în aceeaşi poziţie în care căzuse şi părea că abia de curând îi ieşise sufletul.

Frumuseţea ei liniştită era aşa de uimitoare, încât Barabas simţi cum îl cuprinde mila, văzând starea ei neajutorată. Ceea ce o deosebea de celelalte era părul ei, care în cădere se despletise şi acum, în valuri dese, aurii, îi încadra faţa şi-i ajungea până la genunchi. Trăsăturile îi erau rotunde şi delicate ca ale unui copil şi genele dese, aproape negre ale pleoapelor închise, îşi aruncau umbrele pe obrajii ei.

– Ce-i cu ea? Întrebă Barabas cu milă.

Două sau trei femei se uitară la el bănuitoare, dar nu-i răspunseră nimic.

Melchior stătea şi aştepta la oarecare depărtare. Barabas îl chemă mai întâi, dar fiindcă acela nu se mişcă, se duse la el.

– Nu le putem da noi ajutor? Întrebă el. Acolo zace leşinată o tânără de o frumuseţe uimitoare.

– Fă cum ştii! Răspunse Melchior uitându-se calm în ochii lui, dar eu trebuie să te previn. Această tânără de o frumuseţe uimitoare, cum o numeşti tu, este o femeie desfrânată, o destrăbălată de stradă, e cea care se numeşte Maria Magdalena.

Barabas tresări ca înţepat şi încruntă din sprâncene.

– Maria Magdalena, şopti el, da, ea e o păcătoasă. Multe am auzit eu despre ea! N-aş vrea să fiu nemilos şi n-aş arunca în ea cu piatra…, dar cu toate acestea…, dacă o voi vedea azi pe Iudita şi voi vorbi cu ea, apoi…

– Destul! Îl întrerupse Melchior cu dispreţ. Te înţeleg! Nu vrei să te spurci, bunul meu prieten. O desfrânată!… fiindcă Iudita e curată ca raiul, iar Maria păcătoasă ca iadul! Las-o acolo unde se află, las-o în mâinile acelora care o înconjoară. Cea pe care tu, ucigaşule, o dispreţuieşti, a fost adusă la pocăinţă şi iertată de Acela, care are să moară acum! Şi ce rezultă de aici? Nimic! Pe El îl răstignesc!., iar tu vei trăi! O, cIudată lume, care faci dreptate! Haidem mai departe.

Barabas îl ascultă în tăcere, cuprins de ruşine.

– Dacă ea s-a pocăit, bine a făcut, bâigui el, dar de ce nu te duci tu însuţi la ea?

O seriozitate neaşteptată luă locul ironiei din ochii iui Melchior.

– De ce? Repetă el gânditor. Dacă ţi-aş spune pentru ce, tu ai afla ceva ce încă n-ai putea pricepe. Mulţumeşte-te cu ceea ce-ţi spun acum. Între aceste femei este una, de care eu nu îndrăznesc să mă apropii fără închinăciune; pe

unde calcă ea, pământul se sfinţeşte. Datorită ei, femeia în vecii vecilor va fi împărătească!… Nu, nu privi aşa uimit, tu vei mai auzi şi altele!

Cu aceste vorbe, Melchior porni înainte, iar Barabas, şi mai nedumerit, aruncă îndărăt o privire neliniştită la grupul lăsat de ei în urmă.

El văzu că Magdalena îşi venise atâta în fire, încât se ţinea acum dreaptă, deşi slabă, pe picioarele sale şi el rămase uimit de frumuseţea părului ei, puternic luminat de razele strălucitoare ale soarelui, apoi întorcând ochii şi tăcând, merse după Melchior.

Deodată un strigăt sfâşietor de durere străbătu aerul şi se repetă iar şi iar…

Barabas se opri, dar sângele-i îngheţase de acest înspăimântător ţipăt şi nefiind în stare să scoată vreun sunet, privi speriat şi întrebător pe tovarăşul său.

– Aceasta e prima senzaţie a acelei dureri, pe care şi tu astăzi şi chiar în acest minut ai fi putut-o simţi, zise Melchior. Acum ţintuiesc pe cei doi tâlhari. Auzi sunetul surd al ciocanelor? Încă puţin şi vom vedea totul!

Ei grăbiră paşii şi peste două minute fură pe coama dealului. Aici, deodată, înaintea lor, se desfăşura toată scena teribilei osânde. Spectacolul conţinea o aşa de înspăimântătoare măreţie, încât mintea omenească nu-i capabilă să priceapă toată amărăciunea infinită a acestei grozave tragedii nepieritoare.

Mulţimea înghesuită înconjura tot locul căpăţânii. Soldaţii se desfăcuseră în două şiruri: un rând la dreapta, iar celălalt la stânga. Centurionul făcu un semn şi Simon Kirineanul coborî greaua cruce de pe umerii săi cu o mare grijă; în aceeaşi clipă, Nazarineanul ocupa liniştit locul arătat de strajă şi stătea smerit, aşteptând împlinirea soartei sale.

Călăii erau deja ocupaţi cu grozava lor muncă, fiindcă după ordinul lui Caiafa, amândoi tâlharii trebuiau să fie pironiţi mai înainte pe crucea lor. Aceasta se făcuse ca să satisfacă cruzimea preoţilor evrei, care nădăjduiau

să-L înspăimânte astfel pe Iisus Nazarineanul, făcându-L să fie mai întâi martor al suferințelor acelora care trebuiau să moară împreună cu El, dar scopul însetaților de sânge membri ai Sinedriului nu fu atins.

Nici o umbră de frică nu trecu peste luminoasa față a divinului condamnat; trupul Lui măreț nu s-a cutremurat nici măcar o dată, în fața suferințelor ce-L aşteptau. El sta drept, ca un suveran a mii de lumi, conştient de puterea Sa. Figura Lui înaltă şi albă ca zăpada se distingea în chip deosebit sub cerul arzător şi părea să concentreze în Sine toată splendoarea orbitoare a razelor strălucitoare de soare. Fiecare ghimpe al coroanei sale de spini strălucea ca o picătură de rouă; minunatul Lui chip, liniştit, avea o frumusețe nespusă iar picioarele Lui atingeau aşa de uşor pământul fierbinte, încât El părea un nor luminos, coborât de pe cer. Pământul, cerul, aerul şi soarele, toate păreau părți ale Lui şi, în taină, parcă, recunoşteau prezența Lui. Dacă El ar fi pronunțat un cuvânt numai, un cuvânt de poruncă, s-ar fi cutremurat la rostirea lui universul, dar această putere era cunoscută numai lui Dumnezeu şi îngerilor, iar El continua să tacă şi ochii săi scânteietori păreau că şoptesc în taină: „Eu merg să ridic vălul morții de care toți se tem. Voi trece prin chinuri şi suferințe ca să încurajez nevolnica omenire! Şi mă voi coborî în mormânt ca un om ca să dovedesc că omul, deşi în aparență moare, totuşi învie pentru o nouă viață veşnică!”

În acest timp țipetele sfâşietoare, care îl speriaseră aşa de tare pe Barabas, deveniră mai dese şi mai puternice. Unul din tâlharii răstigniți răcnea, celălalt tăcea. Cu simțul unei curiozități bolnave şi al unei frici nervoase, Barabas se apropie de locul unde munceau călăii şi privind la fața desfigurată a criminalului care se zbătea, nu-şi putu ține un strigăt de mirare:

– Hanan.

Era în adevăr Hanan, tovarăşul său din închisoare, cu care se certase el în ajun prin ferestruica din zid şi care

chiar în acea dimineață țipase aşa de tare la el. Auzind vocea lui Barabas, nefericitul îşi îndreptă spre el ochii, cu o expresie de invidie şi răutate.

– Tu eşti, Barabas? Tu eşti liber? Câine! Diavole! Blestematule! Ce complot tâlhăresc ai uneltit de te-au eliberat pe tine, iar pe mine mă execută? Din cauza ta eu am păcătuit! Tu eşti vinovat că am ajuns aici. Şarlatanule! Te scuip! Dreptate! Vreau dreptate! Eşti un fățarnic mincinos! Nu te-ai jurat tu să intervii pentru amicii tăi? Lăsați-mă, şacalilor! răcni el, smuncindu-şi furios mâna de la călăii care se pregăteau deja să i-o țintuiască pe crucea pe care era întins. Tu, Barabas, tu eşti tot aşa de hoț ca şi mine, tu eşti mai rău ca mine, căci tu eşti ucigaş! Vino încoace să fii executat în locul meu. Tu m-ai părăsit azi-dimineață în temniță, aproape mort de foame şi n-au venit la mine, decât ca să mă aducă la osândă; iar tu, tu eşti aici în haine bogate şi liber! Liber! Tâlharule! Iată care e dreptatea romanilor asupra evreilor!?

Şi el striga ca un nebun. Câțiva soldați îi legară zdravăn mâinile, cu frânghii groase, de brațele de lemn ale crucii şi călăii se apucară de bătut cuie mari în palmele lui desfăcute cu forța.

– Luați-l pe Barabas şi-l răstigniți, gemu el, fără putere. El a ucis pe Gabrias şi a furat pietrele prețioase de la Şadin! El e acela care mereu agita poporul! Aduceți încă o cruce să fie şi el răstignit.

Sângele îi năvăli în gâtlej, împiedicându-l a mai vorbi şi fața i se roşi de durere şi sufocare. Romanii râseră.

– Hienă fricoasă! Zise unul din ei. Mori curajos dacă e măcar o picătură de bărbăție în vinele unui evreu, un roman n-ar răcni aşa; cât despre Barabas, potoleşte-te! El a fost eliberat după lege, şi iertat!

Hanan ascultă şi ochii i se umplură de sânge.

– Iertat… iertat…, bălmăji el încet,… să fiți blestemați de iad şi tu, şi destrăbălată ta…

Dar fraza nu fu terminată, fiindcă în aceeaşi clipă

chiar, crucea lui fu ridicată şi pusă în groapa, anume pregătită mai dinainte. Soarele arzător îi frigea capul şi corpul gol, cu flăcări de lumină. El încerca chinuitoare dureri, se smucea şi trăgea să-şi smulgă de pe cruce mâinile-i țintuite, dar sforțările lui erau zadarnice: mâinile-i erau prea strâns legate. Era cumplit de privit la el! Sângele se închega şi se înnegrea în vinele lui umflate şi Barabas se întoarse, înlemnit cu totul.

– Ce, toți suferă aşa? Se adresă el lui Melchior, cu un glas tremurător.

– Toți care sunt făcuți din pământ, numai din pământ, răspunse Melchior, privind cu răceală la criminalul care se chinuia, studiindu-l. El a fost fericit în viață ca toți ceilalți şi totuşi n-a ştiut să se folosească de ea. El singur e vinovat, că a ajuns până la această stare de acum.

– Acelaşi lucru îl vei spune şi despre Nazarinean?

Melchior ridică ochii spre cer, ca şi cum ar fi contemplat vreo minune.

– Da acelaşi lucru îl voi spune şi despre Nazarinean! zise el domol. El singur şi-a ales calea şi a creat starea în care se află şi Lui i se cuvine pentru aceasta slavă în vecii vecilor! Vremea e sluga Lui, iar crucea Lui: mântuirea omenirii!

– Nu! Dacă astfel e privirea ta, îngână Barabas, tremurând de frică până în adâncul sufletului, atunci n-ar fi fost mai bine să vorbim cu El până nu moare, să cerem binecuvântarea Lui…

– Binecuvântarea Lui nu e numai pentru noi, ci pentru toți, îl întrerupse Melchior, în mod solemn. Eu am vorbit cu El demult, de când era în vârstă fragedă. Dar acum nu e timpul să vorbim, ci să veghem şi să ne rugăm; aşteaptă împreună cu mine şi taci din gură, acesta e numai începutul minunilor!

În acest timp călăii terminaseră de răstignit şi pe al doilea tâlhar. Acesta nu se împotrivise şi nu țipase. Numai când îi bătuseră nişte cuie mari în picioare, gemuse fără

să vrea de durerea fără seamăn, dar după aceea, cu o sforțare aproape nefirească, se stăpânise şi numai din când în când ofta din adânc, dar liniştit. Ochii lui căutau la fiece minut spre Nazarinean şi în acesta îşi găsea uşurare. Mulțimea devenise mai întărâtată, la vederea celei de a două cruci ridicate; ea înțelese că va începe în curând actul principal al acestei înspăimântătoare drame: Răstignirea Aceluia, care hulise pe Dumnezeu, numindu-se pe sine „Fiul lui Dumnezeu”. Prin necontenita mişcare a mulțimii înainte şi înapoi, Barabas putu zări, la oarecare distanță, un grup de femei ale căror bogate veşminte presărate cu pietre prețioase, le distingeau în chip deosebit de sărăcia din jurul lor. Între ele se vedea un chip de o frumusețe rară ca o stea printre flăcări, părul care încadra această față era roşu-auriu, iar voalul aruncat pe el era ca o limbă de foc.

Atrăgându-i-se privirile, Barabas se aruncă nebuneşte spre acea periculoasă figură strălucitoare, spre acea frumusețe prevestitoare de rău, în apropierea căreia părea că totul arde, chiar şi aerul, şi cu ochii aprinşi, cu brațele deschise şi cu respirația oprită, strigă:

– Iudito!

XII

Aceea pe care o strigase astfel, se întoarse spre el cu mândrie, uitându-se întrebătoare şi ofensată; uimitoarea ei frumusețe oprise avântul lui îndrăzneț şi, ca şi în alte vremuri, îl țintui pe loc într-o tăcută sfială neputincioasă.

Niciodată chipul vreunei femei n-a avut o frumusețe atât de nemăsurată; ea era întruparea acelui tip care în toate timpurile a subjugat pe bărbați, răpindu-le rațiunea şi aprinzând în ei cele mai puternice patimi. Şi ea înțelegea superioritatea ei neobişnuită şi prețul puterii

ei tainice cu care putea înflăcăra pe toţi cei care o înconjurau şi cu care putea chinui, nepedepsită, pe victimele farmecului ei nebiruit.

Iudita Iscariot era fiica unuia din cei mai severi şi respectaţi membri ai sectei fariseice din Ierusalim. După naştere şi educaţie ar fi trebuit să fie cea mai morală şi modestă fată din Iudeia, dar în cazul de faţă firea îi biruise educaţia.

Firea, într-adevăr, făcuse mult pentru ea, şi anume ceea ce se preţuieşte de majoritatea oamenilor mai mult decât curăţenia şi moralitatea sufletului. Firea a fost vinovată că a aruncat lumina strălucitoare a înnoratului apus de soare între valurile de bronz ale părului ei, că a pus la un loc în ochii ei umbra nopţii cu strălucirea stelelor, că i-a pus pe buze sucul roşu al rodiilor, că a luat gingaşa culoare alb-roză a florilor delicate de migdal ca să-i întocmească obrazul.

Nu era nimic de mirare, că frumuseţea ei biruia pe toţi cei care se apropiau de ea; însuşi severul ei părinte îşi pierduse tonul autoritar; era slab faţă de ea şi devenise o jucărie lipsită de voinţă, în mâinile ei. Cum ar fi putut Barabas, criminalul Barabas, să nu se plece înaintea ei precum cel mai din urmă rob! Un câine bătut, un copil pedepsit şi tot ar fi avut mai multă voinţă decât el, în acel minut, când privirea ei scânteietoare, nemiloasă, dar atât de iubită, se oprise asupra lui, ca raza unei stele dintr-o noapte geroasă.

Fără să vrea, el se cutremură din tot sufletul.

– Iudito! Exclamă el iarăşi şi se opri, fără curaj.

Ochii mari şi negri, reci ca fundul mării, priviră la el cu indiferenţă, ca la orice necunoscut îndrăzneţ şi obraznic.

– Iudito! Repetă el, cu glas tremurător. Ce, nu mă mai recunoşti? Eu sunt Barabas!

Expresia de mânie se schimbă pe faţa ei; buzele ei roşii se dezlipiră uşor de pe dinţii ei mărunţi, de o albeaţă orbitoare, apoi o umbră de veselie flutură pe trăsăturile

ei, făcând gropițe în jurul gurii şi ridicând colțurile delicatelor ei sprâncene, trase parcă cu penelul, ea dete drumul unui râs, lipsit de grijă, dulce şi răsunător:

– Tu eşti Barabas? Zise ea şi râse iarăşi. Tu?! Nu, e cu neputință! Barabas nu de mult era în temniță şi acolo n-a avut de unde fura aşa bogate haine ca acestea de pe tine! Tu nu poți fi Barabas! Cu câteva ceasuri în urmă, eu l-am văzut stând în fața lui Pilat, aproape gol şi murdar şi cu toate acestea acela avea o înfățişare mai nobilă ca tine!

Iarăşi se auzi râsul ei ironic şi sonor şi ochii scânteietori se opriră cu dispreț asupra lui. Barabas avusese însă timpul ca să-şi revină puțin. El întâmpină privirea ei deschis şi cu oarecare tristețe, fața lui brună păli deodată şi toată căldura şi bucuria dispărură din vocea lui, când îi vorbi iarăşi.

– Eu sunt Barabas, repetă el încet. Şi tu, Iudita, ştii aceasta. Din pricina ta am suferit eu? Tu-ți bați joc de mine?

Ea îl privi de sus, cu un aer de dispreț şi milă prefăcută.

– Eu nu râd de tine, prostule, tu aiurezi! Cum îndrăzneşti să spui, că ai suferit din pricina mea? Voi porunci să fii biciuit pentru obrăznicia ta! Ce are de-a face fiica lui Iscariot cu tine, un criminal ordinar?! Prea uşor ți-ai uitat păcatele!

– Iudito, şopti el şi trăsăturile palide ale feței lui deveniră şi mai palide, iar pumnii i se strânseră, printr-o mişcare iute din cauza adâncii sale disperări. Gândeşte-te ce vorbeşti… Aminteşte-ți zilele din trecut, fie-ți milă!

Ea îl opri, cu un gest de enervare şi, întorcându-se către tovarăşele sale, strigă:

– Uitați-vă, dragele mele, la Barabas! Vă aduceți aminte, cum trecea el totdeauna pe lângă fântâna noastră înconjurată de palmieri, în drumul spre Şadin sau la întoarcerea de la el? Cum întârzia până la apusul soarelui, pălăvrăgind cu noi despre minciunile târgului, în timp ce şi-ar fi putut petrece vremea liberă mult mai cu folos?

Acesta e servitorul, care mi-a împletit leagănul suspendat de smochinii din grădina părintească şi care a rupt o floare pentru prietena mea grecoaică, Aglaia. Iată, mi se pare, tot ce a făcut el pentru noi! Totuşi în temniță el şi-a luat nasul la purtare! Neaşteptata libertate, ce i s-a dăruit prin voința poporului, l-a făcut foarte orgolios. Mai recunoaşteți voi, sub aceste haine distinse, smerita lui înfățişare? Adevărat c-ar fi împodobit

Crucea!... Păcat că nu l-au răstignit şi pe el alături de Nazarinean!

Femeile, către care se adresase ea, râseră, ca să-i facă pe voie, dar una sau două din ele păreau mai simțitoare şi îl priviră cu milă.

El însă nu arătă nici mânie, nici nerăbdare, auzind cuvintele aspre ale nemiloasei frumuseți, ci continuă să se uite în ochii ei, cu înflăcărare. Rumeneala devenise mai aprinsă pe obrajii ei. Evident, era tulburată de această privire şi Barabas, observând şovăiala ei de o clipă, se aplecă cu hotărâre spre ea şi o apucă de mână

– Aşa mă întâmpini tu, Iudito? zise el cu patimă. Nu vrei să înțelegi dorul chinuitor, care m-a mistuit departe de tine? Tăgăduieşte, dacă vrei, dar cu toate acestea eu pentru tine am păcătuit şi pentru tine am suferit şi numai acest gând m-a mângâiat cumva. Batjocoreşte-mă, alungă-mă, dar totuşi nu mă vei putea opri să te iubesc la nebunie. Omoară-mă, dacă aceasta îți face plăcere, ucide-mă cu acest prețios jungher, ce atârnă la brâul tău: voi muri fericit ia picioarele tale iubindu-te până la sfârşit, fecioară crudă fără suflet!

În glasul lui răsuna muzica tremurătoare a unei dorințe pline de patimă, ochii lui ardeau de flacăra iubirii şi buzele-i murmurau o rugăciune tainică.

Ea îl ascultă şi un surâs fugar îi şterse disprețul de pe față; el tot îi ținea mâna stângă şi ea nu se mai împotrivea. Cu dreapta însă, ea căuta pumnalul despre care pomenise el. Deşi acesta era o simplă jucărie cu plăselele presărate cu pietre prețioase, totuşi tăişul mic

era destul de tare şi ascuțit ca să poată ucide. Într-o pornire capricioasă, ea ridică jungherul şi Barabas nu se feri şi nici un moment nu-şi luă privirea uimită, de la frumusețea ei strălucită. O clipă Iudita rămase astfel cu pumnalul ridicat; un surâs răutăcios îi trecu pe buze, ca o rază arzătoare de soare pe o floare frumoasă, apoi începu să râdă vesel şi nestăpânit, apoi îşi puse arma cea mică la locul ei.

– De data aceasta îți dăruiesc viața, zise ea cu o indulgență împărătească. Pentru triumful morții e de ajuns acel viclean Nazarinean şi cei doi tâlhari. Numai, te rog, lasă-mi mâna liberă de strângerea ta brutală, altminteri, să nu te mai văd. Uite ce durere mi-ai făcut, nebunule! Tu nu meriți iertare!

Sprâncenele ei drepte se încruntară. Barabas se uită cu ruşine la petele roşii lăsate de degetele lui pe mâinile ei, împodobite cu pietre nestemate, ce străluceau ca stelele, dar nu zise nici un cuvânt; inima lui bătea repede şi cu putere.

În acest timp ea se tot uita la mâna ei strivită şi, ridicând ochii, zise surâzând:

– Gabrias ar fi sărutat această mânuță!…

Dacă pământul s-ar fi deschis sub picioarele lui ori fulgerul l-ar fi trăsnit deodată, Barabas nu ar fi rămas mai uimit.

Gabrias! Acest urât fățarnic, mincinos fariseu pe care el îl ucisese şi pentru omorul căruia petrecuse atât de mult în închisoare! Ea, Iudita, s-a exprimat astfel despre el!? Mintea i se întunecă, o furie subită îl cuprinse şi el se uită la ea cu fața desfigurată şi cu ochii scăpărând:

– Gabrias! Exclamă el cu vocea înăbuşită. Ce vorbeşti tu? Gabrias…

Dar înainte ca Barabas să fi terminat fraza sa, nerăbdătoare, mulțimea se înghesuise înainte, vrând să rupă şirul de soldați ca să vadă mai bine toate pregătirile pentru moartea Nazarineanului.

Se făcu un vacarm asurzitor, care dură până ce se

făcu iarăşi ordine. În timpul acesta, câteva persoane bogat îmbrăcate, veniră mai aproape de locul unde era Iudita cu prietenele sale şi rămaseră alături de ea; printre ei era şi Caiafa. Fața lui ca de cal se întunecă de răutate, când văzu pe Barabas.

– Ce cauți aici, câine, mârâi el furios şi se îndreptă spre el. Nu te-am prevenit eu!? Pleacă de aici! Libertatea ce ți s-a dăruit nu te curăță încă de crimă; să nu îndrăzneşti să vorbeşti cu oamenii cinstiți şi drepți de aici! Cară-te! Iar de nu, te voi blestema în fața tuturor ca pe leproşii cei blestemați!

Corpul lui înalt tremura şi el ridică mâna cu un gest de amenințare.

Barabas cu buzele palide, tremurând şi el din tot corpul, de bănuiala şi spaima provocată de cuvintele Iuditei, întâmpină amenințarea lui nepăsător şi liniştit.

– Supărăciosule preot, zise el, amenință cu blestemele tale pe acei care se tem de ele; cât despre mine, Barabas, eu le dispreţuiesc! Pentru ce, fățarnice, tu să poți fii fericit în societatea fiicei lui Iscariot, iar eu, un vechi prieten, să nu îndrăznesc, din ordinul tău, să mă apropii de ea? Într-adevăr, lumina începe să pătrundă în mintea mea cea proastă; acum văd eu de cine am fost înşelat! Îți citesc eu gândurile tale, răule şi setosule de sânge, Caiafa! Vezi-ți de tine, căci tu, iar nu Iuda, ai adus la moarte pe Acest nevinovat Nazarinean, tu, cu viclenia ta! Vezi-ți de tine, căci pe Dumnezeul cel sfânt, răzbunarea te aşteaptă şi pe tine şi pe partizanii tăi.

El vorbea înfierbântat, aproape nedându-şi seama ce vorbeşte, târât de o aşa puternică patimă, încât se cutremură din tot corpul.

Caiafa se trase înapoi, uitându-se la el cu mirare şi furie neputincioasă.

Iudita, ascultând acestea, râse.

– S-a făcut şi el proroc! Zise ea veselă. Răstigniți-l şi pe el!

Propunerea ei crudă şi răutăcioasă rămase fără

răspuns, fiindcă mulțimea dezlănțuită năvăli iarăşi în față şi iarăşi fu respinsă de soldați.

Barabas se îmbrâncea cu cei ce voiau să-i ia locul, când deodată nişte mâini puternice îl apucară şi-l eliberară din înghesuială. În fața lui sta Melchior. O expresie solemnă, nobilă îi ilumina ochii, calmul lui, rece de obicei, se prefăcuse într-o milă adâncă.

– Tu, sărmane păcătos, eşti fără judecată, zise el cu blândețe, iată prima lovitură dată inimii tale încrezătoare! Prima deziluzie! Rămâi acum cu mine şi uită de durerea ta. Fie ca lumea şi căile ei, să nu te mai neliniştească! Dacă sufletul tău tânjeşte de iubire, haidem şi o vei vedea răstignită cu toată slava ei, ca să satisfacă ura ce mistuie omenirea.

Glasul lui, totdeauna liniştit, tremura ca de nişte suspine înăbuşite! Barabas, neliniştit şi zguduit de supărările sale personale, i se supuse lui fără împotrivire. El ridică spre prietenul său ochii plini de o tristețe negrăită:

– Spune-mi acum adevărul, dacă îl ştii, zise el cu o voce răguşită, de nerecunoscut. Ea m-a trădat? Dar nu! Mai bine taci. Nu pot să aud aceasta. Mai bine să mor, să nu-mi pierd credința în ea!

Melchior nu răspunse nimic, fiind preocupat să-l tragă după sine prin mulțime. Ei găsiră un loc tocmai în fața crucilor pe care, acum, horcăiau în chinuri amândoi tâlharii.

Călăii înconjurau statura albă, înaltă a Nazarineanului, de pe care smulgeau hainele. În acest timp, centurionul Petroniu stătea aproape, sprijinindu-se în sabie şi urmărind cele ce se petreceau.

– Pilat şi-a ieşit din minți, zise un ofițer mergând spre el cu un sul mare de pergament. Uite ce inscripție a făcut pentru crucea proorocului din Galileea.

Petroniu desfăcu sulul şi începu să citească, încet şi cu anevoie, nefiind tocmai aşa cărturar. De trei ori în şir aceleaşi cuvinte erau scrise în greceşte, latineşte şi

evreieşte: „IISUS NAZARINEANUL, REGELE IUDEILOR."

– Din ce deduci tu că guvernatorul şi-a ieşit din minţi? Întrebă Petroniu; în această inscripţie nu-i nimic de felul acesta!

– Ba este, stărui în afirmaţia sa ofiţerul. I s-a făcut deja observaţie; arhiereul Caiafa i-a spus lui Pilat: „Nu scrie regele Iudeilor, ci scrie că El a zis: «Eu sunt regele Iudeilor»", dar Pilat, nerestabilit încă de slăbiciunea ce l-a lovit pe neaşteptate azi-dimineaţă, s-a supărat şi i-a răspuns cu asprime lui Caiafa: „Ce-am scris, e bun scris" şi ei s-au despărţit nu tocmai prieteneşte.

Petroniu nu ripostă nimic, dar se uită iarăşi la inscripţie şi o dădu unui soldat. Acest om, simplu şi brutal, imediat se şi apucă s-o bată în cuie la capătul crucii. Cu câteva lovituri îndemânatice el fixă inscripţia, apoi, mulţumit de isprava sa, începu s-o descifreze, silabisind-o ca un copil care abia învaţă citirea. Mişcând degetul său murdar de la o literă la alta, pătrunse cu greutate tainicele cuvinte cunoscute apoi de toată lumea şi le repeta încet pentru sine cu o uimitoare nedumerire:

„IISUS NAZARINEANUL, REGELE IUDEILOR"

XIII

Scena care se înfăţişa acum era foarte variată şi pitorească. Mulţimea, văzând că sforţările ei erau zadarnice şi că nu izbutea să rupă linia soldaţilor romani, rămase înghesuită în afara cordonului şi urmărea cele ce se petreceau, într-o aşteptare tăcută. Erau câteva grupuri ce stăteau aparte, probabil, cu specială învoire din partea autorităţii. Unul din ele era compus din acele femei modest îmbrăcate, pe care Barabas le întâlnise pe costişa dealului şi cu care vorbise. Cu toate că stătea destul de departe de ele, distinse pe Magdalena, după culoarea

aurie a bogatului ei păr, căci fața-i era acoperită cu mâinile. Putu de asemenea vedea figura zveltă a Iuditei Iscariot, cu mantia ei roşie, care-i dădea aspectul unei flori mari de mac, ce se încălzea la razele soarelui şi alături de ea pe arhiereul Caiafa cu alți locuitori din cei mai respectați ai Ierusalimului, şi chiar pe câțiva dintre cavalerii romani, care-şi lăsaseră caii, ca să vină s-o privească.

Barabas se uită la fată şi i se strânse inima. O apăsătoare dezamăgire îi împovără sufletul şi i-l umplu de o furie neputincioasă. Era disperat şi de nesuportat i se părea suferința... Deodată, pământul se mişcă sub picioarele sale, ca un val al mării se undui şi el, clătinându-se, ar fi căzut dacă Melchior nu l-ar fi sprijinit la vreme.

– Ce-i asta? Întrebă el.

Dar Melchior nu răspunse. El se uita la soldați, care simțiseră de asemenea cutremurul pământului, dar deprinşi cu deplină stăpânire de sine, se priviră numai întrebător şi îşi reluară înfățişarea liniştită de mai înainte. Pământul îşi revenise la tăria sa, tot aşa de repede cum se cutremurase, iar poporul agitat şi nerăbdător aproape că nu observase nimic.

Deodată se auzi un puternic strigăt de bucurie exaltată: călăii trăseseră, în sfârşit, de pe osândit hainele şi încântați de moliciunea şi calitatea țesăturii, hotărâră să arunce sorții, ca să afle cine să le ia.

Ei se certau tare şi răstit, mai ales în legătură cu cămaşa care nu era cusută, ci împletită în întregime dintr-o bucată de sus până jos şi aceasta le plăcuse atât de mult, încât ei o purtau din mână în mână, ca să observe țesătura moale de lână şi, doritori s-o aibă, ofereau prețuri cum fac rudele unui nefericit răposat, după moartea lui. În timp ce ei se sfădeau astfel şi țipau nerăbdători unul la altul, nemuritorul Nazarinean, stătea aproape gol, aşteptând voia lor. Trupul Lui lucea ca o marmură albă luminată de soare; ca un foc se străbătea

lumina lui lăuntrică prin vinele-i albastre şi prin albeața nepătată a corpului. Mâinile îi fuseseră dezlegate şi El, cu aerul unei uşurări, le desfăcu larg cu o mişcare de eliberare; umbra lor se proiectă pe pământ în forma crucii pe care trebuia să moară în curând.

Nici un nouraş nu era pe cer; soarele ardea neîncetat şi orbitor şi umbra tainică a mâinilor, întinse în formă de cruce, se mişcă încet şi se întinse.

Barabas observă aceasta. El văzu că şi Melchior urmărea această minune, dar nici unul din ei nu zise nimic.

Tragica dramă se apropia de sfârşit. Soldații împărțiseră deja hainele condamnatului şi fiecare părea mulțumit cu ceea ce-i revenise. Principalul călău, cu o expresie de milă pe față, păşi spre Nazarinean şi se apucă să-şi facă datoria după lege.

Straşnicul ordin fu îndeplinit îndată. Într-o deplină linişte, stăpânitorul Universului, se lăsă cu smerenie în brațele morții, ce-L aştepta. Ca un călător obosit ajuns la capătul drumului, dornic de odihnă, creatorul veacurilor, îşi întinse bucuros membrele pe brațele de lemn ale instrumentului său de tortură cu o supunere maiestuoasă şi cu o răbdare nebiruită. Dacă ar fi vorbit în această minunată clipă, iată ce-ar fi putut spune:

– Fiii tatălui Meu, lungiți-vă ca şi Mine ca să luați chinul lumii şi dispreţul ei. Dacă vreți să dobândiți putere dumnezeiască, răstigniți-vă membrele ca şi duşmanii şi prietenii să poată bate în ele cuie ascuțite. Purtați cununa de spini, până când fața voastră se va umple de sânge, aruncați hainele voastre înaintea privirilor batjocoritoare ale păcatului. Gândească duşmanii că v-au chinuit, ucis şi îngropat, că v-au şters de pe fața pământului. Atunci veți învia, o, fii ai părintelui Meu, veți învia pe aripile zorilor, plini de putere, de putere vie, veşnică şi nebiruită! Toată lumea va fi la picioarele voastre, înaintea voastră se vor deschide cerurile! Tot universul va repeta numele voastre, şi istoria credinței voastre! Cete nenumărate de îngeri se

vor bucura de slava voastră! Căci din această zi, în vecii vecilor, Eu şi acei pe care îi numesc ai Mei vom preface moartea în viață, iar viața vremelnică în viață veşnică!

Dar aceste cuvinte nu fură pronunțate. Divinele buze erau închise şi tăceau ca însuşi cerul. Prin mulțimea atentă trecu un freamăt de uimire şi aprobare, la vederea resemnării cu care acest tânăr proroc din Galileea se supunea soartei Sale. Se minunau de asemenea de admirabila frumusețe sculpturală a corpului Său. Călăii păşiră spre El cu frică şi şovăială.

– Parcă-i de marmură, îngăimă unul din ei, oprindu-se cu ciocanul ridicat.

– Din marmură nu curge sânge, zise cu asprime tovarăşul său într-o pornire de mânie, căci şi el se apucase de acest lucru cu teamă şi dezgust.

Ceilalți tăcură.

Aleşii, cu haine bogat împodobite, care înconjurau pe arhiereul Caiafa, păşiră puțin înainte şi Iudita Iscariot, strălucitoare ca o rază luminoasă, care ar fi luat chip de femeie, se mişcă repede şi ea cu expresia unui copil satisfăcut, căruia i se promite un spectacol rar şi vesel. Ochii ei negri priveau cu indiferență rece la chipul întins pe cruce. Cămaşa ei cusută cu pietre scumpe se ridica şi se lăsa uşor şi cadențat pe pieptul zvelt. Ea privea şi nu zicea nimic, şi parcă deja se desfăta în gândul ei cu tortura şi vărsarea de sânge aşteptate. Din partea opusă, o altă femeie tânără şi frumoasă ca Iudita, dar istovită de plâns îndelungat, palidă şi disperată ca un înger îndurerat, ridicând mâinile într-un gest de rugăciune, porni cu paşi şovăitori înainte, apoi se opri, căzu în genunchi şi suspinând încet îşi acoperi fața cu valurile dese ale părului ei auriu, despletit. Nimeni din cei prezenți nu încercă s-o mângâie şi s-o ajute. Unii se uitară la ea cuprinşi de curiozitate, dar cea mai mare parte cu batjocură şi dispreț. Nimeni nu se mişcă în afară de o femeie acoperită de un voal des. Aceasta păşi uşor, parcă plutind spre ea, îngenunche alături, o cuprinse cu brațul,

aplecându-şi capul pe umărul ei şi rămaseră amândouă nemişcate.

Iudita Iscariot, făcându-şi streaşină ochilor, cu mâna plină de inele prețioase, din cauza strălucirii soarelui, privi cu dezgust la acest mic grup.

– Uite păcătoasele, cu care petrecea Acest nebun proroc galileean, exclamă ea, adresându-se lui Caiafa. Desfrânata aceea cu părul auriu, Magdalena, ar trebui alungată cu pietre de aici.

– Într-adevăr, ar trebui alungată din orice loc, pe unde treci tu, prea frumoasă Iudita, zise Caiafa, dar o umbră de ironie flutură pe buzele lui subțiri şi palide. Societatea rea trebuie îndepărtată de tine şi de aceea am şi alungat pe nespălatul Barabas departe de tine. În ce priveşte pe desfrânata Magdalena, deocamdată nu-i nimic de făcut. Femeia, care se sprijină de ea, e mama Galileeanului venită aici ca să asiste la moartea Lui. Dacă i-am ridica acest drept şi am opri-o de a plânge pe fiul ei împreună cu femeile, cu care erau în prietenie, s-ar revolta poporul contra noastră şi ar avea dreptate. Legea trebuie să meargă totdeauna mână în mână cu milostivirea. Şi astfel, îngăduie, bună Iudita, deşi eu aş dori să ştiu de ce ai venit aici, dacă vederea păcătoşilor te supără? Într-atâta mulțime nu puteai nădăjdui că vei vedea numai oameni drepți.

Ceva ironic răsună în vocea lui Caiafa şi o roşeață subită acoperi obrajii Iuditei; ochii ei scânteiau amenințători.

– Eu am venit, ca şi mama Nazarineanului, să văd moartea Lui, zise ea, cu un surâs răutăcios. Ea va privi la tortură Lui cu lacrimi, iar eu râzând! Agonia Lui va fi bucuria mea, căci îl urăsc. El a semănat discordia în familia mea: a întors de la mine inima fratelui meu şi l-a făcut sclav al învățăturii sale fanatice. Spune-mi, era vreun om mai fericit ca Iuda? Tata îl iubea, iar mie-mi era mai scump ca orice pe lume şi deodată, într-o zi fără noroc, nişte vorbe deşarte despre puterea Acestui

înfumurat galileean îl momiră din casă! Ce ne trebuie noua Lui religie, nouă care ne închinăm Dumnezeului lui Avraam, Isac şi Iacov, şi care din leagăn am îndeplinit cu sfințenie legea? Nu e oare ruşinos de spus că Iuda, de neam nobil şi înfățişare frumoasă, unicul fiu şi moştenitor al tatălui meu, a cutreierat toată țara cu fiul lemnarului din Nazaret, a trăit la un loc cu nişte simpli pescari, a vizitat pe săraci şi leproşi, în timp ce putea trăi în îndestulare? A părăsit totul, casa sa, pe mine, sora sa, a lucrat în contra voinței tătâne-meu şi toate acestea din cauza acestui înşelător, pe care, în fine, L-au prins hulind pe Dumnezeu şi L-au condamnat la moartea de mult meritată! Judecă singur, cât de mult trebuie să urăsc eu pe Acest trădător! Da, ura mea e mai puternică decât orice iubire! M-am trezit azi dis-de-dimineață ca să fiu chiar de la început la judecată şi când poporul înclina spre milostivire, eu le şopteam cuvinte, care aprindeau iarăşi mânia lor. Eu le-am dat îndemn, strigând: „Răstigneşte-L!" Ai auzit cum au prins cu toții, în cor, cuvintele mele?

Caiafa plecă ochii, cu oarecare tulburare, apoi răspunse cu delicatețe:

– Da, am remarcat vocea ta, ea a fost nota fermecătoare printre celelalte strigăte. Şi eu te compătimesc din suflet pentru întristarea ce ți s-a pricinuit din partea lui Iuda. Fratele tău mi-a fost totdeauna drag şi scump. Acest făcător de minuni din Galileea l-a nenorocit! Iuda a fugit acum din oraş, cel puțin aşa se spune, ştii tu, încotro?

O durere se desenă pe fața ei frumoasă.

– Nu, nu ştiu, răspunse ea şi glasul îi tremura. Aseară, noaptea, a venit la mine, după ce condusese straja în grădina Ghetsimani, unde L-au prins pe Nazarinean. Era ca ieşit din minți şi se blestema şi pe sine, şi pe mine. Nu-l mai recunoşteam: Era agitat. Am încercat să-l liniştesc, dar m-a îndepărtat. L-am dezmierdat cu cele mai gingaşe cuvinte ce le-am putut găsi, dar el s-a arătat surd la iubirea mea. I-am vorbit de mama care-l iubea ca pe

Dumnezeu, însă el țipa parcă-i înfipsesem un cuțit în inimă. Tata îl ruga să-şi aducă aminte de datoria sa către familie şi patrie, dar el mai tare striga şi-şi bătea pieptul exclamând tare: „Păcătuit-am! Păcătuit-am! Cerul şi pământul apasă sufletul meu, sângele roşeşte mâinile mele! Eu am păcătuit, am păcătuit!” Apoi deodată se smuci din brațele noastre, mânios, şi fugi din casă în întunericul nopții. Am alergat după el, cu gând să-l ajung încă în grădina noastră, dar el dispăruse aşa de repede, că nu l-am mai putut găsi. Luna lumina şi peste tot era linişte, dar el nu se vedea şi de atunci nu l-am mai văzut.

Două lacrimi se furişară printre genele ei lungi şi căzură peste pietrele scumpe de pe pieptul ei. Neliniştea se mări pe fața arhiereului.

– Straniu, îngăimă el. Foarte straniu. El şi-a împlinit datoria față de popor şi acum ar trebui să se bucure, iar nu să fie trist. Totuşi, crede-mă, aceasta trebuie să fie o tulburare trecătoare, înțeleg îngrijorarea ta ca soră a lui. Mângâie-te cu gândul că totul va fi bine şi că pofta ta de răzbunare va fi satisfăcută. Uite! Pe Acest criminal îl țintuiesc deja.

El vorbise astfel, ca să distragă pe Iudita de la gândurile ei apăsătoare pentru fratele ei, iar pe de altă parte, pentru că văzuse pe Petroniu făcând deja semnul fatal.

Petroniu zăbovise într-adins pe cât putuse, dar acum nu se mai putea amâna. El ridicase mâna lui cu manşetă de fier, dând a înțelege prin aceasta că trebuie să înceapă dezgustătoarea tortură, dar spre marea lui spaimă, întâlnise din nou privirea smerită a divinilor ochi. Dar ce fel de ochi erau aceştia? Ca două stele, care luminează sub bolțile cereşti, ei erau plini de o taină nespus de măreață, care putea tulbura sufletul celui mai netemător om. Petroniu nu putu rezista acestei priviri. Puterea şi limpezimea luminoasă, ce se exprimau prin ea, nimiciră indiferența lui calmă. Tremurând din tot corpul, ca o femeie slabă de fire, el se întoarse cu repeziciune.

Vuietul asurzitor al mulțimii nerăbdătoare se potoli cu încetul, ca revărsarea mării înfuriate. O tăcere adâncă domnea; aerul cald şi fără pic de adiere se înfierbânta tot mai tare; călăii pe jumătate goi, primind ordinele şi biruind dezgustul ce-l aveau pentru meseria lor, se apropiară de crucea pe care era întinsă Minunea tuturor vremurilor şi stând în genunchi se apucară de lucru. Mâinile lor negricioase, puternice, murdare şi pline de sânge de la țintuirea celor doi tâlhari, contrastau puternic cu albeața trupească a martirului, care le stă înainte. Ei se opriră o clipă, ținând nişte cuie mari ascuțite…

Dar dacă, deodată, acest Om din Nazaret va începe să se zbată? N-ar fi mai bine să-l lege cu funii ca şi pe cei doi criminali de mai înainte? Cu o privire cruntă, cercetătoare, deprinsă cu cele mai sălbatice împotriviri din partea osândiților, ei se opriră să-şi studieze victima care stă nemişcată… Nici cel mai mic fior nu trecea prin membrele Lui vânjoase, dar liniştite; numai ochii ridicați în sus, spre contemplarea orbitoarei frumuseți a cerurilor, erau adânciți în gânduri şi plini de milă… Nu era nevoie, aici, de nici un fel de legături… Galileeanul arăta un curaj uimitor. Toți, începând cu călăii, recunoşteau aceasta şi se închinau în fața acestui fapt.

Scăpați de îndoiala de mai înainte, ei se apucară de treaba lor şi pământul înspăimântat şi cutremurat, răspunse prin mii de ecouri asurzitoare la loviturile barbare ale ciocanelor, asemenea bătăii clopotului care trebuia să anunțe omorârea divinității şi mântuirea lumii. Şi în acelaşi timp departe, spre scaunul luminat şi înstelat al Celui-prea-înalt, zbura rugăciunea gingaşă, abia auzită a Fiului lui Dumnezeu, care murea:

– Părinte, iartă-le lor, căci nu ştiu ce fac.

XIV

Totul amuţise. Arşiţa era dogoritoare ca o masă imensă de fier topit. Puterile naturii păreau paralizate în cele mai de seamă organe ale ei şi pământul parcă se oprise din veşnica sa călătorie în jurul soarelui. Nici un zgomot nu întrerupea această tăcere grea; numai ciocanele îşi continuau neîncetat lucrul lor ucigător. Nimeni n-ar fi cutezat să ceară, în acest ultim ceas, iertarea osânditului; însuşi poporul dorise această osândă, iar acum voia lui se îndeplinea, iar el nici nu cerea milă, nici nu-şi schimba hotărârea.

Era ceva nefiresc, înspăimântător, în ceea ce se petrecea. Ceva nespus de apăsător umplea aerul şi, deşi bărbaţii şi femeile se îmbrânceau unul pe altul, în dorinţa de a vedea mai bine măreaţa figură a Galileeanuiui întins pe cruce, toţi simţeau o spaimă în inima lor, de cine sau de ce, ei n-ar fi putut spune, o frică mare, neînţeleasă, din ce în ce mai mare şi mai neînţeleasă îi zguduia! Şi aceasta îi făcu să tacă, aşa că nu se mai auzi nici o vorbă de compătimire în tot timpul torturii. Călăii apucară brutal picioarele albe şi subţiri ale divinului martir şi le ţinură în timp ce unul din ei le ţintuia cu piroane mari de fier ascuţite la vârf! Din vinele străpunse ţâşni sângele nevinovat! Două pete roş-aprinse se desenară pe pielea lui subţire, albă ca zăpada, dar Acela, pe care îl răniră astfel, nu se mişcă şi nu dădu nici cel mai mic ţipăt. Corpul lui protestă în tăcere, numai prin aceste picături roşii şi vii contra nedreptăţii omeneşti, dar duhul nebiruit, care trăia în acest corp, accepta în linişte aceste chinuri de moarte şi însăşi moartea o primi victorios. Picioarele care purtaseră pe stăpânul lor prin locurile sărăcăcioase părăsite de toţi, pe unde vieţuiau, în durerea lor, cei săraci şi izgoniţi, ele care se opriseră printre crinii de câmp, când spusese minunatele şi neuitatele cuvinte, care au făcut din aceste flori simple un talisman veşnic al milei, ele care trecuseră

cu bunătate şi nobleţe prin câmpiile şi grădinile de măslini, prin sate şi oraşe, aducând mângâiere celor îndureraţi, nădejde celor suferinzi şi putere celor slabi, aceste picioare sufereau acum şi se umpluseră de propriul sânge, din cauza răutăţii, minciunii şi necredinţei omenirii nerecunoscătoare.

Cât de uşor reuşeşte ura, cât de greu iubirea, adevărata iubire!

Mulţi din cei care stăteau la locul căpăţânii, în acea neuitată zi, auziseră sfânta, neînfricoşata învăţătură a Aceluia, a Cărui tortură veniseră s-o privească cu sânge rece. Îl ascultaseră pe câmp, pe munte sau pe marginea lacului, când le dădea noua şi nemaiauzita învăţătură că Dumnezeu este spirit şi cei care I se închină Lui trebuie să se închine cu duhul şi cu adevărul. Prea înaltul creator a toate, nu este înfricoşatul şi răzbunătorul Iehova, ci un tată iubitor, care făgăduieşte micilor săi copilaşi raiul, cum spunea acest tânăr proroc: „Căci a unora ca aceştia este împărăţia cerurilor".

El, acest om răstignit, adunase într-o dimineaţă memorabilă în juru-i o întreagă gloată de săraci, bolnavi şi întristaţi şi cu un surâs gingaş, luminându-i pe toţi, ca un soare de vară le zisese: „Veniţi la Mine toţi cei împovăraţi şi întristaţi şi Eu vă voi odihni."

Şi aceşti îndureraţi şi nenorociţi oameni veniseră la El, stătuseră în genunchi în faţa Lui şi plânseseră la picioarele Lui, îi sărutaseră hainele şi pământul pe care şezuse, îi aduseseră pe copilaşii lor şi-i destăinuiseră amărăciunile lor. Iar El îşi pusese mâinile pe capetele lor, minunatele Lui mâini albe, care aveau o tainică putere vindecătoare şi creatoare numai de bine şi care îi binecuvântase, acum erau ţintuite cu palmele întinse pe unealta morţii!

Ce dovadă de răsplătire pământească faţă de sufletele mărinimoase!

Sângele se scurgea încet, picătură cu picătură, prin palme şi, ca totdeauna la chinurile răstignirii, se

îngrămădea în mâinile întinse; muşchii se încordară şi vinele se umflară, dar cruda suferință încă nu se sfârşise. Tot universul parcă aştepta acea clipă mare, ridicarea crucii; puterile cereşti se opriseră şi îngerii luau aminte în tăcere!

Călăii, isprăvindu-şi lucrul, chemară pe centurion ca să se încredințeze despre trăinicia cuielor înfipte în membrele martirului şi să mărturisească despre împlinirea legii.

Cu inima strânsă, Petroniu se apropie, dar privirea i se întunecă, mintea i se tulbură, gâtul i se uscă, şi nu putu spune nici o vorbă.

De data aceasta, Omul Durerilor, nu privea la el. Divinii ochi priveau în sus, la ceruri, concentrând parcă în ei toată slava de foc a strălucitorului soare. Şi fie că era o închipuire, fie că era adevărat, Petroniu văzu că cerul deodată s-a întunecat şi soarele şi-a pierdut puterea. El îşi frecă ochii, uitându-se cu îndoială, dar tainica umbră, ca nişte aripi întinse, se întindea într-adevăr peste tot pământul.

Poporul însă şi soldații nu observau nimic? Se vede că nu! Atenția lor era îndreptată la caznele morții, mişcându-se înainte ca să vadă mai bine ridicarea crucii.

Petroniu, nedumerit şi aiurit, se trase îndărăt, iar călăii, în număr de şase, toți oameni puternici şi musculoşi, se apucară să-şi termine lucrul. Dar în zadar! Sforțările lor comune nu izbutiră să ridice pe divinul martir nici de un deget de la pământ! O dată şi încă o dată ei încercară să ridice crucea; sudoarea curgea ca grindina de pe fețele lor, dar greutatea fără seamăn a măreției şi iubirii Dumnezeului-Om nu ceda de loc.

– V-am spus că Acesta e un Hercule, zise unul din ei, ştergându-şi sudoarea de pe barbă. Şi crucea singură e de mărime neobişnuită, dar şi El este bine făcut. Simone! Simone! Kirinene! Unde eşti?

Mulțimea făcu loc şi Simon se strecură fără grabă să iasă în față.

– Ce vă trebuie? Întrebă el posomorât. Ori voiți să vă ajut la săvârşirea acestei crime?

– Măgar de Libia[1], ripostă un călău. Cine ți-a vorbit de crimă? Nu din voința noastră o săvârşim, ci constrânşi de lege! Împrumută-ne mâinile tale pentru un minut. Tu ai o statură gigantică şi ai multă putere. Dacă nu vrei, adăugă el cam cu jumătate de glas, apoi vom căuta să luăm măsuri mai aspre.

Simon stătu la îndoială puțin, apoi cu un aer silit păşi umilit spre căpătul de jos al crucii. Ochii îi erau plecați şi el îşi muşca buzele, ca să-şi ascundă un tremur nervos.

– Ridicați brațele de sus, zise el călăilor cu blândețe, coborându-şi vocea din cauza revoltei lăuntrice şi a îngenuncherii. Eu voi apuca de capătul cel de jos.

Ei priviră nedumeriți la el, căci îşi alesese de bună voie partea cea mai grea, care cu siguranță avea să cadă peste el, cum vor mişca crucea din loc, dar nu-l opriră de la aceasta. Ştiau că era puternic ca un leu şi deci să poftească să-şi arate puterea! Cugetând astfel, ei se apropiară de locul pe care el li-l arătase.

Atenția poporului era acum ajunsă la extrem: Toți erau aşa de absorbiți de această crucificare, încât nimeni părea să nu observe răspândirea solemnă a unui semiîntuneric care, ca un amurg, acoperea treptat tot azurul luminos al cerului senin, avansa tainic şi aproape pe nesimțite, iar mulțimea nu văzuse încă nimic; ea urmărea figura mare, brună a lui Simon, care se aplecase să ridice pe cel răstignit. Atent, cu un aer umilit, bolovănosul Kirinean puse iarăşi mâinile sale pe crucea, pe care cu atâta uşurință o adusese până pe Golgota şi cu o mişcare sigură, dar încetinită, o ridică, aşa că picioarele însângerate ale Lui Hristos se apropiară de pieptul lui încordat. Cu o respirație gâfâită şi cu o putere încordată, asemănătoare mai mult iubirii, decât cruzimii, el ridică

[1] Africa (n.tr).

crucea tot mai sus şi mai sus de la pământ, aşa încât călăii care-l ajutaseră nu mai puteau susține acum capătul de sus al crucii şi el singur, cu inima zbătându-i-se şi cu muşchii întinşi îl susținu singur, o clipă, pe Mântuitor cu mâinile sale. Se clătină şi gemu, fața i se învineți de prea multă revărsare de sânge şi vinele de pe frunte i se umflară peste măsură, dar nu se lăsă... Toți alergară în ajutorul lui şi capătul colosalei cruci, cu Milostivirea răstignită pe ea, fu vârât în groapa pregătită drept în creştetul dealului. Crucea căzu cu o bufnitură înfundată, ce părea că vine de la o lovitură dată în centrul Pământului şi se clătină întocmai ca un copac pe timp de furtună, apoi fu înțepenită bine şi acum, ea se înălța între crucile celor doi tâlhari, care deşi atârnau de mult pe ele, totuşi nu muriseră încă.

Simbolul mântuirii stătea drept şi Simon Kirineanul, isprăvind tot ce i se ceruse, se depărtă încet, clătinându-se şi conştient numai de faptul că pieptul lui era pătat cu sângele victimei şi că acest sânge îl ardea cu un foc sacru. Ei îşi trase mantaua ca să-l ascundă, îl simțea ca pe un talisman miraculos, pe care nu era permis să-i arate, deşi îi pricinuia durere ca şi cum el însuşi ar fi fost rănit, această suferință îl umplea de extaz. Nu mai vedea nimic, pământul îi părea că se învârte în juru-i ca un vârtej de apă şi tot clătinându-se se îndepărtă; mulțimea uimită îi deschidea calea şi el repeta în şoaptă cuvintele inscripției de deasupra divinului martir: „IISUS NAZARINEANUL, ÎMPĂRATUL IUDEILOR”.

Lucrul călăilor se isprăvise; chinurile încete, premergătoare morții, începuseră pentru nevinovata jertfă.

Chiotul asurzitor de bucurie animalică trecu tot mai departe, străbătând tot dealul şi grădinile situate pe vale, până la templul măreț al lui Solomon[1], deasupra căruia, ca o prevestire de foc şi furtună, pluteau nori de

---

[1] De fapt al lui Zerubabel, zidit după întoarcerea din robia babiloniană şi restaurat de Irod cel Mare (n. tr.).

praf şi fum. Acest strigăt dispăru pe neaşteptate înghițit de bubuitura înspăimântătoare a unui tunet; aspru şi furios el se rostogoli pe sub ceruri, şi speriat de acest huiet, poporul, pentru prima oară, îşi îndreptă atenția încordată de la spectacolul crudei osânde spre cerul care se întunecase în plină zi şi unde soarele era aproape ascuns vederii de un nor negru, prevestitor de rău.

În lumina ciudată a cerului, cu soarele acoperit de norul negru, se reliefa crucea şi figura Celui răstignit pe ea părea mai albă decât zăpada munților. Mulțimea amuțită de o spaimă apăsătoare aştepta şi asculta smerită, țintuită locului de o putere nefirească. Temându-se să se mişte şi aşteptându-se la ceva rău, toți priveau cu atenție la această cruce înaltă, pe care atârna divinul martir şi cu jumătate de glas vorbeau câte ceva despre furtună, ploaie, despre o revărsare torențială cu siguranță şi altele, cu sfială şi fără legătură, fiindcă mințile le erau tulburate. Spaima, ce nu se mai curma, le îngheța ca un vânt rece nervii, înfiorându-le tot corpul; iar cerul se tot întuneca şi groaznicele lovituri de tunete se repetau neîncetat.

XV

Tot mai jos se lăsa negura cenuşie, de nepătruns, ca un linţoliu negru, ce acoperea totul. Tăcerea adâncă a mulțimii, aerul greu de respirat şi înspăimântătorul tablou al celor trei cruci cu victimele care se chinuiau pe ele, toate acestea erau de ajuns ca să inspire un simțământ de groază chiar celui mai nepăsător şi neînfricoşat privitor.

Bubuiturile puternice ale tunetului nu se mai curmau, semănau cu sunetul metalic, trist, al unui clopot de îngropare şi toată natura lua o înfățişare fantastică.

Şirul soldaților romani dispăruse şi numai rareori

se vedeau vârfurile subţiri ale suliţelor sclipitoare; rândurile înghesuite ale mulţimii păreau o singură pată neagră; în această lumină bolnavă rămăsese vizibilă numai crucea din mijloc, ea apărea în proporţii gigantice, întinzându-se de la apus la răsărit, de la pământ până la cer, în timp ce deasupra capului divinului Răstignit strălucea o rază a soarelui străpungând umbra, ca reflectarea unei noi lumi, abia născute. Într-o clipă, această lumină stranie se întinse, apoi fulgere spintecară cerul, cu o dungă alb-albăstruie şi în acelaşi timp se auzi un tunet asurzitor. Bărbaţii îngălbeniră; femeile scoaseră ţipete, ba chiar soldaţii romani îşi pierdură sângele rece ce-l aveau de obicei şi se priviră, cuprinşi de o spaimă superstiţioasă. Aveau şi ei zeii lor, credeau şi ei în mânia lui Jupiter şi de vreme ce carul asprului zeu duduia aşa de groaznic prin ceruri, apoi desigur că mânia lui întrecuse orice margini. Să se fi înfuriat el oare astfel din cauza răstignirii Nazarineanului? Feţele lor înspăimântate arătau limpede starea lor sufletească şi influenţat de schimbarea dispoziţiei mulţimii, arhiereul Caiafa era neliniştit. Furtuna ce se dezlănţuise chiar din momentul răstignirii speriase mulţimea incultă; ea putea crede că puterile cereşti vor să răzbune moartea prorocului galileean. El îi spuse în şoaptă Iuditei Iscariot temerile sale. Aceasta de asemenea se îngălbeni şi simţi o frică nelămurită, deşi era prea mândră că să recunoască tulburarea ce o cuprinsese. În timp ce Caiafa îi vorbea încet la ureche, o străfulgerare ca de foc izbucni, lumină toată Golgota, negura întunecoasă, deasă, se împrăştie şi razele soarelui ţâşniră ca dintr-un vulcan făcând să strălucească totul.

Înviorați de această lumină, oamenii îşi reveniră din frica neînţeleasă, se înveseliră şi Caiafa, folosindu-se de această dispoziţie, păşi mândru înaintea mulţimii şi se apropie solemn de crucea de pe care „Împăratul Iudeilor" privea spre el. Ridică mâna ca să-şi apere ochii de strălucirea care pâlpâia în jurul capului smeritului martir

şi el strigă cu glas asurzitor:

– Tu care te lauzi că o să strici biserica şi în trei zile o s-o rezideşti, mântuie-Te pe Tine şi şi coboară-Te de pe cruce.

Mulțimea ascultă cuvintele lui şi râse în semn de aprobare. Chiar şi încruntații soldați romani surâseră; dacă acest Om din Galileea este cu adevărat făcător de minuni, iată o împrejurare rară pentru El să-şi arate puterea.

Caiafa mulțumit de sine zâmbi: reuşise să prindă adevărata notă şi să distragă atenția mulțimii de la propria lor frică ca din nou să se intereseze de scena sălbatică ce se desfăşura.

Stând tot în fața crucii, el studia cu sânge rece fiecare zvâcnitură a acestui admirabil corp omenesc, în care se ascundea măreția dumnezeiască; el urmărea cu interesul de studiu al unui chinuitor înceata scurgere a sângelui care se prelingea picătură cu picătură din palmele şi picioarele rănite, suflarea tot mai puternică şi mai iute, plină de răbdare, buzele îngălbenite şi ochii obosiți, pe jumătate închişi.

Anna, viclean şi urâcios, cu un aer de milă fățarnică, se apropie şi privi înspăimântătorul spectacol. După aceea, frecându-şi mâinile, zise încet, dar răspicat:

– Pe alții a mântuit, dar pe Sine nu se poate mântui! Dacă El e împăratul Iudeilor, pogoare-se de pe cruce şi noi vom crede în El.

Tâlharul Hanan, acum în agonie, prinse aceste cuvinte şi întinzându-se înainte cât putu mai mult, gemu blesteme înfricoşătoare. Gâtul i se umplu de sânge; limba-i ieşi din gură din cauza sforțărilor ce le făcea ca să vorbească, toată fața i se desfigură, iar crucea tremura de zbuciumările nebune ale corpului lui legat şi țintuit.

– Hulitorule de Dumnezeu, gemu el, în fine, şi-şi opri privirea-i furioasă asupra capului luminat, încoronat cu spini, care se pleca tot mai jos. Bine că mori, deşi eu mai cu plăcere aş fi privit pe Barabas în locul Tău. Tu eşti

un proroc mincinos şi rău. De eşti Hristos, salvează-Te pe tine şi pe noi!

Celălalt tâlhar răstignit, muribund şi el, respirând anevoie şi rar, deodată se zvârcoli pe crucea sa şi-şi ridică greoi capul.

– Hanan! Îngăimă el încet… Nu te temi tu, oare, de Dumnezeu?… când şi tu eşti osândit la aceeaşi moarte?

El se opri să-şi tragă sufletul, apoi iarăşi îngăimă cu greutate:

– Noi pe dreptate suntem osândiți, pentru că cele legiuite le-am primit pentru faptele noastre, dar Acesta nimic rău nu a făcut… iarăşi tăcu; deodată o lumină plină de extaz îi însenină chipul sfârşit şi ochii lui împăienjeniți străluciră o clipă.

Un strigăt izbucni din pieptul lui şi adunându-şi toate puterile rămase, se întoarse către Hristos care tăcea:

– Pomeneşte-mă, Doamne, şopti el slăbit, când voi veni întru împărăția ta.

Încet, cu o sforțare dureroasă, divinul cap se ridică încet, ochii lui blânzi priviră la el cu o expresie de veşnică iubire şi cu glas liniştit, infinit de trist, rosti mângâietor:

– Adevăr zic ție, astăzi chiar, vei fi cu mine în rai.

Auzind dumnezeiasca făgăduință, pocăitul păcătos surâse. Urmele asprei suferințe dispărură de pe fața lui, lăsând-o cu desăvârşire liniştită, cu un suspin uşor, capul i se plecă greoi pe piept, membrele-i se opriră din tremurat şi el îşi dădu sfârşitul[1].

Hanan tot se mai chinuia; capătul suferințelor lui nu se întrevedea încă; era necontenita, îndârjita luptă a materiei vii cu moartea şi toți se întoarseră de la această privelişte înspăimântătoare şi zguduitoare.

Iarăşi se auzi o puternică detunătură de trăsnet; de data aceasta pământul se cutremură puternic şi o nouă spaimă îi stăpâni pe toți.

Caiafa, nepierzându-şi curajul, rămase pe loc

---

[1] După Evanghelii, tâlharii au murit după Iisus, sfârmându-li-se fluierele picioarelor, spre a le grăbi moartea (n. tr.).

conştient de propria sa demnitate, gata să înfrunte această nouă spaimă şi prin ținuta sa căuta să-i facă pe toți să recunoască dreptatea legii, cu care fusese pronunțată sentința asupra Osânditului. Arătând spre cruce el exclamă tare:

– Nădăjduia spre Dumnezeu! Izbăvească-L acum, dacă-I este bine plăcut, căci zicea: „Eu sunt fiul lui Dumnezeu”.

Dar mulțimea nu-i mai repetă vorbele cu acelaşi zel ca întâia oară; înspăimântată şi plină de tulburare sufletească ea se temea de ceva. Ochii tuturor erau îndreptați nu atât asupra Nazarineanului răstignit, cât asupra soarelui, care acum părea o planetă nouă, înveşmântată într-o culoare roşietică închisă, spre neagră… Ei urmăreau, de asemnenea, mişcările unei păsărele cafenii, care şedea pe creştetul crucii şi cu ciocul ei subțire ciupea cununa de spini, care înconjura capul însângerat al „Împăratului”.

Un soldat aruncă în ea cu o pietricică, ea zbură, dar curând se întoarse şi-şi reînnoi strania sa muncă. O huşuiră iarăşi, dar ea se întoarse cu statornicie la capul lui Hristos, dorind parcă să-I smulgă cununa de spini. Slabele, dar curajoasele ei încercări, fură răsplătite cu o privire a martirului şi numai atunci mică ființă înaripată, ciripind trist, zbură definitiv, cu pieptişorul roşit de sânge, dar fără alt neajuns[1].

Această întâmplare tulbură mulțimea; ceva duios se desprindea din această încercare a micii făpturi şi pata de sânge de pe pieptul ei stârnise mai multă compătimire decât lungile şi tăcutele suferințe ale divinului Om. Milă şi compătimire pentru pasări şi animale se află adesea şi la cei mai reci şi mai egoişti oameni şi s-au văzut cazuri când omul iubeşte sincer un câine, în timp ce urăşte pe rudele şi cunoscuții săi.

Iarăşi fulgere brăzdară cerul şi bubuiturile de tunet

---

[1] E vorba de legenda rândunicii (n. tr.).

se repetară. Mulţimea începu să se vânzolească încoace şi încolo, cu nelinişte privind spre oraş, dorind să se întoarcă mai curând acasă. Deodată Iudita Iscariot, învăluită în întregime de lumină roşietică a soarelui, alergă înainte. Voalul roşu abia se mai ţinea pe părul ei învăpăiat; un surâs îi flutura pe buzele întredeschise; faţa ei, uimitoare frumuseţe, era ridicată în sus, iar pietrele preţioase de pe pieptul ei scânteiau şi sclipeau, ca undele schimbătoare de pe gâtul unui şarpe. Ridicând mâna sa sculpturală, albă ca de marmură, împodobită cu bijuterii scumpe, ea arătă cu dispreţ spre Hristos şi râse, apoi înconjurându-şi gura cu ambele mâini, ca să fie auzit glasul ei cât mai departe, strigă batjocoritoare:

– De eşti fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de pe cruce!

Cuvintele ei se rostogoliră limpede ca sunetul argintiu al unui clopoţel şi Barabas, deşi stătea destul de departe, le auzi şi recunoscu glasul Iuditei.

Plin de o spaimă nespusă şi de dezgust, el încercă să se apropie de ea, simţind că trebuie s-o oprească, să curme această bătaie de joc neroadă şi nepotrivită pentru o femeie de rangul ei, şi s-o înlăture de acolo, din faţa crucii, fie chiar cu sila. Silueta ei zveltă părea o făptură demonică, mantia ei roşie revărsa unde de foc, iar deasupra ei membrele chinuite ale Dumnezeului-Om străluceau de o puritate orbitoare, în timp ce faţa lui înclinată era întunecată de umbra tainică a unui veşnic reproş şi a unei neschimbate sentinţe.

Veselia răutăcioasă a ochilor ei de femeie sclipi din nou spre iertătorul martir şi ea strigă iarăşi cu glasul ei argintiu, încă mai tare şi mai răsunător:

– M-auzi tu, lăudărosule şi hulitorule de Dumnezeu? Dacă tu eşti fiul lui Dumnezeu, coboară-Te de pe cruce!

Râsul veninos nu apucase încă să-i părăsească buzele, când un fulger orbitor, asemănător unei aşchii de foc dintr-o planetă sfărâmată, ilumină din nou totul şi brăzdând globul roş al soarelui, păru că aprinsese toată

crucea.

Acest fulger, strălucind cu raze vii, albastre şi aurii, aruncă sclipiri rău prevestitoare în toate părţile şi lumină faţa albă ca de mort a Dumnezeului-Om, apoi dispăru ca şi cum ar fi fost înspăimântat de lovitura zguduitoare şi asurzitoare a tunetului. Părea că se ciocniseră mii de lumi în ceruri.

În aceeaşi clipă pământul se ridică, se clătină ca o corabie pe marea furtunoasă şi apoi iar se lăsă. Ca un vultur colosal, ce se repede iute din înălţime, un întuneric apăsător acoperi totul; o noapte neagră şi de nepătruns se lăţi asupra Golgotei prefăcând natura înflorită a primăverii într-un haos orb.

XVI

Gemete şi suspine, vaiete şi bocete, cereri de ajutor, ţipete animalice cerând lumină, mii de oameni speriaţi, năpustindu-se în dreapta şi în stânga, nevăzând nimic înaintea lor, iată primele urmări ale schimbării luminoasei zile în noapte adâncă. „Lumină! O, Doamne, dă-ne lumină!” fu implorarea unui glas femeiesc, ieşit din întuneric. „Lumină, lumină!” repetă de mii de ori această nefericită, disperată şi înspăimântată mulţime. Grupuri de bărbaţi şi de femei se mişcau încoace şi încolo, dând unii peste alţii, apucându-se unul de altul, dar nefiind în stare să se recunoască. Unii se grăbeau să ajungă la poalele dealului ca să se întoarcă în oraş, alţii se băteau furioşi cu oamenii ce-i întâlneau, iar cei mai slabi rămaseră pe loc, plângând, lovindu-şi pieptul şi repetând neîncetat:

– Lumină! Lumină! O! Dumnezeul părinţilor noştri, dă-ne lumină!

Dar răspunsul la rugăciunile lor nu urmă.

Întunericul adânc continuă să domnească, nici fulgerele nu se mai repetară deşi tunetele bubuiau tot aşa de des, cu o putere dezlănţuită, când clocotind în apropiere, când rostogolindu-se înăbuşite în depărtare.

Un roman cu mai multă putere de voinţă şi prezenţă de spirit decât tovarăşii săi reuşi să aprindă un vreasc cu ajutorul cremenei şi amnarului. Cum se ivi slaba scânteiere, sute de mâini se întinseră ca să ia lumină de la el. Începură să aprindă crenguţe şi tot ce le cădea la îndemână. Dar deodată, se auzi un urlet prelung ce le îngheţă sângele în vine.

– Umbre de morţi! Strigau toţi, înspăimântaţi, din toate părţile. S-au arătat cei morţi aici, prin întuneric! Alungaţi pe cei răposaţi!

Acest strigăt nebunesc le făcu pe femei să plângă, să râdă isteric şi să se văicărească în hohote, mulţi se lăsară la pământ, ascunzându-şi feţele de groaza neînvinsă ce-i cuprinsese, iar soldatul, care cel dintâi dăduse lumina, îşi aruncă vreascul, paralizat de spaimă. Crenguţele aprinse căzură, se stinseră, şi iarăşi nefireasca noapte adâncă acoperi totul.

Nu mai era nici un fel de ordine. Straja se împrăştiase, mulţimea se zbătea în toate părţile şi de peste tot se striga: „Lumină! Lumină!”.

În acest nesfârşit întuneric, ei erau într-adevăr oile rătăcite ale casei lui Israel, zadarnic cerând lumină când unica lumină a lumii trecea calea morţii şi toată natura, în numele Celui prea înalt, Îl însoţea.

Trăsnetele bubuiau; pământul se cutremura; păsările îşi opriseră ciripitul, arborii îşi încetaseră freamătul frunzelor,

Pârâiaşele îşi potoliseră murmurul lor cristalin, soarele îşi ascunsese faţa sa de foc; vânturile se curmaseră, numai oamenii cu gemetele lor înfricoşate şi cu plânsetele lor disperate întrerupeau tăcerea generală.

Puterile cereşti, de data aceasta, erau surde, aceste bocete şi rugăciunile fierbinţi pentru lumină rămâneau

fără răspuns.

Planeta noastră, cuprinsă de cutremur, spaimă şi disperare suferea împreună cu Mântuitorul chinurile Lui şi se dădea de bunăvoie în brațele morții, brațe care trebuiau însă să se desfacă în curând, învinse de maiestatea vieții veşnice.

Minutele se scurgeau anevoie, încet, lungi ca ceasurile întregi şi nici cea mai subțire geană de lumină nu străbătea în întunericul tot mai de nepătruns, ce cuprindea Golgota.

Mulți se tăvăleau culcați în praf şi plângeau ca nişte fii pedepsiți, unii stăteau în grupuri mici, dar prea înspăimântați ca să mai fi vorbească, alții se văitau şi blestemau, şi totul luat în întregul lui părea înfățişarea iadului plin de păcătoşi în suferință.

Deodată, glasul lui Caiafa, înfrângându-şi frica, răsună în întuneric:

– Fii ai Ierusalimului, strigă el, plecați-vă genunchii şi rugați-vă. Plecați-vă înaintea Dumnezeului lui Avram, Isac şi Iacov, implorați-l să înceteze această nenorocire, furtună şi cutremur. Iehova niciodată n-a părăsit pe fiii lui şi nici acum nu-i va părăsi, deşi i-a bine plăcut să ne întristeze prin mânia sa. Nu vă temeți, voi sunteți poporul ales al Domnului; trebuie să-l chemați cu glasul şi inima voastră să ne izbăvească de întunericul acesta! Noi i-am stârnit nemulțumirea îngăduind în mijlocul nostru pe acest fals proroc şi hulitor de Dumnezeu din Galileea şi acum, prin aceste trăsnete necontenite, ne arată nemulțumirea sa. Dar măcar că întunericul care ne înconjoară e plin, pe cât se vede, de duhuri rele, venite după sufletul acestui lăudăros Nazarinean, totuşi eu vă spun plecați-vă capetele, fii şi fiice ale Ierusalimului, rugați-vă într-un cuget Dumnezeului părinților voştri, ca să-şi întoarcă mânia sa în milostivire şi să vă scape de primejdie!

Îndemnul lui, deşi spus cu glas tremurător, fu auzit de toți şi-şi ajunse ținta. Într-o clipă toată mulțimea căzu

în genunchi şi începu ruga, unii tare, alții cu jumătate de glas.

Straşnic era de auzit! Unii strigau greceşte, alții latineşte, şi rugăciunile către Jupiter, Apolon şi Diana se amestecau cu litania tristă a evreilor îndreptată spre tronul Celui prea înalt.

– O, Dumnezeul nostru, Dumnezeul părinților noştri! Ascultă rugăciunea noastră! Nu te întoarce de la cererile noastre! Noi am greşit; n-am urmat poruncilor Tale şi de aceea suntem pedepsiți. Adu-ți aminte de noi, Doamne, şi ne miluieşte! Nu ne pierde cu mânia Ta! Fii milostiv şi trimite-ne binecuvântarea Ta! Redă-ne viața! Adu-ți aminte de făgăduințele tale de mântuire şi de iertare! Miluieşte-ne pe noi, Doamne!

Pe când ei îngăimau aceste frânturi de fraze, parte cu frică, parte cu nădejde, tunetul pornit cu o nouă furie, de parcă mii de care s-ar fi ciocnit în ceruri, trăsni cu aşa furie şi atât de asurzitor şi groaznic drept răspuns, încât o nouă spaimă cuprinse mulțimea şi glasurile evreilor şi cele ale străinilor se prefăcură într-un lung bocet nepotolit şi neajutorat.

Rugăciunile se transformară într-o văicăreală amestecată, fără nici un şir, iar tunetele neîntrerupte care umpleau tot văzduhul, păreau a fi însuşi glasul lui Dumnezeu, care îl zguduia cu amenințări nemaiauzite.

Barabas se îndreptase spre Iudita tocmai când se lăsase bezna şi fără a băga de seamă că întunericul se făcea tot mai de nepătruns, îşi continuase drumul în aceeaşi direcție, bâjbâind cu mâinile înainte, cu speranța că va întâlni pe femeia iubită.

Socotelile lui se adeveriră, căci mâinile lui pipăind cu băgare de seamă prin întuneric, dădură mai întâi peste un cap care se afla la înălțimea genunchilor lui, apoi atinseră stofă de mătase, care acoperea ființa care sta îngrămădită şi nemişcată pe pământ.

– Iudito, Iudito, îi şopti el, spune-mi, tu eşti?

Neurmând nici un răspuns, el se aplecă şi mângâie

acest corp ghemuit; ici colo simți podoabele ei, apoi îşi aminti că ea avea la brâu un jungher.

Pipăind încet cu mâinile găsi arma de jucărie şi, cu un gest de uşurare înțelese că avusese dreptate: femeia aceasta pe care n-o vedea, era Iudita, care leşinase de spaimă. O apucă cu brațele şi o ridică, rezemând-o de pieptul său, în timp ce inima îi bătea cu putere. Îi frecă mâinile şi se străduia să străpungă cu ochii întunericul adânc, ca să găsească un drum liber şi să nu se împiedice de vreuna din cele trei cruci, pe care le ştia în apropiere. Iudita stătea drept în fața crucii din mijloc, pe care Nazarineanul murea acum încet, şi făcuse doar doi paşi, când negura acoperi totul, deodată. Prin urmare, Barabas se afla aproape de însuşi împăratul cu coroană de spini şi gândul acesta îl umplu de o copleşitoare teamă. A se afla aproape de acest tainic Om din Nazaret, a şti că el, Barabas, poate pipăi picioarele lui rănite şi însângerate, a simți asupra sa, prin înfricoşatul întuneric privirea tristă, nepătrunsă a ochilor Lui şi a auzi, poate, ultima Lui suflare, era peste puterea lui, fiindcă el era, pe cât ştia, un criminal păcătos, care trebuia să fi murit în locul acestui sfânt şi nevinovat Om. Încercând să-şi explice această tulburare zguduitoare, care-l stăpânea pe deplin, Barabas, încet şi cu băgare de seamă, începu să se dea înapoi, iar nu înainte, amintindu-şi necontenit locul unde se afla Iudita în clipa când o pierduse din vedere, din cauza întunericului ce se lăsase. Ținând-o cu grijă în brațe, el se mişcă pas cu pas tot mai departe până când îşi închipui că distanța între el şi Cel răstignit este destul de mare. Abia atunci se opri netezind dezmierdător cu mâna părul mătăsos şi parfumat al Iuditei şi căutând să-şi dea seama de starea ei. De câte ori şi-ar fi dat el întreaga viața ca s-o fi ținut aşa de strâns lipită de inimă sa, dar acum? Acum era ceva înspăimântător în ceea ce în alte împrejurări i-ar fi provocat în suflet numai extaz de plăcere.

În acest negru haos, nu putea distinge nici o trăsătură a femeii pe care o ținea în brațe. Un fior rece îi

furnica prin vine. Îmbrăcămintea de mătase, părul parfumat, atingerea rece a pietrelor prețioase ce o împodobeau, toate acestea îl făceau să simtă cum un greu păcat îi intră parcă în suflet. Păcatul şi el, erau prieteni vechi. Nu o dată hălăduiseră ei împreună; de ce acum păcatul devenea potrivnic? Sigur nu ştia de ce, dar aşa era, şi când atinse cu buzele sale gura acestei femei încă nu de mult iubită cu patimă, el se înfioră de o spaimă necunoscută. Ea tresări sub sărutul lui şi corpul ei tremura în brațele lui, începea să-şi revină, Iudita se îndreptă puțin, fără a-şi schimba poziția. Respirând adânc, şopti ca prin vis:

– Tu eşti, Caiafa?

O gheară ascuțită cuprinse inima omului care tot o iubea aşa de mult. El se clătină şi era cât pe-aci să cadă cu ea, dar, cu o dureroasă sforțare, stăpânindu-se, îi răspunse încet:

– Nu, eu sunt Barabas!

– Tu?! Şi ea-l apucă de după gât şi-l strânse puternic lângă sine. Tu totdeauna ai fost viteaz şi curajos, salvează-mă, drăguțule, scapă-mă! Scoate-mă din acest întuneric, dumă în oraş, la lumină. Tu eşti destul de îndemânatic şi poți să găseşti calea care coboară jos de pe acest deal blestemat.

– Nu pot Iudito, răspunse el, înfiorându-se la atingerea mângâietoare a mâinii ei delicate. Toată lumea e acoperită de această neagră noapte; furtuna şi cutremurul amenință țara şi oraşele nu se mai văd. Tot poporul se roagă, nimeni nu se mişcă; nu-i altă scăpare decât să aşteptăm aici, unde ne aflăm, până se va întoarce lumina.

– Ce? Va să zică eu m-am înşelat!... Tu eşti un fricos! Exclamă Iudita, smucindu-se din brațele lui. Prostule, în oraş se pot aprinde facle, se poate face focul, se poate lupta cu acest întuneric! Dacă ai fi viteaz sau dacă m-ai iubi, ți-ai aduna voința, puterea şi curajul, m-ai scoate din acest întuneric, fără primejdie, cum numai dragostea ştie

s-o facă! Dar tu eşti la fel ca ceilalţi oameni, egoist şi fricos!

– Fricos, eu? Iudito! Şi el oftă din adâncul sufletului. Acuzările tale sunt de prisos. Tu ştii că eu nu mă tem de nimic.

– Arată-mi-o atunci! Îl întrerupse Iudita, strângându-se în el şi luându-l delicat de după gât cu amândouă mâinile. Vezi, eu am în tine mai multă încredere decât în oricine! Du-mă de aici! Să mergem încet şi cu băgare de seamă; tu să mă ţii lipită de inima ta. Cărarea coboară drept în vale; crucile criminalilor sunt chiar pe culme; noi trebuie să găsim numaidecât această cărare, sigur vom simţi că coborâm.

– Dar cum să facem cu mulţimea? Zise Barabas. Tu nu ştii, Iudita, cât e de împrăştiată, putem la fiecare pas să ne izbim de oameni; e ca şi cum am încerca să trecem marea, în miezul nopţii, fără ajutorul lunii şi al stelelor.

– Totuşi, dacă m-ai iubi, m-ai conduce, repetă Iudita poruncitor. Dar tu nu mă iubeşti!

– Eu nu te iubesc? Eu?!

Barabas tăcu, apoi cuprinse mâinile ei delicate şi i le strânse cu putere.

– Eu te iubesc atât de mult, încât te voi urî dacă mă vei trăda. Nu, nu eşti statornică în iubire; dar eu, eu numai pe tine te-am iubit. Tu însă, iată, cât am stat eu legat în temniţă, ai iubit pe alţii! Sau nu e drept? Răspunde!

În loc de răspuns ea se lipi din nou de el şi începu să plângă cu foc.

– Eşti aspru, Barabas! Zise ea suspinând. Tu stai colea în întuneric şi flecăreşti despre iubire în timp ce moartea ne ameninţă. Du-mă, te rog! Haidem acasă, şi vei fi recompensat! Tu nu vrei să pleci din acest loc blestemat, unde domneşte întunericul, din cauza vrăjilor Nazarineanului, pentru că-ţi preţuieşti viaţa ta mai mult decât pe a mea!

– Iudito! Iudito! Strigă Barabas disperat. Tu mă

omori. Tu-mi torturezi sufletul! Nu vorbi despre prorocul muribund din Galileea! Tu ți-ai bătut joc de suferințele Lui şi cum s-au auzit nesăbuitele tale cuvinte, infernalul întuneric ne-a acoperit pe toți! Haide, dacă trebuie să mergem; dar adă-ți aminte: mulțimea, prin mijlocul căreia trebuie să ne deschidem drumul nu vede nimic şi nu vrea s-asculte de nimeni. Ar fi mai puțin primejdios să stăm aici şi să ne rugăm împreună!

– Eu nu mă voi ruga Lui, Dumnezeului care ne pedepseşte aşa de nebuneşte! exclamă Iudita tare şi cu mândrie. Să înspăimânte poporul cu asta, pe mine nu mă înspăimântă! Dacă tu nu mă ajuți, mă ajut singură! Eu nu voi rămâne aici să pier de trăsnet, când pot găsi un loc ferit de primejdie!

Ea se retrase un pas, dar Barabas o apucă de mantie, înfricoşat de cuvintele ei!

– Fie cum zici, numai lasă-mă să te sprijin şi o cuprinse puternic, cu o mână, de talie. Urmează-mă pas cu pas, să nu ne împiedicăm de vreunul căzut în nesimțire şi pipăie prin aer cu mâinile. Primejdia e mare!

Văzând disperata lui supunere, Iudita se lipi de el cu drăgălăşenie. Barabas, uitând îndoielile şi bănuielile, amărăciunile, teama şi presimțirile sale, porni cu ea prin beznă, ca prin adâncimile negre şi nepătrunse ale iadului.

XVII

Ei mergeau, bâjbâind cu băgare de seamă şi fără să întâlnească, deocamdată, vreo piedică. Iudita era mulțumită, şi cu fiecare pas înainte, se simțea tot mai liniştită.

– Nu-ți spuneam eu că aşa are să fie? Zise ea cu un ton de satisfacție, apropiindu-se şi mai mult de Barabas. Primejdia dispare din fața celor viteji şi noi o s-ajungem la poalele dealului, fără să prindem de veste!

– Şi atunci? Îngăimă Barabas, în nedumerire.

– Atunci vom găsi şi lumină şi ajutor! Eu te voi duce în casa tatălui meu; îi voi spune cum m-ai salvat şi el, ştiind că tu ai fost eliberat din temniță prin voința poporului, va uita crimele tale şi te va primi cu cinstea cuvenită! Nu satisface, oare, aceasta mândria şi onoarea ta?

El se înfioră şi oftă din adâncul sufletului.

– Vai, Iudito! Eu şi onoarea, de mult ne-am despărțit; şi în lumea aceasta cu nimic nu mă pot mândri. O întristare zace în inima mea; o întristare grea, pe care eu însumi n-o pot pricepe. Poate această greutate e dragostea mea pentru tine; poate propria mea lipsă de judecată şi păcatele mele! Dar oricare ar fi din acestea, sunt copleşit de o întristare, pe care n-o pot exprima prin cuvinte! Să ştii că eu trebuia să mor astăzi, iar nu acel sfânt Nazarinean!

Ea râse batjocoritor.

– Tu îl numeşti... sfânt? Zise ea ironic. Atunci eşti nebun sau prost! Un criminal şi hulitor de Dumnezeu, iată, s-a făcut deodată sfânt! Şi ea izbucni iarăşi în hohote iute întrerupte, fiindcă Barabas îi astupase gura cu amândouă mâinile.

– Taci, taci, scrâşni el printre dinți. Fie-ți milă, te rog! Plânge cineva... auzi?... colo în întuneric... Taci!

Iudita se smulse din mâinile lui, supărată.

– Ce-mi pasă mie că plânge sau râde cineva, exclamă ea. Pentru ce te-ai oprit? Ai înțepenit?

Barabas însă nu răspunse. El era atent la un bocet jalnic, care se auzea undeva prin apropiere, revărsând amarul dintr-o inimă sfărâmată de femeie şi o apăsătoare durere îl cuprinse.

– Haide! Exclamă Iudita cu nerăbdare.

El se stăpâni cu mare greutate.

– Nu mai pot merge cu tine, Iudito, zise el posomorât; nu ştiu ce mă trage îndărăt. Capul mi se învârteşte şi mă simt sfârşit... Nu mai pot merge...

– Fricosule! Strigă ea. Adio, mă duc fără tine!

Ea făcu repede o mişcare înainte, dar el o apucă iarăşi de haină şi o opri.

– Nu, aşteaptă, mai stai puțin, o rugă el cu vocea răguşită. O să mă silesc să merg chiar de m-ar costa viața. Din cauza ta am păcătuit şi mai înainte. Nu-i totuna dacă voi păcătui iarăşi din pricina ta!? Dar te rog, din tot sufletul, nu mai spune răutăți despre Nazarinean!

– Şi cine eşti tu ca să îndrăzneşti să-mi dai mie îndemnuri? zise ea cu dispreț. Ce ai tu cu Nazarineanul? Ori numai faptul că El a fost osândit în locul tău? Rob de nimic! Tu care ai furat un diamant numai pentru că eu spusesem că-mi place! Cinstitul Barabas care a căzut aşa de jos pentru capriciul unei femei! Şi pe Gabrias l-ai ucis numai pentru că mă iubea!

– Iudito! zise Barabas şi apucând-o plin de mânie şi cu brutalitate, o ținu ca într-un cleşte de fier. Acum nu e timp de glume! Şi ori de unde ar fi acest întuneric, de la iad ori din ceruri, tu să nu mai îndrăzneşti să râzi când moartea e în jurul nostru! Păzeşte-te! Dacă mai spui vreo minciună, te omor! Mă numeşti slab? Nu! Sunt puternic! Iubesc puternic şi urăsc puternic şi pasiunile mele sunt neîmblânzite, ca şi ale celorlalți oameni! Vreau să ştiu adevărul, Iudito, înainte de a mă clinti din locul acesta sau a te scăpa din mâinile mele! Gabrias te-a iubit, ai spus tu; recunoşti că şi tu l-ai iubit pe Gabrias?

Iudita se încercă din toate puterile să scape de el.

– Eu nu iubesc pe nimeni! strigă ea furioasă şi provocatoare, dar pe mine toți mă iubesc! Eu sunt cea mai frumoasă fată din Iudeea! Şi tu vorbeşti de un singur iubit, unul singur! Şi acest unul, vrei să fii tu însuți?! Nesocotitule! Ce-ți trebuie? Uite, poți să mă îmbrățişezi, să mă săruți cât îți place, pentru mine e totuna, numai să nu mai zăbovim în acest întuneric înspăimântător. Iată buzele mele, fii mulțumit şi recunoscător, că ți se dă atât de mult! Gabrias m-a iubit şi, ți-o repet, cu pasiune, dar tainic; iar acum sunt oameni, mai de seamă ca el, care mă divinizează, dar nu ştiu să-şi ascundă sentimentele lor!

– Cum e bunăoară arhiereul Caiafa, o întrerupse Barabas furios.

Ea râse viclean, triumfător…

– Haide! Zise ea, netăgăduind presupunerea lui. Haidem şi nu te revolta din pricina altora; pentru că acum sunt a ta şi numai a ta! Bucură-te de preferinţa aceasta, ce ţi-o acordă întunericul, vezi că nu te resping! Numai haidem şi nu pierde un timp preţios cu întrebări aşa de prosteşti.

Barabas o lăsă deodată şi rămase tăcut în faţa ei.

– Haide, repetă ea.

El nu răspunse.

Iudita păşi spre Barabas, îl apucă mai întâi de haină, apoi apropiindu-şi de el faţa ei delicată, îl acoperi de sărutări pasionate.

– Barabas, haide, îi şopti ea la ureche. Du-mă de aici şi-ţi voi acorda atâta dragoste câtă îţi va ajunge pentru mult timp!

El o respinse cu un simţământ de scârbă.

– În lături! Strigă el. Prima frumuseţe din Iudeea, cum te pretinzi tu, cine eşti în realitate!? Nu mă ispiti; dacă nu vrei să te omor în acest întuneric drăcesc! Da! Tot aşa cum am ucis pe Gabrias! Dacă aş fi ştiut că lăudăroşenia lui cu privire la tine era îndreptăţită, el ar fi rămas în viaţă, dar tu ai fi murit! Pleacă de-aici, pieirea oamenilor! Du-te, singură! Eu nu merg cu tine! Voi scoate din inima mea dragostea pentru tine şi dacă voi mai îngădui de-aici înainte ca imaginea ta vicleană şi frumoasă să mai trăiască în amintirea mea, să-mi fie blestemat sufletul de către Cel Prea Înalt. Mi-e ruşine că te-am iubit! Tu eşti încarnarea iadului! Înşală pe alţii cât pofteşti, dar pe mine, Barabas, nu mă vei mai amăgi.

Ea râse iarăşi cu râsul ei sonor, argintiu şi batjocoritor şi, cu o unduire ca de şarpe, se alipi de el.

– Nu vrei? Întrebă ea cu glasul îndulcit. Nu vrei să fii înşelat, sărmane Barabas? Nu doreşti mângâierile mele şi nu vrei să mai fii sclavul meu? Vai! Tu nu poţi garanta

pentru tine, bietul meu prieten, eu simt cum tremuri cu totul. Aud respirația ta! Haide, haide! Şi ea îl apucă de braț. Fie! Vei obține şi tu izbânda pe care nici n-ai visat-o!

Pentru o clipă el cedă şi se lăsă târât din loc, ca un om istovit de friguri şi de delir; apoi simțământul de mai înainte îl cuprinse cu o putere înzecită şi se opri.

– Nu! Exclamă el. Nu, nu vreau, nu pot merge! Destul! Nu merg mai departe!

– Rămâi să mori, atunci, nebunule lipsit de judecată! strigă ea şi se avântă înainte prin întuneric.

Dar n-apucă să dispară, când o teribilă bubuitură de trăsnet despică cerurile şi un glob de foc, căzu trosnind la pământ. În acelaşi timp, huruind înfundat din măruntaiele sale, pământul se deschise într-o prăpastie largă din care ieşeau limbi de foc şerpuitoare. Paralizat de spaimă, Barabas privi înfricoşat şi deodată o văzu pe Iudita care de-abia se depărtase. Silueta ei, cuprinsă de lumină orbitoare a focului, era chiar pe marginea prăpastiei şi părea că ea însăşi ardea ca un duh nepământesc, prins de flăcări. Dacă ar fi apucat să mai facă doar un pas înainte, ar fi înghițit-o. A fost o adevărată minune, că n-a pierit.

O clipă Barabas o mai văzu stând în acelaşi loc ca o fantomă strălucitoare, înconjurată de nouri deşi de fum, după aceea, cu un al doilea huruit şi clocot subpământesc, lumina rău prevestitoare se stinse şi întunericul domni iarăşi, un întuneric de nepătruns, profund, atotstăpânitor, din care numai bocetele şi suspinele nefericitului popor se mai auzeau…

XVIII

Groaza era stăpână. Grupuri de oameni înspăimântaţi se mişcau în dreapta şi în stânga, prin întuneric, ca valurile furioase ale unei mări agitate; ei se loveau între ei, plângeau şi strigau disperaţi.

Văzduhul apăsător era plin de gemete şi blesteme înfricoşătoare, se auzea ici un râs nebunesc, colo un ţipăt de durere sau de spaimă, dincolo monotonul ritm al rugăciunilor. Toţi se aşteptau la o nouă nenorocire; un cutremur de pământ îi sperie chiar şi pe cei mai curajoşi, iar acum, toţi credeau că Golgota se va nărui şi-i va înghiţi pe toţi.

Barabas stătea tot pe locul unde îl părăsise Iudita. El tremura din creştet până în tălpi; o sudoare rece îi inundase corpul. Simţea mai mult ruşine decât frică de ceea ce observa la el însuşi şi la oamenii dimprejurul lui. O vinovăţie neispăşită zăcea deasupra întregii omeniri. Simţea aceasta fără să-şi poată lămuri cum a ajuns la această concluzie.

În cele din urmă, se hotărî să se mişte din loc şi făcu câţiva paşi înapoi cu băgare de seamă, gândindu-se în acest timp la Iudita, dacă a plecat mai departe sau nu. El îşi dădea seama de toată primejdia în care se afla ea. Se întreba dacă ea continuase să meargă văzând prăpastia de curând deschisă, în care ea cât pe-aci era să cadă.

El strigă tare: „Iudita!” dar nici un răspuns nu urmă. Cu un sentiment de îndoială şi spaimă plecă orbecăind şi picioarele lui izbiră un trup culcat, se aplecă şi mâna lui atinse un oţel rece.

– Păzeşte-te, oricine ai fi tu, zise un glas înfundat; sabia mea te poate răni! Eu sunt Petroniu!

– Tu crezi că aici eşti în afară de orice primejdie, centurionule? Ripostă Barabas, cu un glas şovăitor. Ştii tu unde te afli în acest întuneric?

– Eu nu m-am mişcat de aici, răspunse Petroniu.

Am fost izbit de o lovitură din cer, pe locul acesta şi am rămas unde am căzut. La ce folos să mă fi mutat de colo, colo!? Afară de aceasta, toţi slujitorii, ca şi mine, sunt datori să moară la postul lor, şi postul meu e aici lângă crucea Nazarineanului.

Barabas se înfioră şi sângele îi îngheță.

– A murit? Şopti el cu frică.

– Nu! Încă mai suflă, răspunse centurionul tulburat, respiră şi suferă!

Simțind că nu se poate împotrivi, Barabas făcu câțiva paşi pe dibuite, apoi se opri şi-şi desfăcu larg brațele.

– Unde eşti Tu? Îngăimă el slab. O, Tu! Care mori în locul meu! Unde eşti?

El ascultă, dar în afară de plânsul cuiva, nu putu deosebi nimic.

– Cine plânge? Întrebă el în şoaptă. Răspunde-mi, te rog! Eşti femeie sau bărbat? Răspunde! Eu sunt un păcătos, dar tot aşa sufăr şi eu.

Un oftat trist, puternic şi lung, răsună în întuneric, un oftat de suferință plină de răbdare şi Barabas, presimțind în mod instinctiv Cine şi-a exprimat astfel cumplitele sale chinuri, fu cuprins de o aşa neînvinsă spaimă, încât abia se ținu pe picioare.

– Unde eşti Tu? Strigă el iarăşi, cu o crescândă nelinişte. Eu nu Te pot găsi! Întunericul acoperă toată lumea şi eu m-am pierdut în el. Chinurile Tale, Nazarineanule, întrec tot ce se poate închipui! Sunt un păcătos, dar jur că inima mea e gata să se frângă o dată cu a Ta!

Cu aceste cuvinte fără şir, el se aruncă în genunchi; lacrimi amare îi curgeau din ochi.

O mână femeiască, tremurătoare, îl atinse deodată.

– Taci, îi şopti un glas sfâşiat de durere. Sărmane păcătos suferind, linişteşte-te şi roagă-te! Nu te teme! Nu-ți socoti păcatele, că de-ar fi ele numeroase ca firele de nisip din pustie, lacrimile şi suferințele tale le vor răscumpăra! Rămâi în genunchi cu noi, dacă vrei, şi priveghează;

sfârşitul se apropie, întunericul dispare şi lumina e aproape!

– Dacă e aşa, zise Barabas, ţinând cu gingăşie micuţa mână, care-l atinsese, tu pentru ce continui să plângi? De ce-ţi cheltuieşti astfel lacrimile?

– Eu sunt numai o femeie, răspunse glasul blând, şi ca femeie, plâng răul pricinuit întrupării celei mai înalte iubiri.

Ea îşi retrase mâna şi Barabas rămase unde era, în genunchi, alături de ea.

Ştiindu-se în apropierea crucii Nazarineanului şi a acelora ce-l înconjurau, el nu se mai simţi singur. Dar greutatea tainicei dureri, pe care o simţea, se tot mărea. Această durere îi umplea inima şi-i cotropea mintea; întunericul îl învăluise ca într-un giulgiu material şi el îşi da seama, deşi în mod nelămurit, că ar fi fost bine dacă ar fi putut muri pe Golgota o dată cu acest Împărat. La ce să mai trăiască? El a fost izgonit din societate prin crima sa! Adunându-şi în minte păcatele, se înspăimântă de numărul relelor ascunse în el. Tâlhăria şi uciderea pe care le făptuise, fuseseră urmarea dragostei lui neîmpărtăşite pentru Iudita Iscariot. Această iubire oarbă i se părea acum cea mai urâtă din toate crimele lui. Din pricina ei, el şi-a pierdut numele şi cinstea şi s-a făcut un monstru chiar în propriii săi ochi. Între timpul de când îl aduseseră la Pilat şi această clipă, când el sta în genunchi, în întuneric, în faţa chipului nevăzut al Nazarineanului, trecuse o veşnicie întreagă, veşnicie bogată în evenimente pentru suflet şi conştiinţă, care sunt mai însemnate înaintea lui Dumnezeu decât cronicile unor regate întregi! Poporul l-a eliberat, poporul l-a felicitat, pe el, un hoţ şi un ucigaş, cu strigăte de bucurie şi ce a rezultat de aici? Cât preţuiau toate uralele mulţimii, când el însuşi îşi da seama cât era de vinovat şi că păcătuise fără a fi pedepsit?! Înfricoşătoare şi înspăimântătoare e greutatea păcatului! Ca o greutate de plumb ea atârna de sufletul nemuritor care năzuia, fără putere, spre desăvârşirea ce-i

era destinată!

Tristețea care-l cuprinsese pe Barabas era o tristețe pe care el niciodată n-o simțise mai înainte, lată de ce el aproape că-l invidia pe Hanan, care avusese norocul să moară alături de Nazarinean. Toate aceste gânduri îi veneau deodată şi erau cu desăvârşire noi, iar el nu ştia să şi le pună în ordine, dar îl tulburau peste măsură.

Stând tot aşa în genunchi, el se rugă cu osârdie să i se dăruiască moartea: viața nu-i mai trebuia. Deodată, dinspre oraş, pătrunseră prin aerul apăsător sunetele clopotelor care vesteau, de obicei, ceasul amurgului soarele încă tot nu se zărea. Barabas le ascultă, apoi simți că s-a mişcat cineva alături de el şi s-a ridicat. Cu toate încercările sale, nu putu distinge nici măcar conturul neclar al acestei ființe. După câtva timp, spre marea sa mirare, el văzu o slabă lumină, care se răspândea încet şi se concentră toată, în jurul siluetei unei femei; figura ei divină şi minunată, dar nespus de tristă, lumina în întuneric ca o stea, iar mâinile ei erau ridicate şi întinse spre crucea care nu se vedea, rugându-se cu o adâncă durere mută.

Lumina se tot lățea; o dungă roşie de foc desfăcu masa compactă a norilor de pe cer. Mărindu-se treptat, ea luă forma unui cerc luminos tocmai deasupra capului Nazarineanului, aruncând sclipiri asupra inscripției: „IISUS NAZARINEANUL, ÎMPĂRATUL IUDEILOR”; apoi, într-o clipă, lumină capul Răstignitului cu coroana de spini!

Cât era de negrăită măreția tainicei suferințe pe acest chip divin! Dezgustul pentru păcatul lumii, milă pentru amărăciunile ei, iubirea pentru toate ființele sărmane, dorința divină neschimbată de a ierta totul şi a da speranța raiului, toate acestea se oglindeau în trăsăturile minunate şi palide, în ochii ridicați şi ficşi ai Lui.

Barabas, privind cu atenție acest spectacol măreț, simți că inima şi sufletul lui trebuia să se înece de lacrimi

nesfârşite, la vederea acestui chin împărătesc. Raza de foc de pe cer se întinse şi, împrăştiind valuri de lumină, descoperi un nemaipomenit şi solemn tablou: până departe, se arătă toată mulțimea care se afla pe Golgota, îngenuncheată înaintea lui Hristos cel răstignit. Toate fețele erau întoarse spre Mântuitorul în agonie; toți, cu spaimă, cu nelinişte şi disperare, toți ca un singur om, se închinau înaintea unicei lor mântuiri.

Întunericul ce dispărea şi lumina cerească ce biruia totul arătaseră deodată omenirea îngenuncheată! Dar numai pentru o clipă! Cu întoarcerea luminii, se întoarse obişnuita mişcare a vieții: mulțimea potolită izbucni în strigăte de bucurie şi de veselă uşurare: primejdia dispăruse, moartea nu-i mai amenința, ea nu mai părea de neînlăturat şi ca totdeauna Dumnezeu fu uitat!

Tunetul mai bubuia încă, dar departe acum, şi poporul, trezindu-se treptat, se împrăştia în toate părțile; prietenii se regăseau, se îmbrățişau şi-şi împărtăşeau unul altuia impresiile.

Barabas stătea tot nemişcat în acelaşi loc. Tocmai în fața lui era crucea Nazarineanului, iar alăturea de el se afla Magdalena! Va să zică cu ea stătuse el în genunchi, când domnea încă întunericul!? Mâna ei îl atinsese? Glasul ei care îl mângâiase era aşa de blând!? El se înfioră. Ea era cunoscuta desfrânată; dar ea era oare mai rea decât Iudita? Sufletul lui se întristă de această comparație. Şi cu toate sforțările, el nu se putea despărți de ea. Iudita Iscariot, mândră, frumoasă, triumfătoare, cu conştiința că multele ei păcate vor rămâne ascunse, şi Maria Magdalena, tot aşa de frumoasă, dar istovită de durere, dispreţuită de toți, înjosită şi pocăită, care din cele două merita o mai aspră osândă?

Un oftat adânc ieşi din pieptul său, un oftat ca un geamăt. El însuşi era un păcătos; ce drept avea să judece pe femeile păcătoase?

În acelaşi timp, Magdalena ridicase ochii ei plânşi şi se uita la el. Frumosul ei păr cădea ca un văl des de aur;

buzele ei tremurau, ca şi cum ar fi dorit să spună ceva, dar întâlnind privirea lui curioasă şi îngrozită, ea se trase înapoi şi ascuzându-şi fața sub cutele largii sale mantile, se duse până la picioarele crucii şi, aşezându-se acolo, rămase nemişcată. Dar acea femeie, cealaltă pentru care, cum se gândea Barabas, sosise, în fine lumina dorită, unde era?

Ea nu mai părea aşa de măreață cum o văzuse el de curând; ci căzuse iarăşi în genunchi şi fața îi era ascunsă.

Deodată un glas nemăsurat de trist, dar limpede şi gingaş răsună:

– Eli! Eli! Lama sabachtani![1]

Mulțimea, care se mişca, se opri deodată şi într-un suflet, toate privirile se îndreptară spre crucea, de pe care răsunase acel glas îndurerat.

Cerul era brăzdat cu dâre aurii, soarele se arăta din nou, arzător, şi ca un incendiu îşi arunca strălucirea peste Golgota.

– Eli! Eli! Lama sabachtani! Repetă glasul îndurerat şi sfâşietoarea rugăciune, zburând spre cer, fu prinsă de nori şi se pierdu într-un fulger orbitor.

– Pe Ilie îl strigă, zise un om care sta în primele rânduri. Să vedem dacă-L mântui-va pe El Ilie; şi omul râse cu dispreț.

Centurionul Petroniu ridică privirea şi văzu că agonia dinaintea morții începuse pentru Nazarinean.

Moartea, când viața abia înflorise, când fiecare nerv şi muşchi puternic, fiecare picătură de sânge se revoltă contra distrugerii înainte de vreme, moartea în chinuri neînchipuite, iată care a fost soarta divinei neprihăniri, a divinei iubiri!

Un tremur înspăimântător cuprinse acum acest corp omenesc neîntinat; ochii scânteietori se plecară, buzele se întredeschiseră şi respirația deveni gâfâită.

Roşeața de foc a cerului cuprindea aproape tot

[1] Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce M-ai lăsat? (n. tr.)

apusul, soarele cobora încet.

Cuprins de o adâncă milă, Petroniu şopti ceva unui soldat din apropiere şi acesta, îmbibând un burete cu oțet şi agățându-l în vârful unei sulițe, îl ridică la gura divinului martir, ca să-I ude puțin buzele-i arse. Dar nu era nici un semn că El îşi mai păstra cunoştința; şi în timp ce soldatul ştergea cu buretele sângele prelins din răni, vicleanul arhiereu Caiafa ieşi din mijlocul mulțimii, păşind spre ei.

– Lasă-L, lasă-L, zise el încet şi cu un surâs prefăcut. Să vedem, veni-va Ilie să-L mântuiască?

Mulțimea aprobă cu zgomot. Romanul lepădă sulița şi, uitându-se la Petroniu, se duse înapoi şi rămase nu tocmai departe.

Petroniu se încruntă şi aruncă o privire plină de dispreț crudului preot; apoi iarăşi ridică ochii, trist şi cu durere în suflet privi la figura chinuită a Răstignitului. Respirația îi devenise şuierătoare, din ce în ce aerul îi lipsea... Supunându-se unei porniri neînțelese, toți soldații şi mulțimea curioasă se apropiară privind la lupta ce începuse între moartea hâdă care-I pândea neprihănitul Lui trup şi sufletul Lui cel prea sfânt.

Soarele se ascunse. Ultimele lui raze de foc se reflectau încă departe şi păreau că gonesc toți norii rău prevestitori împotriva Ierusalimului, unde pluteau amenințători, deasupra templului lui Solomon. Respirația Nazarineanului se opri. O lumină divină străluci pe chipul ridicat; buzele-i întredeschise din timpul agoniei se împreunară într-un minunat surâs de o desăvârşită linişte, şi o flacără aurie, pe care o trimise apusul soarelui, învălui toată crucea, ca nişte aripi îngereşti.

Un nor mare, luminos, se înălță până deasupra pâclei întunecate. Între el şi muribundul Hristos mai străluci soarele, ca un jertfelnic aprins, presărat cu pietre prețioase, într-o măreață catedrală de aer.

Înconjurată de această strălucire eterică, figura palidă a Mântuitorului lumii se ilumină de blândețe,

schimbată cu totul de un extaz tainic şi glasul lui slab, dar solemn şi melodios, ca o muzică a raiului, întrerupse tăcerea:

– Părinte, în mâinile Tale îmi dau sufletul Meu! Îndată ce fură pronunțate aceste cuvinte, Petroniu şi soldatul, care adusese mai înainte oțetul, schimbară repede între ei o privire plină de înțeles şi cu un gest de nerăbdare brutală, soldatul ridică cu hotărâre sulița şi o înfipse în coasta Nazarineanului[1].

Un şuvoi de sânge țâşni şi soldatul, pe care un fel de milă îl făcuse să străpungă delicatul corp ca să-L scutească de chinurile ce-ar fi trebuit să le mai îndure, se trase într-o parte, speriat de ceea ce făcuse.

Nu apucase bine să-L lovească şi capul cu coroana de spini se lăsă deodată; ochii până aici îndreptați spre cer, se plecară pentru ultima oară spre pământ şi se opriră asupra mulțimii, cu aşa de adâncă înțelegere, cu atâta dragoste plină de duioşie şi tristețe nemărginită, încât toți tăcură, cuprinşi de teamă şi de ruşine. În toate veacurile ce vor urma, niciodată vreo altă iubire nu va mai privi astfel omenirea! Niciodată nu va mai primi lumea o aşa cuprinzătoare iertare, o aşa gingaşă binecuvântare! Un surâs mai flutură încă o dată pe buzele-i palide şi o strălucire mai puternică decât oricare soare îi lumină trăsăturile minunate şi cu o ultimă, lungă şi limpede privire, Divinitatea nemuritoare îşi luă adio de la cei muritori! Cu o duioşie uimitoare răsună ultimul Său cuvânt: „Săvârşitu-s-a!”

Luminosul cap căzu greoi pe piept, membrele chinuite se mai cutremurară o dată şi încă o dată şi apoi rămaseră nemişcate. Moartea îşi luase dreptul ei! Nu se arătase nici un semn că moartea însăşi fusese biruită…

[1] După evanghelistul Ioan (XIX 31-4) împungerea în coastă a avut loc ceva mai târziu. Soldații, la cererea Iudeilor, trebuind să coboare trupul Răstignitului şi a celorlalți osândiți de pe cruce, sfărâmară fluierele picioarelor celor doi tâlhari, iar pe Iisus, îl împunseră cu sulița în coastă (n. tr.).

Totul se sfârşise.

Epistola dumnezeiască fusese predată şi trimisul Domnului fusese ucis. Legea era satisfăcută prin îndeplinirea dreptății. Dumnezeirea n-ar fi putut să moară, dar Acela, care se chema „Fiul lui Dumnezeu” murise! Va să zică totul „s-a săvârşit”. Un abur uşor se ridică în jurul crucii şi se pierdu încet, soarele, ca o faclă ce se stinge, căzu și el în bezna nopții.

XIX

Urmă o pauză scurtă. Liniştea solemnă, care însoțise clipa morții, se lățise şi peste mulțimea nemiloasă. Apoi începură unii să plece, alții să vorbească şi tăcerea se prefăcu într-o larmă zgomotoasă. Oamenii se împrăştiau în grabă dorind să ajungă în oraş până nu se întunecă iarăşi. Unora le era milă de femeile care nu se mişcau din locul lor, totuşi nimeni nu se apropia de ele să le mângâie. Barabas, nefiind în stare să mai privească la agonia divinului martir, plecase în neştire, mai devreme, şi acum se oprise la o parte cu ochii plecați şi tremurând de revoltă şi oboseală. Se părea că oamenii îl uitaseră, treceau pe lângă el vorbind tare; unii chiar râdeau veseli. Înspăimântătoarele impresii ale acestei zile li se ştergeau acum din minte.

Crucile întunecate se confundau acum cu cerul întunecat; călăii luară corpul lui Hanan în care scânteia vieții tot nu se stinsese.

Uitându-se în dreapta şi în stânga, Barabas nu putu găsi nici o figură cunoscută: Arhiereii Caiafa şi Anna dispăruseră pe undeva, nici o urmă a Iuditei Iscariot, şi nicăieri nu se vedea strania figură dârză a noului său prieten, cIudatul Melchior.

Singura față pe care el o recunoscu fu a centuri-

onului Petroniu, care tot mai stătea la postul său de sub crucea Nazarineanului, părea absorbit de un gând tulburător, nehotărât.

Barabas păşi spre el şi văzu că fața lui şi barba lui în dezordine erau ude de lacrimi.

– Cu adevărat, îngăimă el, vârându-şi sabia în teacă, cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta!

Barabas auzi aceste cuvinte şi privi cu spaimă la el.

– Aşa socoți tu? Şopti el. Atunci ce se va întâmpla cu cei ce L-au ucis?

– Nu ştiu, răspunse Petroniu. Eu sunt un prost, necunoscător! Dar totuşi nu aşa necunoscător ca cei ce au preferat viața ta, Barabas, vieții Nazarineanului! Nu, nu te uita aşa îngrozit la mine, nu e vina ta şi nu tu ai făcut alegerea. Ba aceasta nici n-a fost alegerea poporului, ci a fost voința preoților! Fie blestemați aceşti preoți! Ei de la început chiar fac răul şi iau numele Domnului în deşert ca să-şi ajungă propriile lor scopuri. Acest Om răstignit a fost împotriva preoțimii fățarnice şi de aceea a pierit. Şi eu îți spun: Acest împărat al Iudeilor, cum îl numeau ei, a fost mai divin decât toți zeii! Aminteşte-ți cuvântul meu, noi Îl vom mai vedea şi auzi încă.

Şi întorcându-se repede şi nerăbdător, ca şi cum s-ar fi ruşinat de tulburarea sa, centurionul se întoarse la îndeplinirea datoriilor sale; el trebui să urmărească coborârea de pe cruce a tuturor celor trei răstigniți.

Barabas oftă şi, stând pe unul şi aceiaşi loc, observă cu tristețe şi durere cele ce se petreceau. Umbrele nopții se lăsaseră şi corpul mort al lui Hristos părea o fantomă, de plâns pentru slăbiciunea sa, dar totuşi numai un corp frumos, fără viață şi nimic mai mult. El fu cuprins de un sentiment de amară deziluzie. Înțelese că în tot timpul acestei nemaivăzute tragedii crezuse convins în sinea sa că Omul din Nazaret nu poate muri!

În mintea lui se înrădăcinase adânc gândul, nu ştia cum, că în ultimul minut, se va petrece o minune uimitoare înaintea întregii mulțimi: sau crucea nu va mai

susține greutatea de pe ea, sau vreun trimis din ceruri, precedat de trăsnete şi cutremure de pământ, se va coborî deodată cu slavă şi va anunța solemn că Acest suferind proroc este Mesia cel aşteptat de mult. Dacă într-adevăr El ar fi fost Fiul lui Dumnezeu, cum zicea Petroniu, puterea Lui s-ar fi arătat. Sfârşitul acesta i se părea lui Barabas nepotrivit şi nedrept. Moartea era sfârşitul obişnuit al tuturor oamenilor. El regreta cu nelinişte că Împărătescul Nazarinean se supusese sorții comune. Şi în timp ce cugetă astfel, un glas mângâietor şi trist răsună chiar în urechile lui:

– Săvârşitu-s-a!

El tresări şi întorcându-se îl văzu pe prietenul său, tainicul Melchior, a cărui față brună era palidă ca de mort, cu toate că un surâs uşor şi delicat îi flutura pe buze.

El repetă:

– Săvârşitu-s-a! Tu, ca şi întreaga lume, ai primit această miraculoasă asigurare! De-acum nici un om nu trebuie să se mai teamă de moarte. Haidem, noi nu mai avem ce face aici. Prezența noastră devine un sacrilegiu. Să lăsăm pe Hristos cel mort lacrimilor şi bocetelor femeilor care-L iubeau. Noi, bărbații, ne-am împlinit acum rolul nostru; noi L-am omorât!

Şi el luă de braț pe Barabas, fără să se mai uite la împotrivirea lui.

– Îți spun, zise el, că tu vei vedea această „Minune a tuturor vremurilor” în ceasul în care nici nu visezi! Dar până atunci urmează-mă şi nu mai zăbovi, ca să-ți împlineşti ursita.

– Ursita mea? Repetă Barabas. Necunoscutule, tu-ți râzi de mine! Dacă în tine este vreo putere tainică, citeşte în sufletul meu şi înțelege nefericirea lui. Nu am altă ursită decât deplina disperare!

– Disperare? O greşeală prostească, ripostă însoți-torul său. Faptul că o femeie te-a trădat şi tu simți neputința sufletului tău, încă nu e o pricină îndestu-

lătoare, ca să te nefericeşti! Ce, tu ai găsit-o pe Iudita ta prin întuneric?

Ochii posomorâți ai lui Barabas scânteiară cu mânie şi cu durere şi el răspunse:

– Da, am găsit-o şi am pierdut-o…

– Niciodată n-a fost vreo pierdere atât de folositoare, zise Melchior. Eu am văzut-o, când lumina începuse să pătrundă printre norii bubuitori; ea cobora grăbită dealul pe latura dinspre oraş.

– Va să zică, nu s-a întâmplat nimic cu ea? Exclamă Barabas, nefiind în stare să-şi ascundă bucuria la vestea aceasta.

– Ea era în afară de orice primejdie sau trebuia să fie, răspunse Melchior. Ea se bucura de o pază sfântă, de neclintit! Cu ea era arhiereul Caiafa.

Barabas pronunță un blestem şi-şi strânse pumnii.

Melchior îl urmări cu atenție.

– Mi se pare că tot te mai ții după dânsa, zise el! Tu eşti un nestăpânit, lipsit de educație şi nu-ți poți înfrâna patimile tale animalice. Cu toate acestea voi fi încă răbdător cu tine!

– Vei fi răbdător cu mine? Îngăimă Barabas întărâtat. Dar cine eşti tu? Şi ce ai cu mine acum sau chiar pe viitor?

– Ce am cu tine? Repetă Melchior. Nu am nimic. Afară doar de aceea că, studiind pe oameni, te-am ales pe tine pentru observație. Tu eşti emblema rasei tale, Barabas, cum ți-am spus mai înainte, tu eşti un simbol al neamului lui Israil, precum Acel Nazarinean era simbolul unei noi credințe şi civilizații. Ți-am spus că acum tu, iar nu El, vei fi „Împăratul Iudeilor”.'

– Eu nu te înțeleg, zise Barabas îndurerat, totdeauna tu vorbeşti în pilde!

– Acesta este un obicei al Orientului, răspunse Melchior liniştit. Altădată îți voi lămuri această pildă, dar acum noaptea este aproape şi încă multe trebuie să se mai săvârşească, spre uimirea lumii. Dar aşteaptă, cine e aici?

Deodată el se opri, ținând pe Barabas de mânecă. Ei se loviseră de un om întins pe pământ, cât era de lung, cu fața în jos şi nu arăta nici un semn de viață, în afară de mişcarea convulsivă a pumnilor lui strânşi. Melchior se plecă să-l ridice, dar membrele celui căzut erau țepene şi nu se îndoiau, ca şi cum ar fi fost țintuit pe loc.

– Acesta e ori trăsnit ori epileptic, zise Barabas.

– Poate că a fost răsturnat de neaşteptatul cutremur de pământ.

Ei îşi înnoiră sforțările ca să-l ridice; de data aceasta omul căzut întoarse spre ei fața-i ca de mort şi-i privi cu atâta spaimă de parcă ar fi văzut nişte stafii îngrozitoare, strângând în acelaşi timp bucăți de pământ şi iarbă cu degetele sale tremurătoare. El continua să privească aşa de furios şi de sălbatic, încât fără să vrea, ei se dădură îndărăt.

– Ce vreți să faceți cu mine? Întrebă el răguşit, ce moarte îmi născociți? Întindeți-mă pe un grătar de fier înroşit, sfărâmați-mi oasele, unul câte unul. Scurgă-se sângele otrăvit şi mincinos, picătură cu picătură din vinele mele! Faceți toate acestea şi tot nu mă veți pedepsi, după cum merit! Nu e nici o tortură destul de aspră pentru unul ca mine!

Şi cu un țipăt înspăimântător, el sări deodată.

– Laşul! laşul! laşul! Gemu el frângându-şi furios mâinile. Laşul! Scrieți cu litere de foc acest cuvânt pe cer! Unica numire ce mi-a mai rămas: laşul, trădătorul şi mincinosul! Săpați acestea pe pietre, strigați pe ulițe, povestiți la toată lumea, despre mine, nefericitul, blestematul om, ucenicul lui Hristos, sluga necredincioasă, care s-a lepădat de Domnul său!

Şi cu un nou geamăt înfricoşător, el se aruncă la pământ şi acoperindu-şi fața cu mâinile, îşi plângea nestăpânit şi cu hohote durerea şi căința.

Melchior şi Barabas, tăcând, rămaseră lângă ei. După un timp, Melchior zise:

– Dacă tu eşti Petru… începu el…

– O, dacă n-aş fi fost eu acesta! strigă nefericitul. Dacă aş fi putut fi oricine altul: un câine, o piatră, un bulgăre de pământ, numai eu însumi nu! Spuneți-mi ce merită omul acela care în ceasul de nevoie se leapădă de prietenul său?... Şi ce prieten: Împăratul, Dumnezeul!

Lacrimile îl podidiră şi el, ridicând încet capul, privi cu jale la cei doi.

– Voi îmi sunteți necunoscuți, zise el. Pentru ce stați aici şi-mi arătați o milă pe care n-o merit? Voi nu ştiți nimic din cele ce s-au petrecut cu Omul din Nazaret.

– Ştim totul, răspunse Melchior cu blândețe înțelegătoare. Pe Nazarinean nu-L mai plângem, chinurile Lui s-au sfârşit. El a murit!

– Voi nu ştiți adevărul, strigă Petru cu disperare. Că El a murit, se vede, căci lumea fără El e întunecată ca iadul! Da, a murit, dar voi nu ştiți cum L-a găsit pe El moartea. Eu m-am uitat la El până ce a murit. Stătusem mai departe, tot timpul, temându-mă să mă apropii de El, temându-mă să-L implor pentru iertare, temându-mă de bunătatea Lui şi de păcatele mele. Astă-noapte El s-a uitat drept la mine când m-am lepădat de El. De trei ori am jurat fals că nu-L cunosc, şi El... El n-a zis nici un cuvânt, ci numai s-a uitat şi a surâs trist. Pentru ce, pentru ce când m-am lepădat de prietenia Lui, El nu m-a ucis? Pentru ce nu s-a deschis pământul ca să mă înghită? Nu, răzbunarea nu a urmat! Numai o privire adâncă şi iubitoare! O, Doamne! Doamne! Simt încă şi acum privirea acelor ochi divini, care citeau tainele ascunse din sufletul meu. Şi el îşi acoperi din nou fața inundată de lacrimi. Durerea îi era aşa de mare şi de sinceră, încât şi cel mai indiferent privitor l-ar fi înțeles.

Barabas, dispreţuindu-l la început, când îşi recunoscuse laşitatea, se mai muiase, iar în spusele lui Melchior era ceva mângâietor când el îndemnă pe tulburatul ucenic să se scoale şi să se sprijine de brațul lui.

– Ce s-a făcut, s-a făcut, zise el blajin. Tu, sărmane

Petre, nu poți nimici ceea ce ai făcut; minciuna ta va fi cunoscută în toate timpurile, la toată lumea, ca să dovedească un adevăr, înspăimântătorul adevăr, că e destul o faptă, un cuvânt, ca să se schimbe soarta unui om. Vai, nefericite Petre, vai ție, tu vei servi de simbol! Simbolul greşelii, căci pe o singură minciună a ta, oamenii vor ridica un întreg munte de minciuni! Învățătorul, pe care L-ai renegat, nu va fi acolo. Eu ştiu că pocăința ta e tot aşa de mare ca şi greşeala, dar chiar pocăința nu poate schimba legea! Pentru fiecare faptă săvârşită pe pământ, bună ori rea, există răsplătirea cuvenită. Totuşi tu eşti mai puțin păcătos, decât tovarăşul tău Iuda.

– Nu mai vorbi, căci acela a putut, cel puțin, muri, strigă Petru, îndreptându-şi fața-i palidă şi chinuită spre cer. Iuda a putut muri, dar eu sunt laş! Eu continuu să trăiesc!

Barabas se cutremură.

– A murit! strigă el. Ce vorbeşti tu? Iuda Iscariotul? Dar el n-a murit!

Petru îşi întinse mâinile în semn de adâncă disperare.

– N-a murit? N-a murit? Repetă el scurt. Dacă nu mă credeți, hai să vedeți! Haideți! Îl veți găsi lângă Ghetsimani, într-o parte a grădinii, unde e o râpă întunecoasă ca un mormânt, sub cea mai deasă umbră a măslinilor. Îl veți vedea chiar aproape de locul unde L-a trădat pe învățătorul său, zise el şi glasul lui sugrumat de durere se topi într-o şoaptă icnită. Corpul lui atârnă de o cracă uscată, răsucită, ce pare adusă din iad şi sădită de însuşi diavolul. Tot văzduhul este infectat de putoarea cadavrului său scârnav… Voi nu ştiți cu ce seamănă el mort: cu o cracă fără frunze!… S-a sinucis ieri noapte, temându-se să mai vadă lumina zilei. Să fi îngăduit Dumnezeu să fac şi eu la fel, acum aş fi fost rece ca şi el, mort şi eliberat de toate amintirile ce mă chinuiesc!

Istovit şi zdrobit de această nouă şi neaşteptată spaimă, Barabas simți că-i fuge pământul de sub picioare.

El se împletici şi ar fi căzut, dacă nu l-ar fi susținut Melchior.

– Iudita! Gemu el cu glas răguşit, fratele ei a murit făcându-şi singur seama! Cum va suporta ea aceasta? O, Doamne! Cine îi va spune?

Petru auzi aceste cuvinte şi strigă furios:

– Cine îi va spune? Eu îi voi spune, eu voi demasca pe acest drac prefăcut în formă de femeie, demon batjocoritor, fermecător, blestemat, care ne-a împins pe toți la trădare, Iudita, zici tu? Du-mă la ea, pune-ne unul în fața altuia şi îi voi spune eu adevărul. Voi despica cerul cu tăria acuzărilor mele! El amenința cu pumnii şi fața lui transfigurată luase o expresie aşa de mânioasă, încât părea aproape neomenească. Cine îi va spune? Repetă el. Nu numai eu, dar şi Iuda cel mort îi va spune! Ochii lui sticloşi, rămaşi deschişi, o vor blestema, trupul lui mort va atârna ca o mare greutate peste toată viața ei, buzele lui înghețate, tăcând chiar, vor pronunța amenințările unei răzbunări fără margini! Blestemată să fie în veci! Ea a ştiut cât suntem de slabi, noi bărbații, cât de orbi şi fără de judecată, când e vorba de frumusețea unei femei! Ea s-a folosit de iubirea, pe care i-o arăta fratele ei, şi chiar pe mine m-a fermecat cu vorba ei înşelătoare!… încerc să mă dezvinovățesc eu pentru fapta mea rea, prin aceasta? Nu, căci greşeala mea n-a fost inspirată de ea! Dintre toți păcătoşii din lume, eu sunt cel mai rău, dar ea a ştiut, o repet: slăbiciunea vrednică de dispreț a bărbaților şi ştiind aceasta, a fost fără milă! Ea şi-a adus fratele la sinucidere; ea l-a convins să-L trădeze pe învățătorul său! Da, aşa a fost! I-o voi spune în față! Nimeni nu mă va opri!… Dă, Doamne, ca fiecare cuvânt al meu să pătrundă în inima ei vicleană ca s-o chinuie acolo până la moarte!

Fața lui se însuflețise: o înflăcărare gravă, aspră şi amenințătoare, ardea în ochii lui hotărâți şi Barabas, cu un gest de stăruitoare rugă, strigă:

– Petre, ridică-ți blestemul! Ea e numai o femeie… Şi eu am iubit-o!

Petru privi la el, cu un hohot de nebun.

– Ai iubit-o? Cine vorbeşte de iubire în aceste zile de doliu? Vă spun că nu mai este iubire în toată lumea: a fost răstignită! Tu ai iubit-o? Atunci haideți să privim la opera ei, haideți! Aceasta va fi o dovadă puternică a iubirii tale! Haideți!

Şi dând din cap, o porni înainte.

Melchior îl opri.

– Unde te grăbeşti, Petre? Întrebă el domol. Tu ți-ai pierdut mintea de multă durere! Unde vrei să ne duci?

– La Ghetsimani, dar nu în grădină! Nu! Nu, căci acolo Alesul Domnului, divinul trimis se ruga aseară, singur, dar noi, noi ucenicii Lui, ne rugam oare?... Nu, noi dormeam! Şi el rânji fioros ca un nebun. Noi, fiind oameni, n-am găsit nimic mai bun decât să dormim! Nesimțitori ca bulgării de pământ pe care stăteam tolăniți! Noi ne lăsasem în liniştea somnului, nedând atenție prezenței Învățătorului... Am fost surzi la glasul Lui! „N-ați putut priveghea cu Mine, nici un ceas”, ne-a spus El duios şi plin de răbdare. Nu, nici un ceas nu ne-am putut uita pe noi, nici chiar în timpul durerii Lui, măcar pentru un timp cât de scurt!... Nouă ne era somn şi am dormit! N-am putut jertfi pentru El un ceas de odihnă!... Şi se părea că însuşi cerul priveghea, frunzele şi firele de iarbă îl urmăreau în tăcere şi numai noi, ucenicii Săi, numai noi dormeam! Cât de cinstit lucru a fost din partea noastră? Şi cât de plin de iubire?... Iată dovada iubirii pământeşti!... Noi ne jurasem că-L iubim şi, totuşi, L-am părăsit! Când a dat straja peste noi, toți L-am părăsit şi ne-am împrăştiat; eu numai L-am urmărit, însă şi aceasta, hăt de departe! Iată ce numesc oamenii devotament!

El se opri tremurând din tot corpul, apoi nerăbdător începu să vorbească iarăşi:

– Să mergem, haideți, numai nu în grădină, căci acolo, desigur, stau îngerii de pază, ci în preajma ei, acolo, unde ne aşteaptă Iuda! El va aştepta cu răbdare, până ce îl vor ridica. Nu vreți să-l duceți voi, acasă? Acasă la tatăl

său! Să-l puneți drept la picioarele surorii sale, cu ochii înghețați, deschişi doar spre chinurile cele veşnice. Duceți-l acasă şi puneți-l aproape de aceea, care aşa de nemilos l-a trimis la pieire. Să plângă, până va dispărea şi cea mai mică urmă a frumuseții ei. Dar oricât ar plânge ea, nu se va mântui de nepieritorul rău pe care l-a săvârşit!

– O, suflete nemilos! Exclamă disperat Barabas. Ce dovadă ai tu că Iudita este într-adevăr vinovată? Prin ce a binemeritat ea blestemul tău? Cuvintele tale sunt înfricoşătoare şi negândite! Ca un laş şi om mic la suflet, te-ai lepădat de învățătorul tău şi acum, din cauza josniciei tale, arunci vina pe o femeie? Cum poți tu s-o judeci, fiind tu însuți, după propriile tale cuvinte, un aşa de mare păcătos?

Petru privi la el cu disperare.

– Păcătos sunt, într-adevăr, zise el, şi eu însumi m-am numit laş. Dar cine eşti tu? Dacă nu mă înşel, tu eşti deținutul eliberat de popor şi te cheamă Barabas. Tu n-ai fost tâlhar şi ucigaş? Criminal şi laş? Eu nu te condamn pentru păcatele tale, căci ştiu cine a ațâțat cea mai ticăloasă latură a firii tale şi a mea, şi cine a făcut din Iuda un trădător! Totul a fost pregătit cu pricepere şi îndemânare, născocit cu atâta viclenie, încât, într-adevăr, părea lucru bun… Vreți să cunoaşteți adevărul? Urmați-mă, şi atunci vă voi spune totul; dacă Dumnezeu e milostiv, nu voi mai trăi mult, dar vreau să spun tot adevărul înainte de a muri!

El se mai linişti, iar cuvintele lui deveniseră mai cu şir.

Melchior se uită la Barabas şi amândoi porniră tăcuți după el.

Pe drum trecu repede pe lângă ei un om cu o statură înaltă şi înfățişare nobilă, care, pe cât se părea, se grăbea foarte mult undeva.

Petre se opri deodată şi privi după el.

– Acesta-i Iosif din Arimateia, îngăimă el, încor-

dându-şi privirile, ca să vadă mai bine prin amurg. Bun om şi drept! Pe ascuns, şi el era ucenic al învățătorului. Unde s-o fi ducând aşa târziu?

El căzu pe gânduri. Melchior îl atinse cu mâna, ca să-i atragă din nou luarea aminte şi el se trezi ca dintr-un vis surâzând liniştit.

În aceeaşi clipă ieşi luna şi strălucind, chiar deasupra Golgotei, îşi aruncă lumina sa argintie, transparentă, asupra celor trei cruci ce stăteau încă pe înălțimea muntelui.

Nimeni nu mai atârna pe ele.

Cu fața palidă, trasă, şi cu ochii în lacrimi, Petru însuşi privi şi înțelese, corpul Domnului său fusese luat de pe cruce.

Acoperindu-şi fața cu mantia, el se întoarse şi porni încet înainte. Tovarăşii lui urmându-l, îl auzeau suspinând înăbuşit, nemângâiat şi plin de amărăciune!

XX

Coborându-se de pe munte, ei se opriră.

În stânga se înălțau câțiva palmieri şi la umbra frunzelor late era o fântână cu apă rece şi proaspătă, iar alături de ea o bancă de piatră.

Un număr infinit de stele scânteiau pe cer şi luna, care se înălța solemnă şi lucitoare ca lumina zilei, inunda toată natura.

Petru îşi descoperi fața-i palidă ca de mort, şi începu a-şi roti privirile.

– Aici, zise el cu glas tremurător, a şezut acum trei zile, învățătorul. El ne vorbea despre lucruri minunate, despre sfârşitul lumii acesteia, despre slava ce va să fie şi aruncând peste noi toți o privire neobişnuită, înfocată ne zise: „Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu

vor trece”. Aici, în locul acesta, trei zile în urmă… el oftă adânc şi, apropiindu-se încet de bancă, se lăsă pe ea înfiorat. Aveți puțină răbdare, îngăimă el abia auzit. Mi s-au întunecat ochii şi trebuie să mă odihnesc înainte de a merge mai departe.

Tovarăşii lui nu răspunseră nimic. Barabas, absorbit cu totul de gânduri amestecate, se aşeză pe marginea unei muchii de piatră ieşită în afară, şi privea în fântână apa în care se oglindeau în chip şters stelele; Melchior continua să stea în picioare, rezemându-se de un palmier înalt şi subțire. Hainele lui galbene ca şofranul, păreau aproape albe la lumina palidă a lunii, fața lui ca de bronz era liniştită şi severă.

Petru se uită la el, cu ochii obosiți şi tremurători.

– Adevărat, tu eşti din Egipt, zise el. Pe fața ta stă întipărit tipul țării în care cărturarii se ocupă de preferință cu alcătuirea horoscoapelor şi a cronicilor.

Melchior întâmpină liniştit această privire:

– Nu te nelinişti pentru mine, lepădate ucenic al adevăratului Dumnezeu! răspunse el. De unde sunt eu sau unde mă duc, e tot atâta de indiferent ca şi strămutarea neaşteptată a nisipului dus de vânt. Nimeni nu mai trebuie să-şi dea importanță dacă însăşi divinitatea a consimțit să primească moartea.

Petru se uită la el mai atent.

– Şi tu ai fost ucenicul Lui, întrebă el?

– Mai curând întreabă-mă dacă simt eu căldura soarelui şi strălucirea lui? Răspunse Melchior. Dar aceste taine nu sunt pentru poporul tău, Petre, şi nici pentru timpul nostru. Te rog, dacă ai ce ne spune, nu te nelinişti pentru mine, căci eu am fost şi voi fi totdeauna străin în Iudeea.

El vorbea liniştit, nepăsător, cu aerul că nu-şi aprinde curiozitatea mai departe. Petru continuă să-l privească, apoi respiră adânc.

– Fie după dorința ta, zise el, dar într-adevăr, uitându-mă la tine, îmi amintesc tulburătoarea istorisire,

care mi s-a povestit despre venirea în Bethleem a unor împăraţi din ţări îndepărtate, ca să se închine Domnului în noaptea când s-a născut. Într-adevăr, stranie istorisire! Adesea îmi bat capul să ştiu cum au putut ei cunoaşte ziua şi ceasul, afară de aceasta, ei erau magi din Răsărit… El se opri; apoi adăugă repede: poate eşti şi tu unui dintre dânşii?

Melchior clătină din cap, cu un surâs aproape neobservat.

– Dar cu toate acestea, continuă Petru cu vădită tulburare, dacă vei scrie despre cele petrecute în această zi, scrie, te rog, adevărul. Se pare că evreii vor inventa o mulţime de minciuni şi vor ascunde în cronicile lor această crimă.

– Petre, tu trebuie să scrii, zise Melchior, privindu-l de sus, şi în istorisire să aminteşti de marea ta rătăcire.

– Eu nu sunt scriitor, răspunse ucenicul cu tristeţe; eu n-am învăţat carte de loc. Dar dacă aş scrie, crezi tu că aş lăsa afară recunoaşterea slăbiciunii mele? Cu litere de foc aş istorisi despre ea!

El se opri cu o privire aspră, apoi continuă:

– Domnule, aceasta niciodată nu va fi. Eu nu sunt un cărturar, şi nu ştiu alta, decât ceea ce m-a învăţat Omul din Nazaret, şi încă şi acelea, eu totdeauna le înţelegeam cel din urmă. Şi de aceea îţi spun istoriseşte totul şi spune despre Iuda cel mort, că din mândrie şi iubire către învăţătorul său L-a vândut!… Da! Din iubire a ieşit această crimă; din iubire, iar nu din trădare.

Barabas se lăsă de privit apa adâncă a fântânii şi-şi pironi privirea întrebătoare asupra vorbitorilor.

Melchior continua să stea în picioare, ascultând cu luare aminte.

– Iudita a fost singura trădătoare, zise Petru, iar nu Iuda: Frumos şi tânăr fiind, toate gândurile lui erau pornite spre bine. El se gândea la curăţirea lumii şi la fericirea întregii omeniri! Îl iubea pe învăţător, îl iubea cu sufletul încrezător, adânc, mai mult decât noi, credea în

Divinitatea Lui şi i se închina... Părăsise de bunăvoie casa, oraşul şi pe prietenii săi, ca să-L urmeze şi acum, păcătuind împotriva Lui, a crezut că ispăşeşte totul ridicându-şi viața. Ce putea face mai mult? Dumnezeu va fi judecătorul. El se opri iarăşi, respirația îi era gâfâită şi iute. Când am intrat în Ierusalim, acum o săptămână, reîncepu el încet, Iuda de mult nu mai fusese în casa tatălui său şi de mult n-o mai văzuse pe soră-sa pe care o iubea foarte mult... Ştiți cum am intrat în oraş? Cum tot poporul s-a grăbit să întâmpine şi să salute pe Iisus Nazarineanul, numindu-L „Împărat”, strigându-I „Ossana” şi acoperindu-I calea cu flori şi ramuri de palmieri?... Unul din privitorii acestei procesiuni mi-a spus: „De ce nu împiedicați această nebunie? Credeți voi că preoții privesc cu bunăvoință această procesiune şi faptul că numesc împărat pe Acest proroc Galileean? Nu! Desigur Îl vor ucide ca pe un trădător!” Când i-am spus eu lui Iuda aceste cuvinte, el a râs vesel zicând: „Cu adevărat învățătorul nostru este Împărat, Împăratul pământului şi Împăratul cerurilor şi toate puterile iadului nu-L vor putea birui!”... Văzând cât de puternică era dragostea şi credința lui, n-am mai zis nimic deşi presimțeam ceva urmări rele. Şi el plecă ochii, cu o durere crescândă. În noaptea aceea, chiar în acea noapte, când am venit în Ierusalim, Iuda s-a dus să-şi revadă sora. El vorbea adesea cu entuziasm despre ea, ne istorisea despre frumusețea ei divină, şi o asemăna cu trandafirii scăldați de razele soarelui. Dorea s-o aducă la picioarele Învățătorului, să asculte învățăturile Lui, să-i spună minunile pe care le-a făcut, să vadă înțelegerea şi dragostea Lui către toți cei suferinzi şi asupriți... Când ne-a părăsit nu avea nimic pe inimă, însă când s-a întors era cu neputință să-l mai recunoaştem: se ținea tot de-o parte, era gânditor şi posomorât, şi căuta la Domnul nostru, cu băgare de seamă, dorind să înțeleagă, să-şi lămurească o mare şi adâncă taină... Zilele trecură şi mai erau numai două zile, până în seara când trebuia să mâncăm Paştele cu

Învățătorul. Atunci Iuda a venit la mine şi mi-a spus tot ce-l frământa.

Aici Petru, chinuit de păreri de rău, îşi lovi pieptul în semn de mânie şi disperare.

– O! Dumnezeu mi-e martor, zise el, că auzind atunci planul lui am gândit că va fi bine! Credeam că toată lumea avea să vadă că nu degeaba ne închinăm noi Dumnezeului-Om şi slavei Lui! Trufia, nechibzuința şi neştiința: iată păcatele lui Iuda Iscariotul!... Nu era răutate în el, aceasta v-o jur eu! Iubirea de mărire, iată ce l-a pierdut pe nefericitul tânăr.

– Eu ascult cuvintele tale, Petre, zise Melchior blând, şi le voi ține minte.

Liniştit cu acest răspuns, nefericitul ucenic îşi mai reveni şi continuă istorisirea.

– Da Iuda nu-i trădător! Când a venit întâia oară la mine, mi-a spus că arhiereii şi bătrânii erau geloşi de influența, pe care învățătorul nostru o avea asupra poporului, şi căutau un motiv să-L ucidă. Atunci hai să plecăm mai repede, zisei eu. Să ne întoarcem la munții şi la țărmurile Galileei, unde prea iubitul nostru Domn poate predica fără primejdie şi liber. „Nu! Răspunse Iuda grav, tu nu ştii, că dacă cuvintele Lui sunt adevărul, Domnul nostru nu poate muri! Şi apoi, pentru ce să fugim din oraş ca şi cum ne-am fi speriat şi ne-am teme pentru El? Ascultă mai întâi ce spune sora mea, Iudita.” Şi eu am ascultat.

Barabas se uită la el cu multă nelinişte, iar Petru întâmpină această privire nespus de trist.

– Iudita, cum am aflat după aceea, primise pe fratele ei cu atâta gingăşie, încât îl pătrunsese până în adâncul inimii. Ea nu-i făcuse nici o imputare, ci ascultase cu răbdare, ba chiar cu interes, toată povestirea călătoriilor lui, i-a spus cu blândețe că ea nu se îndoieşte deloc, că într-adevăr Acest cunoscut Nazarinean ar fi o divinitate, dar numai să I se ceară dovada că este Dumnezeu! Iuda, cu spiritul neliniştit, îi răspunse: „De

multe ori şi prin multe minuni s-a dovedit aceasta". „Dar nu în Ierusalim şi nu înaintea preoților şi conducătorilor", ripostă Iudita, „Ei nu cred nimic despre prorocul tău din Galileea, afară doar că e un hulitor de Dumnezeu şi un nemulțumit, un trădător. Dar dacă într-adevăr El are asemenea putere, atunci tu, Iuda, poți să-I dai într-o clipă putința de a stăpâni toată lumea şi prin această Îi vei arăta dragostea şi devotamentul tău!", Iuda, fermecat de îndrăzneala acestui gând, întrebă cum să-I dea Domnului său stăpânirea întregii lumi? „Niciodată n-a fost o problemă atât de uşoară că aceasta", răspunse ea, „supune-L legii, predă-L preoților! Atunci El îşi va arăta puterea Lui divină cu toată splendoarea cerurilor! Noi vom recunoaşte în El pe adevăratul Mesia, şi nu numai noi, dar şi toate popoarele lumii întregi se vor închina Lui! Gândeşte-te, iubite frate, că dacă El în adevăr este Dumnezeu, nici un duşman dintre muritori nu-L poate ucide!" iată, continuă Petru, ce mi-a încredințat Iuda din cuvintele surorii sale. Aceasta mi s-a părut şi mie adevărat şi drept; căci pentru ce să fi suferit Domnul nostru şi să fi răbdat sărăcia, când ar fi putut avea împărății întregi? La ce să colinde lumea fără adăpost, când toate palatele de pe pământ ar fi trebuit să I se deschidă? Astfel gândise Iuda şi la fel şi eu. Învățătorul nostru totdeauna a fost slăvit şi noi nu am simțit ceva rău în dorința de a proclama slava Lui.

– Simbolurile naturii sunt greu de înțeles, Petre, zise Melchior deodată, şi nu ție îți este dat să înțelegi sensul lor tainic. Slava niciodată nu s-a arătat pe altă cale, decât pe cea a suferinței. Pentru ce vroiai tu să dai toată splendoarea împărățiilor pământului, Spiritului divin, care a luat chip de om? Fost-a măcar vreun stăpânitor bogat, care să fi izbăvit lumea de o părticică din greutatea păcatelor ei? Care nume prea slăvit de popoare a dăruit mântuire măcar unui suflet? Toți prorocii neamului vostru în zadar au prorocit şi, pentru mintea ta, cele mai vechi preziceri nimic nu valorează? Sau nu ți-a prevestit

învățătorul tău soarta Lui? Pentru ce nu L-ai crezut?

Petre îngălbeni ca ceara şi plecă capul.

– Da, El mi-a spus-o, răspunse el trist, şi eu i-am ripostat zicând: „Aceasta nu trebuie să se întâmple!” Cu mânia unui împărat ofensat, El s-a întors către mine şi mi-a zis: „Mergi înapoia Mea, Satano, tu-mi eşti sminteală pentru că gândeşti nu ceea ce este divin, ci ceea ce este omenesc.” Şi eu m-am retras din fața lui înspăimântat şi am fost abătut toată ziua aceea!

Melchior părăsi palmierul de care se rezemase şi puse mâna lui pe mâna ucenicului.

– Şi tu n-ai putut pricepe, suflete slab, ceea ce era divin? întrebă el grav. Tu nu ți-ai ridicat gândurile de la pământ, de la puterea pământească şi de nimic, şi de la nebuna slavă deşartă? Te compătimesc pentru că aplecarea sufletului tău spre lucrurile pământeşti îți va fi totdeauna piedică şi-ți va îngreuna misiunea.

Petru se sculă de la locul său şi privi cu uimire şi spaimă pe cel ce vorbea. Lumina lunii îi lumina pe amândoi, fața lui Melchior era liniştită, gravă şi hotărâtă, fața lui Petru era neliniştită.

– În numele lui Dumnezeu, cine eşti tu? Întrebă el cu frică. Cu a cui împuternicire proroceşti tu privitor la mine?

Melchior nu zise nimic.

– Nimeni nu mă va lua de conducător, continuă Petru cu iritare. Eu recunosc singur că sunt un om slab cu spiritul şi păcătos, şi sunt supus la ispite, aici el tresări, la multe şi grele ispite. Învățătorul a ştiut despre aceasta; aseară chiar mi-a zis: „Petre, Petre, iată, Satana v-a cerut ca să vă cearnă ca grâul, dar eu m-am rugat pentru tine, să nu se împuțineze credința ta.”

– Şi ea nu se va împuțina! îl întrerupse Melchior. Toată zidirea ta se va ține şi va trăi numai prin credință, dar şi laşitatea şi îndoielile tale vor trăi, minciuna ta va fi sămânța unor întregi lanuri de nedreptăți! Legea răsplătirii va stăpâni asupra ta ca şi asupra tuturor şi

singură tăgăduirea ta, Petre, va fi pricina multor altora!…

Petru se uită la fața brună şi misterioasă a lui Melchior şi întinse mâinile, ca şi cum s-ar fi supărat de cine știe ce ursită amenințătoare. El tremura din tot corpul.

– Proroace, şopti el, îmi umpli sufletul de spaimă! Ce am eu cu cei ce vor veni după mine? Când vor veni zilele acelea de aducere aminte, păcatul meu va fi ştiut şi blestemat în veci! Şi cine poate să ridice o clădire, cum spui tu, pe minciună? Nu, nu, proroceşte dacă vrei bine sau rău, numai nu aici, unde ca şi noi a şezut nu de mult învățătorul! Mi se pare că El ne aude, în văzduh chiar simt prezența Lui.

El cercetă împrejurimile cu o privire de temere, apoi se sculă şi se duse înainte atât de repede, cât îi permitea slăbiciunea lui.

Toți trei plecară pe o cărare luminată de lună. Barabas se uită la fața palidă şi neliniştită a ucenicului.

– Curios că omul acesta s-a putut lepăda de dascălul său! se gândi el dispreţuitor, dar eu deşi sunt un păcătos ordinar şi am văzut pe acest dascăl numai o dată, mi-aş fi dat cu bucurie viața pentru El, numai să fi fost cu putință aceasta.

După o oarecare tăcere, Petru începu iarăşi să vorbească.

– Când Iuda mi-a destăinuit sfatul surorii sale, mi s-a părut că o nouă lumină pătrunde în viața noastră. Lumea va deveni un rai; toți oamenii vor fi uniți în frăție şi dragoste, numai dacă Dumnezeu se va arăta pe față pe pământ! Dar mi-a fost frică să spun ceea ce cugetam. Văzând aceasta, Iuda m-a îndemnat să mă duc cu el la Iudita, ca să aud ce spune ea. „Atunci vei putea judeca lucrul fără grabă şi fără patimă”, îmi spuse el.

Aici Petru făcu un gest sălbatic cu mâinile.

– O, dacă n-aş fi mai văzut-o niciodată, strigă el! În ce chip minunat s-a înveşmântat diavolul ca să mă ispitească! Eu mi-am închipuit că ea e îngerul bunătății şi

al luminii! Frumusețea ei, glasul ei dulce, îndemnul ei blând, propunerile ei înțelepte, toate acestea au răsucit gândurile mele cele mai bune. Ea stătea în fața noastră, în grădina tatălui său, îmbrăcată toată în alb, o adevărată întrupare a gingăşiei şi smereniei, şi vorbea, cum mi se părea, cu atâta încredere şi atât de drept! „Eu nu mă îndoiesc nicidecum că acest Domn e Dumnezeu, zicea ea, dar deoarece conducătorii oraşului socot că El e numai un trădător şi hulitor de Dumnezeu, voi care-L iubiți trebuie să-L siliți să-şi arate slava Sa! Căci dacă El nu-i o divinitate, cum zice, voi nu faceți bine că vă luați după un înşelător. Aceasta e clar. Dacă El e Dumnezeu, atunci toți ne vom închina Lui; dacă El e numai om, înseamnă că voi ați fost amăgiți de minciunile Lui iscusite.” Iată ce ne-a spus ea şi eu am crezut-o, cuvintele ei păreau adevărul. Ea are dreptate, răspunsei eu, învățătorul nostru e Dumnezeu şi El va dovedi aceasta! Ea surâse şi ne părăsi, dar Iuda întorcându-se către mine strigă: „Ce crezi tu, Petre?” Şi eu îi răspunsei: „Fă, cum crezi, Iuda. Domnul nostru este Domnul cerului şi al pământului şi nimeni nu-I poate face rău sau să-I răpească slava.” Petru se opri iarăşi ridicându-şi ochii plânşi spre cer şi razele reci ale lunii îi luminară fața palidă, tristă şi istovită. Ce sfat puteam să-i dau eu? Strigă el, ca şi cum s-ar fi apărat în fața unui ascultător nevăzut. Ce puteam şti eu? Nu aveam cheia tainelor cereşti! Un pescar sărac şi neînvățat, care-mi aruncam mrejele în apele Galileei, iată ce am fost când acest divin Om îmi aruncă o privire poruncitoare şi îmi zise: „Urmează-mă!”. Andrei, fratele meu, era cu mine. El vă poate mărturisi despre aceasta. Noi eram foarte săraci, neînvățați, dar ştiam şi simțeam numai un lucru: că trebuia să ne supunem acestui Iisus din Nazaret; ceva tainic ne împingea să mergem către el, că neamurile şi casa erau nimic pentru noi în comparație cu un zâmbetul sau numai cu privirea Lui. Prin frumusețe, prin măreție, prin totul, El semăna cu un adevărat Împărat. De ce să nu ştie toată lumea lucrul acesta? Aceasta mi se

părea firesc şi drept! Cu toate acestea, aseară, când Iuda s-a ridicat de la cină şi a plecat, eu n-am ştiut unde s-a dus!…

N-am ştiut!… n-am ştiut! El gemu, fiind adânc tulburat, apoi făcând un gest amenințător cu mâna, strigă tare: eu o blestem pe femeie! În ea s-a ivit păcatul şi moartea. Datorită ei s-a creat iadul, iar acum prin ea a fost vândut Acest sfânt al lui Dumnezeu. Fie blestemată în veci!… Fie blestemați toți cei ce iubesc frumusețea ei vrednică de disprețuit, şi cei care se încred în sufletul ei trădător!

Fața lui palidă se învinețise acum de furie. Melchior se uita la el cu milă, tăcând.

– Blestemele tale sunt neputincioase, Petre zise el. Le aude numai văzduhul pustiu şi surd. Cel ce blestemă şi dispreţuieşte femeia este însuşi blestemat şi dispreţuit, căci acum, datorită faptului că o femeie a fost pură, toată lumea a fost salvată, datorită răbdării şi blândeții ei, veşnica iubire leagă pământul cu înaltul cer. Dezlegarea simbolurilor este ascunsă de tine! Cum poți tu blestema femeia, când dintr-o femeie s-a născut învățătorul tău de s-a arătat pe pământ? Deşi or fi milioane de femei prefăcute şi mincinoase care să merite blestemul tău, datorită aceleia pe care o numim „Maica Nazarineanului”, femeia este sfântă în ochii Celui prea Înalt. El se opri, apoi adaugă: tu nu poți pune toată vina trădării asupra Iuditei Iscariot. Ea e vinovată doar pentru că a fost un instrument în mâinile adevăratului trădător. Dacă vreți să găsiți locul naşterii acestei trădări, apoi căutați-l în elita societății voastre, la preoți, la conducători, la cei care se dau sfinți şi drepți.

Barabas interveni:

– Vorbeşti de Caiafa? țipă el revoltat. O asemenea ştire aduce puțină mângâiere sufletului meu. Caiafa, cel dintâi, a pus la cale nedreaptă ucidere a lui Hristos.

Melchior se uită cu atenție la el.

– Tocmai aşa, zise el! Caiafa este cel dintâi vinovat!

Dar nu te mira de aceasta! Divinitatea a fost răstignită tocmai de cel mai de seamă preot al lui Dumnezeu!

XXI

Când el zise aceste cuvinte, o adiere ca un spirit rătăcitor făcu să foşnească uşor copacii şi tufişurile de pe ambele părţi ale drumului. Ucenicul Petru se uita plin de mirare.

– Cum se poate? Întrebă el. E adevărat că Iuda a fost la Caiafa, dar numai după ce el însuşi se hotărâse cum să lucreze.

– Tu nu ştii toate amănuntele, Petre, răspunse Melchior. Şi precum tu nu ştii totul, tot astfel cei care vor urma după tine nu vor şti totul. Ai auzit despre dragostea dintre bărbat şi femeie, mai bine zis, despre patima care se ascunde sub acest nume şi ce rol joacă în istoria omenirii? Tocmai o astfel de patimă există între îngâmfatul Caiafa şi păcătoasa Iudita. Nu riposta, Barabas, căci acesta e adevărul. Preotul a iniţiat-o în toate tainele, el a învăţat-o rolul pe care ea trebuia să-l joace, din ordinul lui şi după cuvintele lui. Ea l-a amăgit pe fratele ei credul, deşi urmărea şi un scop personal: de a-l întoarce pe Iuda la casa lui şi la religia părinţilor săi. Afară de aceasta, ea a primit ca plată de la Caiafa mult aur, pietre preţioase şi stofe luxoase, lucruri, pe care femeile le iubesc mai mult decât virtutea. „Prinde-mi pe Nazarinean, prea frumoasă Iudita, astfel ca aceasta să pară ca o faptă a fratelui tău, cuprins de căinţă, care doreşte să se reîntoarcă la religia lui şi eu îţi voi da tot ce vei dori!” Ea a îndeplinit ordinul lui cu plăcere, şi de ce nu l-ar fi îndeplinit, când Caiafa era de mult iubitul ei?

Barabas tremura din tot corpul. Pricepuse că toate erau adevărate, dar îi era greu de suportat, acum când se

vorbea aşa de lămurit despre acestea.

În acelaşi timp nefericitul Petru îşi frângea mâinile cu disperare.

– Cine ar fi putut bănui existența unui plan atât de hidos, zise el. Dacă ai ştiut acestea, răutăciosule necunoscut, şi erai atunci în Ierusalim, pentru ce nu ne-ai prevenit?

– La ce v-ar fi folosit cuvintele mele, spuse Melchior cu dispreț. Voi n-ați crezut cuvintelor Învățătorului vostru, cum ați fi crezut cuvintelor mele? Voi ați fost şi sunteți nişte oameni, din cap până-n picioare, iubitori de sine, necredincioşi, laşi, şi cât timp nu vă veți îndrepta, toți veți rămâne nişte neisprăviți lipsiți de credință! În ceea ce mă priveşte, nu cred că putem să schimbăm ursita! Eu repet că preoții L-au omorât pe Hristos şi această mare crimă încă nu s-a sfârşit. Multă vreme va trece până când omenirea va înțelege toată slava Lui. Asta e sentința! El se opri şi ochii lui întunecați ardeau ca o flacără, apoi Melchior vorbi iarăşi liniştit: dar iată şi arborii din Ghetsimani, dacă mai ai de spus încă ceva despre Iuda, ar fi mai bine s-o faci acum şi aici, înainte de a merge mai departe.

Instinctiv el coborâse glasul şi tot instinctiv tustrei se apropiaseră unul de altul; luna le proiecta umbrele de-a lungul drumului, până la marginea unui pâlc de măslini care în razele lunii păreau de argint. Petru, înfiorându-se, arunca priviri neliniştite împrejur, ca şi cum ar fi aşteptat venirea vreunui spectator întârziat.

– Da, pentru ca să fim drepți față de cei morți, îngăimă el abia auzit, voi trebuie să ştiți despre Iuda tot ce limba mea e capabilă să vă mărturisească. Într-adevăr, sfârşitul lui a fost neaşteptat! Era un tânăr bun, frumos şi vesel, educat şi plin de calități, şi a trebuit să moară astfel singur, acolo, jos, în întuneric! Frângându-şi mâinile, Petru se silea să se stăpânească şi să-şi liniştească zbuciumul, apoi cu un glas mai potolit continuă: v-am spus că Iuda l-a vizitat pe Caiafa cu două nopți înaintea

ultimei noastre întâlniri cu Domnul nostru. Caiafa se prefăcea nepăsător. „Noi nu ne temem de fanaticul vostru exaltat din Galileea”, zicea el, „dar dacă conştiinţa te nelinişteşte, Iudo, ceea ce e foarte firesc, căci tu ai călcat legea şi credinţa poporului tău, noi nu refuzăm serviciul tău. Numai să nu crezi că, în urma faptei tale, tot sinedriul trebuie să-ţi fie recunoscător. Mulţi din preoţi nu ar dori să se folosească de ajutorul unuia care lepădând sfintele tradiţii ale lui Dumnezeu şi-a părăsit religia părinţilor săi. Ascultă-mă bine. Nu aştepta recunoştinţă de la noi, căci tu te-ai depărtat de bună-voie de noi şi ai nesocotit autoritatea noastră. Aşadar, dacă doreşti să ne predai pe omul din Galileea, spune preţul”. Dar Iuda nu se gândise de mai înainte la aceasta, şi întristându-se foarte mult, plecă amărât spre casă. El istorisi totul surorii sale zicând:” Eu nu-L voi vinde pe Domnul meu pentru bani de ocară, chiar dacă e pentru slava Lui! Dar soră-sa îl luă în râs. „Ce suflet curat, zise ea. Tu nu vinzi pe Domnul tău. Tu dai numai o formă legală acestei înţelegeri. Onoarea fariseilor nu le permite să se folosească de serviciul tău neplătit, care pe faţă te-ai lepădat de credinţa lor. Ia ceea ce-ţi oferă ei, căci parcă tu nu poţi întrebuinţa aceşti bani pentru bolnavi şi săraci? Adă-ţi aminte, că tu slujeşti Domnului tău şi de aceea nici nu poate fi vorba de trădare şi vânzare. Lucrul tău abia pregăteşte calea spre slava Lui, gândeşte-te, ce minune vei dărui tu atunci întregii lumi! Nu te îndoi pentru o simplă formalitate!” Şi Iuda, convins din nou, se întoarse la Caiafa şi-i spuse: „Voi aveţi legi, pe care eu nu le ştiu, dar dacă astfel stau lucrurile, ce-mi veţi da mie, ca să vi-L predau?” Atunci imediat i-au dat lui Iuda dintr-un sertar 30 de arginţi, pe care acesta i-a luat, fără plăcere. Vai! Vai, dacă ar fi ştiut el! Aceşti bani au slujit drept paravan lui Caiafa care, chipurile, doar l-a plătit pe un trădător de bunăvoie. Cine putea să-l acuze pe Caiafa de înşelăciune şi cruzime? Pe Caiafa nimeni nu l-a cumpărat! Toată vina cădea întreagă asupra lui Iuda. El singur trebuia să suporte toată răspunderea cumplită a

acestei crime care l-a afundat, mai rău ca cea mai grea sarcină, în adâncul iadului!

Petru îşi strânse fruntea în mâini şi tăcu. Barabas se uita la ei încruntat, urmărind fiecare gest al său şi fiecare cuvânt. Ochii lui Melchior erau închişi, dar fața lui exprima o atenție severă, deşi fiecare pas al povestirii îi era cunoscut.

– Totul s-a săvârşit repede, continuă iarăşi ucenicul, după un moment de reculegere. Toată nefericirea, toată răutatea, toată disperarea au căzut asupra noastră, dintr-o lovitură. Graba şi furia legii ne-au cuprins ca un vifor puternic, cu care noi n-avurăm nici curajul, nici puterea a ne lupta. La intrarea în grădina Ghetsimani, Iuda şi straja înarmată aşteptau cu facle; când învățătorul a ieşit de sub umbra deasă a copacilor, el îi ieşi întru întâmpinare. Emoționat de biruința aşteptată, de dragoste şi de teamă, el exclamă: „Bucură-Te, Învățătorule” şi îl sărută.[1] O tăcere mormântală domnea împrejur şi părea că pământul şi stelele luau aminte în tăcere. Iată, gândeam eu, se arată slava lui Dumnezeu, şi anume precum El s-a schimbat la față înaintea noastră, pe munte, tot astfel va străluci şi acum în slava Sa. Puternic şi înfricoşător, va nimici într-o clipă pe vrăjmaşii Săi! Dar învățătorul nu s-a schimbat şi n-a zis nimic, El smerit a tăcut, El a privit câtva timp la Iuda, apoi cu glas liniştit i-a zis: „Prietene, pentru ce ai venit? Cu sărutarea ta vrei să trădezi pe Fiul Omului?” Iuda s-a tras înapoi de frică şi apucându-mă de haine îmi şopti: „Într-adevăr, ori eu am greşit, ori El ne-a înşelat!” în acest timp straja înarmată, neîndrăznind să-L atingă, aştepta, până când El întorcându-se spre ea cu vorbele: „Pe cine căutați?”, ei tulburându-se au răspuns: „Pe Iisus Nazarineanul”. Învățătorul s-a uitat la ei şi le-a zis „Eu sunt”. Soldații, ca loviți de trăsnet la aceste

---

[1] După evanghelii sărutarea era semnalul convenit de Iuda față cu slujitori, ca să ştie pe cine să pună mâna. Complicitatea lui Petru pare a fi dezmințită, în evanghelii, de încercarea lui de a apăra cu sabia pe Hristos. (n. tr.)

cuvinte, şovăiră şi căzură cu fețele la pământ. Pe nedrept am crezut atunci, că a sosit ceasul pe care-l aşteptam, căci atâta măreție, atâta demnitate, atâta putere, lumina în acea clipă pe Domnul, încât ceva asemănător niciodată nu s-a văzut pe fața vreunui muritor. El s-a întors iarăşi spre strajă cu vorbele: „Pe cine căutați?”. Şi ei au răspuns iarăşi cu glasul tremurând: „Pe Iisus Nazarineanul”. „V-am spus că Eu sunt. Deci dacă mă căutați pe Mine, lăsați-i pe ceilalți să plece.” Şi întorcându-se încet spre noi, ne făcu semn de rămas bun cu mâna. Privind cu atenție la El, ca şi cum ar fi fost o arătare, noi ne-am retras din calea Lui, iar El a păşit demn şi s-a predat în mâinile soldaților, care dezmeticindu-se Îl luară şi-L duseră… Noi, ucenicii Lui, am privit lung în urma Lui şi apoi, uitându-ne unul la altul, am început să ne văicărim şi să ne tânguim. „Am fost înşelați!” strigarăm noi. „El nu e Dumnezeu, ci om e!” Apoi ne-am împrăştiat toți în toate părțile, şi numai eu, dorind să văd sfârşitul, am urmărit de departe pe învățător, chiar până acasă la Caiafa!

Aici Petru se opri de prea mare tulburare. Ochii i se umpluseră de lacrimi şi suspină. Cuprins de ruşine, el şopti răguşit:

– Şi acolo…, eu m-am lepădat de El! Recunosc că m-am lepădat de El! Când curtenii şi slugile arhiereului au spus, în batjocură, că şi eu sunt ucenicul Lui, m-am supărat şi am zis: „Nu cunosc pe Omul acesta”. Şi drept vorbind acesta era adevărul, căci eu cunoşteam sau credeam că-L cunosc pe Dumnezeu, iar nu pe om!

Melchior îşi ridică ochii sfredelitori şi se uită curios la el.

– Tu eşti sofist, zise el. În zadar născoceşti motive şi explicații pentru păcatele şi greşelile tale! Dacă într-adevăr ai fi cunoscut pe Dumnezeu, nu te-ai fi putut lepăda de El; dar ca să spunem adevărul, Petre, tu ai crezut în El numai ca într-un împărat pământesc, care putea cu timpul să stăpânească Ierusalimul! De această speranță te-ai agățat, iar la lucrurile cereşti nu te-ai

gândit. A stăpâni lumea, iată visul tău! Poate urmaşii tăi după tine, o vor şi stăpâni!…

Fața lui Petru se înroşi de ruşine şi ochii lui scânteiau de mânie.

– Aspru mă judeci, necunoscutule! Dar poate în cuvintele tale este o parte de adevăr; era destul de firesc să aştept slava de la Acel care este slăvit! Dacă Dumnezeu este Dumnezeu, atunci pentru ce să nu se proslăvească? Dacă el e stăpânitorul lumii, pentru ce puterea Lui să nu fie văzută peste tot şi de toți?

– El s-a proslăvit şi puterea lui este nevăzută, zise Melchior. Dar tu, Petre, nu eşti mijlocitorul Lui şi El nu se va pogorî din cer ca să învețe de la tine legile omeneşti.

Petru tăcu. Barabas se uita la el cu mai multă curiozitate. El începu să înțeleagă firea complicată şi nestatornică a acestui om în care laşitatea şi demnitatea, frica şi mânia, căința şi mândria, tot se mai luptau încă între ele.

– Spune ce vrei, continuă el, cu un aer provocator, dar amărăciunea şi disperarea sufletului meu, au fost pricina lepădării mele de El. Ardeam de dorința de a-L proslăvi pe Dumnezeu. Lui îi era atât de uşor să-şi arate puterea şi totuşi a tăcut în fața arhiereilor şi a poporului! Umilința Lui, m-a dus la nebunie şi când a trecut pe lângă mine cu straja şi m-a privit eu am plâns nu numai pentru propria-mi slăbiciune, dar încă şi pentru refuzul Lui de a se proslăvi înaintea oamenilor. Pe când îl duceau la Pilat, Iuda disperat şi înverşunat s-a dus la Caiafa cu grăbire; acolo erau însă şi alți preoți. „Greşit-am, strigă el tare, de-am vândut sânge nevinovat!” Dar ei au râs numai şi au răspuns: „Ce ne pasă nouă, tu vei vedea!” Iuda le-a aruncat pe pardoseală cei 30 de arginți, pe care îi primise de la ei şi a ieşit. L-am văzut fugind din curtea arhiereului, ca un ieşit din minți şi l-am oprit, „Iuda, încotro fugi?” am strigat eu. „Acasă, mi-a răspuns. Acasă la ea, la unica-mi soră, pe care am iubit-o şi care a îndemnat sufletul meu să săvârşească trădarea din

noaptea aceasta! Lasă-mă! căci trebuie s-o blestem până la moarte. Duhul ei trebuie să-l urmeze pe al meu în veci şi în veşnice chinuri".

Aici, Petru ridică mâinile cu un gest grăitor, ca şi cum l-ar fi văzut din nou alergând pe disperatul său tovarăş.

– Toată noaptea trecută, continuă el coborând vocea, l-am căutat în zadar pe Iuda. Am străjuit casa lui Iscariot, dar n-am văzut pe nimeni, pe care să-l fi întrebat despre el. Grădina în care noi ne sfătuisem cu Iudita era tăcută şi pustie. Pe urmă am rătăcit pe ulițele oraşului şi pe drumul spre Betania, până când un duh rău a întors paşii mei, spre Ghetsimani, şi aici l-am găsit. Petru se opri deodată; apoi porni iute înainte. Haidem, zise el, uitându-se spre Melchior şi spre Barabas. Haidem, noaptea înaintează, el a petrecut prea multe ceasuri în singurătate.

Drumul îngust se îndrepta spre o pădurice slab luminată de lună.

– Tăcere, tăcere, şopti Petru. El e mort, dar în ochii lui e o expresie stranie, ca şi cum ar auzi totul! Noi nu ştim nimic şi totuşi morții aud! Păşiți cu băgare de seamă, colo, afară, e grădina Ghetsimani, dar el nu e în grădină, ci a rămas pe dinafară, aproape de locul unde a predat pe învățătorul său! Haidem! Îl vom îndemna să meargă cu noi, tustrei îl vom duce binişor acasă, poate că Iudita, mirată de întârzierea lui, îl aşteaptă. Ce o să mai râdă văzându-l cum se întoarce!

Şi Petru porni iute înainte. Barabas se îngălbeni şi-l apucă pe Melchior de braț.

Figura necioplită a ucenicului se vedea în noapte ca o umbră tremurătoare; el se abătuse din cale spre o pădurice unde pomii bătrâni de măslini, întinzându-şi ramurile răsucite şi uscate ca nişte mâini drăceşti, părea să-i oprească pe trecători să intre acolo. Oprindu-se înaintea acestei intrări întunecoase şi amenințătoare, Petru făcu un semn tainic spre însoțitorii săi şi dispăru

sub ramuri.

Cu paşi furişați şi fără zgomot, Melchior şi Barabas îl urmară. Un frunziş des, lăsat greoi în jos înaintea lor le acoperea orice privire. Vânt aproape că nu era, dar frunzele fremătau, ca nişte glasuri şoptind despre ceva groaznic, cunoscut numai de ele, despre taina unor nesfârşite şi chinuitoare mustrări de cuget ale unui suflet îndurerat, despre nespusa spaimă a unui păcătos muribund, care şi-a făcut singur seama, cu propriile-i mâini în mijlocul unei tăceri şi al unui întuneric de nepătruns!...

XXII

În acest timp, oraşul Ierusalim era cuprins de veselie; lumânări aprinse se zăreau pe la ferestrele fiecărei case şi prin uşile deschise şi de prin grădinile bine-mirositoare străbăteau prin aer sunete de muzică şi dansuri.

Chiar cei care, din cauza cutremurelor de pământ şi a întunericului subit din acea zi, fuseseră aproape morți de frică, acum se bucurau atât de propria lor scăpare, cât şi de cea a neamurilor lor.

Fenomenele înspăimântătoare nu se mai repetaseră, noaptea era în toiul ei, pe cer nu era nici un nor, care să fi putut întuneca strălucirea potolită şi clară a lunii aproape pline, grupuri vesele de prieteni se adunaseră la un loc şi flecăreau.

Primul subiect de convorbire era, desigur, scena de pe Golgota, toți într-un cuget lăudau sfârşitul curajos al Nazarineanului, şi, erau de acord, că niciodată nu văzuseră un chip de om aşa de frumos, o statură aşa de măreață şi maiestuoasă, dar, nu mai puțin, găseau cu toții, că fusese necesar să-L execute. Era periculos, voia să

reformeze toată lumea, învăţătura Lui era îndreptată mai ales împotriva preoţilor şi bătrânilor înţelepţi. Afară de aceasta, El posedă o putere tainică, era, evident, un geniu care subjugase cu mintea sa pe toţi cei mai slabi, aşa că fusese bine şi înţelept lucru că-L răstigniseră. Oamenii care mai fuseseră prin Grecia şi la Roma, clătinau din cap adânc cufundaţi în gânduri şi pomeneau câte ceva nelămurit, despre filosofi nepotoliţi care ar fi aprofundat adevărul în esenţa lui şi s-ar fi ridicat contra înşelăciunilor...

– Acest Galileean era dintre aceştia, zise gânditor un cărturar bătrân, stând pe pragul casei sale şi vorbind cu un prieten. Afară de aceasta, El predica despre o viaţă viitoare şi despre o lume veşnică. Am auzit destule istorisiri despre Socrate, care era de asemenea un om iubitor de adevăr, şi pe care de asemenea l-au ucis, dar acela barem era bătrân, pe când acest Nazarinean era tânăr. Moartea la tinereţe e totdeauna jalnică. Desigur, e mult mai bine aşa, căci El, prorocea ca un smintit despre o viaţă veşnică. Cerule! Izbăveşte-ne pe toţi, zic eu, de o altă lume! Căci şi aceasta ni-i de ajuns, şi chiar de-ar fi o altă lume, nimeni din noi nu e vrednic s-o moştenească, noi murim şi cu aceasta totul se sfârşeşte! Nici un om n-a înviat încă din morţi!

– Tu ai auzit spunându-se, zise prietenul său, că acest Nazarinean a anunţat că va învia?

Bătrânul cărturar surâse dispreţuitor.

– Multe am auzit eu, răspunse el, dar nu sunt obligat să le cred pe toate, şi din toate prostiile ce s-au rostit vreodată, asta e cea mai mare! Neîndoios că ucenicii Galileeanului I-ar fura bucuroşi corpul, dacă ar fi posibil, şi ar jura că El a înviat din morţi, dar Caiafa a fost prevenit şi va lua măsurile necesare împotriva oricărei înşelăciuni plănuite. Nu te nelinişti de asemenea zvonuri. Omul mort, fie el chiar proroc al lui Dumnezeu, e mort pentru totdeauna. Şi bătrânul intră în casa lui, iar prietenul său se depărtă adâncit în gândurile lui.

Toate străzile oraşului erau inundate de tainica lumină argintie a lunii, aerul era plăcut şi îmbălsămat de mireasma trandafirilor şi a portocalilor abia înfloriți; grupuri de flăcăi şi fete se plimbau pe aleile răcoroase ale grădinilor, râdeau sau vorbeau şi uneori se auzeau cântece de bucurie sau de jale.

Ierusalimul apărea în acea blândă lumină de noapte orientală, ca un oraş fermecător, cu desfătări nesfârşite. Acestei mulțimi uşuratice nu-i păsa de moartea Mântuitorului lumii care-Şi dăduse viața pentru omenire. Față de agitația veselă ce domnea pe aceste străzi, adânca tăcere ce învăluia casa lui Pilat, guvernatorul roman, părea ireală. Singurul zgomot de acolo, provenea de la un izvor, care cădea într-un bazin de marmură susurând, nici cea mai slabă adiere nu trecea prin tufele trandafirilor albi ce păreau bucăți de mătase, chiar țârâitul monoton al greierilor încetase. Rareori, câte o slugă trecea cu paşi furişați prin curte, după vreo însărcinare. Un paznic roman, se plimba de colo până colo. Picioarele lui, încălțate cu sandale, nu produceau aproape nici un zgomot, când el păşea cadențat şi cu demnitate, sulița lui arunca în urmă-i o umbră lungă ca un şarpe. Chiar de dimineață, Pilat era grav bolnav şi cei apropiați lui erau foarte neliniştiți din cauza aceasta. Liniştea adâncă domnea în casă din ordinul frumoasei şi autoritarei stăpâne.

Se înnoptase şi se părea că nimeni n-ar fi îndrăznit să tulbure tăcerea casei până dimineață, când deodată, lovituri puternice şi stăruitoare se auziră la porțile de dinafară. Paznicul care alergase, aproape că-şi pierduse glasul.

– Te rog, încetează cu bubuielile astea, zise el, văzând prin ferestruică un om cu o înfățişare respectabilă şi bine îmbrăcat. Dumneata nu poți intra, căci guvernatorul nostru e bolnav şi nu primeşte pe nimeni.

– Cu toate acestea trebuie să vorbesc cu el, răspunse solicitantul. Te rog, nu mai pierde timpul, e ceva urgent.

– Ți-am spus că e cu neputință să-l vezi, răspunse portarul. Vrei să-mi taie capul pentru neascultare ori să mă răstignească ca pe Nazarineanul Acela?

– Tocmai despre Nazarinean este vorba. Comunică aceasta şefului tău şi spune-i că Iosif din Arimateia aşteaptă la poartă.

Portarul curmă discuția şi, traversând toată curtea, intră în casă. Zăbovind câtva timp, se întoarse întovărăşit de un slujitor superior, cu un lanț masiv de argint în jurul gâtului.

– Onorate sfetnic, zise acesta din urmă, salutând cu respect pe Iosif, ora e târzie şi nu vei putea vorbi cu Pilat, care e foarte indispus de cele petrecute azi-dimineață; dar sunt trimis de doamna Justitia să-ți spun, că ea însăşi te va primi, dacă e ceva grabnic şi privitor la Omul din Nazaret.

– Da! Da! Răspunse Iosif cu nelinişte, te rog, condu-mă mai curând la stăpâna ta, căci fiecare minut pierdut încurcă îndeplinirea lucrului meu.

Slujitorul nu mai zise nimic şi făcu semn portarului să deschidă porțile, cât se poate mai cu băgare de seamă şi fără zgomot. Apoi el trecu prin curte, se opri, explică ceva străjii şi, în sfârşit, îl conduse pe vizitator într-o încăpere cu bolți înalte, împodobită cu mulțime de plante înflorite şi rourate, de revărsări de apă curgătoare, ce cădeau prin gurile deschise ale unor lei sculptați într-un bazin adânc de marmură galbenă.

Aici, slujitorul dispăru şi arimateianul rămase singur. El începu să se plimbe cu vădită nerăbdare cufundat în gânduri şi tot mai mult neliniştindu-se din pricina aşteptării. Tresări când auzi un glas liniştit lângă el:

– Ce e cu Hristos? Adevărat? L-ați omorât?

– Doamnă! Şopti Iosif, întorcându-se spre soția lui Pilat, care intrase pe nesimțite şi se pierdu pentru o clipă cu totul negăsind cu ce cuvinte să-i răspundă, căci privirea fixă a ochilor ei negri îl tulburase.

Justitia era de o frumusețe statuară, trăsăturile expresive ale feței ei şi sprâncenele ei încruntate expri-

mau mai mult seriozitatea, decât gingăşia, dar buzele ei tremurau din cauza unui zbucium ascuns când ea rosti iarăşi:

– Şi tu eşti tot evreu şi deci părtaş la această ucidere.

Durerea pricinuită de o aşa nedreaptă acuzație îl făcu pe Iosif să-şi revină.

– Nobilă Justitia, te rog, în numele lui Dumnezeu, nu mă număra şi pe mine printre criminalii rătăcitei mele nații, zise el cu amărăciune. Dacă aş fi putut salva pe Acel ceresc Nazarinean, mi-aş fi dat cu bucurie şi de bunăvoie propria mea viață, căci eu mi-am însuşit sfânta Sa învățătură, sunt un credincios ucenic al Său deşi păstrez aceasta în secret, temându-mă de asprimea concetățenilor mei, care m-ar izgoni din mijlocul lor, dacă ar şti cum s-a schimbat sufletul meu! Afară de aceasta, eu am studiat cu multă atenție toate prezicerile proorocilor şi de aceea primesc toate evenimentele petrecute astăzi ca împlinirea cuvintelor Celui prea Înalt. Din suflet mulțumesc lui Dumnezeu, că în marea Sa milostivire mi-a îngăduit să văd, cu ochii mei de muritor, pe adevăratul Mesia cel ales de El.

– Aşadar, tu îl recunoşti ca Divinitate? Zise Justitia, uitându-se curioasă la el.

– Da! Îl recunosc. Dacă a trăit cândva Dumnezeu pe pământ, apoi atunci Acesta e El.

– Va să zică, El trăieşte încă?

Iosif privi la ea nedumerit şi cu nelinişte.

– Nu, El a murit; L-au răstignit doar!

– Cum, moare Divinitatea? Întrebă Justitia şi ochii ei negri străluciră cu aprindere. Ce putere pot avea chinurile morții asupra spiritului? Gândeşte-te şi răzgândeşte-te! Eşti încredințat că El a murit?

Cuvintele ei şi felul insinuant în care le rostise îl încurcară pe sfetnicul arimateian care, tot mai nedumerit, nu mai ştia ce să răspundă. În fine, după oarecare ezitare, zise:

– Doamnă, pe cât poate judeca un ochi muritor şi o minte muritoare, viața, într-adevăr, L-a părăsit. Corpul Lui e deja gata a fi luat de pe cruce şi soldații, găsindu-L mort, nici nu I-au mai sfărâmat oasele. Celorlalți doi criminali însă, răstigniți alături de El, le-au sfărâmat şi zdrobit toate membrele, de frică să nu mai rămână în ei vreo scânteie de viață. Executorii legii, convingându-se că viața s-a oprit cu desăvârşire în corpul minunat al Nazarineanului, au socotit mai înțelept lucru şi mai cu milă să dea nevinovatul Lui trup celei ce L-a născut, Mariei, nefericita Lui mamă, care încă şi acum plânge lângă El.

Justitia asculta şi fața ei palidă, severă, se îngălbeni.

– Cum poate Dumnezeirea să moară? Repetă ea încet, privind curioasă şi atentă la figura tristă şi gânditoare a arimateianului, apoi adăugă cu mândria-i obişnuită, în fața căreia tremurau şi se plecau toți slujitorii ei: dacă vorbele taie sunt adevărate, şfetnice Iosif, dacă într-adevăr Prorocul Galileean nu mai e printre cei vii, atunci ce treabă mai poți avea tu, legată de El?

– Numai o simplă datorie către mort, răspunse el repede. Aş dori să îngrop corpul Domnului, într-un loc, unde să fie onorat şi liniştit. În stâncile ce împrejmuiesc oraşul, nu departe de Golgota, colo înspre Ghetsimani, se află un mormânt nou săpat. Era destinat pentru rămăşițele mele pământeşti, eu sunt destul de înaintat în vârstă, şi singur numai Dumnezeu ştie când o să mor; totuşi dacă voi putea ridica de pe cruce şi pune acolo corpul Domnului, voi fi mulțumit şi cu un loc mai rău. Noi n-am vrea ca El să fie îngropat cu ceilalți criminali, şi de aceea, prea onorată doamnă, am venit să cer guvernatorului învoirea să îngrop în acest mormânt nou cumpărat de mine, sfântul corp al Aceluia, care, după mine, a fost Hristos, deşi L-au răstignit, latā treaba pentru care m-am grăbit să. Vin ca să capăt consimțământul binevoitor al lui Pilat, pentru care voi rămâne totdeauna devotatul preamilostivei Rome.

Justitia surâse uşor de politicoasă construcție a frazei

Cu: „preamilostiva Romă”, apoi sprâncenele i se încruntară posomorâte.

– Drept îți spun, prietene, nu ştiu cum să-ți ajut, zise ea încet, reflectând. Eu n-am puterea să-ți dau această învoire, iar stăpânul meu e obosit şi neliniştit, din cauza unor visuri prevestitoare, visuri înspăimântătoare, repetă ea. Dar stai puțin, aşteaptă o clipă. Voi afla hotărârea lui, poate, chiar, va binevoi să vorbească cu dumneata.

Ea se îndepărtă cu paşi uşori. Silueta ei înaltă, în haine lungi, albe, se mai zări printre stâlpii de marmură ai antreului şi apoi dispăru.

Iosif din Arimateia oftă adânc şi, urmărind în neştire apa ce curgea din gurile leilor de piatră în bazinul de marmură din mijlocul sălii, se silea să-şi dea seama din ce cauză i se strângea şi-i bătea inima aşa de năvalnic şi pentru ce gândurile-i erau confuze, când auzise întrebarea: „Eşti încredințat, că El, într-adevăr, a murit?” Dar n-avu mult timp de reflectat. Justitia se întorsese aproape tot aşa de repede precum dispăruse şi, oprindu-se la oarecare distanță, îi făcea semn să vină spre ea.

– Pilat vrea să te vadă, îi zise ea, în timp ce el mergea grăbit spre dânsa. Dar dacă îl vei găsi tulburat şi oarecum încurcându-se în vorbă, te rog nu-i lua în nume de rău. Şi nu spune curioşilor palavragii ai oraşului nimic despre starea zbuciumată a spiritului său. N-aş dori să se ştie că el a fost toată ziua bolnav şi nesigur pe sine.

Aici glasul ei şovăi şi ochii ei se umplură deodată de lacrimi.

– A fost bolnav..., foarte bolnav, eu însămi l-am îngrijit şi, deşi acum e mai liniştit, trebuie să fii cu băgare de seamă la ce vorbeşti cu el.

– Ai încredere în mine, doamnă, zise Iosif adânc mişcat. Voi face tot posibilul să nu greşesc şi să nu amărăsc mai mult pe soțul dumitale.

Ea plecă capul, în semn de mulțumire pentru aceste

cuvinte; picături mari de lacrimi străluceau printre genele ei lungi şi nemaivorbind nimic, îl conduse în camera soțului ei. Sfetnicul arimateian o urmă într-o adâncă tăcere, cu paşi uşori şi cu băgare de seamă.

SFÂRŞITUL PRIMEI PĂRȚI

PARTEA A DOUA

I

Trecând printr-un coridor îngust şi lung, ei intrară într-o încăpere mare, cu bolți joase, viu luminată de numeroase felinare aşezate pe postamente de fier cât şi de lumânări de ceară care ardeau pretutindeni şi luminau toate ungherele, chiar pe cele mai depărtate.

Aerul era îmbălsămat de mireasma uleiurilor aromate ce ardeau, cu toate că o uşă era larg deschisă. Prin această uşă, coborând câteva trepte, se putea trece într-o grădină minunată, în care luna învăluia totul în argintiu palid.

Lângă această uşă, era culcat pe o canapea joasă Pilat, tras la față şi nemişcat, cu ochii întredeschişi şi cu mâinile căzute, fără putere, pe o cuvertură de mătase. Avea aerul unui om de mult timp bolnav, muribund, pentru care moartea pare să fie singură scăpare. Iosif din Arimateia îşi reținu cu greutate un strigăt de mirare şi-l cuprinse mila văzându-l.

Privirea rugătoare a Justitiei îl oprise şi el îşi ascunse tulburarea. În acelaşi timp, ea merse la patul bărbatului ei şi se aşeză în genunchi alături de el.

– Sfetnicul e aci, Pilat, zise ea încetişor. Te simți îndeajuns în putere să-l asculți?

Pilat deschise larg ochii şi privi fix, dar fără să-l vadă lămurit pe vizitatorul său, ridică încet mâna-i tremurândă de slăbiciune şi-i făcu semn să se apropie.

– Vino mai aproape..., mai aproape, gemu el cu greutate. Pari o umbră la aşa depărtare; toată camera e plină de umbre. Tu eşti Iosif din Arimateia?

– Adevărat, aşa e, domnule, răspunse Iosif cu glas domol, remarcând cu durere starea de slăbiciune şi suferinţă a guvernatorului.

– Cum tu eşti evreu, ce-ţi mai trebuie de la mine? Continuă Pilat, închizând iarăşi pe jumătate pleoapele obosite. Mi se pare, că am satisfăcut astăzi îndeajuns setea de sânge a fiilor lui Israel!

– Prea onorate guvernator, răspunse Iosif, încet şi cu respect, eu nu sunt dintr-acei, care te-au constrâns să săvârşeşti acea faptă de care tot sufletul tău se cutremură. Şi deşi cei dintr-un neam cu mine, care nu te cunosc, spun că eşti un tiran groaznic, eu m-am convins de bunătatea inimii tale, aflând despre multele tale binefaceri pentru săraci. Acum însă am venit la tine, ca să cer trupul lui Hristos...

Cu o mişcare repede şi nervoasă, Pilat azvârli cât colo cuvertura de mătase şi, ridicându-se, apucă furios mâna soţiei sale.

– Trupul lui Hristos! Exclamă el sălbatic. Auzi tu, Justitia? Trupul lui Hristos!

Hainele de purpură căzură în neregulă de pe umerii lui şi din tunica-i descheiată se văzu pieptu-i gol agitându-se de o răsuflare gâfâită; ochii îi erau aprinşi de o lucire ca de friguri şi scânteiau cu nelinişte pe sub păru-i căzut în neregulă. Iosif, înspăimântat de înfăţişarea lui, se opri; Justitia se uită la el, invitându-l printr-un gest să-şi spună mai repede cererea.

– Da, eu cer de la tine trupul lui Hristos, zise el cu nelinişte, dar hotărât. Nu te-aş fi deranjat la o oră aşa de înaintată, Pilat, dar tu eşti guvernatorul Iudeei şi tu singur îmi poţi da în mâini pe Acela, care a fost osândit după

lege. Aş dori să pun trupul lui sfânt în noul meu cavou, să-l îngrop cu lacrimi şi rugăciuni, cum se cuvine unui erou mort.

– Mort? Repetă Pilat cu o privire aiurită. Mort deja? Eşti sigur de asta?

Un fior rece străbătu membrele arimateianului. Iarăşi aceeaşi întrebare, pe care nu de mult, o pusese Justitia…

O frică nestăpânită îl cuprinse din nou… Şi fiindcă el nu putea răspunde nimic, Pilat sări deodată, ridicându-şi mâinile în sus, într-un acces de nebunie.

– A murit? Strigă el iarăşi. O, proştilor, inculților, a căror vedere se poate aşa uşor înşela… Puterea lumească nu poate ucide pe Nazarinean! El trăieşte! El a trăit totdeauna; de la început şi până la sfârşit, dacă este vreun sfârşit!… Ce? Voi L-ați răstignit? Ați văzut corpul Lui străpuns? Sângele Lui nevinovat? L-ați pipăit? Ați văzut cum a trăit El simplu, obişnuit, şi ați crezut că trupul Lui, este aceeaşi materie muritoare, pe care voi o puteți chinui şi nimici? O, proştilor! Necunoscătorilor! Voi ați săvârşit cea mai minunată faptă a tuturor veacurilor!… Ați răstignit o apariție Divină! Ați jubilat văzând păruta moarte a Celui Nemuritor. Dumnezeu a fost între noi! Dumnezeu în haină omenească!… Cei care au văzut numai pe Omul suferind îşi închipuie că au văzut ceva. Eu am privit mai departe… eu, Pilat… eu am văzut…

Aici el se opri în extaz, ochii lui căutau înspăimântați ceva, dincolo de grădina învăluită de lumina lunii…

– Justitia! Justitia! Strigă el.

Ea alergă repede spre el. Pilat o apucă, strângându-i convulsiv capul la pieptul său, ca şi cum s-ar fi temut să n-o scape din îmbrățişarea să.

– Tăcere, tăcere! îngăimă ei. Să nu plângem, căci totul s-a sfârşit. Căința nu ne va fi de folos. Blestemații evrei!… Ei m-au forțat! Ei şi turbatul lor preot L-au ucis, iar nu eu! „Iată Omul” le-am strigat eu. Am crezut că şi ei vor vedea ceea ce am văzut eu. Toată slava, toată aureola

acelui „Chip Omenesc” aşa de minunat şi nepământesc, încât în fiecare clipă eu aşteptam dizolvarea Lui în univers. El strălucea ca fulgerul. Corpul Lui era un fel de haină străvezie prin care se vedea soarele... Dar să nu plângem! Lacrimile sunt neîndreptățite, căci El n-a murit. N-a putut muri, deşi L-au răstignit!... El e stăpân pe taina morții, taină nedezlegată de noi. Noi nu ştim ce doresc zeii şi ce a săvârşit lumea, dar să răspundă lumea, căci eu sunt nevinovat!

Se opri iarăşi şi începu să mângâie cu gingăşie părul buclat al soției sale.

– Draga mea, zise el cu duioşie, soția mea scumpă! Nu, nu plânge, Justitia, te rog, noi vom uita ziua aceasta, fapta aceasta nu ne priveşte. Ea e opera evreilor, să dea ei socoteală, eu nu sunt răspunzător nici înaintea Cezarului, nici înaintea lui Dumnezeu. Eu am zis şi zic iarăşi: sunt nevinovat de moartea Acestui drept.

Aici el lăsă pe soția sa din brațe şi dădu din mâini cu un gest larg şi mândru de dezvinovățire, apoi privirea lui căzu asupra lui Iosif din Arimateia care tot mai stătea tăcut, dar neliniştit, privind la toată această scenă.

Pilat se apropie de el şi-l întrebă îngrijorat:

– Prietene, ce doreşti de la mine?

Arimateianul se uită disperat la Justitia, aceasta îşi şterse iute lacrimile ce-i curgeau pe obraji şi stăpânindu-şi tulburarea sufletească, care se mai putea citi încă pe fața ei palidă şi neliniştită, îi veni în ajutor.

– Iubitul meu stăpân, ai uitat? zise ea cu gingăşie, aşezându-şi cu blândețe soțul la locul de mai înainte, lângă uşa ce da în grădină. Tu eşti bolnav şi munca grea te-a obosit. Omul acesta cere trupul Nazarineanului să-L înmormânteze, dacă îi permiți. Aprobă-i, te rog, cererea şi dă-i drumul să plece; tu ai nevoie de odihnă şi somn căci prea te-ai istovit.

Pilat se lăsă ca plumbul pe pernă, cu privirea pierdută.

– Tu vrei să îngropi pe Hristos? întrebă el cu greu-

tate fiindcă limbă abia i se mişca.

– Da, vreau, răspunse Iosif, încurajat de faptul că Pilat părea că înțelesese despre ce e vorba.

– În cavoul tău?

– Da.

– Cavoul tău e mare?

– Stăpâne! îngăimă Iosif din nou.

Justitia cuprinse capul bărbatului său şi cu multă gingăşie îi şopti ceva la ureche. Pilat surâse cu tristețe şi apropie mâna ei de buzele lui.

– Soția mea îmi spune, iubite prietene, că gândurile mele sunt încurcate şi că nu ştiu cum să-ți răspund, iartă-mă, te rog. Tu eşti consilier şi trebuie să ai răbdare față de cei slabi. Doreşti să înmormântezi pe Nazarineanul? Vrei să numeri pe cel răstignit printre cei morți?... Fie şi aşa! La ceea ce consideri că e un trup mort. Eu îți dau voie să faci răstignitului o înmormântare, cum se cuvine. Permisiunea mea să pui în mormânt ceea ce nici un mormânt nu poate cuprinde, nici un cavou închis nu poate păstra şi vremea nu nimiceşte... Du-te! Fă cum vrei şi cum ştii... Cererea ți s-a aprobat!

Liniştit şi cu sufletul plin de recunoştință, Iosif se plecă până la pământ şi era gata să plece, când vorbe răstite se auziră din pridvor.

Justitia sări enervată de pe scaunul său, să afle pricina acestei necuviincioase manifestări, când uşa camerei se deschise şi în pragul ei apăru arhiereul Caiafa cu fața aprinsă de furie şi mânie.

– Eşti un trădător, Pilat! Răcni el. Tu unelteşti cu înşelătorii, ca să-şi împlinească prefăcuta înviere a Nazarineanului.

Pilat se sculă încet. Justitia stătea lângă el. Era foarte liniştit şi pe fața lui se citea o mândrie strivitoare.

– Pe cine numeşti tu trădător, supusule al Romei? întrebă el. Poate nu ştii că deşi eşti arhiereu al credinței evreieşti, eşti răspunzător înaintea Cezarului pentru ofensa locțiitorului lui?

Caiafa, în picioare, tremura de răutate din tot corpul.

– Şi tu eşti răspunzător, nu mai puţin, înaintea Cezarului, dacă te dedai la o înşelăciune josnică, zise el. Nu pricepi că acest amăgitor din Galileea, pe care L-am răstignit astăzi a zis: „După trei zile mă voi ridica”. Şi acum tu te înţelegi cu unul din adepţii Lui, la care Acela adesea a fost şi a propovăduit? Acest sfetnic, şi Caiafa cu o privire cruntă se uită spre Iosif, cere de la tine trupul Aceluia ca să-L îngroape într-un cavou, al cărui secret îl ştie numai el. Dar ştii pentru ce oferă el astfel de servicii? Pentru ca a doua noapte să-l ascundă undeva şi apoi să strige că Hristos a înviat. Şi această a doua rătăcire a mulţimii va fi mai rea ca cea dintâi, în cazul când tu nu vei împiedica aceasta.

Iosif ridică ochii săi severi şi privi fix la arhiereu.

– Acuzaţia ta, Caiafa, nu mă tulbură, zise el liniştit, tu ştii că ea e falsă şi e numai minciună otrăvită. Ţie a început să-ţi fie teamă când ai văzut cum s-a rupt catapeteasma templului de sus până jos şi ţi s-a spus că aceasta s-a petrecut tocmai în clipa când Nazarineanul şi-a dat duhul, tu te-ai înspăimântat, cu drept cuvânt, şi nici acum nu ţi-ai venit în fire. Dă-ţi seama de tine şi ruşinează-te, că nimeni nu va fura trupul, pe care eu L-am cerut la Pilat; chiar şi cei mai nelegiuiţi lasă morţii în pace, şi această pace eu I-o pot da Aceluia, care fie El om sau Dumnezeu, a fost nevinovat şi pedepsit cu nedreptate şi prin trădare.

Sângele se urcă în faţa lui Caiafa şi el îşi strânse pumnii într-un acces de răutate neputincioasă.

– Auzi tu, Pilat? Exclamă el, cum poţi răbda îndrăzneala lui?

– Care îndrăzneală? Întrebă Justitia. E absolut adevărat că Omul din Nazaret a fost fără vină şi că voi L-aţi răstignit.

Caiafa se uită furios la ea.

– Eu nu discut cu femeile, zise el, strângându-şi

dinții. Ele nu iau parte la consfătuirile noastre şi n-au dreptul să judece.

Justitia surâse. Ochii ei negri întâmpinară privirea lui cu atâta dispreț, încât el tresări şi evitând-o, se îndreptă încă o dată spre Pilat.

– Ascultă-mă, guvernator al Iudeei şi cântăreşte bine lucrul acesta ca să nu-ți atragi asupră-ți nemulțumirea stăpânului tău. Ostaşii romani s-au molipsit de o boală cIudată şi vorbesc cu drăgălăşenie, ca nişte copii. Într-adevăr, e nemaipomenit să-i vezi pe aceşti bărbați cu bărbi cum au ajuns să fie stăpâniți deodată de o virtute femeiască! Ei au refuzat să sfărâme fluierele picioarelor Nazarineanului hulitor de Dumnezeu, zicând că şi fără asta El e deja mort! Ce le păsa lor! Corpul Lui trebuia să fi fost sfâşiat în mii de bucățele, dacă ar fi făcut după dorința mea!

Caiafa se opri tremurând de furie din tot corpul şi îşi trase cu greu respirația. Pilat îl urmărea cu o curiozitate tăcută.

– Centurionul tău e vinovat, începu el iarăşi, că din propria sa voință a dat trupul femeilor care stăruiseră pe lângă el cu o asemenea rugăminte şi ele au pornit atâtea bocete şi tânguiri, c-ar fi stârnit într-adevăr tot poporul, dacă n-ar fi un ceas aşa de târziu. Între ele e cunoscuta depravată Magdalena. Ea nu ne-a îngăduit să aruncăm corpul răstignitului împreună cu ale celorlalți criminali, zicând că acest om, şi el arătă cu dispreț spre sfetnicul din Arimateia, va cere de la tine învoirea să-L îngroape pe Nazarinean, cu onorurile cuvenite, în noul său cavou. Onoruri, unui şarlatan şi hulitor de Dumnezeu! Dacă îi dai încuviințarea, îți jur Pilat, că încurajezi un complot afurisit şi bine ticluit.

Pilat continua să-l urmărească atent.

– Centurionul meu, spui tu, e vinovat, observă el cu un ton indiferent, care centurion?

– Petroniu. El a comandat straja. Eu l-am adus cu mine şi aşteaptă afară.

– Cheamă-I, Justitia, zise Pilat, aşezându-se liniştit pe patul său.

Justitia îndeplini ordinul.

Centurionul intră, se închină adânc şi rămase tăcut lângă uşă.

– A murit Nazarineanul? Întrebă Pilat încet şi cu luare-aminte, întorcându-se spre el, ca la dezbaterile unui proces.

– Stăpâne, sunt mai bine de două ceasuri de când a murit.

– Ştii bine aceasta? Nu cumva te-au amăgit? şi Pilat surâse cu înțeles, punând această întrebare.

Petroniu privi uimit pe guvernator.

– Stăpâne, noi am văzut cu toții cum a murit şi unul din noi i-a străpuns coasta, ca să-i curme suferințele.

– Ce te-a îndemnat să-i arăți atâta compătimire?

O puternică nelinişte se zugrăvi pe fața cinstită a militarului.

– Stăpâne, pământul şi cerul au fost azi pline de grozăvie. Răstignitul ne-a părut fără păcat şi de o bărbăție neobişnuită.

Pilat se întoarse spre Caiafa.

– Vezi tu, acum, pricina celor petrecute? zise el. Petroniu e roman şi fiecare roman prețuieşte curajul. Evreul nu înțelege faptele de vitejie. Dacă le-ar fi înțeles, n-ar plăti acum biruri Cezarului.

Arhiereul surâse disprețuitor.

– Însuşi Acel Om, a cărui bărbăție o laudă centurionul tău, era evreu, răspunse el.

– Nu în totul, interveni deodată, cu cuvântul său, Iosif din Arimateia, mama lui era din Egipt.

– Dar Iosif, tatăl Lui, era din Nazaret, ripostă Caiafa, şi cum e tatăl e şi fiul.

După aceste cuvinte se făcu tăcere. Justitia deveni palidă ca un mort şi îşi sprijini coatele de spătarul scaunului soțului ei; respirația începu să-i devină gâfâită şi neregulată, şi ea îşi lipi mâna de piept, ca şi cum ar fi

dorit să-şi potolească o durere vie, de nesuportat. Pilat se ridică. Ochii lui ardeau şi el se sforţă să spună ceva, dar schimbându-şi intenţia, se aşeză iarăşi, şi se uită astfel la Petroniu, încât acesta, fără să vrea tresări.

– Bine ai făcut, zise el în sfârşit, întrerupând brusc tăcerea. Mila către un om adevărat brav este un act nobil. Eu nu te învinovăţesc întru nimic, iar tu, mare Caiafa, aici el privi plin de curiozitate la arhiereu, îţi manifeşti făţiş sentimentele care mai mult ca orice se potrivesc cu rangul tău: răzbunarea, setea de sânge şi frica!... Taci! Nu mă întrerupe, ştiu cât de mult te temi tu, chiar de trupul mort al Aceluia pe care L-ai ucis. Dar dorinţa ta de a fi neomenos, chiar şi după moartea Lui, a venit prea târziu. Arimateianul a primit învoirea mea, să-L îngroape pe Nazarinean în noul său cavou, cu onorurile cuvenite. Dar dacă tu îl bănuieşti de niscaiva planuri necurate, pune pecetea ta pe mormânt, şi strajă câtă vrei, din cei mai viteji şi mai îndrăzneţi paznici. Lasă-i să păzească mormântul până vor trece cele trei zile... în chipul acesta procedăm cu dreptate faţă de toţi; şi faţă de tine, Iosif, şi faţă de tine, Caiafa. Dacă găseşti că Petroniu e prea milos, îţi dau voie să-ţi alegi un alt soldat Mai mult n-am ce-ţi face ca să-ţi fiu pe plac...

Aici el se opri; în glasul lui se simţea o mare oboseală.

– Destul, zise Caiafa posomorât. Cu toate acestea, dacă tu, Pilat, ai fi înţelept, ai refuza să dai sfetnicului corpul Acelui nelegiuit, şi el aruncă o privire mânioasă şi dispreţuitoare asupra Arimateianului care se uita la el foarte liniştit.

– N-o fi de ajuns, Caiafa! Zise el. Îţi spun drept: de n-ar fi atât de vechi neamul meu, mi-ar fi ruşine astăzi că sunt evreu văzând cum tu, arhiereul templului, tremuri de răutate şi frică. Dar nu mai stau acum de vorbă cu tine. Eu mă supun cu bucurie sfatului prea înţeleptului nostru guvernator şi te invit să asişti la pogorârea de pe cruce şi îngroparea Nazarineanului. Poţi să cercetezi mormântul

pe dinăuntru şi pe dinafară, ca să te convingi că n-are nici o ieşire ascunsă de care să se poată folosi inventații tăi hoți de morți, ia-ți pecețile, pune strajă, eu nu te voi împiedica întru nimic.

Caiafa se închină cu grăbire şi se întoarse să iasă; apoi se uită peste umăr la Pilat şi văzând ținuta sa obosită şi înfățişarea lui de bolnav, zise râzând:

– Îți doresc sănătate mai multă, Pilat.

– Îți mulțumesc, arhiereule, răspunse Pilat, neridicând capul, îți doresc şi eu mai multă bărbăție.

Caiafa dădu din cap fără grijă şi se îndreptă spre uşă. Văzând că şi Petroniu iese, el îl opri cu mâna.

– Mi-ai adus informații asupra tânărului Iscariot, cum ți-am poruncit?

– Domnule, răspunse Petroniu răspicat, în oraş merge vorba că Iscariotul a murit.

– A murit?

Caiafa se clătină şi se sprijini de Petroniu, să nu cadă. Apoi cu un glas abia auzit continuă:

– A murit, zici tu?

Ochii i se împăienjeniseră şi capul parcă i se învârtea, nu mai înțelegea nimic. Când îşi reveni, văzu că Pilat şi Justitia stăteau lângă el şi-l priveau plini de curiozitate, iar Iosif din Arimateia îl ținea de mână.

– Ce e cu tine, Caiafa, întrebă sfetnicul. Ce ți s-a întâmplat?

– Nimic, nimic! Şi semețul arhiereu, stăpânindu-se, căută iarăşi cu ochii pe centurion. Ai zis că în oraş se vorbeşte despre moartea lui Iuda?... Nu se poate! Cum să moară?... De ce?

– Domnule, el singur s-a ucis, aşa se spune.

Caiafa duse mâna la ochii-i din care îi scăpărau scântei de foc, apoi se uită la toți cu o linişte prefăcută, dar fața-i era foarte palidă.

– Pe mine mă uimeşte gândul, zise el cu glas şovăielnic, ieri... Iuda era în viață şi sănătos, iar azi..., să fie mort?. Era un tânăr vesel, cu porniri nestăpânite,

înclinat spre minciună, totuşi foarte iubit de tatăl său. Dar sora lui, Iudita?…

Aici, glasul lui curmându-se, într-un acces de răutate, apucă deodată pe arimateian de mână şi strigă:

– Hai, nesuferitule, dar dreptule sfetnic. Haidem mai repede; să deschizi cavoul, ca să ascundem în el mai iute pricina tuturor acestor nenorociri.

– Adio, Pilat, te binecuvântez şi-ți doresc deplină însănătoşire. Ai procedat, într-adevăr, cu dreptate, deşi cam târziu şi nu fără constrângere. Şi cu învoirea ta, voi pune la mormântul acestui hulitor de Dumnezeu o strajă, care să întreacă prin vigilență toate străjile din lume! Prorocirea Aceluia va rămâne mincinoasă… A treia zi?… El nu va învia! Nu, nici peste o mie de zile… auzi, trei! Hm!… Pot să trăsnească fulgerele, pământul să se despice, munții să se clatine!… Nazarineanul nu va învia din morți!

Şi cu un gest de amenințare, adresat nici el nu ştia cui, Caiafa ieşi din cameră, trăgând după sine pe arimateian şi pe Petroniu, care era cu totul cufundat în nişte gânduri neliniştitoare şi amestecate.

Pilat şi soția sa rămăseseră în acelaşi loc şi se priveau în tăcere. Lumina tremurătoare a numeroaselor felinare şi raze de lună străbătând prin fereastră, dădeau o culoare palidă, ca de mort, fețelor lor pe care se oglindea o mare învolburată de gânduri chinuitoare. În fine, Pilat se mişcă uşor şi se apropie încet de aşternutul său. Justitia făcu acelaşi lucru.

– Mult aş da să scap de această groază care mă apasă, îngăimă Pilat, lăsându-se fără putere pe pernă şi cu ochii întredeschişi. Ea ne-a cuprins pe toți, chiar şi pe Caiafa! Această groază de necunoscut, nespus, nevăzut, nemuritor! Ceea ce s-a făcut azi, nu putem pricepe, dar presimțim adânca taină chiar în aer, ne zbatem în toate părțile, fără să vedem ceva, fără să ştim sau să mai credem ceva, dar groaza rămâne! De ea ne temem, ori de noi înşine?… Dar noi am ucis pe Omul, care ne-a uimit aşa

de mult! Ce mai poate fi? Nimic!… El a murit; o dată mort de ce ne mai temem?

Şi Pilat oftă din adânc. Justitia se lăsă în genunchi înaintea lui.

– Iubitul meu stăpân! Începu ea cu gingăşie şi glas tremurător de emoție.

El întoarse capul spre ea.

– Ce vrei tu să-mi spui, Justitia? Întrebă dezmierdător. Mi se pare că starea mea te nelinişteşte. Dar sufletul meu e posomorât şi nici chiar iubirea ta nu mi-l poate uşura. Ai plâns şi tu; în ochii tăi se văd încă lacrimi… Pentru ce atâta slăbiciune? Unde e inima ta cea tare?… Ce-ar mai spune acum cei din Roma despre tine, care te lăudai cu o împărătească stăpânire de sine?

Justitia nu răspunse nimic, ea plecă capul în jos pe pieptul bărbatului ei şi, lipindu-se cu putere de el, izbucni într-un şuvoi de lacrimi fierbinți, pe care nu şi le mai putea stăpâni. Pilat o cuprinse cu blândețe, mângâindu-i buclele cu mâna lui tremurătoare şi şoptind cuvinte neînțelese. Dar nici el nu se putea stăpâni; privirile lui se îndreptau mereu spre ungherele întunecoase ale camerei, ca şi cum acolo s-ar fi ascuns vreun martor nevăzut şi când plânsul ei se mai potoli, el zise:

– Spune-mi, Justitia, tot ce te apasă pe tine. Ce durere ascunsă te frământă?… Poate furtuna şi cutremurul de pământ te-au înspăimântat? Din cauza mea te nelinişteşti, şi tu nu-mi spui? Dar eu te iubesc mai mult decât viața! Justitia, eu am dreptul să împart cu tine durerea ta! Sufletul meu e mai puternic ca al tău, sau cel puțin, astfel ar trebui să fie… Uită-te la mine, şi Pilat cuprinse cu amândouă mâinile fața ei înlăcrimată. Uşurează-ți sufletul, Justitia, spune-mi visul tău…

Cu un strigăt speriat, ea sări deodată: părul i se despleti, căzându-i pe umeri, iar ochii ei căutau, ceva, acolo, în depărtare, dincolo de grădina înmiresmată, inundată de lucirea tainică a lunii.

– Nu, nu, şopti ea cu spaimă. Eu nu pot, nu

îndrăznesc. Visul meu e tot aşa de înfricoşător ca tot ce s-a petrecut astăzi. El a fost prevestirea a tot ce s-a întâmplat şi tu nu eşti destul de întărit, ca să mai asculți alte prevestiri noi de nenorocire... Nimic nu-mi poate aduce alinare...

Glasul Justitiei se curmă deodată, apoi cu acelaşi şopot ea adaugă:

– Ai înțeles, Pilat, ce-a zis Petroniu? El adus vestea, despre moartea Iscariotului.

– Desigur c-am înțeles, răspunse Pilat. Dar ce e de mirat aici? Iscariotul L-a vândut pe învățătorul său duşmanilor şi evident, nu şi-a putut ierta acest fapt. Am cerut azi dimineață, la judecată, să fie adus şi el de față, dar nu l-au găsit. S-a sinucis din cauza mustrărilor conştiinței, aşa cred eu, cel puțin. O moarte vrednică de un trădător!... Nu cumva îți pare rău de el?

– Eu nu l-am cunoscut, răspunse Justitia înfiorată, dar chiar dacă l-aş fi cunoscut nu l-aş fi regretat, Iudita însă îşi iubea fratele. Pilat făcu o mişcare de nerăbdare.

– Mă miră foarte mult, că te interesezi tu de această zvăpăiată şi prefăcută fată? Zise el. Că e frumoasă, admit; dar lăcomia ucide orice grație a frumuseții ei! Cum ți-ai putut alege o aşa prietenă?

– Ea nu mi-e prietenă, zise Justitia, dar a rămas fără mamă, fără nici o supraveghere şi de aceea câteodată i-am dat sfaturi, cu toate că, drept vorbind, sfaturile mele n-au prins de loc. Răul s-a înrădăcinat în sufletul ei. Dar totuşi, crede-mă, Pilat, de azi s-a sfârşit şi, dacă ea mai are inimă, apoi această inimă i s-a zdrobit astăzi.

Pilat nu răspunse nimic. Urmă o tăcere lungă. În acest timp răsună o melodie veselă: tineri şi tinere treceau pe lângă grădină şi glasurile lor sonore se desprindeau în tăcerea nopții.

– Efra, ți-aduci aminte, săptămâna trecută, zicea un glas de bărbat, când a mers mulțimea să întâmpine pe Nazarineanul care a murit azi, ce cântec intonau?... Ți-aminteşti melodia? Era minunat de frumoasă şi se

termina cu vorba: „Ossana”…

Şi cu un glas de tenor, limpede şi pătrunzător, repetă acest cuvânt; tovarăşii lui imediat intonară: „Ossana! Ossana întru Cel de sus, binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului. Ossana, întru Cel de sus”.

Melodia triumfală a acestei cântări părea că o înspăimântă pe Justitia şi ea apucă draperia, ce acoperea în parte uşa, o strânse nervoasă cu amândouă mâinile ca şi cum ar fi vrut să-şi găsească un sprijin în ea împotriva neliniştii ce o cuprinsese. Deodată cântecul se opri şi glasul de mai înainte strigă batjocoritor. „Păziți-vă de preoți, că de ne-or auzi cântând astfel, au să ne răstignească şi pe noi!”

Iarăşi se auzi un hohot de râs, dar mai slab şi îndepărtându-se.

Justitia lăsă perdeaua din mâini, cuprinsă de nişte fiori ca de frig. Pilat urmărea cu îngrijorare orice mişcare a ei. Ea se apropie încet şi se aşeză pe un scăunaş lângă el; mâinile îi căzură în poală, iar privirea i se pierdu fără țintă.

– Eu am auzit, în vis, tot această melodie, şopti ea, în cele din urmă. Mi se părea că toți morții înviaseră şi cântau „Ossana”.

Pilat tăcu, temându-se să nu-i tulbure mersul gândurilor. Ea ridică asupra lui ochii ei plânşi şi întrebă:

– Vrei, într-adevăr, s-auzi visul meu?… Nu te va obosi aceasta?

– Nu, mai degrabă mă va linişti, răspunse el, şi duse mâna ei delicată la buzele lui. Dacă mă poate mângâia ceva, apoi aceasta poate fi numai faptul că împărtăşesc cu tine durerea ta. Spune-mi tot, căci de când am primit răvaşul tău, la proces, mă nelinişteşte purtarea ta; ea nu mai seamănă cu ce ştiam a fi a ta.

Justitia oftă.

– Da, ea nu seamănă a fi a mea… eu însămi, toată ziua, n-am semănat cu mine… Am avut de dimineață visul, după ce ai plecat la pretoriu. Mă sculasem din pat,

dar nu chemasem încă servitoarea. Pe jumătate îmbrăcată, stăteam în fața oglinzii, ca să-mi aranjez părul. Ochii, nu ştiu de ce, mi se îngreunau şi nu-mi puteam aduna gândurile. Deodată suprafața oglinzii se înnegri, cum se înnegreşte cerul senin, acoperindu-se deodată de un nor amenințător. Apoi se auzi un zgomot ca nişte valuri puternice, înfuriate, şi nu ştiu ce s-a mai petrecut cu mine..., dar mi s-a părut că nu dorm, ci merg singură printr-un loc liniştit şi veşnic umbrit. Justitia se opri; glasul ei tremura; pe urmă, stăpânindu-se, continuă: o tăcere plină de taine domnea peste tot. Nu era nici aer, nici lumină... Mi se părea că aşteptam pe o stâncă înaltă şi mă uit în jos, şi acolo zăceau milioane de morți, bărbați şi femei, albi ca un pergament. Erau culcați unul lângă altul, iar deasupra lor plutea o umbră ca a unor aripi uriaşe, desfăşurate. Pe când mă uitam la ei şi mă miram de numărul lor nesfârşit, sunetele unei muzici înălțătoare se auzeau ca nenumărate harpe şi undeva, departe, răsuna un glas: „Ossana!”. Deodată, umbra neînțeleasă care plutea deasupra morților dispăru şi, în locul ei, apăru o cruce mare de lumină, iar după ea, Nazarineanul, alb ca un nor de vară, strălucitor ca însuşi soarele: „Treziți-vă, morților, strigă el, treziți-vă că s-a sfârşit moartea.

Treziți-vă şi intrați în viața veşnică”. Şi se treziră în deplină putere şi minunată frumusețe, toate aceste milioane de morți, demult pierduți. Ei s-au sculat în şiruri nenumărate, ca nişte flori ce se deschid şi înconjurați de lumină erau ca nişte îngeri, şi strigau tare: „Slavă ție, Hristoase, trimis al lui Dumnezeu! Slavă ție, o, tu, care ne ierți păcatele noastre şi ne dai viața. Slavă ție, Mântuitorul lumii. Noi ne închinăm ție şi te slăvim în veci!”... Şi eu m-am înspăimântat şi mi-am plecat ochii, nefiind în stare să suport strălucirea luminoasă ca de foc, a tot ce mă înconjura... Când m-am uitat apoi, iarăşi, totul se schimbase, deja. Aici Justitia se opri şi apropiindu-se mai mult de soțul ei, apucă amândouă mâinile lui şi privi fix în fața lui. Nu e aşa, şopti ea, că e nemaipomenită vedenia

mea?… Şi de ce să fi avut eu o aşa vedenie? Eu, care totdeauna m-am îndoit de existenţa zeilor şi care am crezut cu tărie că moartea e sfârşitul tuturor. Ideea că morţii pot învia mă îngrozeşte.

Pilat răspunse cu iubire şi înţelegere la privirea ei.

– Da! E înfricoşător şi neplăcut, zise, eu n-aş dori să mai trăiesc şi pe viitor, căci noi săvârşim fapte care ar fi mai bine să nu fie reamintite, şi greşind, avem unica noastră scăpare în moarte, în veşnica moarte, în uitarea că am existat cândva… sau poate că nu există uitarea, poate că în noi e vreo părticică veşnică… El se opri, uitându-se bănuitor în jur. Mi-ai istorisit totul? Mai departe n-ai mai văzut nimic?

– Vai, n-a fost aceasta totul, şi Justitia sări de la locul ei, tulburată. Dacă ar fi fost numai atât! Ceea ce mi s-a arătat după, e tot o spaimă cumplită şi o suferinţă nesfârşită. Ceea ce am văzut eu după aceea, m-a făcut să-ţi scriu azi dimineaţă. Am crezut că voi putea să previn o nenorocire şi să abat răul din calea ta… Iubitul meu soţ, dacă visurile sunt prevestitoarele adevărului, apoi o grozăvie nemaiauzită te aşteaptă.

Pilat se uită la faţa ei neliniştită şi încercă să surâdă.

– Nu te teme pentru mine, Justitia, zise el, crede-mă, nu este altă soartă mai rea ca moartea, şi de ea nu scapă nimeni. Mă mir de frica ta; tu erai totdeauna aşa de puţin temătoare! Încurajează-te! Nu se poate să mor eu numai din pricina visului tău, nefericit, ce-i drept. Spune ce-ai mai văzut?

– Am văzut un ocean întins, şopti Justitia, ridicând solemn o mână. Un ocean de sânge omenesc acoperea tot pământul. Şi părea, că fiecare picătură a acestei mări de sânge avea un glas al ei care striga: „Te salut, Iisuse Nazarinene, fiul veşnicului Dumnezeu!”… Dar pe aceste valuri înfricoşătoare, plutea o corabie trainică, un templu impunător acoperit peste tot cu aur şi cu pietre preţioase: pe creştetul templului strălucea o cruce minunată, toată

în diamante... Şi am înțeles apoi, în vis, că toți împărații, regii şi cârmuitorii lumii ridicaseră acest templu în amintirea Nazarineanului şi pentru închinarea Lui.

– În amintirea Nazarineanului şi pentru închinarea Lui? Repetă Pilat încet... Un templu pe o mare de sânge? Ei, şi ce-a mai fost apoi?

– Apoi, zise Justitia, absorbită cu totul de istorisirea sa şi cu ochii măriți peste fire, apoi, cerurile s-au deschis şi multe chipuri divine, dar infinit de triste, priveau în jos, iar din valurile de sânge se ridicau glasuri de disperare şi rugăciune... Auzindu-le, am înțeles că acest templu nemaivăzut apăsa suflete omeneşti, care se căzneau să iasă de sub el. „O Doamne, strigau ele, mult mai avem, ajută-ne, Doamne, că pierim”. Şi deodată, se auzi un vuiet nemaiauzit, un trăsnet ca o sabie mare căzu drept din cer şi despică templul în două părți, care căzură de o parte şi de alta în marea însângerată... Şi când s-a despicat templul, am văzut taina întregii grozăvii; altarul stropit de sânge şi înconjurat de oase de morți şi în toate părțile saci, care se spărgeau de aurul dobândit pe nedrept, iar în fața altarului însuşi, în genunchi, ca la rugăciune, cu vorbe sfinte pe buze şi monede de aur în ambele mâini, stătea un duh rău, îmbrăcat în veşminte sacre.

Justitia se opri, răsuflând din greu, apoi continuă:

– Am tot urmărit cele două jumătăți ale templului, care se învârtejeau pe marea însângerată, ca pe marginea unei prăpăstii, când deodată se auzi un glas înfricoşător: „Mulți vor striga către Mine zicând: Doamne, Doamne, noi am prorocit întru numele Tău şi întru numele Tău am săvârşit multe minuni. Iar eu le voi zice: Nu vă cunosc, de unde sunteți, duceți-vă de la Mine toți făcătorii nedreptății.” Şi în timp ce glasul răsuna încă, templul se afundă în adânc şi nu rămase nimic nescufundat, afară de crucea din diamante, care singură plutea pe valuri.

– Iarăşi crucea, zise Pilat cu nelinişte. Va rămâne, poate, ea ca un simbol veşnic?

– Nu ştiu, răspunse Justitia, gânditoare. În tot visul

meu, crucea n-a dispărut... Dar ascultă sfârşitul. Mi se părea că alerg după acea cruce, care singură se mai legăna pe valuri, şi mă gândeam: oare nu se va îneca şi ea în străfunduri, ca întreg templul cel strălucit? Ea plutea încoace şi încolo şi ori pe unde trecea, valurile de sânge se prefăceau în raze de lumină, ca un foc viu... Pe urmă se întâmplă ceva uimitor: de undeva se apropie iute o corabie mică, uşoară, parcă făcută din aer, albă ca spuma mării, iar pe ea şedea, cu desăvârşire singură, o femeie care ținea cu hotărâre cârma. În calea ei, ea era amenințată de monştri înfricoşători de mari, iar mâinile palide ale celor ce se înecau, se agățau de ea. Se auzea mugetul înfundat al unei furtuni ce se apropia, dar femeia plutea tot mai departe fără frică, surâzând şi îngânând o melodie. O urmării, observând cu uimire, că se îndrepta drept spre cruce... tot mai aproape. O ajunse, o cuprinse cu amândouă mâinile şi o înălță victorioasă spre ceruri: „Iisuse, Trimisul lui Dumnezeu, strigă ea, pentru marea Ta iubire, cerem slava cea veşnică.” Cu iuțeala fulgerului i se întoarse răspunsul. Marea însângerată se schimbă într-un foc viu, corabia ei se făcu un nor luminos, ea însăşi era acum un înger cu aripile de lumină, iar din crucea, pe care o ținea triumfal, izbucni o străfulgerare aşa de puternică şi de minunată, încât tot cerul se lumină de la ea. Se auzi un tunet, apoi sunetele unei muzici înălțătoare şi apăru iarăşi Nazarineanul, precedat de mii de îngeri strălucitori, iar după El, o lume nouă, reînviată, ca soarele de dimineață. Cu un glas limpede de neînvinsă mărire, El anunță: „Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece”.

Justitia respiră adânc, apoi cu un glas întrerupt de emoție continuă:

– Nazarineanul, tocmai Nazarineanul mi s-a arătat, înconjurat de atâta slavă! Acelaşi, pe care tu, Pilat, trebuia să-L judeci şi să-L osândeşti la moarte. Nu te mira deci că am trimis pe sluga mea la tine. În răvaşul meu, ți-aş fi scris că mi s-a arătat în vis ca Dumnezeu, dar m-am temut

să nu-mi citească altcineva scrisoarea. De aceea am şi scris: „Nu face nici un rău dreptului Acestuia”; văd, acum, că era o prostie, tu nu puteai da atenție rugăminții unei femei, o dată ce era vorba de îndeplinirea legii, dar aceasta am priceput-o abia după întoarcerea servitorului. Totuşi am încercat să te apăr.

– Cum? O întrerupse Pilat, cu vocea răguşită. Cu adevărat El era drept şi era dureros să-L osândesc. Dar oare tu nu ştii că tocmai drepții suferă totdeauna? Tu ai suferit în vis, dar aceasta e abia a suta parte, din ce-am văzut şi am simțit eu pe viu, astăzi.

Şi el răsuflă adânc şi din greu. Justitia stătu lângă el şi-şi aplecă capul pe umărul lui.

– Nu ți-am spus încă totul, începu ea cu glas tremurător, restul priveşte soarta ta.

Pilat deschise ochii mari şi privi la ea curios.

– Soarta mea? Repetă el cu indiferență, oricare ar fi, cred că voi fi în stare s-o suport.

Ea apucă amândouă mâinile lui şi le strânse cu patimă.

– Ştiu că eşti tare de fire, zise ea, altfel n-ai fi roman. Dar să pieri ca Iscariotul…

El se înfioră.

– Ca Iscariotul! Exclamă el cu neplăcere. Nu, eu nu sunt trădător!

Justitia se uită la el; fața ei luase o paloare urâtă şi buzele îi tremurau. Părea că se pregăteşte să spună ceva foarte neplăcut.

– Zeii te-ar putea acuza de laşitate, Pontie, zise ea şoptit şi temător.

El se întoarse spre ea supărat şi neînțelegând.

– Ce-ai spus tu, Justitia? întrebă el mânios. Sau eu nu te-am auzit bine? Nu cumva ai îndrăznit să mă numeşti laş?

Inima i se zbătea cu putere, dar privirea ei blândă şi neînfricoşată nu-i părăsea fața.

– … Dacă ai fi văzut tu toată slava supranaturală a

Nazarineanului…, şopti ea încet şi cu glas întrerupt.

Pilat lăsă capul în jos şi se strânse, ca izbit de o mână nevăzută.

– Continuă, zise el încet. Deşi ştiu acum ce vrei să zici.

– Dacă ai văzut că Nazarineanul poseda o măreție supranaturală, continuă ea cu glas mai tare şi dacă ai recunoscut pe Dumnezeu în Om, căci nu degeaba ai leşinat, trebuia să proclami adevărul, în fața întregului popor.

– Ei nu m-ar fi crezut, răspunse el răguşit, ci ar fi socotit că mi-am pierdut mințile… că nu mai sunt capabil să-i guvernez!

– Ce-are a face? Răspunse Justitia cu îndrăzneală. Ce valoare are părerea preoților şi a poporului în comparație cu ADEVĂRUL! Dacă le-ai fi spus…

– Îți mărturisesc că m-ar fi luat drept un nebun, zise Pilat, sculându-se şi umblând agitat prin cameră. Mi-ar fi zis că vederea mă înşală, că gândurile mele rătăcesc. Cum poți să convingi o mulțime fără minte despre existența supranaturalului?

– Dar cum se conving ei singuri, uneori? întrebă Justitia. Înşişi evreii aceştia jură că au fost minuni, pe care noi anevoie le credem. Oare nu spun ei că însuşi Dumnezeul lor i-a dat lui Moise cele 10 porunci pe muntele Sinai? Ei cred că însuşi Iehova l-a silit pe judecătorul Ieftae să-şi sacrifice, după făgăduință, pe propria sa fiică. Deci, cum cred ei în supranatural într-un caz şi n-ar fi crezut în celălalt?

– Nu ştiu, nu ştiu, răspunse Pilat, mişcându-se cu aceeaşi nelinişte prin odaie. Nu-mi cere mie pricina nestatorniciei oamenilor. Tot ce am putut, am făcut… Dar dacă le-aş fi spus ce-am văzut, ei m-ar fi scos din pretoriu ca pe un smintit, şi Cesarul mi-ar fi luat postul.

– Orice pierdere ar fi fost uşoară, zise Justitia gânditoare, ca să fie conştiința ta împăcată.

Pilat nu răspunse nimic şi nu-şi întrerupse plimba-

rea de colo până colo. Justitia se apropie de fereastră, extaziată de frumusețea tainică a grădinii şi privi în noapte.

– O lumină palidă, ca luna de acum, mă lumina la sfârşitul visului meu, reîncepu ea. Mi se părea că mă aflam în cel mai sălbatic şi îndepărtat pustiu al Lumii; culmi mari şi înalte, reci şi sclipitoare mă înconjurau, iar la picioarele mele era un lac adânc şi nemişcat. Şi deodată te-am văzut pe tine, Pilat... Zburai ca o nălucă printre stâncile goale ale acestor sălbateci munți; păreai bătrân şi obosit; fața ta era palidă, străvezie. Te-am chemat şi nu mi-ai răspuns, dar erai aşa de aproape, încât am vrut să te cuprind în brațe..., dar n-am putut. Deodată, aici ea se întoarse şi ochii i se întunecară de spaimă, pluteai ca un nor gonit de vânt; pe o stâncă înaltă, ce atârna tocmai deasupra acestui lac întunecos şi liniştit, te-ai oprit şi apoi, cu un strigăt, de care m-am cutremurat din tot sufletul, ai exclamat: „Iisuse Nazarinene, miluieşte-mă!” Şi mai înainte să te pot opri, te-ai aruncat jos, în lacul rece, întunecos şi tăcut, care te-a înghițit ca un mormânt de veci, ca şi cum n-ai fi existat. Spaima m-a cuprins şi cu un strigăt înfricoşat, m-am trezit.

– Trezindu-te în aşa spaimă, imediat ai şi trimis la mine? Întrebă Pilat cu blândețe, apropiindu-se de ea şi cuprinzând-o cu gingăşie.

Ea plecă capul, în semn de afirmare.

– Da. Dar mai târziu, când trimisul s-a întors, am auzit cum striga poporul: „Nu pe El, ci pe Barabas”. Cine e acest Barabas?

– Un hoț şi ucigaş, zise Pilat, dar care se bucură de simpatia mulțimii. Mai înainte fusese în serviciu la bogatul negustor persan Şadin, şi de-acolo a furat un diamant neprețuit, chiar din sertarul stăpânului său. Afară de asta, făcuse parte dintr-o întreagă bandă de răsculați şi ucisese pe fariseul Gabrias; toate acestea s-au petrecut acum optsprezece luni, pe când tu erai la Roma, la prietenii tăi şi de aceea nu ştii nimic din toate acestea.

Voiam să osândesc pe Barabas la răstignire, dar poporul i-a cerut deplina libertate. Ei şi-au însemnat Paştele lor prin eliberarea unui ucigaş şi executarea unui nevinovat. Alegerea obişnuită a prostimii şi aici eu nu sunt vinovat.

– Iscariotul tot la Şadin a slujit, observă Justitia.

– Aşa am auzit.

– Pe tine nu te-a neliniştit visul meu, Pilat? întrebă ea. Nu vezi în el prevestirea pentru tine a unei morți asemenea cu a Iscariotului?

Pilat se cutremură, dar se sforță să zâmbească.

– Mă tulbură, Justitia, numai pentru că văd tulburarea ta. De altfel, azi a căzut asupra tuturor neînțeleasă nelinişte. Crede-mă, şi evreii sunt cuprinşi de spaimă de când s-a prăbuşit catapeteasma templului lor şi întunericul a acoperit deodată totul. Aceasta era de ajuns să înspăimânte şi pe cei mai curajoşi; dar acum tot răul a trecut şi atmosfera s-a curățit cu încetul. Uite ce senin e cerul, ce frumoasă e luna, ce minunată noapte pentru somnul liniştit al Nazarineanului!

Justitia se uită la soțul ei cu ochii uimiți şi larg deschişi.

– Spui acestea cu mintea deplin întreagă, Pilat? Zise ea. Tu continui să crezi că El n-a murit, că nu poate muri?... Tu crezi că El doarme numai?

Pilat o strânse şi mai tare în brațe.

– Taci, taci, zise el cu glas înfundat, abia auzit. Nu vreau să gândesc şi nu vreau să vorbesc nimic despre aceasta. Să tăcem, să trăim, cum doreşte lumea; să trăim cu îngâmfata închipuire, că în tot universul nu există nimic mai deosebit decât noi înşine. Şi astfel vom îndeplini latura materială a vieții; iar dacă mai există şi o altă latură, cea spirituală, apoi putem închide ochii şi să jurăm că n-o vedem. Noi vom fi socotiți drept înțelepți şi sănătoşi şi nu vom supăra pe nimeni, afară doar de Dumnezeu, dacă în adevăr există Dumnezeu!

Vocea lui era slabă şi ochii rătăciți priveau în sus, spre cerul minunat luminat. Apoi privirea lui se coborî şi

el începu să observe atent drumul ce trecea pe lângă grădină şi unde putea distinge un grup de oameni, care se mişcau încet.

– Cine trece pe acolo? întrebă el plin de surprindere. Uite-i Justitia, au apucat pe poteca ce duce la casa Iscariotului! Parcă duc ceva greu.

Justitia se apropie de el ca să vadă mai bine şi spuse încet: haidem, hai de-aici, şi nu mai rămâne să te uiți la ei, duc acasă un mort.

– Un mort? Repetă Pilat. Adică trupul lui Iuda!

– Taci, taci! Dacă e aşa, apoi nu spune nici un cuvânt, nu te mai uita la ei, şi ea trase agitată draperiile, acoperind frumusețea tainicei nopți.

– Eu înlemnesc de groază, Pontie! Nu mai pot rezista!... Nu vreau să-l visez pe Iuda mort. Haidem de aici..., să ne odihnim, să ne silim să adormim... şi de s-o putea, să uităm.

II

În aceeaşi noapte, în fața unei oglinzi de argint turnat, şedea Iudita Iscariot, privindu-şi fața la lumina lunii, fiind cufundată într-o plăcută visare. Era singură, căci dăduse drumul servitoarelor. Fața ei luminată de razele dulci ale lunii o uimea; ea nu aprinsese nici o lumânare temându-se să nu strice farmecul frumuseții ei, reflectată în oglindă şi înconjurată de aureolă argintie a lunii pline. Lăsându-se pe spătarul tapisat al scaunului, ea îşi puse alene mâinile albe ca marmura după cap şi, cu un surâs foarte mulțumit, se privea. Îşi aruncă mantia roşie, cu care fusese îmbrăcată toată ziua, şi rămase într-o rochie simplă, albă, făcută dintr-o țesătură subțire de mătase, care se potrivea taliei ei zvelte şi se mula pe fiecare trăsătură a corpului ei tânăr; părul ei roşcat-aprins

era despletit şi cădea în valuri dese până aproape de pământ; sub sprâncenele ei drepte, ca trase cu condeiul, ochii ei negri scânteiau de bucurie dar şi de dispreț.

– Ce slabi sunt bărbații! zise ea cu jumătate de glas, chiar cei mai tari. Brută de Barabas! Cât pe ce era să bocească, văzând moartea blestematului Nazarinean. Eu cred că el se teme şi de umbra lui. Dar Caiafa? Aproape era să-l lovească damblaua, când a aflat că în templu s-a despicat catapeteasma. Ea râse, buzele i se împreunară într-un surâs aşa de fermecător, încât ea se apropie mai mult de oglindă, ca să se privească mai bine. Într-adevăr, nu e de mirare că toți mă iubesc, îşi spuse, studiindu-şi cu mândrie trăsăturile delicate ale feței şi gingaşa rumeneală a obrajilor. Cu un astfel de surâs îl pot face pe Caiafa, să-mi dea tot ce-mi place; trece el drept un preot înțelept, dar să mă uit la el uite aşa! și ea făcu ochii mici exprimând o nespusă drăgălăşenie, şi el va păli; sau... uite aşa! și ea deschise ochii mari în toată frumusețea lor, şi el se va pierde de dragoste, şi se va uita la mine ca lovit de insolație! Dar Barabas? Trebuie să mă desfac de Barabas, deşi în el este ceva sălbatic, care îmi place! Astăzi numai el mi-a arătat puțină dragoste, deşi tremura de spaimă.

Ea luă un pieptene şi începu să-şi netezească încet pletele roşcate. Fața i se întunecă puțin şi sprâncenele i se încruntară.

– A fost totuşi ceva înspăimântător în acea furtună, şopti ea, şi chiar acum inima-mi este încă neliniştită; aş vrea ca Iuda să fie acasă.

Ea se sculă, înaltă, zveltă şi rămase în fața oglinzii, ținându-şi cu o mână jumătate din bogatul său păr. În jurul ei luna-şi arunca lumina ei argintie făcând să sclipească pietrele prețioase ce-i împodobeau gâtul şi mâinile.

– Caiafa trebuia să spună poporului ceea ce-l sfătuisem eu, bombăni ea, că furtuna a fost provocată de farmecele spurcate ale Nazarineanului. El era stăpânitorul a mii de demoni care au acoperit totul cu un

întuneric des şi au despicat pământul. Caiafa trebuia să spună asta, dar în acele clipe s-a pierdut şi el de frică.

Ea se opri jucându-se nervoasă cu părul ei…

– Farmecele Omului din Nazaret? Întrebă ea deodată, ca şi cum ar fi pus această întrebare propriului său chip din oglindă. N-am observat nimic, afară de frumuseţe. Frumuseţea Lui era de netăgăduit, dar nu acea frumuseţe, care place femeilor. Era prea severă şi serioasă, nepătimaşă, deşi în ochii Lui ardea o nemaipomenită lumină… m-a înfiorat chiar pe mine. Şi apoi acel trăsnet şi întunericul…

Ea se cutremură, apoi iarăşi râse şi se uită la luna care plutea cu măreţie chiar pe deasupra ferestrei ei.

– Nazarineanul a făcut el vreo vrajă, zise ea, dar acum totul s-a sfârşit şi toată spaima a trecut. Foarte bine că El a murit… Fanaticii aceştia sunt periculoşi şi Iuda, cel puţin, nu se va mai afla în rătăcire că el ştie de-acum, că Acest proroc pe care îl numea Învăţătorul său, nu e Dumnezeul nostru, ci un simplu om! El se va căi acum de purtarea sa şi va locui din nou împreună cu noi. Şi cum îi va trece prima izbucnire a furiei sale, se va întoarce cu părere de rău şi-şi va cere iertare pentru răutatea de ieri. Noi îl vom întâmpina cu deplină înţelegere şi bucurie, vom da un ospăţ şi vom fi iarăşi fericiţi. Da, Caiafa mi-a dat un sfat bun, şi prin moartea Nazarineanului celui hulitor de Dumnezeu, Iuda va fi izbăvit de rău.

Ea îşi netezi peste cap părul său des şi surâse veselă. După aceea, deschizând o casetă lucrată în bronz, scoase o mână de pietre preţioase şi alegând printre ele, găsi, în fine, o stea de rubine.

– Minunat dar, şopti ea, ţinând broşa la o oarecare distanţă şi bucurându-se de sclipirea nestematelor. Nici n-am văzut ceva mai frumos. Caiafa a avut dreptate să nu dăruiască această stea bolnăvicioasei sale soţii; pielea palidă a fiicei lui Anna, n-ar fi câştigat nimic de la această podoabă.

Ea privi cu de-amănuntul toate pietrele şi după

aceea căutând iarăşi în casetă scoase de acolo un frumos colier din perle, în care fiecare avea mărimea unui grăunte de grâu.

– Cât sunt de frumoase amândouă, zise ea amestecând mărgăritarele cu rubinele, trebuie să le pun pe amândouă odată, atât rubinele arhiereului, cât şi colierul furat de Barabas.

Buzele ei zâmbiră dispreţuitor şi ţinând pietrele în mână rămase deodată pe gânduri. Aşezându-şi încetişor colierul la gâtul ei alb ca zăpada, Iudita puse steaua înapoi în casetă şi se privi iarăşi în oglindă; înţelegând toată puterea nebiruită a frumuseţii ei, ea ridică mâinile în sus în semn de biruinţă.

– Pentru unele ca mine s-a făcut lumea, exclamă ea, pentru unele ca mine, stăpâni şi împăraţi îşi ies din minţi şi mor, iar eroii mândri se înjosesc ca nişte robi! Nu există femeie mai frumoasă ca mine şi cu toate acestea, ce să fac eu acum cu frumuseţea mea, când m-am săturat de toţi iubiţii şi proştii! Am să mă cunun cu vreun conducător puternic şi voi fi regină, şi voi stăpâni popoare!

Şi cu un gest de îngâmfare ameţitoare ea îşi înălţă capul mai sus, ca şi cum închipuita coroană îi şi strălucea pe cap şi făcu câţiva paşi înapoi, uitându-se mereu la chipul ei reflectat în oglindă. Dar deodată, un zgomot de paşi repezi în coridor îi atrase atenţia. Ea se opri, aşteptând; părul ei frumos îi acoperea umerii, iar colierul scânteia la gâtul ei. Paşii se opriră chiar la uşa sa…

– Stăpână, stăpână! Se auzi un glas din afară.

Cuprinsă de presimţirea unei nenorociri, Iudita alergă repede şi deschizând larg uşile, văzu pe una din slugile tatălui său, privind la ea cu groază şi făcând gesturi disperate.

– Ce s-a întâmplat? zise ea cu un glas de abia auzit.

Buzele ei se împietriră deodată şi se uscară, aşa că anevoie vorbea; inima-i bătea foarte tare şi colierul de perle părea că o împiedică să respire.

Omul încercă să răspundă, dar nu putu. Iudita îl

apucă de mână.

– Vorbeşte! șopti ea, ce veste rea aduci?

– Stăpână, suspină sluga, nu îndrăznesc să vă spun, dar, vă rog, veniți. Tatăl dumneavoastră vă cheamă... Aveți răbdare, nu vă înspăimântați. El se întoarse şi-şi ascunse fața.

– Iuda?! Strigă ea... E rănit? Bolnav?... S-a întors?

– Da, s-a întors, răspunse sluga cu glasul răguşit, apoi, tăcu şi-i făcu semn să-l urmeze.

Iudita se opri o clipă; o paloare de moarte înlocui culoarea rumenă a feței ei şi ea îşi duse mâna la inimă, silindu-se să se liniştească.

– ... El s-a întors!? Îngăimă ea. Iuda e acasă! Tata trimite după mine... Vasăzică, totul e bine, nu poate fi altfel!

Ea aruncă peste umăr o privire îndărăt spre odaia ei luminată de lună, unde oglinda de argint lumina ca o placă strălucitoare şi ieşi în coridor, apucându-şi cu o mână rochia ei albă, lungă, alergă iute după slugă şi în curând se văzu în curtea deschisă, construită de tatăl ei în stil egiptean, unde avea obişnuința să petreacă cu prietenii. Curtea aceasta era înconjurată de o colonadă şi nu avea acoperiş. În momentul acesta, când Iudita alerga cu părul desfăcut şi cu ochii deschişi mari de nerăbdare, statura înaltă a unui bărbat îi tăie calea; i se păru că el încearcă s-o împiedice să ajungă până la ceva, ce zăcea la pământ şi era învelit cu o pânză. Fata privi la el uimită: era Barabas. Ea îl îmbrânci la o parte şi alergă la tatăl ei care se sprijinea de o coloană, cu fața acoperită cu mâinile.

– Tată!? Strigă ea.

Iscariotul se uită năucit la ea. Trăsăturile aspre ale feței lui erau desfigurate din cauza unei dureri nespuse. Cu o mână tremurătoare el arătă corpul nemişcat şi acoperit ce zăcea întins aproape de el. Ochii Iuditei urmăriră gestul lui... Mişcându-se încet, cu greutate, înainte, ea-şi dădu la o parte părul care-i căzuse pe frunte

şi privi cu atenție corpul care era la pământ. Apoi deodată pricepu toată grozăvia pe care o vedea şi căzând în genunchi, începu să tragă acoperământul, ca să se convingă de ceea ce se temea aşa de mult.

– Iuda!? strigă ea... Iuda!?

Glasul ei se transformă într-un țipăt de spaimă şi deodată îşi trase mâinile şi se uită la ele cu înfiorare şi dezgust, ca şi când s-ar fi atins de ceva scârbavnic. Ea se întoarse şi abia acum observă că în jurul ei stăteau oameni. Tatăl ei se apropiase; alături de el era Barabas. Cu un surâs prostesc Iudita arătă spre mort.

– Pentru ce l-ați adus acasă învelit? întrebă ea iute. Iuda doarme, ori şi-a pierdut cunoştința... Descoperiți-i fața!

Nimeni nu o ascultă. Trupul acoperit, ce sta nemişcat în lumina palidă a lunii, avea parcă o putere tainică. Domnea o tăcere adâncă.

Deodată se auzi iar glasul Iuditei. Ea vorbea şoptit, dar iute şi nestăpânit:

– Iuda?... Iuda, trezeşte-te! E o prostie să stai aşa şi să mă sperii, doar nu eşti mort, asta nu se poate, tu n-ai putut să mori aşa deodată!... Aseară ai venit acasă furios pe mine şi în mânia ta fără judecată, m-ai blestemat! Acum însă eşti dator să ridici acest blestem,... tu nu poți să mă laşi mult timp fără iertarea şi binecuvântarea ta! Oare ți-am făcut eu cândva vreun rău? Te-am sfătuit numai să te asiguri de şarlatania Nazarineanului şi tu te-ai încredințat. Pentru ce să te mai întristezi astfel de aceasta? Scoală!... Scoală-te... mai repede! Dacă eşti bolnav, mă voi îngriji de tine; trezeşte-te, nu mai fi supărat!... Eu ar trebui să fiu supărată, pentru încăpățânarea ta. Ştiu că tu auzi glasul meu, dar vrei să mă necăjeşti şi de aceea nu-mi răspunzi.

Şi iarăşi mâinile ei, tremurând şi fără să vrea, se atinseră de trupul lui. Ea făcu o sforțare şi ridică învelitoarea. O lăsă însă cu frică înapoi şi ochii ei lărgiți de o nespusă spaimă! Oare aceasta era fața fratelui ei?

Această mască rece, cu ochii holbați, ieşiți din orbite?! Ochi nemişcați, netransparenți, care păreau că o privesc fix?... Iudita lăsă capul în jos pe fața mortului; pe buzele puternic strânse, flutura un surâs sinistru... Ea mângâie fruntea lui înghețată şi părui zbârlit... Da!... Acesta era Iuda sau un chip înțepenit, asemănător lui în albeață, tinerețe şi frumusețe... Iudita nu-şi dădea încă seama de ceea ce vedea. Deodată, privirea ei neliniştită căzu asupra gâtului lui strâns cu o frânghie aşa de tare legată, încât pielea se rănise şi sângele scurs se închegase, roşu, ca de la o rană de pumnal. Văzând acestea, fata sări repede şi desfăcând mâinile deasupra capului izbucni într-un bocet deznădăjduit, aşa de pătrunzător, încât toți servitorii din curte alergară cu facle, zăpăciți şi înspăimântați.

Tatăl ei o cuprinse în brațe, încercând s-o liniştească, dar în zadar; mai uşor ar fi fost să opreşti furtuna ce străbate pustiul. Iudita fu cuprinsă de o dezlănțuire nebună, izbindu-se în toate părțile, pradă unei nemărginite disperări.

– Uitați-vă, l-au omorât, strigă ea... Ucenicii Nazarineanului l-au omorât pe Iuda, i-au luat viața. Sălbatică faptă! Dar, răzbunarea va veni!... Răzbunare cumplită, pe măsură! În Iuda nu era nici un păcat, ci numai cinste... Caiafa! Unde-i Caiafa? Să vină încoace şi să-şi vadă ispravă! Spuneți-i!... Trebuie să-i prindă şi să-i pedepsească pe ucigaşi!... Haideți la cârmuitorul roman să-i cerem dreptate!

Aici țipetele ei neomeneşti se curmară. Ea se plecă disperată asupra corpului fratelui ei şi cu degetele-i tremurătoare încercă să dezlege nodul lațului.

– Dezlegați nodul, se rugă ea plângând. O, Dumnezeule! Nimeni din voi nu-i dezleagă acest laț care-i înăbuşă răsuflarea?... Poate trăieşte încă! Ochii lui sunt plini de viață şi gânditori. Dezlegați această unealtă de tortură, vă rog... Tată, ajută-mă!

Ea continua să tragă de nod, când deodată fața i se schimbă grozav. Iudita observase că mâinile ei erau pline

de sânge! O lumină cIudată se aprinse în ochii ei, iar pe buze îi flutură un zâmbet neobservat. Ea îşi ridică degetele înroşite.

– Uitați-vă, sângele lui curge, zise ea; viața îi revine la apropierea mea; el n-a murit!...

– Morților adesea li se scurge sângele, când se ating de dânşii ucigaşii lor, zise deodată vocea aspră a cuiva. Tu, Iudita, ai împins pe Iuda la moarte, şi sângele lui te învinovăţeşte!

Petru se apropiase înveşmântat de strălucirea blândă a razelor lunii.

Iscariotul, înalt şi voinic, îl opri, cu un gest de mândrie.

– Cum îndrăzneşti tu, în astfel de clipe, să vorbeşti aşa cu fiica mea? Dar se opri, uimit de înfățişarea aspră a ucenicului.

– Înapoi, evreule, zise el. Tu, care nu eşti botezat nici în duh, nici în apă, şi eşti din sângele cel stricat al Israilului celui nerenăscut, nu discuta cu mine. Mustrările cugetului îmi dau putere. Eu sunt acelaşi Petru, care m-am lepădat de învățătorul meu, dar prin căință mi-am redobândit autoritatea. Nu sta la vorbă cu mine, că eu nu mă adresez ție, ci ei. Ea cere pedepsirea grabnică a ucigaşilor fratelui ei! Şi eu mă rog pentru dreptate şi cer răzbunare contra celei care l-a adus la starea aceasta. Iuda îmi era prieten şi el singur şi-a ridicat zilele. De această faptă disperată nu-i nimeni vinovat, afară de aceea, care acum, boceşte atât de tare. Cu iscusința ei ca de şarpe, ea l-a influențat tot timpul.

– Tu n-ai milă, strigă Barabas, nici chiar în astfel de momente!

– Nici în acest moment, nici în altul, răspunse Petru, şi fața lui arăta o hotărâre neînduplecată. Doamne, fereşte-mă, să arăt măcar o fărâmă de milă față de cei nedrepți.

– Astfel vorbeşte cel dintâi creştin... se auzi un glas ironic şi figura cIudată a lui Melchior ieşi din umbră. Într-

adevăr, tu predici, Petre, oamenilor într-o formă nouă dragostea dumnezeiască.

Dar ucenicul nu auzi cuvintele lui; el se întoarse repede către Iudita, care stând aplecată pe jumătate pe trupul mort al fratelui ei, făcea toate sforțările, ca să dezlege ştreangul însângerat.

– Ce faci tu, aici, Iudita Iscariot? întrebă el. Nu poți dezlega acest colier de cânepă? El nu-i din perle, nu-i din pietre prețioase după care tânjeşte sufletul tău; Iuda l-a legat prea tare pentru tine! Lasă-l... plângi şi boceşte-te pentru propria ta trădare, de astăzi încolo, tu eşti blestemată pentru toată viața!

Iudita auzi şi ridicând spre el ochii ei plânşi, surâse uşor. Era neasemuit de frumoasă în această clipă, încât apostolul Petru, deşi tremura de încrâncenare, se trase înapoi înmărmurit de frumusețea uimitoare a feței ei minunate, încadrată de părul ei des şi roşcat. Blestemul îngheță pe buzele lui.

– Pe toată viața!?... Pe toată viața!? repeta ea, pierdută. Uite, şi ea îi arătă degetele pline de sânge, viața în el nu s-a stins încă; te rog, şi ea privi la el rugătoare, dezleagă acest ştreang îngrozitor. Dacă Iuda l-a legat... căci tu mi-ai spus că Iuda l-a legat?... Dar cum s-a putut asta?

Ea se opri cu fața îngrijorată; sprâncenele i se încruntară, apoi o nouă spaimă o cuprinse deodată.

– Tată! Strigă ea.

Bătrânul alergă repede la ea, o cuprinse şi, strângându-i capul la piept, plângea cu amar.

– Ce înseamnă asta? Şopti ea, privindu-l cu spaimă. Spune-mi... E adevărat? Nu poate fi adevărat, pentru că Iuda era totdeauna puternic şi viteaz. El n-a putut să se sinucidă!?

Iscarioteanul vroi să răspundă, dar nu putu. Liniştea obişnuită a feței lui severe şi impunătoare se schimbase într-o expresie de disperare şi întristare adâncă. Iudita se uită fix la el, şi înțelese totul deodată.

Desfăcându-se din brațele lui, ea rămase într-o clipă nemişcată, palidă ca o statuie de marmură. Pe urmă ridicând amândouă mâinile însângerate, fu apucată de un râs nebun şi zgomotos:

– O, puternice Nazarinene, exclamă ea. Asta-i fapta ta!... Farmecele tale au reuşit. Tu ai câştigat biruința şi eşti răzbunat! O, crudule şi nemilosule Nazarinean! Şi cu un strigăt nebun, ca lovită pe neaşteptate de un cuțit, ea căzu la pământ, rămânând nemişcată şi fără cunoştință, ca şi însuşi Iuda, care cu ochii holbați şi nesimțitori privea fără să mai vadă...

III

Pe Iudita o duseră în casă şi o lăsară pe mâinile unor slujnice care plângeau lângă ea, cum plâng adesea femeile din milă, nesimțind nici o durere.

Purtarea ei mândră şi poruncitoare o făcuse să aibă puține prietene; frumusețea ei fusese pururea pricină de invidie din partea celor mai puțin favorizate de natură. Aşa că slujnicele care acum îngrijeau de ea şi plângeau de spaimă, simțeau, în realitate, prea puțină dragoste pentru ea şi erau destul de indiferente; stăteau în jurul ei şoptind una alteia despre starea în care va fi ea după ce-şi va veni în simțiri. În acelaşi timp, corpul fratelui ei fu ridicat şi pus cu binecuvântare pe un catafalc bogat aurit şi acoperit cu o stofă grea, violetă, cusută cu aur. Sever şi cu o linişte stăpânită, îndureratul tată dădu ordinele cuvenite, împlinind până la cele mai mici amănunte toate orânduielile ce-i erau impuse. Când totul fu îndeplinit, el se întoarse către cei care aduseseră trupul nefericitului său fiu, către Barabas, Melchior şi apostolul Petru şi cu un glas stins şi tulburat zise:

– Trebuie să vă mulțumesc pentru tristul serviciu ce

mi-ați făcut, deşi inima mea e zdrobită şi casa mea cufundată de acum într-un veşnic doliu. Cunosc numai pe unui din voi, pe Barabas, care nu de mult a fost în temniță. Mai înainte era socotit, pe aici, ca om cinstit şi bun; şi acum, fără a ne uita la toate faptele lui din urmă, eu îmi amintesc numai că el a fost cândva tovarăşul fiului meu, în casa lui Şadin.

Aici glasul bătrânului începu să tremure; dar el se stăpâni iarăşi şi continuă:

– Aşa că, deşi nu aprob faptele lui Barabas, nu vreau să-l judec. Deoarece poporul l-a slobozit, eu nu-l voi osândi; cu atât mai mult cu cât el în mod vădit ia parte la durerea mea şi a vrut să apere pe nefericita şi prea iubita mea fiică de atacul acestui necunoscut nemilos.

– Eu voi fi acum nemilos pentru evrei, zise ucenicul, nimic nu am comun cu viața lor consacrată urâcioasei închinări la vițelul de aur şi noilor mijloace de cămătărie. Dar cu toate acestea, îmi pare rău de necazul tău, Iscariotule, cum mi-ar părea rău de al oricărui alt om care ar suferi nenorociri multe din pricina propriei lui vinovății şi necredințe; tu însă mă acuzi de lipsă de milă; află că dreptatea e totdeauna lipsită de milă, ca o sabie ascuțită. Când tu vorbeşti de prea iubita ta fiică, îți descoperi toată slăbiciunea vieții tale, căci din cuibul iubirii, nemeritată de ea, cu care tu ai alinat-o, s-a născut un şarpe gata să muşte şi să omoare. O fată lăsată fără supraveghere e asemenea unui demon, care înghite totul, fata lăsată în prea mare libertate, va fi necinstită. Chiar nu ştii tu că Iudita e o depravată, că arhiereul Caiafa a făcut din ea o creatură mai josnică chiar decât o desfrânată publică ca Magdalena? Loveşte-mă dacă vrei, Iscariotule, dar eu nu-ți spun decât adevărul. Rupe-mi limba, adevărul însă tot va rămâne.

Într-un atac de puternică furie, Iscariotul făcu un pas înainte şi ridică mâna să-l lovească pe omul care îndrăznise să aducă o acuzație atât de mârşavă, dar privirea aspră a neînduplecatului ucenic îl opri şi mâna-i

căzu fără putere.

– Adevărul! Dreptatea! Strigă Petru, dând exaltat din mâini. De-acum le voi striga şi le voi proclama, voi trăi pentru ele şi voi muri pentru ele! De trei ori am mințit, sub jurământ şi am simțit toată grozăvia nedreptății. Îi ştiu acum înălțimea, lățimea, adâncimea, importanța şi urmările; povară apăsătoare şi de nesuportat, ce-ți slăbeşte tot sufletul. Ştiu toate însuşirile ei, e un iad întreg într-un singur cuvânt, da sau nu, de care atârnă o veşnicie! Eu nu mai îndur, ci cer adevărul atât de la bărbați cât de la femei: pe un cămătar nu-l voi numi cinstit şi pe o desfrânată n-o voi numi cumsecade. Nu! Eu nu mai doresc acestea, ci numai adevărul, adevărul, care luceşte ca tăişul ascuțit al unui pumnal în mâna lui Dumnezeu! Eu, Petru, proclam aceasta! Eu, care de trei ori m-am jurat şi am mințit, de-acum de trei mii câte trei mii de ori voi spune adevărul ca să-mi răscumpăr greşeala! Plângi, boceşte, smulge-ți părul încărunțit, iudeule, piosule fariseu, care te-ai deprins cu o virtute cumpănită şi cu o sfințenie mulțumitoare pentru tine, iar acum fiindcă nu crezi, tu eşti disperat… Tu ai fi pus rămăşag cu toată lumea pentru cinstea fiicei tale! Nu te prinde, căci cinstea fiicei tale este de vânzare, prețul ei e aurul şi pietrele prețioase! Din cauza acestei viclene femei, născute din tine, astăzi a murit Dumnezeu în Iudeea! Cuvintele Lui au fost respinse, misiunea Lui n-a fost primită; viața Lui a fost răpită prin osândirea la moarte. Şi de aceea Iudeea va va fi blestemată în vecii vecilor!… Fiii lui Israel se vor închina aurului şi aurul le va fi blestem. Ca robii blestemați ei vor lucra pentru domni şi cârmuitori, ca o turmă de vite de muncă vor fi înhămați la roata vieții şi vor trebui să suporte cele mai grele biruri ale statului sub amenințarea chinurilor şi bătăilor!… Disprețuiți şi urâți ei vor munci pentru alții… împrăştiați prin diferite țări, ei nu se vor putea întruni la un loc niciodată. Totdeauna în vecii vecilor, nevinovatul sânge al Trimisului lui Dumnezeu va sta ca o pată neştearsă

asupra iudeilor... Totdeauna, în vecii vecilor, fiii lui Israil vor fi lipsiți de făgăduința vieții de veci, vor fi vrednici de dispreţul şi ura lumii întregi. El se opri, trăgându-şi sufletul, şi-şi ridică în sus mâinile, invocând blestemul. Mantaua lui groasă se desfăcea de pe umerii săi largi în pliuri împărăteşti, sub ea se vedea o haină sărăcăcioasă de pescar, statura lui părea înălțată deodată şi împărtăşită de o măreție mistică de la lumina tainică a lunii pline. Ridicând ochii spre stelele care străluceau deasupra lui ca mii de focuri împrăştiate, Petru surâse pierdut... Dar încă nu s-a sfârşit, zise el. Încă o nouă spaimă amenință lumea. Voi L-ați ucis pe Hristos, dar viața nu I-ați luat-o. Voi L-ați făcut să primească moartea, dar n-a murit. Noaptea aceasta a fost înmormântat, coborât în întunericul mormântului, dar ce veți face, dacă pietrele grele cu care e acoperit, se vor arăta neputincioase a-L nimici... Dacă pământul nu-L va primi? Ce va fi, dacă după trei zile, cum a spus El, va învia cu adevărat la viață? Eu nu susțin nimic. Să mint a doua oară, n-o mai fac: păstrez în sufletul meu toate îndoielile şi toată frica şi nu voi mai spune nimic, dar gândiți-vă la aceasta, suflete nepocăite ale lui Israil! Ce veți face în acel ceas înfricoşat, când Răstignitul şi Mortul va învia deodată spre o nouă viață? Glasul lui coborî; el privi cu temere împrejur, apoi, fiind cuprins de o frică neaşteptată îşi acoperi fața cu mantia şi se îndreptă încet, spre ieşire... Gândiți-vă la aceasta, repetă el, aruncând o privire îngrijorată înspre Iscariot. El va ierta poate, pe Iuda!... Eu nu ştiu nimic şi nu mă voi jura, dar lumea va fi cu totul alta..., minunată dacă El îşi va ține cuvântul şi peste trei zile, nici mai mult nici mai puțin, va învia!

Şi Petru se depărtă fără zgomot. Iscariotul privi după el cu mânie şi mirare.

– Ați adus la mine un nebun, zise el. Acesta e cuprins de vreun spirit necurat.

– E spaima remuşcărilor conştiinței, răspunse Melchior încet, acest demon, adesea insuflă omului

cuvinte cIudate şi îl îndeamnă, uneori, la fapte urâte. Demonul, de care e cuprins acest pescar, va răsturna toată lumea.

– Pescar? Repetă Iscariotul plin de uimire. Adevărat? El e un simplu pescar?

– Da, răspunse Melchior şi ochii lui se lărgiră în chip cIudat. Petru e din neam de jos şi făcut din cel mai prost lut; din aceasta au provenit şi neizbânzile şi biruințele lui. Aerul de mare a suflat asupră-i chiar de la naşterea sa; din fragedă copilărie s-a luptat cu vântul şi cu valurile şi toată viața se va lupta cu stihiile neînduplecate! Împărați de departe n-au călătorit ca să-şi plece genunchii la leagănul lui; magii nu i-au adus daruri, coruri de îngeri nu i-au cântat să-L salute – toate acestea au fost pentru unul singur: Nazarineanul, de care el s-a lepădat, dar căruia de acum îi va sluji cu râvnă. Deocamdată el e numai Simon Petru, pescar din Galileea şi tovarăş al răposatului tău fiu, Iuda.

Un suspin desperat izbucni din pieptul Iscariotului.

– Nefericite copil! Şopti el. Nu e de mirare că şi tu ai devenit un fanatic dezlănțuit, dacă ai avut aşa prieteni!

Şi ducându-se spre corpul acoperit al fiului său, bătrânul se plecă, privi spre vizitatorii săi şi cu o expresie de durere liniştită şi stăpânită zise:

– Nu vă supărați, prieteni, dacă vă rog să mă lăsați acum. Durerea mea e mai presus de puterile mele; sufletul meu e adânc întristat şi sunt zdrobit... în ce priveşte pe fiica mea, nu voi sta să te conving pe tine, Barabas, că toate acestea sunt minciuni. Tu ştii nevinovăția ei, mândria ei, virtutea ei neîntinată, şi tu vei lămuri prietenului tău totul; vei şti să aperi cinstea şi cumințenia ei. M-auzi tu?

– Te aud, răspunse Barabas, cu glas surd înecat, inima mea a suferit pentru tine Iscariotule.

Bătrânul privi la el, aprins şi tremurând din tot corpul...

– Îți mulțumesc, prietene, răspunse el şi adăugă

repede: Asupra ta planează mari crime, totuşi ştiu că tu ai destul curaj să opreşti zvonurile rele, pe care le poate răspândi în oraş acest nebun galileean, cu privire la fiica mea.

El se opri, gândindu-se la ceva, apoi chemă pe Barabas mai aproape. Când acesta veni, Iscariotul puse o mână pe corpul fiului său, iar cealaltă pe umărul lui Barabas.

– Ascultă! zise el cu un hohot răguşit, dacă aş şti că este măcar o părticică de adevăr în acea murdară clevetire, eu l-aş ucide pe Caiafa; mă jur pe corpul neînsufleţit al fiului meu, l-aş ucide în faţa poporului întreg, fie el chiar şi la templu...

Faţa lui era grozav de schimbată. Ochii posomorâţi ai lui Barabas scăpărară de mânie, drept orice răspuns. O clipă ei se uitară unul la altul şi în ochii lui Barabas, deşteptat deodată, trupul lui Iuda păru că tresare, în semn de aprobare. Nefericitul tată îşi plecă apoi capul încet zicând:

– La revedere, domnilor, şi el îndepărtă uşor cu mâna pe Barabas, vă mulţumesc foarte mult, că mi-aţi adus pe răposatul meu fiu. Peste câteva zile, când amărăciunea primei dureri se va mai şterge şi când voi fi mai în putere şi mai în stare să vă pot vorbi mai cu judecată, ne vom mai vedea... dar acum... şi dând din mâini fără putere, îşi strânse mantia în jurul lui şi se aşeză la căpătâiul fiului său.

Barabas se depărtă imediat împreună cu Melchior. În drum se opri să întrebe pe o slugă dacă Iudita s-a deşteptat din leşinul în care căzuse şi prinzând un răspuns negativ, prin clătinare din cap, Barabas părăsi curtea cu inima zdrobită şi ieşi în strada deplin luminată de razele lunii. După ce merseră o bună distanţă, Melchior se opri deodată şi se uită cu ochii gânditori, strălucitori ca nişte diamante, la faţa tristă a tovarăşului său.

Tu încă te mai gândeşti la frumuseţea smintitei

Iudita? întrebă el. Recunosc şi eu că nu am văzut altă femeie mai frumoasă ca ea. Şi durerea nu face decât să-i mărească farmecul.

Barabas tresări.

– Ce ți-a venit de-mi vorbeşti acum de frumusețea ei? zise el cu amărăciune. Nu-s destule nenorocirile ce le-a pricinuit ea? Gândeşte-te nu mai departe decât la răposatul Iuda…

– Da, mă gândesc şi eu la el, răspunse serios. Toată lumea se va gândi la el şi nu-l va da uitării niciodată. Nefericitul tânăr va răspunde în fața istoriei pentru un păcat mare, săvârşit însă nu numai de el singur. Istoria lumii, de altfel, nu e şi istoria lui Dumnezeu, şi poate chiar Iuda îşi va afla cândva justificarea. Am o presimțire ciudată, zise el zâmbind cu amărăciune. Îți jur că n-aş risca astăzi să pariez pe viața lui Caiafa nici o jumătate de ban. Tu ce crezi?

Barabas se uită la el cu spaimă şi respiră din adânc. O clipă rămaseră astfel, privindu-se unul pe altul, la lumina tainică a lunii, dar după aceasta, se îndreptară încet şi tăcuți spre casă.

IV

La trei ceasuri din noapte, când se lumina spre sâmbătă, Iudita Iscariot se trezi din leşinul ei îndelungat. Deschizând ochii, ea privi mai întâi aiurită, apoi recunoscu lucrurile ce o înconjurau. Era în camera ei. Obloanele erau închise şi lămpile ardeau; la picioare, lângă pat, şedeau două din femeile rânduite pentru supravegherea ei şi dormeau adânc. Ridicându-se cu băgare de seamă şi sprijinindu-se pe perne, fata privi uimită la ele, apoi se uită curioasă, ca să vadă dacă nu mai era cineva. Nu, nu era nimeni, numai aceste două

servitoare, care dormeau. Îndreptându-şi puţin îmbrăcămintea care era în neorânduială şi strângându-şi părul despletit, Iudita se sculă fără zgomot îndreptându-se spre oglindă. Aici ea se opri şi neliniştită surâse chipului ei… Ce ciudaţi îi erau ochii!… Totuşi frumoşi şi strălucitori! Perlele, pe care i le dăruise de atâta vreme Barabas, îi împodobeau gâtul şi ea le atinse cu mâna…

– Sărmanul Barabas, cum mă iubea! Dar de atunci s-au petrecut numai lucruri cu totul ciudate şi încurcate… Acum însă trebuie să-mi aduc aminte numai de un lucru: că după o aşa lungă învrăjbire şi despărţire, Iuda, în sfârşit, s-a întors iarăşi acasă. Da, Iuda e acasă, eu mă voi duce numaidecât la el şi-i voi lămuri toate nedumeririle.

Gândurile i se frământau în minte şi ea simţea o mare oboseală în toate membrele; un fior rece îi cutremură toate fibrele corpului, apoi această oboseală se schimbă într-un val de fierbinţeală; abia se mai putea ţine pe picioare, totuşi se silea din răsputeri să nu ia în seamă aceste senzaţii dureroase; puternica dorinţă de a-l revedea pe Iuda o susţinu. Îşi strânse mai bine rochia-i albă, îşi puse un brâu cusut cu aur, şi zărind pe masă pumnalul ei cel mic, şi-l atârnă la brâu. Apoi se uită cu grijă la cele două femei. Ele dormeau liniştite şi Iudita, încet, în vârful degetelor, părăsi camera. Uşa odăii fusese lăsată în lături, aşa că ea trebui să dea numai la o parte draperiile, ca să poată ieşi. Cu paşi uşori, ea fugi prin coridor ca o fantomă albă, cu faţa ca de mort şi cu ochii scânteietori. În sufletul ei se strecura o rază de bucurie, se simţea fericită şi ar fi fost în stare să cânte ceva vesel. Ajungând în curte se opri privind cercetătoare. O umbră misterioasă şi posomorâtă se lăsase peste toate lucrurile; luna dispăruse, lăsând în urma ei o palidă dungă argintie.

Totul era liniştit. Nu era nici o fiinţă vie, afară de o mică bufniţă, care zbura de ici colo printre coloane, tulburând liniştea nopţii prin ţipetele ei sinistre. Nefericitul Iscariot, zdrobit de durere, abia se retrăsese pentru a se odihni puţin. Corpul neînsufleţit al fiului său

zăcea singur sub un baldachin[1] albastru, la această oră neprecisă, când noaptea se depărtează şi zorile se revarsă. Picioarele Iuditei, încălţate cu sandale uşoare, lovind pardoseala de marmură, scoteau un sunet ca al frunzelor ce cad de pe arbori; ea se mişca încet, nehotărâtă, bâjbâind aerul cu mâinile ca şi cum ar fi fost lovită de o orbire neaşteptată. Dar curând privirea ei rătăcită găsi ceea ce căuta, masa întunecată de draperii grele, sub care se odihnea tot ce rămăsese din fratele ei, tovarăşul şi prietenul cel mai de seamă al copilăriei ei, care o iubise aşa de mult şi aşa de duios. Ea grăbi pasul, fără nici o şovăire sau frică dădu la o parte toate învelitorile, aşa că, faţa şi tot corpul lui Iuda se înfăţişară privirilor ei. Ştreangul înconjura încă gâtul lui, ca o groaznică mărturie a faptei sale înspăimântătoare. În această îngânare a nopţii cu ziua, Iuda i se păru uimitor de frumos. Urmele unui dispreţ rămăseseră întipărite în trăsăturile lui, iar ochii holbaţi, îndreptaţi spre cer, exprimau o sumedenie de întrebări arzătoare şi greu de dezlegat: „Voi mă numiţi trădător?" părea că zice el tăcutelor stele. „În zilele ce vor urma, între cei ce se vor numi sfinţi[2] vor fi oameni mai răi ca mine".

Sora îşi privi fratele fix, cu o curiozitate sălbatică în privire, dar nu plânse şi nu tremură. Un gând confuz îi stăpânea mintea şi voia să-l ducă la îndeplinire. Cu un extaz sălbatic, Iudita scoase pumnalul din teaca lui, tăie cu băgare de seamă ştreangul care-i înconjura gâtul şi-l trase încet la o parte; sângele începu iarăşi să se scurgă. Aceasta fu ceva grozav; fata se sperie şi începu să tremure din tot corpul. Apoi, surâse şi strângând ştreangul, şi-l puse la brâu ud şi plin de sânge, iar pumnalul îl aruncă într-un colţ al curţii şi în neştire, izbindu-şi palmele strigă:

– Am tăiat curmeiului gros, cu care ai fost legat; acum poţi respira liber. Te rog, scoală-te, vorbeşte cu mine. Istoriseşte-mi totul, voi crede toate povestirile tale,

---

[1] Acoperământ pe stâlpi, peste catafalc. (n.tr.)
[2] Creştini. (n.tr.)

chiar cele mai de necrezut, nu-ți voi mai zice nimic de rătăcirea ta, numai dacă îmi vei surâde şi vei începe iarăşi să-mi vorbeşti, îți voi ierta admirația ta naivă pentru învățăturile Nazarineanului. Tu ştii că eu nu voiam să te aduc până la disperare. Nu te voi supăra niciodată de bunăvoia mea, eu, unica ta surioară pe care tu o iubeai aşa de mult. Iuda, ascultă! Caiafa mi-a propus să-ți cer să vinzi pe învățătorul tău şi el a avut dreptate; smintitul tău proroc s-a ridicat contra credinței noastre. Pentru ce te împotriveşti tu oare şi vrei să părăseşti credința părinților tăi? Te rog, scoală, ascultă glasul rațiunii! Deznădăjduită, făcu o sforțare peste puterile ei şi ridică partea de sus a corpului, privind în fața mortului cu iubire şi spaimă totodată. Dar de ce te uiți la mine cu nişte priviri aşa de reci şi fără de milă? Ce ți-am făcut? Nimic... Ți-am dat doar nişte sfaturi bune. Caiafa însă va face multe pentru tine, dacă vei arăta oarecare căință! Aici ea se opri şi scoasă din fire țipă: greutatea corpului era prea mare pentru ea şi, desfăcând brațele, corpul recăzu cu un sunet surd pe catafalc. Iudita începu să plângă ca un copil, Iuda, Iuda! Vorbeşte cu mine! Îmbrățişează-mă! Eu ştiu că tu mă auzi, dar nu vrei să-mi răspunzi pentru că eşti supărat şi Omul din Nazaret îți este mai scump decât mine... Ea aşteptă un răspuns, dar buzele lui Iuda rămaseră nemişcate şi tăcerea neîntrerupându-se, Iudita începu să se joace cu ştreangul însângerat care atârna la brâul ei. Ei, ce să fac? Spuse ea. Îmi pare rău că eşti atât de trist. Caiafa ți-ar fi putut da multe, numai dacă ai fi vrut tu!... Pentru ce să te întristezi atâta din cauză că ai pierdut pe un trădător? Ce găseai de admirat în acest Om din Nazaret? El era doar un om simplu, lucrător, cuprins de un fanatism fără pereche. Şi un lucru, atât de neînsemnat, să fie pricina despărțirii noastre?... Dar, cu toate acestea, eu cedez în totul, dacă aceasta îți face plăcere. Crucea şi cununa de spini vor rămâne, pentru mine, sfinte, numai dacă tu vrei aceasta. Mai mult nu pot face nimic, ca să-ți curm mânia. Tu vezi că în zadar continui să fii supărat.

Nazarineanul tău a murit şi oricât ți-ar plăcea, El nu mai poate învia!...

Ea se opri iarăşi, apoi începu a se plimba prin curte. Zărind pumnalul aruncat nu de mult de ea într-un colț, Iudita îl ridică şi-l puse în teacă, apoi rupse de lângă zid o creangă lungă de trandafiri agățători, dorind s-o pună pe trupul neînsuflețit. Dar când păşi spre corpul lui Iuda, o lumină neaşteptată o înspăimântă; ea se trase îndărăt, păzindu-şi ochii cu mâna. O cruce ca de foc roşu-închis plutea de-a lungul, drept deasupra trupului lui Iuda, împrăştiind până departe raze luminoase. Ea se uita uimită. Apariția aceasta lucea înaintea ei mai strălucitoare ca cea mai luminoasă rază de soare şi, cu toate că gândurile ei erau tulburi şi ea scuturată ca de friguri, totuşi înțelese, nu mai puțin, că aceasta era o minune nepricepută de mintea omenească. Fără să vrea întinse amândouă mâinile pline de trandafirii abia rupți, ca să atingă acea flacără vie şi luminoasă. Umbra purpurie căzu deodată asupra ei, schimbându-i albeața hainelor şi culoarea albă a feței într-o umbră roşiatică şi aruncând un reflex de sânge asupra părului ei despletit. Chiar trandafirii din mâinile ei se întunecară, iar fața mortului, palidă ca ceara, luă înfățişarea vieții reîntoarse. Tainica lumină dură numai câteva clipe, apoi dispăru. Iudita, înlemnită de spaimă, urmări această dispariție. Când aceasta se sfârşi, Iudita observă că se făcuse o schimbare pe fața fratelui său. Buzele care mai înainte îi ei erau întredeschise, martore a straşnicei sale agonii, se strânseseră într-un surâs tainic; ochii aşa de întrebători, privind în sus, se închiseseră. Văzând aceasta, Iudita începu să plângă şi să râdă cu hohote, şi aşezând trandafirii pe pieptul mortului, se aplecă şi-l sărută pe buzele reci şi surâzătoare.

– Iuda! Iuda! Zise ea printre suspine, tu iarăşi ai adormit, nespunând nici un cuvânt, nebinecuvântându-mă!... Tu nu vrei nici măcar să mă priveşti! O, crudule! Dar îți iert toate! Tu eşti, probabil, foarte ostenit, altfel

n-ai fi rămas să dormi aici sub cerul liber. Nu te voi împiedica, te voi deştepta când se va face ziuă. Atunci mă voi întoarce, ca să mă uit la tine, Iubitul meu frate. Adio! Noapte bună! Şi ea-i trimise un sărut în vânt, printre lacrimile care o podideau. Noapte bună, frate! Îți voi aduce veşti bune de la Caiafa... Dormi în pace!... Noapte bună!

Şi dând încă din mâini, ea se depărta încet, în vârful degetelor, întorcându-se să mai privească încă o dată fața înseninată şi liniştită a mortului. Ea trecu printre coloanele înalte, deschise cu băgare de seamă porțile şi, pe jumătate nebună, în toată frumusețea ei răvăşită, ieşi pe ulițele tăcute ale oraşului.

V

Ziua de Sâmbătă se arăta foarte frumoasă. Toți oamenii Ierusalimului se adunaseră în jurul bogatului templu de pe muntele Morea, aducând rugăciuni de mulțumire lui Iehova, pentru izbăvirea de toate grozăviile zilei trecute. Erau şi dintre cei care adăugau la rugăciunile lor obişnuite o hulire contra lui Dumnezeu, de care nu-şi dădeau seama, rugând pe milostivul Dumnezeu să-i ierte că au răbdat atât de mult pe Nazarineanul Acela în mijlocul lor.

Totuşi, în această dimineață, în timpul slujbei divine, se putea observa o lipsă de râvnă religioasă deşi, după părerea poporului, erau multe bucuriile pentru care trebuiau să mulțumească lui Iehova. Catapeteasma despicată, de la Sfânta Sfintelor, era înaintea adunării ca o amintire înfricoșătoare a tuturor grozăviilor trăite ieri. Glasul lui Caiafa răsuna fără vlagă şi monoton în tot timpul îndelungatei slujbe. Lipsea ceva; părea că nu mai era nici un înțeles în citirea, totdeauna solemnă altădată,

a legii. În toată ceremonia se simțea ceva pustiu şi plictisitor, care producea asupra tuturor celor de față o impresie apăsătoare.

Când mulțimea se împrăştie în cele din urmă de la templu, mulți se îndreptară spre locul în care fusese îngropat prorocul din Nazaret. Vestea că Iosif din Arimateia ceruse de la Pilat corpul, şi că arhiereul Caiafa mijlocise să i se dea o puternică strajă pentru paza mormântului, se răspândise în tot oraşul.

– Niciodată n-am avut noi aşa arhiereu înțelept şi prevăzător, observă un evreu, oprindu-se sub porțile împărăteşti ca să-şi îndrepte învelişul alb din pânză de in al capului. El a condus această treabă cu o ştiință uimitoare, căci ucenicii Nazarineanului ar fi furat, fără îndoială, corpul Lui, să dovedească adevărul spuselor Sale.

– Da, adevăr grăieşti tu, îi răspunse un tovarăş. Toată şleahta aceasta se află acum în Ierusalim. O bandă primitivă şi periculoasă compusă din cei mai nemernici oameni din Galileea! Să fi fost eu în locul lui Caiafa, aş fi găsit mijlocul să-i izgonesc dintre zidurile oraşului.

– Unul deja s-a izgonit singur, observă cel dintâi. Ai auzit de moartea tânărului Iscariot?

Cel către care îndreptase această întrebare clătină din cap în semn de afirmare.

– Iuda era un zănatic, zise el, nimic nu-l mulțumea, cerea mereu reforme, căuta adevărul… Astfel de oameni nu-s de pe lumea aceasta!

– Probabil că şi altfel ar fi ajuns tot la acest sfârşit, observă prietenul său cu un surâs stăpânit, coborând încet pe scările templului. El a părăsit lumea cu o hotărâre eroică. L-au găsit spânzurat de craca unui copac, chiar lângă grădina Ghetsimani şi i-au adus trupul acasă la tatăl său.

– Ei, dar n-ați auzit şi ultima veste? Se amestecă în vorbă unul din cei ce erau mai pe aproape. Lui Iscariot i s-a întâmplat o nouă durere, din cauza căreia aproape a

înnebunit. El şi-a pierdut cea mai scumpă comoară, pe gingaşa şi răsfăţata lui fiică; a căutat pe la toţi vecinii ca să afle ceva despre ea, dar n-a aflat nimic. A părăsit, aşa deodată, casa în timpul nopţii şi unde s-o fi ascuns nimeni nu ştie…

În acest timp, se alăturaseră la cei ce vorbeau încă vreo câţiva oameni. Toţi dădeau din mâini în semn de mirare şi uimire.

– Fiica lui? Repetă cineva. Nu se poate! De ce să fi fugit?

– Cine ştie? Ieri leşinase la vederea fratelui său mort, o duseseră fără simţire în camera ei şi o puseseră în pat, lângă ea rămăseseră două servitoare, dar ele adormiră… Şi când se treziră ea nu mai era.

Ascultătorii clătinau din cap în semn că nu pricepeau nimic şi bâiguind vorbe de compătimire pentru Iscariot, om bun şi bogat, care nu merita atâta amărăciune, îşi luau fiecare drumul spre casă.

Aproape de mormântul Nazarineanului se strânsese o întreagă ceată de curioşi. Mormântul se afla într-un loc frumos, dar sălbatic, între două dealuri nu prea înalte acoperite cu un pământ roşietic, ars de soare, fără nici un pic de verdeaţă. După înfăţişare părea a fi o peşteră, săpată de-a dreptul în stâncă. Erau unele încercări grosolane de împodobire pe dinafară; astfel, în partea de sus erau adunate în formă de piramidă câteva blocuri netede de granit alb care scânteia cristalin la lumina strălucitoare a soarelui de amiază. O tăietură pătrată, care servea drept intrare, era bine astupată de o piatră mare, de aceeaşi mărime ca deschizătura, iar peste această piatră şi însăşi stânca, era o întreagă reţea de frânghie pecetluită în sute de locuri cu ştampila cea mare a Sinedriului. Împrejurul mormântului era aşezată o strajă alcătuită din cincisprezece soldaţi, toţi unul şi unul, puşi sub comanda unui căpitan impunător, cu o statură robustă şi faţa severă, care privea cu o vădită nemulţumire la curioşii fără nici o treabă, care se

apropiau din ce în ce.

– Ce neam ticălos şi bănuitor sunt evreii aceştia, zise el printre dinți. Cu ce frică se apropie şi ce-or tot şopti între ei? Cine ştie? Îşi închipuie poate că noi înşine vom duce undeva trupul Răstignitului? Toți sunt tot aşa de temători ca şi arhiereul lor. Niciodată n-a fost atâta agitație pentru un trup mort…

Şi el începu să se plimbe indiferent înainte şi înapoi, plecându-şi ochii, ca şi cum n-ar fi socotit vrednici de privirea sa pe toți aceşti curioşi.

Mulțimea rămase însă foarte satisfăcută. Mormântul era într-adevăr bine păzit; înşelăciune nu putea fi; aceştia erau adevărați soldați nepăsători, liniştiți, pentru care Nazarineanul nu era nimic altceva decât un predicator iudeu, executat conform legii. Soarele dogorea cu putere şi cetele de popor se împrăştiară, repetându-şi unii altora toate istorisirile curioase despre minunile săvârşite de prorocul din Nazaret.

– Cât de curajos stătea El în fața lui Pilat! Zise unul, dar şi cât de demn a murit!

– Totdeauna se întâmplă aşa cu astfel de oameni, observă altul. Ei îşi pierd mințile din cauza unor idei fanatice şi chiar moartea le e indiferentă, crezând că vor continua să trăiască şi după moarte.

Stând de vorbă şi amintindu-şi evenimentele tragice din ajun, ei se îndreptară spre oraş. Lângă mormânt rămase numai un om gârbovit de ani, slab şi zdrențăros. El se sprijinea de o cârjă şi, oprindu-se în dreptul mormântului, arunca priviri sfioase şi rugătoare spre cei ce-l străjuiau. Sutaşul Galbus, observându-l, încruntă din sprâncene mânios.

– Ce cauți tu aici, stârpitură evreiască, strigă el supărat. Du-te de-acolea, calicule, nu te apropia de straja romană.

– Stăpâne, răspunse omul cu glasul tremurând de revoltă, eu nu cer milostenie. Rog bunătatea ta să mă lase numai să pun mâna pe piatra mormântului… o dată…

numai o dată, bunule soldat, o fetiță a mea e foarte bolnavă şi cred că dacă voi atinge această piatră şi mă voi ruga, boala ei va trece…, cred.

Bătrânul se opri tremurând din tot corpul şi în semn de rugăminte, întinse amândouă mâinile.

Galbus se uită la el cu dispreț.

– Ce tot bolboroseşti tu? Zise el. Fetița? Care fetiță? Şi oare îți va ajuta atingerea de piatră? Ai dat în doaga copiilor, unchiaşule! Pleacă de-aci şi-ți vindecă mintea. Asta îți va fi mai de folos.

– Stăpâne! Strigă bătrânul cu lacrimi în ochi. Fetița îmi moare! Gândeşte-te, bunule soldat, acum o săptămână Cel care zace aici în mormânt a luat-o în brațe şi a binecuvântat-o, e de trei anişori acum şi e uimitor de frumoasă, dar e bolnavă, are friguri şi eu cred că dacă voi atinge cu mâna piatra mormântului şi voi zice: „Învățătorule, te rog vindec-o pe copila mea”, El mă va asculta şi-mi va împlini rugămintea, totdeauna a fost plin de milă şi-mi iubea mult copila.

Galbus roşi nemulțumit de sine că, lăsându-se impresionat, simțise un nod în gât şi ochii i se umpluseră de lacrimi. Înfățişarea acestui nenorocit bătrân şi simplitatea naivă a credinței lui atinseseră pe neînduplecatul roman până-n adâncul sufletului, dar el se ruşina de slăbiciunea să.

– Apropie-te, bătrân smintit, zise el cu obişnuita-i severitate, eu voi ridica sulița şi-ți voi îngădui să atingi piatra mormântului numai un moment; fii cu băgare de seamă însă că nu cumva să rupi pecețile Sinedriului, şi rugăciunea pentru fiica ta să fie scurtă. Să-ți aminteşti totuşi de cuvântul meu. Eşti un nătărău! Mortul n-aude ca să-ți asculte cererea ta. Totuşi, haide!

Poticnindu-se şi suflând din greu de bucurie, bătrânul păşi înainte, se apropie chiar de mormânt şi, stând în genunchi cu umilință în fața uriaşei pietre, îşi puse pe ea mâinile sale de bătrân.

– Doamne, dacă vrei, zise el. Tu-mi poți scăpa

copila. Zi numai un cuvânt şi ea se va tămădui.

Stătu un moment în genunchi, apoi se ridică cu ochii împăienjeniți de bătrânețe, dar cuprins de o bucurie nespusă.

– Îți mulțumesc foarte mult, se adresă el sutaşului, ridicându-şi părul cărunt şi plecându-se până la pământ.

Să-ți răsplătească Dumnezeu pentru milostivirea ta. Galbus se uită curios la el, pe sub sprâncenele-i dese.

– De unde eşti? întrebă el.

– Din Samaria.

– Şi crezi, într-adevăr, că ai dobândit o minune de la acest mormânt?

– Stăpâne, nu ştiu nimic despre această tainică lucrare Dumnezeiască, dar sunt încredințat că fetița îmi va scăpa. Domnul cu tine, ostaşule... El să-ți îndrepte armele şi să te păzească de-a pururea.

Şi făcând multe plecăciuni de mulțumire, bătrânul se depărtă... Galbus îl urmări gânditor cu privirea, până ce silueta lui slabă şi cocoşată dispăru; apoi cufundat în gânduri, clătină din cap, surâse, se posomorî iarăşi, şi, în sfârşit, plin de un simțământ de umilință care-l cuprinsese deodată, examină împrejurimea sever şi cu atenție, vrând să se convingă dacă toți oamenii sunt la posturile lor. Căldura amiezii îi făcuse să se ascundă în corturile lor albe ca zăpada aşezate ordonat într-un cerc în jurul mormântului. Galbus urmă pilda lor şi intră în cortul ridicat anume pentru el singur, chiar în fața pietrei care închidea misteriosul mormânt; plictisitul sutaş se întinse la pământ şi, scoțându-şi coiful ca să-şi şteargă fața înfierbântată de sudoare, aruncă printre dinți o înjurătură, când compară pământul nisipos şi gol al Iudeei cu împrejurimile înverzite ale Romei şi dorind din tot sufletul să se întoarcă mai curând în patrie.

– Asta-i țara nebunilor, se gândi el, sau chiar mai rău încă, asta-i țara fricoşilor: când era în viață, evreii se temeau de acest Nazarinean, cum îl numeau ei, însă acum că e mort, se vede că ei se tem şi mai mult de El... Ei,

ciudățenie! E curat de râs! Şi romanul ucide pe duşmanul său, desigur; dar o dată duşmanul răpus, soldatul se pleacă în fața corpului lui şi-l oferă zeilor, fără frică şi fără mânie!

Deodată zgomotul unor paşi, ce se apropiau pe furiş, îl sperie. Sutaşul se sculă, luă lancea şi stătu în aşteptare la uşa cortului său. Un om de statură înaltă, înfăşurat într-o mantie de purpură se apropie de el. Era Caiafa.

– Păzeşti bine, sutaşule? Îl întrebă arhiereul cu severitate.

– Niciodată n-a fost vreo îndoială asupra misiunii mele, răspunse Galbus cu îngâmfare.

Caiafa dădu din mână a scuză.

– N-am vrut să te supăr, dar răii recurg la multe, şi eu aş dori ca tu să fii cu mai multă luare aminte.

Arhiereul îşi lepădă mantia, fața lui era trasă şi palidă de pe urma suferințelor unor nopți nedormite. Apropiindu-se de mormânt, el cercetă cu atenție toate pecețile: ele erau întocmai cum le lăsase în ajun, seara, neatinse, nestricate.

– N-ai auzit nici un zgomot? întrebă el în şoaptă.

Galbus se uită la el nedumerit.

– Din mormânt? zise el, arătând cu lancea spre cavou. Nu, eu niciodată n-am auzit glasul vreunui om mort.

Caiafa surâse în silă; totuşi apropie urechea de piatră şi ascultă.

– Dar astă noapte cum a fost? Nu te-a neliniştit cineva?

– Doar câinii, care lătrau la lună şi bufnițele care țipau ca de obicei, răspunse Galbus cu dispreț, astea, deşi sunt neplăcute, totuşi nu sunt periculoase.

– Nu te-am întrebat de asta, observă Caiafa supărat. Credeam că, poate, femeile au venit… cu gând să plângă şi să se bocească… şi aici.

– Femeile puțin izbutesc, când au a face cu mine, se

lăudă Galbus. Ar fi mai zăbovit ele, într-adevăr, însă eu le-am alungat. N-am fost prea aspru cu ele, plângeau atât de amar, sărmanele! Vederea morții totdeauna le ameţeşte, mai ales când răposatul, pe care îl boceau cu atâta disperare, era de o frumusețe uimitoare. Cum eu nu-s dintre acei care s-ar fi străduit le mângâie, le-am sfătuit să-L jelească la el acasă: lacrimile femeilor pe mine mă scot din fire!

Caiafa rămase dus pe gânduri, apoi apropiindu-se de cavou începu iarăşi să asculte… Galbus, urmărind mişcările lui, râse:

– Mă jur pe toți zeii, arhiereule, zise el, îmi vine în minte că şi tu eşti unul dintre cei care cred în laudele Lui deşarte, că va învia!… Ce asculți tu? Te rog, spune-mi! O veste din mormânt ar fi ceva…, o noutate interesantă.

Caiafa nu-l învrednici cu vreun răspuns. Înfăşurându-se în mantia sa, el întrebă:

– Când se schimbă straja?

– Peste un ceas; răspunse Galbus. Eu şi oamenii mei ne odihnim puțin: pe aşa căldură, odihna e pe deplin meritată.

– Dar tu, când mai revii?

– Desează, la răsăritul lunii.

– La răsăritul lunii, repetă Caiafa gânditor; adu-ți aminte de cuvintele mele, Galbus, ai grijă de oameni, să n-adoarmă. Noaptea asta să fii îndoit de atent, căci după noaptea asta va trece toată teama şi mâine, la răsăritul soarelui, El Nazarineanul, va fi dovedit din nou, în fața întregului popor, ca un profet mincinos, hulitor de Dumnezeu… Şi atunci nici nu vom mai avea ce păzi. Tu vei fi bine răsplătit. Aşadar, străjuieşte bine noaptea asta. Noaptea este mai periculoasă decât toate ceasurile din zi… Mă auzi tu?

Galbus dădu din cap afirmativ.

– Eu am auzit multe despre corectitudinea şi vitejia ostaşilor romani, continuă Caiafa, surâzând silit, cu atât mai mult a unora ca tine, pus peste o sută de oameni.

Confirmă tu astăzi faima aceasta şi susține cinstea chemării şi țării tale, şi numele tău va ajunge lăudat până la însuşi Cesarul. Adio!

Arhiereul se depărtă, dar iarăşi se opri, ascultând bănuitor fiecare zgomot.

– Eşti sigur că n-ai auzit nimic? Întrebă el iarăşi.

Galbus îşi pierdu răbdarea.

– Pe numele marelui împărat, căruia slujesc, şi pe lancea cu care sunt înarmat, strigă el, izbind cu piciorul în pământ, mă jur înaintea ta, preote, n-am auzit nimic! Nimic!!!

– Eşti iute la sânge, sutaşule, zise Caiafa liniştit; vezi că nu cumva să fii înşelat în vreun fel, adăugă el încet, îndepărtându-se pe drumul plin de praf.

Galbus îl urmări cu o expresie de vădită scârbă. Unul din oamenii săi păşi către el.

– Arhiereul Caiafa e acesta, care a vorbit aşa îndelung cu tine?

– Da, el este, răspunse sutaşul scurt. Ori eu m-am umplut de sudori în fața lui, ori praful de pe sandalele lui sfinte mi-a umplut gâtlejul, dar mi-e o sete grozavă. Adu-mi un ulcior cu vin.

Omul îndeplini ordinul, aducând vinul din cortul cu merinde.

– Acesta va spăla toate urmele din gura mea, spuse Galbus, sorbind cu plăcere. Mi se pare că împăratul nostru, supunând Iudeea, n-a obținut decât o provincie sărăcăcioasă. Gândeşte-te: dacă istoria nu minte, apoi acest popor a fost veşnic învins şi dus în robie. Mi se pare, că din toată compania mea, tu, Vorsinus, eşti cel mai învățat. Spune, n-au fost evreii totdeauna robi?

– Nu-ți pot spune aceasta sigur, bunule Galbus, răspunse Vorsinus cu modestie, dar eroi îmi pare că n-au fost niciodată.

– Nu, şi nu vor fi niciodată, zise Galbus. Deşertând ulciorul. Asemenea cuvinte, evreu şi erou, nu se împacă unul cu altul. Care alt popor ar fi stăruit să pună strajă

împrejurul unui mormânt, de frică să nu învie mortul?!

El râse şi veselul Vorsinus îl întovărăşi la acelaşi râs.

Amândoi îşi reluară locurile şi nu se mai mişcară, până când nu se schimbă straja. Tăcerea adâncă, ce domnea împrejurul mormântului nu fu întreruptă de nimeni, afară doar de zăngănitul armelor, când o patrulă de soldaţi schimbă pe cealaltă.

VI

În timpul acesta, Barabas, şezând cu prietenul său Melchior în cea mai bună odaie a hanului la care se opriseră, încerca să-şi exprime mulţumirea sa pentru buna ospitalitate ce-i acordase. Cinase bine, dormise bine; a doua zi dejunase bine şi toate pe seama acestui nou prieten cu care era aşa de puţin cunoscut; chiar şi haina de pe el era a lui Melchior, iar nu a lui proprie.

– Dacă îţi trebuie om la lucru, ia-mă pe mine, zise Barabas, oprindu-şi cu nelinişte ochii săi negri, îndrăzneţi, pe faţa brună a neaşteptatului său protector, dar dacă nu poţi folosi puterile mele la nimic, atunci nu te voi putea niciodată răsplăti... Neamuri n-am, tata şi mama au murit demult, şi cu atât mai bine pentru ei, căci altfel le-aş fi pricinuit numai durere. Mai înainte, mă puteam lăuda cu cinstea mea: când eram lucrător la Şadin, cântăream cele mai preţioase pietre şi lingouri de aur, şi nu m-am folosit de la el nici cu un firicel de diamant... până la ispita din urmă... Dacă îl vei întreba sunt sigur că îţi va spune acelaşi lucru, căci el s-a întristat de fapta mea poate mai mult chiar decât mine. Eu ştiu puţină carte, am studiat pe unii filozofi şi aveam chiar darul oratoriei, dar toate acestea s-au pierdut. Mâinile mele sunt mânjite de tâlhărie şi sânge şi cu toate că poporul m-a eliberat, eu

însumi îmi dau seama că nu-s vrednic de libertatea deplină. Dar tu m-ai adăpostit, m-ai hrănit, m-ai îmbrăcat, mi-ai istorisit o sumedenie de lucruri înțelepte şi minunate şi în semn de recunoştință sau, mai curând, ca prima mea datorie, aş vrea şi eu să-ți slujesc sau să te răsplătesc numai dacă îmi vei arăta cum să fac aceasta.

Melchior, rezemat de spătarul unui mic jeț, lângă fereastră, îl urmărea pe Barabas printre gene, cu ochii numai pe jumătate închişi; un surâs uşor îi flutură o clipă pe buze.

– Prietene Barabas, răspunse el alene, tu nu-mi eşti dator cu nimic, mai degrabă eu îți sunt dator ție. Tu eşti un om ca şi mine, am tras mult folos, studiind frumoasele trăsături ale caracterului tău, poate chiar mai mult decât ai cules tu din filosofii tăi pe care îți închipui că-i înțelegi. Observă deosebirea dintre noi: deşi, se pare, că suntem din unul şi acelaşi pământ muritor, tu eşti sărac şi, nu mai departe decât de dimineață, ai părăsit temnița gol şi şovăitor, eu sunt bogat, dar nu în daruri omeneşti, pe care le dispreţuiesc, nu în moşteniri de pe la cei răposați, ci prin munca minții mele, singurul izvor de bogății. Eu n-am aflat niciodată calea spre temniță, căci nu aprob drumul ce duce într-acolo, el e murdar, iar eu iubesc curățenia şi de aceea mă feresc de el. Tu eşti om trupesc, care nu ştii că materia trebuie să se supună spiritului. Tu, împins de patimi josnice, ți-ai pătat cinstea pentru o femeie, eu, om spiritual, îmi păstrez cinstea pentru mine însumi şi pentru îndeplinirea acelor porunci mari, care există. Totuşi, tu eşti mai degrabă omul de azi decât mine. Tu eşti tipul omenirii decăzute, contra căreia totdeauna duce luptă duhul lui Dumnezeu. Melchior se opri, ridică capul şi zâmbi iarăşi. Ce să faci tu pentru mine, Barabas? continuă el vesel. Să-mi aduci apă sau să-mi lucrezi pământul, să-mi cureți hainele şi să-mi împlineşti toate datoriile de slugă? Încetează! Nu vreau să-ți stric viitorul. Urmează sfatul meu: Du-te la Roma, îți voi umple punga cu aur, fă-te acolo cămătar, dă împrumut Cezarului. Dă de

bunăvoie, dar cu procente mari, tot mai mari, pentru capriciile împăratului, ale ostaşilor, palatelor şi curtezanilor. Îmbogăţeşte-te şi trăieşte cinstit, şi nu te va întreba nimeni dacă ai fost tâlhar ori ucigaş. Nu, căci Cezarul va săruta sandalele tale şi te va îmbrăca cu mantia cea mai strălucită. Tu să păstrezi numai numele său în condicile tale totdeauna şi să nu-l ştergi niciodată. „Ave Caesar, Imperator!”, iată strigătul roman de-a pururea! Dar şoapta împăratului la urechea ta va fi mult mai însemnată: „Te salut, Barabas, împăratul Iudeilor! Bogatule Barabas, care îmi dai mie bani cu dobândă, nobile Barabas, care cu bunăvoinţă preschimbi poliţele, prea puternice Barabas, care ţii în mâinile tale tronul şi dinastia numai printr-o iscălitură!” Melchior râse. Sau poate, continuă Melchior, tu preferi să te alături arţăgosului Petru şi să te uneşti cu ucenicii Nazarineanului?

Barabas privea pierdut la el şi nedumerit.

– Numai nu cu Petru! Nu! Se grăbi să strige Barabas. Eu nu-l iubesc, el nu e convins în credinţa sa. Iar despre ceilalţi ucenici ai Lui din Galileea, eu nu ştiu nimic, afară de faptul că toţi L-au părăsit. Eu aş fi urmat Nazarineanului şi în cel mai întunecos iad, ucenicii Săi sunt nişte muritori fricoşi..., pe când El...

– A fost Dumnezeu, crezi tu? Întrebă Melchior, oprindu-şi asupra lui privirea severă şi întrebătoare.

Barabas întâlni această privire apoi îşi plecă ochii în jos şi oftă din adâncul sufletului.

– Nu ştiu ce să mai cred, zise el, în sfârşit. Când L-am văzut întâia oară, El părea într-adevăr Dumnezeu; apoi slava Lui divină a dispărut şi a rămas numai un biet om, înjosit şi suferind..., acolo, unde eu, istovit de foame şi cu închipuirea bolnavă, gândeam că stă un înger. Apoi, când a murit, tot sufletul mi s-a zguduit, până la urmă chiar eu tot am nădăjduit, deşi ştiam că nădejde nu-i, că Dumnezeu nu poate muri. Dar acum, dacă vrei să ştii, eu cred că Acest om chinuit, de o frumuseţe neasemănată, cu

un caracter statornic, era vrednic să fie urmat, iubit şi servit…, dar dacă El ar fi fost, într-adevăr, Dumnezeu, n-ar fi putut muri…

Melchior se aplecă cu tot corpul înainte urmărindu-l plin de curiozitate.

– Ştii tu, respectabile Barabas, ce e moartea? întrebă el. La filosofii pe care i-ai studiat tu, ai găsit vreo lămurire?

– Toţi ştiu ce e moartea, răspunse Barabas cu tristeţe: Răsuflarea se curmă, ochii nu mai văd, întuneric, tăcere şi sfârşitul…

– Nu, nu e sfârşitul, e începutul, zise Melchior, ridicându-se şi apropiindu-se de el.

În ochii lui strălucea o bucurie nespusă.

– Oprirea respiraţiei, orbirea ochilor, acestea sunt prevestirea naşterii, iar nu a morţii. Precum copilul nou-născut încearcă să răsufle şi nu poate suporta deodată strălucirea deplină a luminii zilei, tot astfel sufletul nou născut smulgându-se din învelişul morţii, cu trudă absoarbe în sine, pentru prima oară, puterea vieţii veşnice. Întunericul şi tăcerea, zici tu? Nu e aşa! Strălucirea şi muzica fermecătoare, admirabila armonie a vocilor îngereşti, melodiile divine ale infinitelor harfe aeriene!… Şi aceste voci întreabă sufletul, care abia a părăsit pământul: „Ce aduci tu? Cu ce solie vii? Ai aruncat lumii jalnice măcar o fărâmă de fericire, de înţelepciune sau de frumuseţe?” Şi deasupra tuturor un glas minunat, nemuritor, va răsuna: „Suflete de om, ce-ai făcut?” Şi la această mare întrebare se va cere un răspuns, şi nimeni nu va putea scăpa cu minciuni.

Barabas se uita la el înspăimântat şi neîncrezător.

– Asta a credinţa Egiptului? Întrebă el.

Melchior îl privi cu oarecare dispreţ.

– Credinţa Egiptului? repetă el. Nu, asta nu e credinţă, e ştiinţă. Ştiinţa căpătată prin credinţă. Şi apoi nu e o credinţă a Egiptului şi nici a vreunei alte ţări; acesta e un adevăr, un adevăr universal, pentru întărirea

căruia s-a născut Nazarineanul. Lumea nu e pregătită pentru adevăr; şi cum poate fi pregătită, o dată ce ea consimte să întemeieze toată alcătuirea vieții pe minciună? El se opri, îşi stăpâni aprinderea ce-l cuprinsese şi începu a vorbi iarăşi liniştit, cu glasul ironic: respectabile Barabas, tu, ca şi toată lumea nu eşti pregătit nici măcar spre cea dintâi şi mai de seamă chemare, cu toate că ai studiat pe filozofi. Astfel de fapte simple, cum ar fi existența a milioane şi milioane de lumi veşnice cu milioane şi milioane de forme diferite ale vieții, pe tine te-ar mira foarte mult: Tu eşti un boț de materie animalică, necurățit de focul spiritului. Dacă ți-aş spune că Nazarineanul a murit numai ca să dovedească nestatornicia morții, mintea ta primitivă ar fi foarte dezorientată. Tu n-ai atins încă taina legilor planetei noastre; eşti jumătate animal şi jumătate om, deşi acum semeni mai degrabă cu un tigru înfuriat, părăsit de mama lui fiindcă nu te mai poți însura cu Iudita ta.

Barabas îl întrerupse cu un gest repezit.

– Nu! Nu m-aş mai însura, acum, cu ea.

– Nu? Mai curând ai ucide pe Caiafa?

Barabas tresări. Sprâncenele lui stufoase se încruntară, buzele i se strânseră, ochii aproape îi dispăruseră sub pleoapele lăsate în jos.

– Pe mâinile mele este deja sânge… şopti el. Omul pe care l-am ucis, Gabrias, a fost nevinovat… O! Dumnezeule! Nevinovat ca un porumbel față de acest preot dezgustător, care îşi îndeplineşte intențiile lui rele cu viclenie şi răutate. Totuşi, de când am văzut pe Nazarineanul…

– Ce înrâurire a putut să aibă asupra ta Nazarineanul? îl întrerupse Melchior cu linişte. Un om chinuit, cum îl numeşti tu. Ai putea numai să-L jeleşti, ca pe mulți alții şi apoi să-L uiți…

Barabas ridică ochii:

– Nu mai pot să iau viața vreunui om, zise el cu glas tremurător, de când am văzut fața lui!

Melchior tăcu. După câtva timp Barabas continuă să vorbească, acum cu glasul mai potolit:

– Dacă îmi îngădui, mă duc să aflu ce mai e cu bătrânul Iscariot şi cu fiica sa, căci deşi nu mai pot şi nici nu mai vreau să mă căsătoresc cu ea, păcatele mele cele grele, dar nu mai puțin ale ei, au ridicat între noi o barieră pe vecie, totuşi o iubesc nemărginit de mult. Am dormit astăzi până târziu şi n-am auzit încă nimic despre ei. Mă duc, să aflu cum îi mai este. Ah! Cum aş vrea să uit fața de mort a lui Iuda!

El tremura şi, în neliniştea lui, se plimba prin cameră.

– Era o față vrednică de aducere-aminte, zise Melchior gânditor; înconjurată de umbra tainică a copacilor, părea o slabă prevenire pentru toată lumea. Totuşi fără a ne uita la expresia de spaimă încremenită, pe ea se citea nu numai disperarea. În ochii lui deschişi se citeau chinurile conştiinței şi căinței... şi la căința sinceră, Dumnezeu n-are decât un răspuns: milă şi iertarea!

– Crezi tu, într-adevăr, că greşeala lui va fi iertată? exclamă Barabas revoltat...

– Nu de lume, care l-a şi împins la această faptă, răspunse Melchior cu amărăciune. Lumea care urmăreşte pe oameni şi-i duce la disperare, nu le arată în cele din urmă nici o milă, dar dragostea lui Dumnezeu nu se clatină şi chiar suflatul tremurând al lui Iuda, îşi poate găsi scăparea în această dragoste.

Glasul lui răsuna mângâios şi dulce, lacrimi neaşteptate umplură ochii lui Barabas.

– Cuvintele tale mă mângâie, zise el încet, ruşinându-se de revolta sa, cu toate că mi s-a spus că Dumnezeu e înainte de toate Dumnezeul răzbunării. Dar Iuda era aşa de tânăr... Iudita... însă, el se opri şi adăugă şoptind, am uitat, sângele lui a pornit la atingerea ei, era îngrozitoare, teribilă, pata de sânge pe degetele ei albe.

Melchior nu răspunse nimic, iar Barabas se îndreptă spre ieşire.

– Trebuie să respir aer curat, zise el scurt, căldura din casă e de nesuferit. Am să întreb unde L-au îngropat pe Nazarineanul şi am să mă duc într-acolo.

– Pentru ce? întrebă Melchior. O dată ce tu nu crezi în El, la ce să te duci?

– Nu ştiu, şi Barabas dădu uşor din cap. Mă atrage ceva, nu ştiu nici eu ce, mereu numai la El mă gândesc. Dacă nu cred în El ca în Dumnezeu, apoi asta numai pentru că tot ce am auzit despre El este prea peste fire… Chiar cele istorisite de tine, mă încurcă: naşterea Lui, când mama Lui, Maria, a rămas fecioară… cum pot eu crede asta? Aceasta este neraţional, sufletul meu respinge ceea ce mintea nu poate cuprinde…

– Nu ţi-am spus eu ce fel de om eşti tu? Zise Melchior. Tu eşti tipul omului nespiritualizat şi deci numai pe jumătate dezvoltat. Dacă respingi tot ceea ce nu înţelegi, trebuie să respingi întreaga activitate măreaţă a Universului. „Unde erai tu, a întrebat Dumnezeu pe Iov, când am clădit eu temeliile lumii?” Spune-mi dacă pricepi tu acestea? Sau tu ai poruncit să fie dimineaţă, de când te-ai născut tu? Vai, adânc-cugetătorule, înţeleptule Barabas, dacă vei aştepta până să înţelegi tainele voinţei lui Dumnezeu, apoi trebuie să treci printr-o întreagă veşnicie de nesfârşite nedumeriri, să cauţi neîntrerupt înţelesul tuturor şi totuşi, la urma urmelor, să nu pricepi tainica enigmă? Pricepi tu cum pătrunde lumina prin adâncimea pământului la grăuntele uscat şi-l ajută să încolţească, sau cum ea, întrupându-se într-o picătură de apă sau într-un firicel de praf, transformă aceste simple lucruri în diamante vrednice de o împărătească? Tu nu poţi înţelege aceste obişnuite manifestări ale naturii simple care e numai o oglindire în afară a ideii divine; cum vei putea dar înţelege lucrarea internă a Duhului Lui? Dacă Lui îi place, El are puterea să creeze o lume sau să insufle puterea cea vie a Dumnezeirii Sale într-o fecioară neîntinată, pentru ca ea să nască un Om. Tu spui de minuni? Dar tu însuţi eşti o minune, trăieşti cu

minunea, toată lumea e o minune şi ea există alături de tine. Mergi pe calea ta, omule, caută adevărul cu propriile tale mijloace, dar dacă nu-l găseşti, nu învinui adevărul, care există, învinuieşte mintea ta cea slabă, care nu-l poate afla…

Barabas stătea nemişcat, uluit şi nimicit de larga teorie a noului său prieten.

– Cum aş dori să cred şi eu într-un aşa Dumnezeu ca cel descris de tine, zise el încet, un Dumnezeu, care într-adevăr ne iubeşte şi pe care L-am putea şi noi iubi.

El se opri şi oftă, apoi împins de o pornire neaşteptată, se duse la Melchior, îi luă mâna şi o sărută.

– Nu ştiu cine eşti tu, zise el, dar vorbele tale sunt îndrăznețe şi tu ai fost față de mine mai mult decât mărinimos. Să mă consideri ca a o slugă a ta, căci, cum ți-am spus, nu am alte mijloace ca să te răsplătesc. Permite-mi să te slujesc, cel puțin până îmi voi găsi altă ocupație. Consimți?

Melchior surâse.

– Fă cum vrei, Barabas, cu toate că n-am nevoie de servicii. Eu mă servesc singur de atâția ani şi iată n-am aflat încă un suflet aşa de credincios şi devotat. Totuşi ca să să-ți fac slăbiciunea ta, primesc serviciile tale.

O uşurare vecină cu bucuria înseninǎ fața posomorâtă a lui Barabas, dând trăsăturilor ei o frumusețe plină de noblețe.

– Îți mulțumesc, zise el simplu. Pot să-ți fac vreun serviciu în oraş?

– Poți să-mi aduci veşti, răspunse Melchior, uitându-se atent la el, poate unele să fie chiar de mare însemnătate. Afară de asta, dacă vei vizita mormântul Nazarineanului, fii mai cu grijă. Îl păzesc cu străşnicie… Nu întinde vorba cu străjerii, să nu te poată învinui că ai vrut să-l furi corpul. Preoții iudei încă tremură, căci Nazarineanul s-a jurat că a treia zi, adică mâine, ține minte, mâine va învia!

Barabas se opri drept în prag şi exclamă:

– Imposibil! Tu repeți doar presupunea nerațională a lui Petru. Să învie? Să se scoale viu din mormânt? Cu neputință!

Melchior îi aruncă o privire aproape provocatoare.

– Dacă moartea este nimicire, atunci aceasta e cu neputință, răspunse el. Dar dacă moartea e viață, atunci asta e pe deplin cu putință.

VII

Cu aceste neînțelese cuvinte care îi răsunau încă în urechi, Barabas ieşi, umblând în neştire pe străzi, sforțându-se să-şi concentreze gândurile şi să le mai înveselească cu cele din jurul său. Dar aceasta era foarte greu. În capul lui era întuneric şi el nu-şi putea da seama bine de tot ce se petrecuse cu el în ultimele douăzeci şi patru de ceasuri. O întreagă veşnicie părea că se scursese din dimineața zilei trecute de când fusese eliberat din temniță şi de când Nazarineanul fusese condamnat la moarte. Ieşise din închisoare cu bucurie nebună pentru presupusa-i libertate, încrezându-se în Iudita Iscariot şi iubind-o, cum poate iubi omul numai o dată în viața sa.

Acum cunoştea corupția, înşelăciunea şi stricăciunea întregii ei vieți şi, cu toate că tot o mai iubea, înțelegea însă pe deplin că o iubeşte numai trupeşte, pentru frumusețea răpitoare şi fără pereche a trupului ei. De această iubire sau, mai curând, de această patimă, se ruşina acum, fără să-şi dea seama de ce. El, hoțul, criminalul, să aibă ruşine de ceva? De când?... Da! Numai de când a văzut pe Nazarinean! Era straniu! Încordându-şi toată voința sa înfrânată, dar puternică, Barabas se străduia să înțeleagă ce putere de vrajă a avut acest Om din Nazaret a cărui apropiere o simțea tot mai mult, cu toate că El fusese răstignit şi murise, apropiere miste-

rioasă, înaintea căreia orice păcat părea nespus de urât şi neomenesc.

Oftând cu nelinişte şi supărându-se pe sine că nu reuşea să se reculeagă în simțurile sale, Barabas mergea, fără nici o țintă pe străzi; apoi, amintindu-şi deodată de prima sa intenție, se îndreptă spre casa Iscariotului. Acolo, de la servitori află cel dintâi lucru: dispariția misterioasă a Iuditei! Cu inima bătând, ascultă povestirea slugii, că în zadar au căutat-o în tot oraşul şi că acum bătrânul Iscariot s-a adresat stăpânitorului roman, Pilat, ca să ia cuvenitele măsuri pentru aflarea fetei dispărute. Sluga adăugă, într-o şoaptă plină de spaimă, că au găsit corpul lui Iuda dezvelit, cu o ramură de trandafiri agățători, aruncată pe el, iar frânghia, care fusese în jurul gâtului lui, dispărută, „Iudita trebuie s-o fi luat cu ea, adăugase acela. Ea şi-a ieşit din minți de durere. Dar încotro s-o fi dus, nu ştim; n-am putut-o găsi...”

– O voi găsi eu, zise Barabas. Spune-i tatălui ei că nu mă voi linişti, până ce n-o voi găsi... Voi căuta-o pretutindeni şi vie sau moartă, o voi aduce acasă.

Barabas se înfioră, când pronunță cuvântul „moartă” şi sluga, către care vorbise, se sperie de expresia sălbatică a feței lui istovite. El îi mai spuse întristat, că împrejurările sunt foarte grele şi că moştenitorul casei, sinucigaşul Iuda, va fi înmormântat a doua zi.

– Mâine? Repetă Barabas cu o privire nebună, neînțelegând el însuşi ce vorbea. Mâine, se spune că Nazarineanul va învia! Pentru ce să îngroape pe Iuda? Dacă un mort poate învia, pentru ce nu şi celălalt?

Servitorul speriat închise cu grabă portița, gândind în acelaşi timp, că toți, afară de el, şi-au ieşit din minți, şi mai ales Barabas. Dar Barabas, pierdut cu desăvârşire, ieşi pe strada luminată de soare, poticnindu-se şi nevăzând nimic înaintea sa, afară de fața Iuditei, cum era în seara din ajun, când ridicându-şi ochii exaltați şi aprinşi ca de friguri, ea zâmbise severului ucenic, Petru, de sub streaşina aurie a bogatului ei păr înfocat.

– A fugit, a fugit, dar unde? Îngăimă el. La Caiafa? Se va fi dus, poate, la Caiafa.

El se opri. Casa arhiereului era aproape. Se puteau distinge bine înalţii palmieri şi smochinii abia înfrunziţi ai grădinii în care nimeni nu pătrundea, afară de arhiereul singur. Chiar în curtea de afară a casei, era cu anevoie de pătruns, fără vreo treabă importantă, de natură religioasă sau preoţească. Afară de aceasta, singur numai numele lui, Barabas, nu-i îngăduia să nutrească vreo speranţă de primire! Se aşeză atunci pe o bancă lângă drum şi se gândea. Nimeni nu trecea; tăcerea Sâmbetei domnea în tot oraşul. Rezemându-şi capul pe mâinile-i încrucişate, se gândea la mijloacele prin care ar putea pătrunde la Caiafa. În zadar! Într-o fortăreaţă ar fi fost mai uşor de intrat decât în locuinţa arhiereului şi la nimeni nu era aşa de grea intrarea ca la acesta.

– Totuşi el trebuie să ştie!, Barabas pronunţă aceste cuvinte tare. El e iubitul ei! Fire-ar-al naibii! El trebuie să ştie unde a fugit ea! Poate chiar acum este cu el!

Şi el ridică capul. În faţa lui stătea o femeie şi se uita cu atenţie la el. Barabas o recunoscu imediat, după părul ei blond, după faţa ei tristă şi după haina ei din stofă ieftină încinsă cu un brâu grosolan. Era Maria Magdalena. Instinctiv se sculă, uitându-se şi el la ea cu atenţia cu care şi ea îl privea.

– Tu eşti Barabas! zise ea cu un glas tremurător. Tu eşti acela care ieri trebuia să fii răstignit în locul prea iubitului nostru!

Glasul ei îl atinse până în adâncul sufletului. Era ceva uimitor de trist şi de gingaş în acest glas, ceva care îi răpea

Orice putere de rezistenţă. Îşi aduse aminte că ea era o femeie pierdută, spurcată, dar pe când se gândea la aceasta se simţi cucerit fără să vrea, de uimitoarea seninătate şi frumuseţe a ochilor ei albaştri. Aceştia străluceau ca două stele şi în ei părea că se întrevede un izvor nesecat de lacrimi care nu s-au revărsat încă.

– Tu trebuia să mori, întristate Barabas, repetă ea şi surâse puțin.

El se uită la ea, năucit.

– Într-adevăr, sunt trist, zise el, dar tu ştii care este pricina tristeții mele? Eu am, din contră, multe motive de a mă bucura căci sunt iarăşi liber, liber pentru toată viața.

– A! Tu iubeşti viața şi libertatea? întrebă Magdalena, încet. Tu găseşti lumea prea frumoasă? Ieri nu prea te bucurai, când stăteai în întuneric alături de mine în genunchi şi plângeai.

Barabas nu răspunse îndată, continuând să se uite fix la ea. În cele din urmă, el făcu un gest, ca şi cum ar fi compătimit-o şi i-ar fi fost milă de ea.

– O, femeie! Exclamă el cu patimă. Eşti foarte frumoasă, dar pentru ce-ți întrebuințezi frumusețea numai la lucruri ruşinoase? Eu te ştiu. Dar cine nu te ştie? O desfrânată și o ticăloasă! Du-te, mori cum a murit Iuda! Va fi mai bine, decât să trăieşti aşa cum trăieşti.

Magdalena surâse cu un zâmbet nespus de trist, care, ca şi strălucirea ochilor ei, părea că provine din cauza multului plâns.

– Prietene, eu am murit, zise ea. La picioarele Domnului mi-am pus viața mea. Bărbații făcuseră din mine ceea ce am fost. Dumnezeu a făcut din mine ceea ce sunt.

– Tu eşti Magdalena, răspunse Barabas aspru; nici Dumnezeu, nici omul nu te mai poate schimba.

Ea îşi puse mâinile mici şi palide pe piept şi-şi plecă capul.

– Am fost Magdalena! zise ea ridicând către cerul luminos ochii ei plini de lacrimi cristaline, sau mai degrabă, am fost acea nenorocită creatură, speriată, urmărită de demoni, pe care bărbații o aduseseră până acolo, că ajunsese Magdalena.

– Pe care bărbații o aduseseră? repetă Barabas supărat. Femeie, pentru toate păcatele tale, învinuieşte-te numai pe tine singură.

Buzele ei tremurau.

– Tu eşti bărbat, răspunse ea, şi judeci ca un bărbat. Aduni toată greutatea asupra femei, toată greutatea păcatului, nefericirii, ruşinii şi lacrimilor, învaț-o să viseze o dragoste desăvârşită şi apoi ruineaz-o prin patimi senzuale, omoar-o prin torturi încete, dar nenumărate, arunc-o, calc-o ca pe un vierme şi când ea este pierdută cu desăvârşire, stai pe mormântul ei şi blesteam-o zicând: „Tu singură eşti vinovată! Tu, suflet prost şi încrezător care ai iubit, tu singură eşti vinovată. Eu, nicidecum.”

Prin strigătul ei înfierbântat, ceva străpunse pe Barabas cu puterea dojenirii. El plecă capul cu ruşine şi tăcu.

– Oare ai tu dreptul să mă judeci? Continuă ea cu blândețe. Tu eşti oare fără păcat? Să nu ne mai dojenim în zadar unul pe altul. Eu îi spun că Magdalena a murit, dar eu, Maria, trăiesc.

– Ce deosebire faci tu între o moartă şi una vie? Îngăimă Barabas oftând.

– Ce deosebire? Repetă Magdalena. Ce deosebire este între lumină şi întuneric? Magdalena a fost mai rea decât toate furiile, mai nebună decât focul iadului, apucată de demoni, lipsită de speranță şi neştiind pe Dumnezeu. Nenorocit, nenorocit suflet avea! Ea a murit fără suferință, ucisă cu un cuvânt de iertare de la Cel Atoateiertător. O, eu nu pot să nu plâng, amintindu-mi aceasta. Iar Maria trăieşte. Maria care a găsit raiul în inima-i zdrobită, care trăieşte cu nădejdile lacrimilor de căință, care a ascultat glasul alinător, melodios al Învățătorului şi ce glas! mai gingaş ca cea mai gingaşă cântare! „Du-te, mi-a zis El, de-acum să nu mai greşeşti”, O, ordin înalt! Cum aş mai putea greşi eu, gândindu-mă la El. Cine ar putea să-L vadă pe El şi după această lumină să se mai întoarcă în întuneric? Eu m-am născut, într-adevăr, nu demult şi tremur încă în noua viață, plângând şi temându-mă, dar plină de iubire, iubire pentru Învățătorul meu şi Împăratul meu, care m-a iertat şi m-a binecuvântat. Glasul ei plăcut răsuna solemn şi trist. Ea

păşi mai aproape de el. Nu mă urăşti, Barabas? Nu te temi de mine?

El se uita la ea cu atenție şi o asculta fermecat şi uimit.

– Pe aceea pe care Nazarineanul a binecuvântat-o n-o pot urî şi nu mă pot teme de ea.

Un surâs minunat însenină fața ei; ea urmărea fiecare expresie a lui în chipul unui înger gânditor.

– Tu îl numeşti Nazarineanul ca şi alții, zise ea, pentru că a venit din Nazaret. Totuşi El a fost Dumnezeu, El este Dumnezeu! Ştii, se spune că El va învia, dar eu asta n-o mai cred. Duhul Lui poate învia, dar noi nu-L vom mai vedea astfel, precum L-am văzut mai înainte, iată pentru ce am plâns ieri, când I-au pus trupul minunat în mormânt. Trupul nu poate învia, cred eu, deşi divinul Său spirit se va urca spre ceruri. Ca om, El nu ni se va mai arăta, iată în ce constă toată amărăciunea morții: după ea nu vom mai vedea niciodată pe oamenii iubiți, astfel cum i-am ştiut noi; în rai fețele lor vor fi altele. Magdalena îşi trase respirația, apoi începu iarăşi: spune-mi, Barabas, pricina întristării tale, căci e vădită tristețea ta. Ştiu despre Iuda şi moartea lui; din cauza lui eşti trist?

El întâmpină privirea ei întrebătoare în tăcere, dar mai apoi într-un moment de sinceritate, îi povesti despre dispariția pe neaşteptate a Iuditei. Maria îl asculta cu atenție.

– O cunosc bine, după înfățişarea ei dinafară, zise ea, o fetiță frumoasă, mândră, era fără seamăn de frumoasă şi disprețuitoare. Odată, îmi amintesc, că şi-a ridicat la iuțeală mantia, de frică că să n-o ating eu, trecând pe lângă ea. Tu o iubeşti, Barabas? Ea e într-adevăr o femeie ideală? continuă Maria, cu glasul pe jumătate întrebător şi trist. Înțeleaptă, sfântă, nevinovată şi credincioasă?

Cuvintele ei îl străpunseră dureros.

– Oh, dacă ar fi aşa! exclamă el încruntat. Dar ție nu-ți voi minți. Ea nu e nimic din toate acestea. Ea e

stăpânită de acelaşi demon, de care ai fost şi tu, Magdaleno.

Ea se cutremură şi deveni foarte palidă.

– Vai, Barabas, zise ea, cât de nefericită trebuie să fie… mult mai nefericită ca tine! Îți voi ajuta în cercetările tale; poate se va fi dus departe de marginile oraşului. Ai fost la Ghetsimani, unde a murit fratele ei?

– Nu încă, răspunse el cu vocea ostenită. Mă duc acum într-acolo. Dar spune-mi unde L-au îngropat pe Nazarinean?

Ea arătă spre apus.

– Colo, nu departe de locul căpățânii, zise ea, în cavoul lui Iosif din Arimateia, între două creste de dealuri fără verdeață. Dacă te duci într-acolo vei găsi lângă mormânt o strajă puternică. Caiafa a pus straja.

Barabas tresări auzind acest nume.

– Caiafa, mârâi el printre dinții strânşi, pretutindeni Caiafa.

Dar el nu spuse nimic despre Iudita şi arhiereu şi nici despre presupunerea lui, că fata pierdută s-ar fi putut găsi chiar atunci la acest îngâmfat slujitor, iubitul ei într-ascuns.

– Mă duc la Ghetsimani, repetă el, dar corpul lui Iuda nu s-a găsit în grădină, ci în afară şi sora lui nu ştie în ce loc s-a sfârşit el. Totuşi o voi căuta şi acolo şi voi vizita mormântul Nazarineanului, înainte de apusul soarelui. Dacă vei auzi ceva despre ea, îmi vei spune şi mie?

– Unde să te găsesc? întrebă Maria.

El îi spuse la ce han era găzduit prietenul său Melchior care îl adăpostise şi pe el.

– Îmi voi aduce aminte, zise ea, şi dacă o voi întâlni undeva pe fata fugară, mă voi duce după ea; iar de voi auzi ceva despre ea voi controla acel zvon. Până atunci, fii sănătos. Dacă, într-adevăr, vei vizita mormântul Domnului, înainte de apusul soarelui, roagă-te şi pentru mine, căci straja îmi interzice să mă apropii. Eu nu îndrăznesc

să mă duc până mâine dimineață.

– Până mâine? Repetă Barabas şi se uită curios la ea.

– Tocmai aşa, până mâine, zise ea. Când se va face ziuă, voi aduce flori şi mirodenii, cu care să ung mortul. Se spune că mâine dimineață vor ridica straja. Dumnezeu să te mângâie.

Şi dând din cap cu blândețe, ea se înveli în mantia ei, şi cu paşi uşori, abia auziți, se depărtă.

Barabas stătu un moment, privind în urma ei şi reflectând adânc, buzele lui repetau însă fără să vrea unul şi acelaşi cuvânt: „Mâine...”

Apoi, trăgându-şi în jos gluga de stofă ca să nu-l poată recunoaşte şi opri cineva, el plecă pe liniştitele ulițe pe calea ce ducea la Ghetsimani.

VIII

Răcoarea desişului îl deşteptă când se apropie de singura grădină rămasă aşa de renumită în istoria întregii lumi. Un vânt uşurel adia tainic printre frunzele dese ale smochinilor; un râuleț cristalin trecea şi şuşuia încet, între cele două maluri pe care crescuseră măslini.

În acest loc, sub umbra întunecoasă a arborilor deşi, găsiseră ieri noapte pe Iuda mort. Cu strângere de inimă şi cu presimțirea unei noi nenorociri, Barabas se apropie. Dădu la o parte crengile aplecate în jos: nu, nu era nimeni pe-acolo; porni mai departe, călcând încet, căutând mereu pe Iudita şi totuşi îndoindu-se s-o găsească în aşa loc sălbatic, în sfârşit se hotărî să intre în grădină. Ridică clanța portiței care oprea intrarea şi se trezi într-o adevărată pădure de palmieri şi de trandafiri agățători care creşteau aici într-un număr neobişnuit de mare.

Păşi încet pe potecile cu verdeață, apoi se opri şi

ascultă. Nicăieri nu domnea o mai adâncă tăcere; susurul râuşorului nu se mai auzea, adierea încetase şi ea, aşa că frunzele nu se mai clătinau şi liniştea era aşa de tainică şi deosebită de parcă era împlinirea unei porunci divine: „Aici, unde fiul meu prea iubit s-a rugat şi a plâns în agonie, să nu mai fie niciodată zgomot pământesc!”

Barabas se opri, cuprins deodată de frică. Însăşi prezența sa în grădină i se părea aproape o profanare şi el nu fu în stare să meargă mai departe.

Privi adâncit în gânduri la florile ce-l înconjurau: trandafirii albi şi roşii îl înconjurau, un splendid cactus îşi deschidea, cu o mândrie provocatoare, în fața lui, florile sale strălucitoare şi fiecare frunză în parte, fiecare spic de iarbă, îi întrebau în taină despre pricina intrării lui în acest loc misterios, sfințit prin mâhnirea şi rugăciunile Dumnezeului-Om. Vorbă cu vorbă îşi aminti tot ce-i istorisise apostolul Petru despre ultima noapte petrecută de Nazarinean în grădina Ghetsimani.

– Oare El stăpânea totul? îngăimă el cu jumătate de glas. Un simplu om din Nazaret, răstignit şi omorât şi noi nu putem trece prin această grădină fără a ne gândi la El!

Şi Barabas grăbi pasul, dorind să părăsească mai degrabă acest loc. Nu departe de el, după nişte trandafiri admirabili şi nişte cactuşi splendizi, pământul afânat păstra cu sfințenie urmele Fiului divin, care, în genunchi, se întristase şi plânsese pentru toată lumea, plânsese cu aşa lacrimi fierbinți, cum nici nu sunt date ochilor celorlalți muritori să le verse. În acest loc chiar, se ivise pentru o clipă marele înger al mângâierii, şi de când păşise pe aici smerit spre moarte cerescul împărat, plin de iubire mare şi desăvârşită, nimeni nu mai trecuse prin acest loc.

– Iudita nu poate fi aici, grăi Barabas, părăsind grădina şi închizând încet portița. Ea nu venea niciodată pe aici, de ce să fi venit tocmai acum!

El se opri; inima i se zbătea cu putere.

– Nu, nu, ea nu venea aici, repetă el. Dacă-şi va fi

ieşit din minți de durere, atunci se va fi dus mai de grabă la locul căpățânii, unde a avut loc ieri toată grozăvia aceea. Voi vizita mormântul Nazarineanului şi voi întreba straja, dacă n-a trecut Iudita pe acolo.

Şi nemaiîndoindu-se, se întoarse înapoi pe cale, cufundându-se în gânduri. Ceea ce-l preocupa mai mult, era nu dispariția Iuditei, ci ființa Nazarineanului. Cine e Nazarineanul acesta? Pentru ce plutea chipul Lui peste tot şi părea că umple tot universul? Prin ce se distingea El de ceilalți? Pentru ce nu-L putea uita? El era Învățătorul unei noi credințe, dar şi mai înainte fuseseră propovăduitori de idei noi, şi desigur că încă vor mai fi… El era de o frumusețe neobişnuită şi foarte curajos, dar iarăşi, nu numai El poseda asemenea calități. El n-a fost un erou cum îşi închipuie lumea pe eroi; n-a obținut nici o victorie, n-a cucerit țări şi n-a avut vreun tron. Era, sau mai curând părea, un om foarte sărac, bun şi milos, a vindecat nu ştiu câți bolnavi şi a mângâiat pe cei nenorociți cu speranța raiului. În aceasta n-a fost nimic supranatural. O viață aşa de simplă, obişnuită, în ce să fi constat divinitatea ei? Barabas nu-şi putea lămuri aceasta: el nu putea înțelege, că cea mai mare minune în lume este chiar viața simplă, obişnuită, care în realitate nu e simplă şi obişnuită ci grea şi complicată. Nimic nu-i mai neobişnuit în lume, decât adevărata bunătate, nimic mai rar decât simpatia, nimic mai uimitor, mai divin decât dragostea dezinteresată, devotată, neschimbată, care nu cere nimic pentru sine, ci singură dă tonul. Ceea ce oamenii numesc dragoste este numai o parte a ei şi acelaşi egoism, iar ceea ce Dumnezeu socoate drept dragoste, aceasta e absolută lepădare de sine de bună voie. „Dacă te vei lepăda de tine, zicea El, mă vei afla pe Mine, iar cu Mine vei afla totul.”

Barabas nu era în stare să înțeleagă latura spirituală a lumii. El abia putea distinge ceea ce era la suprafața vieții; despre ceea ce se afla mai în adânc n-avea idee. Pe el îl preocupa faptul că misteriosul Melchior, fie el egiptean, grec sau oricine altul,

recunoscuse fără nici o rezervă, că Iisus Nazarineanul este într-adevăr Dumnezeu. Pentru ce credea el astfel? Dacă el e Dumnezeu, cum a putut să moară?... Trebuie să aflu totul despre El, suspină Barabas, nu mă voi mulțumi numai cu simple afirmații. Când va fi găsită Iudita, şi toate neliniştile vor fi potolite, mă voi duce în Nazaret şi voi afla tot adevărul. Mă voi ocupa numai cu aceasta... Dacă El e Mesia atunci poporul nostru va fi blestemat de Dumnezeu în vecii vecilor. Voi cerceta totul şi voi cere dovezi, dar afirmația că El va învia din morți nu e adevărată, asta nu poate fi. Şi liniştit întrucâtva cu hotărârea sa, Barabas cercetă totul de jur împrejur. De pe locul unde se găsea, putea distinge bine corturile albe, care înconjurau mormântul Nazarineanului.

– Într-adevăr, au pus strajă, îşi spuse el, şi încă mare. Nu e nici o prefăcătorie aici şi frica preoților e sinceră. Cu toate că ei sunt fricoşi şi nesiguri, totuşi ei socoteau că Acest Om era capabil să învie.

Vederea multelor corturi îl uimea; el credea c-o să găsească unul sau două. Era uluit de faptul că ei au găsit de trebuință să pună o adevărată strajă de război în jurul mortului Aceluia, care, după socotința legii, era un simplu criminal pedepsit după faptele sale.

Soarele trecuse de mult de amiază şi Barabas grăbi paşii, dorind să vadă mormântul, dar un soldat îi opri brusc calea şi-i interzise să se apropie mai mult. Barabas îi răspunse politicos lămurindu-i scopul venirii sale şi întrebă dacă n-a venit Iudita pe acolo.

Soldatul îl privi cu atenție, apoi râse.

– A! Tu eşti Barabas, strigă el, eu sunt unul din cei care am venit după tine la închisoare, te îmbătaseşi deodată de aerul proaspăt; nu te aşteptai la deplina ta punere în libertate. Tu pari acum alt om, curat şi bine îmbrăcat, ai găsit vreo schimbare în lume de la închiderea ta?

– Nu, puțină deosebire, răspunse Barabas cu şovăială amărâtă. Răul triumfă, iar binele piere ca şi mai înainte. Oare eu singur sunt martor acestora? Uite, pe

mine trebuia să mă răstignească, iar nu pe Nazarinean.

– Dar pun rămăşag, că nu-ți pare rău de moartea Lui şi de scăparea ta, ripostă soldatul, în bătaie de joc. Nu-s nici două zile de când ai ieşit din temniță şi deja cauți o femeie? Asta, mi se pare, este în sângele tuturor tâlharilor, ca tine, dar oricât te-aş compătimi, nu-ți pot îngădui să te apropii: ordinele date nouă sunt foarte severe.

– Te cred, zise Barabas, privind gânditor, de departe, la intrarea pecetluită a mormântului, şi nu te silesc la neascultare. Întrucât priveşte femeia despre care te-am întrebat, n-o caut pentru mine, ea e fiica Iscariotului, şi a fugit pe neaşteptate, e fiica aceluiaşi Iscariot, al cărui fiu, Iuda, s-a spânzurat de ruşine că a trădat pe Omul din Nazaret. Se crede că ea a înnebunit şi rătăceşte prin oraş, neştiind singură încotro merge.

– Ce istorie tristă, zise romanul, nu fără oarecare compătimire. Acest nenorocit Iscariot e într-adevăr într-o situație groaznică. Dar nici o femeie, frumoasă ori urâtă, n-a fost pe la noi, astăzi. Totuşi când se va schimba strajă, voi transmite povestea ta centurionului Galbus, căci are şi ei două fiice şi în căzul când va vedea pe această oaie rătăcită, poți nădăjdui că o va îndemna să se întoarcă acasă. Dar pe tine nu te sfătuiesc să rămâi aici; toți cei care trec pe aici sunt bănuiți că au venit să fure corpul, şi în afară de asta tu chiar eşti cunoscut ca un hoț dibaci. Cred că pe tine nu te interesează trupul mortului, dar mai bine du-te! Nu te supăra. Eu îți vreau binele.

– Îți mulțumesc, răspunse Barabas cu blândețe şi se opri o clipă, gândindu-se ce să facă.

Era deja destul de târziu şi soarele apunea. Nori roşietici ca nişte petale uriaşe de trandafiri, pluteau uşor chiar pe deasupra dealului Golgota, iar puțin mai jos se întindea o dungă verde-deschis, ca un lac ceresc străveziu, în care trebuia să se scufunde în curând minunatul glob luminos. Natura, deşi săracă şi aproape lipsită de orice verdeață, nu era lipsită de o frumusețe sălbatică, sub

calda lumină a soarelui oriental. Aşa, cel puțin, se gândea Barabas, în timp ce ochii lui neliniştiți rătăceau peste tot, cu un aer de durere şi tristețe. Centrul tuturor părea cavoul pecetluit şi păzit. Uitându-se la silueta îndrăzneață şi curajoasă a soldatului roman care îl urmărea cam bănuitor, Barabas, făcu semn cu mâna spre corturile albe înfipte în jurul misteriosului mormânt şi întrebă:

– Pentru ce această zadarnică pierdere de vreme? Ce om cu mintea întreagă poate presupune că mortul va învia?

– Tu nu înțelegi despre ce e vorba, răspunse soldatul. Caiafa nu e aşa de prost, ca să creadă în învierea morților. Nu! Straja s-a pus numai pentru cei vii: ucenicii Nazarineanului veghează prin vecinătate. Ei ar fura cu prea mare bucurie corpul Învățătorului lor ca să dovedească adevărul prezicerii Lui; dar încercările lor vor fi zadarnice, ei nu pot pătrunde în Cavou; iar dacă răposatul ar vrea să se întoarcă la viață, atunci ar trebui să dea singur, cu puterile sale, piatra la o parte, pentru că nici o mână omenească nu-l va ajuta la minunea aceasta.

– Asta, ar fi, într-adevăr, o minune, îngăimă Barabas.

– Da, dar aceasta nu va fi, râse romanul. Noi ştim cu toții aceasta. Şi mâine, grație zeilor, proba va fi terminată şi strajă va fi ridicată, căci va fi a treia zi şi dacă El nu va învia în acest termen, lucrul se termină şi nu ne vor mai plictisi cu vorbe de clacă. Mâine poți să vii aici cât ți-o pofti sufletul; astăzi însă, du-te, te rog, acasă.

– Te ascult, zise Barabas, întorcându-se înapoi. Ai să vorbeşti cu sutaşul despre fata Iscariotului?

– Fii pe pace, voi spune totul.

– Adio.

Soldatul îşi continuă patrularea sa, iar Barabas, aruncând o ultimă privire înflăcărată spre mormânt, îşi luă, fără tragere de inimă, drumul spre oraş. El observă lângă unul din cele două dealuri, între care se afla mormântul, o gaură în pământ, ca şi cum ar fi fost un

culcuş, scobit de vreun animal. Ea era destul de adâncă, ca să ascundă cu totul un om de privirea altora. Deodată, îi veni un gând îndrăzneț: Să se ascundă aici, noaptea, ca să vadă nu cumva se va întâmpla ceva în jurul mormântului? De se va face vreo minune, se gândea el, eu voi fi martor; iar dacă ucenicii Nazarineanului vor voi să-I fure corpul, voi vedea lupta dintre ei şi strajă romană. Imediat mă voi întoarce aici, orice s-ar întâmpla; noaptea aceasta e prea însemnată, ca să mă culc şi să dorm. Eu pot veghea ca oricare altul; afară de aceasta, dacă se vor petrece niscaiva fenomene minunate, bine ar fi să le văd şi eu. Dacă mortul va învia, voi şti că El nu e om, ci Dumnezeu, iar dacă nu voi vedea aceasta cu propriii mei ochi, nu voi crede niciodată. Voi veni în noaptea asta, ca să mă conving. Nimic nu mă va împiedica. Mintea şi inima pot fi amăgite, dar vederea niciodată! Mie-mi place rolul de străjer ascuns. Mă jur pe viața mea, nici o putere nu mă va clinti din locul meu, până la revărsatul zorilor.

IX

Hotărându-se să-şi ducă la îndeplinire planul, Barabas se opri să observe cu băgare de seamă şi să-şi întipărească bine în minte poziția gropii în care voia să-şi petreacă noaptea. Tot drumul era acoperit cu un strat gros de praf; cerul ardea de focul apusului de soare. Nicăieri nu se zărea umbra vreunui om; în depărtare abia se distingeau acoperişurile albe ale Ierusalimului şi o tăcere adâncă plana biruitor peste tot. Răpit cu totul de taina acestui tăcut tablou, Barabas tresări, observând deodată o femeie cu un buchet mare de crini albi în mână, care ieşise din oraş, şi se apropia încet de el. Şi ea ca şi florile, era toată în alb; în timp ce ea înainta, Barabas, împins de un instinct nelămurit, îi ațînu calea, privind-o

cu ochii lui înflăcăraţi şi arzători. Faţa ei palidă şi de o frumuseţe îngerească era aceeaşi pe care Barabas o văzuse ieri, la Golgota, înconjurată de aureolă; nu arăta nici tinereţe, nici bătrâneţe, vremea nu brăzdase nici o urmă pe ea. În trăsăturile ei minunate şi neîntinate se îmbinau fericit fecioria şi maternitatea cu o nuanţă de înţelepciune şi de tristeţe, de vinovăţie şi de iubire. Nici o femeie pe lume n-a avut vreodată o îmbinare aşa de neasemănată! Barabas înlemni văzând-o. Ceva împărătesc, nepământesc, în toată apariţia ei, îi inspiră dorinţa să stea în genunchi înaintea ei în semn de supunere, dar el nu urmă acestei porniri şi continuă să stea în picioare, hotărât însă să nu-şi părăsească poziţia, ca s-o facă să se uite la el sau să-i adreseze vreun cuvânt.

– Asta-i mama Răstignitului, îngăimă el. Am să vorbesc cu ea, am s-o întreb, dacă sunt adevărate istorisirile ciudate, răspândite cu privire la fiul ei, desigur, ea îmi va răspunde. Ea trebuie să răspundă, pentru că chestiunea aceasta e o chestiune de viaţă sau de moarte, nu numai pentru mine singur, ci pentru toată lumea! De aceea, el rămase în aşteptare. Ea se apropia încet strângând cu amândouă mâinile crinii la piept. La câţiva paşi de el, se opri fără cea mai mică mişcare, aşa de neclintită, încât putea fi luată drept o statuie de marmură. Nici o cută a hainei ei nu se mişca, nici o floare de crin din mâna ei nu tremura, ochii ei liniştiţi, senini ca cerul, priveau cu atenţie pe Barabas, o şuviţă de păr blond, ieşită de sub broboada ei albă îi atârna uşor pe gât, pe buze i se aşternuse umbra unui surâs gingaş. În urma ei se vedea apusul înflăcărat; împrejurul ei aerul părea strălucitor, îmbibat cu pulbere de chihlimbar, iar la picioarele ei, un crin căzut îşi desfăcuse petalele catifelate arătându-şi inimioara lui de aur…

Impresia produsă de o linişte atât de mare făcu pe Barabas să rămână uimit şi lipsit de puterea de a pronunţa vreun cuvânt, un păcătos şovăielnic, tulburat, faţă în faţă cu Maica lui Dumnezeu! Razele roşii ale

soarelui, jucându-se pe albeața hainelor ei, îi orbeau ochii; parcă creştea şi se înconjura de o nouă mărire în timp ce el o privea; cu un suspin de durere, de frică şi de evlavie, el întinse mâinile spre dânsa.

– Maria din Nazaret?

Umbra de surâs de pe buzele ei se schimbă într-o nemărginită milă, dar ea nu răspunse nimic şi rămase tot nemişcată.

– Maria, mama Nazarineanului? Şopti el, tremurând din ce în ce mai mult, sub înrâurirea neobişnuitei măreții a ținutei ei. Ascultă-mă, te rog. Tu ştii cine sunt eu, Barabas, marele păcătos, dacă voința poporului ar fi fost după dreptate, ar fi trebuit să mor eu, ieri, în locul prea iubitului tău Fiu. Jur c-aş fi murit cu bucurie, dar nu la început, nu! Atunci eram însetat încă de libertate şi de bucuria de a trăi, dar de când am văzut fața Lui, viața mi se pare atât de josnică şi fără valoare încât aş da-o cu bucurie pentru mântuirea Lui!

Ea nu zise nimic, în privirea şi pe buzele ei se vedea aceeaşi expresie blajină.

– Se zice că Fiul tău a hulit, continuă Barabas din ce în ce mai aprins, pentru că a vorbit liber despre Dumnezeu, şi l-a numit Tatăl Său. Acestea erau cuvinte neobişnuite. Acum însă un zvon nebun s-a răspândit în poporul de jos, zvon nesigur care spune că El este cu adevărat Unicul Fiu al Lui Dumnezeu cel Atotputernic. Pentru ce, Maria, tu n-ai respins acest zvon? Tu singură, din toată lumea, ştii taina naşterii Lui; tu trebuia să-I explici pericolul acestor cuvinte şi El ar fi scăpat de pedeapsa aspră a legii. Fie El omul cel mai sfânt din lume, un astfel de cuvânt este îndrăzneț şi hulitor de Dumnezeu! Marele Dumnezeu, înfricoşătorul stăpânitor al lumii, n-a dat niciodată Dumnezeirea sa vreunui om! Tu nu ştii că această idee falsă despre Dânsul se răspândeşte? Că această şoaptă, trecând de la unul la altul, naşte cele mai curioase stări de frică şi îndoială în sufletele omeneşti? Chiar eu, Barabas, criminalul,

necredinciosul, stau pe gânduri cu nelinişte căutând adevărul şi negăsindu-l. Totul depinde de tine, Maică a Nazarineanului! Încă nu e târziu să dai pe faţă adevărul, tu poţi lămuri toată taina aceasta, deci răspunde, te rog!

Privirea lui rugătoare studia cu luare aminte faţa ei liniştită, dar buzele nu i se mişcară, nici măcar un suspin n-a urmat drept răspuns.

– Pentru ce taci? Exclamă el cu o puternică tulburare. Tu nu ştii, oare, care vor fi urmările dacă permiţi să se răspândească aceste zvonuri, fără piedică? Dacă vor socoti pe Fiul tău cel mort ca Dumnezeu? Atunci blestemul va sta asupra poporului Iudeu, pentru că L-a torturat. Israil va fi dispreţuit de toată lumea, în vecii vecilor. Asupra noastră va cădea hula şi pedeapsa pentru că a respins pe Dumnezeu-Mesia. Toate popoarele pământului ne vor urî pentru cruzimea, îndărătnicia şi necredinţa noastră. Marie, iată, tu ştii adevărul, spune, admiţi oare ca toată lumea să se închine la ceea ce este o simplă legendă şi minciună? Dar când pronunţă el acest din urmă cuvânt, deodată îl cuprinse un fior rece, ochii i se tulburară şi el şovăi. Cu mare greutate se stăpâni şi stând tot în acelaşi loc se uită la dânsa drept şi cu atenţie. Ea nu se mişcase, dar ceva se schimbase, în chipul ei, ceva de nepătruns, care-l sperie! O lumină tainică, neîmprumutată de la soare, îi lumina faţa, în ochii trişti îi scânteiau nişte lumini mai strălucitoare decât razele lunii pe luciul mării. Aproape pierzându-şi cunoştinţa din cauza simţămintelor ce-l tulburau, Barabas căzu deodată în genunchi, apucând cu o mână marginea hainei ei albe.

– Maria, şopti el răguşit, arată-mi adevărul din milă către mine, păcătosul, din îndurare către toată lumea! Spune-mi cine a fost Tatăl Fiului tău?

O profundă tăcere răspunse întrebării îndrăzneţe. Deasupra crinilor mirositori, faţa transfigurată a Mariei căpătă o însufleţire nemaivăzută şi ridicându-şi ochii, se uită în sus, departe, spre adâncul cerului albastru; transfigurată de o minunată taină ea parcă plutea

supunându-se unei neauzite chemări cereşti. Soarele, ascunzându-se încet după orizont, dispăru cu totul şi cerul se îmbrăcă în culoarea întunecată a serilor orientale aşteptând apariţia strălucitoarelor stele.

– Nici un cuvânt? Nici un cuvânt? Strigă Barabas, stând în picioare ca ieşit din fire. O! Femeie! Totdeauna tu vei amăgi pe oameni. Nu cumva chiar Dumnezeul nostru a fost născut din tine, şi credinţa noastră va fi o născocire a ta? Nu cumva tu trebuie să stăpâneşti peste sufletele noastre, aşa că şi speranţa raiului va fi răspândită prin tine? Dacă eşti muritoare sau dacă eşti sfântă, dacă doreşti ca adevărul să fie cunoscut de toţi, spune Maria, tu, care ai născut pe Acest împărat, Căruia acum I s-a dat crucea în loc de tron şi cununa de spini în locul tiarei! Poate că ţi-ai pus în gând vreo răzbunare veşnică şi te-ai jurat ca oamenii să îndumnezeiască pe Acela pe care L-au dispreţuit, şi să se roage Aceluia pe care L-au ucis? Dacă e aşa, atunci, răsplătirea este înfricoşătoare, nemaiauzită, răzbunarea mai strivitoare decât chinurile cele mai cumplite. De ce taci, Maria? Din mânie, sau din iubire?

Buzele ei minunate tremurară uşor, dar ea nu răspunse nimic. Ochii ei erau ridicaţi ca şi mai înainte spre cer, ca şi cum s-ar fi rugat.

– La ce poate folosi tăcerea? Continuă Barabas tulburat. Dacă marele şi nevăzutul Dumnezeu te-a umplut de Duhul său cel tainic, n-ai devenit oare minunată prin aceasta? Oare viaţa ta nu sfinţeşte tot sexul tău, înălţându-l, înnobilându-l pe vecii vecilor? Dar dacă nu ne poţi adeveri nici o minune, atunci eşti personificarea cruzimii, căci prin refuzul tău de a fi dreaptă, împleteşti o reţea de minciuni împrejurul nenorocitei lumi despre care nimeni nu poate să-şi facă o idee precisă. Gândeşte-te, judecă! Trebuie oare ca oamenii înţelepţi, împăraţii, cuceritorii, să-şi plece capetele lor mândre înaintea unei simple femei cu un copil? Simbolul întregii naturi, în care nu e nimic dumnezeiesc. Poate că tu, mama lui Hristos şi după povestiri Fecioară, doreşti să amăgeşti popoarele? Nimeni

nu te-a cunoscut pe tine vreodată, aşa se zice, dar tu, având un copil, ai avut un bărbat. Sau tu singură eşti o minune? Sau desfătându-te cu o slavă nemeritată, îngădui să se răspândească despre tine lucruri atât de neverosimile?

Iarăşi ea nu spuse nimic. Şi-a fixat numai ochii asupra lui, cu expresia unei uşoare mustrări şi compătimiri.

– Nu vreau să te supăr sau să te dojenesc, continuă el tulburat de privirea ei. Ştiu că eşti o mamă îndurerată, deşi după cât văd eu, fața ta exprimă mai mult bucurie, decât întristare. Dar eu sunt numai unul dintre acei care voiesc cu lacrimi şi cu rugăminți să-ți asculte răspunsul tău. Sunt un nenorocit păcătos cu inima zdrobită, viața pentru mine nu e nimic, ceremoniile, nimic, opinia oamenilor, nimic. Eu caut adevărul, dorind să găsesc întrînsul vreo mângâiere, şi ca mine sunt mii şi mii de oameni! Dacă aş putea să cred, aş crede, dar tu nu-mi vorbeşti nimic, mă laşi în neştiința mea. Dacă Fiul tău este născut din Duhul lui Dumnezeu, mă voi închina Lui şi ție, dar dacă El este numai Om, atunci voi gândi despre dânsul cu milă, ca despre o persoană curajoasă şi nobilă pe care au ucis-o cu răutate, iar despre tine, ca despre o biată femeie, crud persecutată de soartă, iată totul. Mă sprijin pe cuvântul tău. O, tu ai o inimă de piatră, dacă nici acum nu-mi răspunzi!

De astă-dată ea se mişcă puțin, dar tot nu vorbi. Întorcând capul spre el, peste crinii mirositori, îl privi iarăşi cu o delicată melancolie. Barabas, fără să vrea, se clătină, uimit şi cuprins de frică. În urma ei şi împrejurul ei, se arătă o lumină mare, o strălucire ca de foc ce forma pe ambele părți un fel de aripi strălucitoare între care chipul ei liniştit se distingea cu o măreție împărătească. Această strălucire nepământească răspândea mii de nuanțe de culori ca de curcubeu şi Barabas cu un strigăt slab de uimire căzu în genunchi înaintea ei.

– Doamne, miluieşte, bolborosi el, cu ochii tulbu-

rați, urmărind minunea strălucită şi figura delicată a aceleia, care cu crinii în mână, stătea atât de liniştită. Doamne, miluieşte! Mi se părea că vorbesc cu o femeie, dar aceasta este un înger!

O umbră de mirare alunecă pe fața ei. Era evident că ea singură nu ştia de minunata strălucire ce o înconjurase. Ea dispăruse tot aşa de repede, cum se şi se arătase. Barabas, stând în genunchi şi privind în sus, gândea că văzul, poate, îl înşela. Ea se apropie de dânsul, se uită lung în ochii lui şi abia auzit zise:

– Mâine!

Cu paşi neauziți, ea trecu pe lângă dânsul, sau mai degrabă, ca un duh spre mormânt. Barabas, sărind repede, alergă după dânsa, strigând tare:

– Mario; Mario din Nazaret! Femeie sau înger, oricine ai fi, nu mă judeca! Am căutat numai adevărul, după cum îl caută toată lumea! Spune tot adevărul despre Fiul tău!

Ea îşi întoarse capul spre dânsul, cu expresia unei negrăite bunătăți.

– Mâine, repetă ea.

Şi vocea părea că i se răspândeşte în aer străbătând fiecare crăpătură a stâncilor, ajungând până spre depărtatele câmpii şi ducând cu sine solia divină către omenirea întreagă: MÂINE!

Apoi cu un mers uşor, ea trecu înainte şi dispăru.

Barabas se lungi pe pământul nisipos ca să-şi revină din emoție, tremurând din tot corpul şi căutând să se stăpânească.

– Mâine? Zise el. Dar mâine ce poate să aducă? Oare fiul ei mort poate să învie? Nu cumva şi ea se amăgeşte cu această speranță? Dacă El va răsturna cu adevărat piatra şi va învia, aceasta va fi o probă uimitoare a dumnezeirii Lui pentru toți, dar această minune nu poate să se înfăptuiască, aceasta e supranatural, cu toate că acum şi eu cred, că o taină minunată stăpâneşte lumea, că ideea de Dumnezeu există în toate inimile! Lungi

veacuri, Dumnezeu ne-a uitat, nu cumva El şi-a adus aminte de noi acum, când aproape L-am uitat? Nu cumva ne-a vizitat cu adevărat şi a fost respins? O, noi oamenii, noi toți suntem nişte nerozi îndrăzneți, şi dintre toți nerozii eu sunt cel mai nerod, căci mi-am închipuit că am văzut o strălucire cerească, împrejurul femeii aceleia din Nazaret, de asemenea, şi în pretoriu în jurul Fiului ei! Aceasta a fost desigur numai o înşelăciune a văzului tulburat, a oboselii, a slăbiciunii, ele au trecut şi lumina a dispărut. Cât de adesea se joacă închipuirea cu noi. Omul bolnav are vedenii şi crede că acestea sunt realitate, şi

Eu, care am slăbit din cauza îndelungatei închisori şi a lipsei de mâncare, zguduit şi întristat am devenit prada închipuirii mele. Cât de puternic eram odată, iar acum o singură privire a acestei Marii din Nazaret mă tulbură. MÂINE, a zis ea. Aş dori ca ziua aceasta să nu mai vină. Dar se face deja întuneric. Mă voi duce la Melchior şi-i voi spune unde m-am decis să petrec noaptea. Mă voi întoarce apoi aici şi voi aştepta în taină ivirea zilei minunate.

Şi Barabas apucă repede pe drumul ce ducea spre Ierusalim. Chiar în porțile oraşului întâlni o ceată de soldați cu Galbus în frunte. Ei se duceau să schimbe strajă la mormânt şi să rămână acolo toată noaptea. El se dădu la o parte să le facă loc să treacă. Ei se înşirară ca un lanț lung strălucitor, pe drumul ce se întuneca. În timpul acela, luna se arătă ca un disc mare de aur deasupra oraşului, aruncând razele sale lungi până spre munți, luând aminte parcă şi într-o mută mirare, la taina Dumnezeiască, ascunsă în pământ.

X

– Porunca ta va fi îndeplinită, Caiafa, dar totuşi, aceasta e straniu şi neauzit!

Cel care grăia acestea era un cărturar bătrân, un om cu fața palidă, urâtă, dar inteligentă, cu fruntea mare pe care acum el o încrețise, cu aerul unei profunde nedumeriri. El se afla în camera de primire a arhiereului, iar arhiereul stătea în fața lui pe un jeț sculptat. Odaia era splendid luminată. Masa toată era acoperită cu foi de pergament. Prin fereastra deschisă se vedea grădina cea mare a palatului, inundată toată de lumina enigmatică a lunii. Aceasta era în seara de Sâmbătă.

Chiar dacă e straniu şi neauzit, ripostă Caiafa cu răceală, acesta e ordinul meu. Nu e treaba ta să obiectezi şi să discuți, tu trebuie să execuți voința acelora care sunt puşi peste tine. Pentru ce-ți trebuie numaidecât, ție şi celor ce servesc cu tine, să introduci în anale scurta viață şi moartea ruşinoasă a unui nebun hulitor de Dumnezeu?

– Este numai un singur răspuns la „pentru ce” al tău, zise cărturarul cu un surâs abia observat. Aşa e obiceiul, obicei secular. Noi înregistrăm totul în cărțile noastre, chiar şi întâmplările uşoare, şi pentru noi este indiferent, dacă ele privesc pe oamenii buni sau răi. Istoria acestui fanatic din Nazaret este vrednică de a fi consemnată, chiar numai ca să combatem multele legende care s-au răspândit cu privire la El. Câteva din învățăturile Lui erau înțelepte, câteva fără sens întrucât sunt nerealizabile. Poate ar fi cu putință ca cele mai bune idei ale Lui să fie urmărite până în Egipt şi să se dovedească că El este numai ecoul unor credințe vechi. Mărturisesc, Caiafa, că eu nu văd motivul de a-L scoate cu totul din istoria contemporană.

Caiafa se înroşi, apoi se îngălbeni, şi apucă mânios mânerele sculptate ale jilțului său.

– Tu eşti un pedant, cu vederi scurte! Strigă el

supărat. Tu nu poți vedea ceea ce văd eu. Tu nu ştii oare că tocmai acum s-a schimbat dispoziția poporului, că ei compătimesc moartea Prorocului lor şi plâng zicând că El le-a făcut mult bine? Afară de aceasta, sfârşitul lui Iuda Iscariotul i-a zguduit profund pe toți, ei au aflat că el a fost cuprins de mustrarea conştiinței pentru că L-a vândut pe învățătorul său. Zvonul se răspândeşte din ce în ce mai mult. Noi şi tot Sinedriul vom trece drept nişte ucigaşi cruzi, iar pe Criminalul răstignit îl vor preface într-un martir nenorocit! De aceea, eu nu doresc, Şebna, să amintim despre Dânsul în cronica noastră. Să piară numele Lui şi învățăturile Lui să se uite, pentru ca nimeni şi niciodată să nu poată întreba: „cine a fost acest om din Nazaret şi pentru ce l-au răstignit?”

– Încă şi mai mult vor întreba, dacă afară de zvonuri nu vor avea pe ce să se sprijine, obiectă Şebna, adunându-şi sulurile de pergament. Dacă tu vrei să preamăreşti pe acest Om, atunci lasă să se pomenească despre dânsul numai verbal şi să nu fie nici un act scris. Zvonul preface uneori pe om în Dumnezeu, în timp ce volume întregi de istorie nu pot face aceasta. Eu îți spun că şi eu aş prefera să se vorbească despre mine, dar să nu se scrie. Dacă eu voi scrie cu o limbă nepărtinitoare toată istoria privitoare la Iisus Nazarineanul ca despre o ființă nenorocită şi nebună, care şi-a închipuit că este Fiul Lui Dumnezeu şi a fost schingiuit pentru hulirea de Dumnezeu, atunci nimeni, nici acum, nici în viitor, nu se va mai îngriji de Dânsul.

– Dacă vei scrie despre unele, va trebui să scrii despre toate, reluă Caiafa enervat. Va trebui să scrii despre groaza întunericului şi a cutremurului şi cum vei putea să explici faptul că s-a despicat catapeteasma templului de sus până jos?

Şebna rămase pe gânduri.

– Într-adevăr, aceasta a fost ciudat şi înfricoşător, bolborosi el. Cu toate că în definitiv căldura a fost neobişnuită în ultimele zile; iar cutremurul şi furtuna

sunt manifestări ale naturii, care puteau să se întâmple oricând, şi catapeteasma templului putea fi stricată, presupun, de lovitura trăsnetului. Tu ți-ai ieşit din obişnuita ta linişte, Caiafa, altmintrelea n-ai vedea în aceasta nimic despre care n-ar fi posibil să se scrie.

Arhiereul se ridică, tremurând cu totul, din cauza unei izbucniri de răutate.

– Îndărătnic slujitor, nu vei scrie aceasta! Strigă el scos din fire. Eu trebuie să văd manuscrisele tale şi să aplic sigiliul meu ca semn al exactității istoriei! De vei îndrăzni să înscrii măcar numele lui Iisus Nazarineanul ca despre o ființă nenorocită şi nebună, care şi-a închipuit că este Fiul lui Nazarineanul, voi rupe pergamentul în mici bucățele şi te voi lăsa fără slujbă.

Şebna se ridică, de asemenea, privind cu nehotărâre pe tulburatul său şef.

– Nu te supăra în zadar, Caiafa, zise încet cărturarul, nu mă voi împotrivi ordinului tău care va fi executat; eu am voit să-ți dovedesc numai toată netemeinicia lui, acum, când nu mai poate fi nici o frică, căci acest nenorocit Nazarinean a murit! Dar eu mă supun ție; în documentele noastre nu va fi nici un cuvânt cu privire la aşa-numitul împărat al Iudeilor, noi îl vom da uitării.

– Da, aşa e mai bine, şi Caiafa, liniştindu-se, se aşeză pe locul său de mai înainte. Ceea ce condeiul nu va scrie, ochiul nu va citi. Voi, cărturarii, sunteți, de fapt, singura putere a țării. Să presupunem că voi n-ați scris despre cutare victorie, lumea nu va şti că ea a fost repurtată, dacă voi în letopisețele voastre, nu veți vorbi despre un om. Cine va şti că el a existat, măcar? Eu nu cred în puterea zvonului, ca tine. Cine dă importanță unor povestiri scornite?

– Cine? Dar toți, răspunse Şebna cu un ton ironic, omul adeseori nu crede ce e scris în istorie, dar crede orice i se spune despre vecin. Afară de aceea, Caiafa, tu nu trebuie să uiți că sunt şi alții care au cunoscut pe Nazarineanul şi pot să scrie despre dânsul. El a avut mulți

ucenici.

– Tot oameni ignoranți, replică arhiereul, necărturari. Frumoasă cârdăşie, cu adevărat. Pescari, leneşi din Galileea, hoți, vameşi, leproşi, vagabonzi de stradă, astfel de oameni nu sunt capabili să scrie nici un rând. Dar dacă ei ar şti să scrie, cine ar da crezare istorisirii lor, când în letopisețele evreieşti nu va fi nimic.

Şebna nu mai găsi nimic de spus; chestiunea aceasta fusese definitiv stabilită. El avea vederile sale, dar se temea să şi le exprime. Făcu numai un gest de supunere, şi după câteva observații despre lucruri neînsemnate îşi adună sulurile de pergament şi, salutând cu respect, ieşi din camera arhiereului.

Rămânând singur, Caiafa nu-şi părăsi jețul său, rămânând adânc cufundat în gânduri. Fața lui se posomorî, genele i se îngreuiară de multă nedormire.

– De ce am slăbit oare într-atâta? îngăimă el, răsuflând obosit. Cele mai mici nimicuri mă tulbură, creierul mi s-a tocit, nu pot să scap de chipul omului din Nazaret. Era ceva biruitor în ochii Lui muribunzi şi o nuanță de mânie din cauza căreia tot sufletul mi s-a cutremurat. Dar eu L-am umilit şi am biruit învățătura Lui. Nu vor mai fi noi credințe, ne vom mulțumi cu singurul Iehova, Dumnezeu răzbunător, crud, gelos, de al Cărui nume va tremura toată lumea. Dacă Dumnezeu ar fi Dumnezeul iubirii, omul s-ar mândri prea mult! Oare viermele poate să bănuiască că Dumnezeirea se îngrijeşte şi se întristează pentru dânsul? Dacă s-ar crede în astfel de prostii, n-am mai putea să ținem poporul în mâinile noastre; fiecare individ nenorocit nu s-ar mai adresa nouă, ci lui Dumnezeu şi şi-ar închipui că toți sunt liberi, toți sunt egali. Ah, ce fel de sâmbătă a mai fost şi aceasta! Fiecare minut a fost plin de amărăciune, chiar de azi dimineață, când zănaticul Iscariot s-a năpustit asupra mea cerând cu blestem să-i înapoiez pe fiica sa pierdută! Ştiu eu oare unde s-a ascuns ea? Aş dori să ştiu cine a putut să-i spună lui Iscariot despre relațiile mele cu dânsa? Oare

nu eliberatul Barabas? Nu, el n-a putut să bănuiască nimic. Eu am fost totdeauna prevăzător. Dar totuşi calomnia, chiar spusă în şoaptă, zboară cu aripi, mai repede decât vântul şi decât fulgerul. Cine poate s-o oprească? Trebuie să mă păzesc şi deşi o iubesc pe Iudita, nu mă voi mai duce la dânsa un timp îndelungat ca să nu dau ocazie la vorbe rele.

El se ridică şi se apropie de fereastra terasei de la care duceau câteva trepte spre aleile umbroase ale luxoasei grădini. Rezemându-se cu coatele de pervazul ferestrei, Caiafa se uita cu o privire indiferentă spre cerul înstelat.

– Cea din urmă noapte de strajă, zise el. Mâine totul se va termina. Sfetnicul Arimateian s-a ținut de cuvânt: el n-a vizitat mormântul de la îngropare. Ucenicii Nazarineanului sunt plini de frică şi s-au împrăştiat. Înseamnă că totul s-a petrecut în chip favorabil. Mâine vom anunța poporului toată amăgirea Prorocului, în care mulți credeau. Atunci nu vom mai avea de ce ne teme. Totul se va acoperi cu giulgiul unei adânci uitări... Aceşti fanatici pricinuiesc, într-adevăr, mai multă nelinişte, decât hoții şi răsculații. Adevărul curat nu e folositor şi singură minciuna trebuie să cârmuiască lumea!

El râse de propriul său cinism, apoi, se înfioră auzind un foşnet uşor în tufişul de lângă terasă. El se aplecă înainte, din umbră îi scânteiară în față doi ochi de foc, ca nişte stele.

– Caiafa! Răsună în liniştea adâncă o şoaptă, ca un şuier strident de şarpe. Caiafa!

Cuprins de nelinişte, arhiereul coborî repede pe scări şi cu atenție începu să cerceteze tufişul cu frunze dese. Ghemuită la pământ, stătea ascunsă o femeie, într-o haină albă sfâşiată, cu fața frumoasă desfigurată de supărare. Ea îi surâdea şi cu tristețe şi cu bucurie, de sub adăpostul tufelor mirositoare. El scoase un strigăt gâtuit.

– Iudita!?

Şi într-o pornire de grijă amestecată cu iubire,

Caiafa o trase din ascunzătoarea ei şi luând-o în braţe o înfăşură în mantia lui şi, furişându-se cu nelinişte ca nu cumva să-i vadă cineva, o duse în camera lui.

– Iudito, Iudito, bolborosi el cu inima bătându-i puternic, mângâindu-i părul auriu, zbârlit în care atârnau ici-colo în dezordine gătelile rupte. Ce faci tu aici? Unde ai fost? Nu ştii că tatăl tău te caută plângând cu disperare? De ce ai riscat să vii singură aici? Nu te temi de bârfelile târgoveţilor şi de calomnii? Gândeşte-te ce nebunie? Dar dacă soţia mea te-ar vedea sau slugile te-ar surprinde? Nici un minut nu trebuie să rămâi aici, trebuie să te întorci acasă; să mergem! Eu singur te voi conduce spre portiţa secretă. Nu vor fi nici un fel de bănuieli. Să mergem, nu e vreme de pierdut, dacă vrei să eviţi neplăcerile.

Cu o mişcare iute, ea se smulse din braţele lui şi se îndepărtă, privindu-l fix. Frunze şi ramuri agăţătoare se prinseseră de haina ei, o floare roşie de cactus era înfiptă la cingătoarea ei, iar la piept strângea tare ceva negru, care evident îi era preţios.

– Tu eşti Caiafa, nu-i aşa? zise ea privindu-l. Tu eşti arhiereul lui Dumnezeu, care te-ai prefăcut în rob, din iubire către mine?! Te-am căutat toată ziua. Dar nu te-am putut găsi… pe soţia ta legitimă, fata lui Ana, am văzut-o la fereastra aceea; plângea amar. Nu cumva plângea din cauza ta? Aceasta ar fi curios. O femeie înţeleaptă nu se va apuca să verse lacrimi din cauza bărbatului!… Ascultă, Caiafa, tu ceri supunere de la poporul Ierusalimului… a sosit ora… şi tu trebuie să mi te supui mie!

Înspăimântat de gesturile şi privirea ei pierdută, Caiafa se apropie de dânsa, încercând s-o îmbrăţişeze, dar ea se îndepărtă şi ochii ei aruncau fulgere.

– Ce pot să fac eu pentru tine, Iudito? vorbi el în şoaptă cu o voce tandră ca s-o liniştească. Tu ştii cât de bucuros sunt eu să-ţi procur totdeauna mulţumire. Te rog, să ieşim de aici, să nu ne vadă cineva şi să ne vorbească de rău.

– Toată lumea poate să se uite la noi, răspunse victorios Iudita, toată lumea poate să ne audă!... Pentru mine tot una e! Ce am eu cu lumea, când Iuda încă e mânios? Iuda nu voieşte să vorbească cu mine; el crede că eu L-am dus pe Nazarinean la osândă, pe câtă vreme tu eşti acela, tu singur! Şi tu trebuie să-i spui aceasta, trebuie să dai pe faţă rolul tău... nici eu, nici el. Nu voim să suferim o pedeapsă nemeritată! El doarme acum acasă... eu i-am spus, că tu te-ai jurat că ai să-l glorifici în toată ţara... dar el n-a răspuns nimic, i-am promis să aflu toate noutăţile. Să mergi cu mine şi să-l trezim. Tu nu poţi să-ţi închipui cât de profund doarme!...

Să-i spui totul, să-i spui cum m-ai învăţat să-l îndemn, ca să vândă pe învăţătorul său, Nazarineanul! Căci deşi L-au ucis pe Nazarineanul, se vede că El n-a fost atât de rău. Regret că a murit..., Iuda îl iubea foarte mult; eu sufăr acum din cauza neştiinţei mele... Iuda nu vrea să mă ierte, ba chiar nici să se uite la mine... Nu vrea să-mi spună, ca mai înainte: „frumoasă surioară, ziua e mai frumoasă de când ai apărut tu.” Adeseori el îmi vorbea aşa, surâzând, şi eu eram într-adevăr frumoasă, prima frumuseţe a Iudeei până a nu îmbătrâni.. Aici Iudita se opri. Surprinsă de propriile-i vorbe, apoi începu iarăşi a vorbi, fără legătură. Da, cât am îmbătrânit! Bătrâneţea vine la toţi. Noi n-ar trebui să ne înfrânăm de la iubire..., cei pe care îi iubim, pot fi luaţi de la noi. Nu trebuie să amânăm mult împăcarea noastră, întrucât alţii pot să ne îngroape înainte de a ne face amici!... O dată ce vom mai învia, chiar de-ar curge valuri nesfârşite de lacrimi... Aici vocea ei tremură şi se întrerupse, apoi ea strigă deodată cu o nouă putere: Priveşte, aşa a murit Împăratul! Şi, desfăcând mâinile, care până aici strângeau ceva la piept, ea ridică o mică cruce, făcută din două rămurele de măslin legate cu un fir de mătase din propria-i cingătoare.

Caiafa se clătină, uimit de cuvintele şi de gestul ei, şi fără să se controleze făcu o grimasă de supărare şi ofensă. Ea observă aceasta şi se apropie repede de dânsul

vânturându-i crucea pe dinaintea ochilor.

– Aşa a murit Împăratul, repetă ea cu un delir, ucis de către însuşi arhiereul, pe altarul lumii întregi…

Şi cu o groaznică sclipire de nebunie în ochi, fata continuă să stea, transfigurată de o frumuseţe nepământească, care şi înspăimânta, şi fermeca pe fostul ei iubit. Un moment, ei stătură astfel unul în faţa altuia, ca nişte duhuri necurate, care s-ar fi întâlnit la lumina lunii, iar crucea ridicată de mâna ei părea semnul unei veşnice despărţiri, al unei bariere tainice, care îi separa pentru veşnicie.

XI

Câteva momente ei rămaseră nemişcaţi unul în faţa altuia, apoi Caiafa, după primul sentiment de frică şi zăpăceală, o apucă pe fată care-şi pierduse judecata şi încercă să-i scoată crucea din mâini. Însă ea o ţinea strâns cu puterea nebuniei. Smulgându-se din braţele lui cu o mişcare rapidă, ea se dădu înapoi urmărind fiecare mişcare a lui cu un zâmbet strâmb, de răzbunare, pe buze. Niciodată mândrul arhiereu n-ajunsese până la asemenea spaimă şi disperare ca acum. Ce putea să facă el cu această fată nebună, a cărei prezenţă în grădina lui putea să-i dezonoreze numele, să-i strice reputaţia şi chiar să-l lipsească de înalta lui poziţie! Cuvintele pe care ea le-ar spune în momentele de rătăcire, singure aceste cuvinte, ar putea da pe faţă taina legăturilor lor de iubire şi nu numai! Situaţia era de nesuportat şi el, cum să iasă el dintr-însa? Şi de ce începuse ea să-l ameninţe cu crucea? Ea, care vorbea atât de pornită despre adânca ei ură către Nazarinean! Se putea să fie o simplă scrânteală de moment, dar totuşi îl tulbura puternic pe Caiafa. El păşi mai aproape de dânsa şi, cu un ton de rugăciune, întinse

ambele mâini.

– Iudito, vino la mine, zise el cu o voce liniştită, în care se amestecau şi rugămintea şi porunca. Tu eşti bolnavă, tulburată, obosită de mult umblet, tu singură nu ştii ce vorbeşti. Tatăl tău te caută acasă, hai, să te conduc acasă, aşa-i că nu doreşti să mă amărăşti nici pe mine nici pe dânsul? Să mergem, şi el făcu încă un pas înainte. Ştii că te iubesc, Iudito, poți să te încrezi cu totul în sentimentele mele sincere pentru tine…

Ea se uită o clipă uimită la dânsul; ochii ei se deschiseră în chip nefiresc.

– În sentimentele tale sincere? repetă ea. Despre ce vorbeşti tu, Caiafa? Sentimentele tale sunt ca sentimentele lupului către prada sa. Poate tu vorbeşti despre iubire? Tu nu m-ai iubit pe mine, nici eu nu te-am iubit pe tine. Da! Şi, în general, nu mai e iubire în toată lumea: ea a pierit şi, mi se pare, că tu ai ucis-o…

Aici ea se opri ridicându-şi sprâncenele, ca şi cum ar fi voit să facă un calcul.

– Eu nu ştiu cum a ajuns la mine solia, îngăimă ea, Iuda nu mi-a spus nimic…

– Ce solie? întrebă Caiafa cu blândețe, apropiindu-se de dânsa, cu gândul că s-o scoată din grădină cu băgare de seamă şi cu politețe. Spune-mi, ce te nelinişteşte?

Un surâs uşor îi trecu pe buze.

– Nu, pe mine nu mă nelinişteşte nimic, zise fata. Eu am trăit prea mult, ca să mă mai întristez de ceea ce de mult a trecut. Te asigur că, pe cât mi-aduc aminte, lumea s-a schimbat grozav; fericire mai mare nu va mai fi… şi Iudita este cu totul alta decât a fost mai înainte. În ceea ce priveşte solia apoi, cu adevărat, era ciudată, ea spunea că Dumnezeu trăieşte, iar moartea a murit! Ascultă, şi cu o mişcare rapidă, capricioasă, Iudita se lăsă în brațele lui şi, punând capul pe pieptul lui, îl privi fix în ochi: Eu am auzit că asupra noastră stă un blestem şi că noi nu vom mai muri niciodată, niciodată!… Ce groaznic e! Eu m-am săturat atât de trăit şi cred că şi tu tot aşa. Noi trăim prea

de mult timp, secole au trecut de când eram tânără şi de când ai ucis tu pe Nazarinean! Îți aminteşti strălucirea feței Lui în momentul morții? Mi se părea că fulgerul se prefăcuse deasupra Lui în coroană de biruință, dar întunericul a acoperit totul deodată şi eu am pierdut atunci pe fratele meu, Iuda… Barabas l-a găsit după aceea şi l-a adus acasă…

– Barabas? îngăimă Caiafa, ținând-o pe Iudita în brațele sale şi căutând, ca fără să bage ea de seamă, să se îndrepte spre ieşirea secretă din grădină. Barabas, ucigaşul?

– Tu trebuie să fii prieten cu el, zise Iudita, căci şi tu eşti de asemenea ucigaş! Oare n-ai ucis tu pe Nazarinean? Această ucidere a fost pusă la cale cu atâta vicleşug, Caiafa, încât toți oamenii fiind atât de nebuni; nimănui nu-i va trece prin minte să te învinovățească. În ce priveşte pe Iuda, el n-a murit, ci doarme…, dacă ar fi murit, într-adevăr, toată lumea ar afla că tu eşti ucigaşul lui!

Caiafa se posomorî: el simți deodată că n-o mai putea suferi pe această femeie pe care, nu de mult, o adora.

– Taci, Iudito, zise el cu supărare, tu visezi nebuneşte; Tu singură nu eşti stăpână pe tine; observ aceasta la tine şi nu mă mânii. Nu vorbi atât de prosteşte pe seama Nazarineanului dacă nu vrei să te urăsc tot atât de tare cât te-am iubit mai-nainte. Tu singură aveai oroare de acest proroc şi doreai moartea lui. Tu singură râdeai de El în ora morții Lui, şi acum, cu o curată nestatornicie de femeie, tu vorbeşti despre El, ca şi cum ți-ar fi scumpă amintirea Lui. Această nesocotință mă înfurie, însă tu eşti bolnavă şi singură nu ştii ce vorbeşti. Dar ce mai e încă? Ce toană nouă te mai stăpâneşte?

Ea se trase la o parte şi oftând din adânc începu să se joace cu juvățul grosolan ce atârna de cingătoarea ei, apoi îl dezlegă şi i-l întinse.

– Te rog, ia-l, Caiafa, zise ea cu un ton plângător, pune acest ştreang între odoarele sfinte ale templului,

poate să fie bun la ceva…, lațul acesta a fost împrejurul gâtului lui Iuda, priveşte, iată urmele sângelui lui.

Caiafa se dădu înapoi cu un strigăt plin de oroare, iar Iudita apropiindu-se din ce în ce mai mult de dânsul, îl ruga să primească acest dar neplăcut.

– Tu nu-l iei? Întrebă ea, privindu-i fața speriată şi palidă. Ce fel de preot eşti tu, dacă nu-l iei? Pe altarul tău sunt puse obiectele pentru vărsarea sângelui jertfelor, înseamnă că acolo este locul acestei frânghii. Ea exprimă pocăința lui Iuda, el s-a recunoscut vinovat şi mustrările conştiinței lui sunt mari, el se roagă de iertare… Eu m-am silit să-l mângâi, i-am spus că tu şi oamenii seduşi de tine, între care mă număr şi eu, ați ucis pe Nazarinean. Şi mi se pare că Iuda s-a bucurat, când i-am spus aceasta!.. O lumină vie s-a pogorât din cer asupra lui şi el a surâs, el totdeauna a urât pe preoții evrei, aşa că nu e nimic de mirat că ei şi-au bătut joc de nevinovăție şi au răstignit pe Dumnezeu!

Urând din tot sufletul din cauza răutății ce clocotea în el, Caiafa stătea nemişcat, iar fata îşi vârî iarăşi lațul înroşit de sânge în cingătoare. Scoțând apoi din sân crucea grosolan făcută, surâse…

– Crucea aceasta, zise ea, are o putere fermecătoare. Ea transformă lumea veche într-una nouă. Chipul unei cruci ca aceasta, țesută din raze strălucitoare a planat asupra lui Iuda cel adormit şi l-a liniştit… eu am găsit aceste crenguțe în Ghetsimani şi eu singură le-am legat aşa: dacă crucea a putut să-l liniştească pe Iuda trebuie să mă liniştească şi pe mine…

Cu aceste cuvinte, Iudita ridică crucea la buze şi o sărută.

– Iudito, Iudito! Strigă arhiereul cu disperare. Cum poți tu să săruți simbolul unei execuții ruşinoase?

– Ce? replică ea. Dacă prin semnul acesta moartea a pierit…, s-a desființat! Eu ți-am dat solia: Dumnezeu trăieşte şi moartea nu!… L-am plâns pe Iuda, gândind că s-a dus în moarte pentru totdeauna, dar acum ştiu că el

trăieşte şi m-am mângâiat. Am înaintat într-o nouă înțelepciune, deşi era mult bine şi în vechea noastră neştiință. Când eram încredințați că vom muri, mi-era indiferent că trăiam bine ori rău: câțiva ani de viață şi totul se sfârşea. Păcatele noastre nimeni nu le număra. Dar acum nu îndrăznim să greşim, căci amintirea acestor păcate va fi pentru noi o înfricoşată greutate, în veci, fără sfârşit. Mi se pare, că vesela speranță a unei vieți veşnice nu este fără oarecare amestec de amărăciune. Ce va fi cu tine, Caiafa?... Dar cu mine? Ce crezi tu, uita-vom noi păcatele noastre sau veşnic ni le vom reaminti?

El întâmpină privirea întrebătoare a ochilor ei măriți de nebunie, apoi o îmbrățişă gingaş şi cu duioşie.

– Iudito, scumpă Iudita, şopti el, te rog nu te mai chinui şi pe tine, şi pe mine cu asemenea iraționale şi nesăbuite năzdrăvănii. Haidem; eu nu te silesc să te duci acasă dacă nu vrei, hai cu mine în palat, te voi ascunde colo unde ai mai fost, în cămăruța aceea misterioasă, unde în drăgălăşenii noi am petrecut atâtea ceasuri!

– Nu te amăgi cu ideea că eu te-am iubit vreodată, replică Iudita cu mândria şi disprețul ce-i revenise. Bărbații au fost robii mei, iar tu cel mai disprețuit dintre toți!

Ea se opri tremurând de scârbă, apoi continuă cu o voce slabă, abia auzită:

– Dar toate acestea s-au petrecut deja de mult, când eram încă tânără. Ți-aduci aminte cât de frumoasă eram?

Ochii îi străluceau, ca nişte diamante, iar păru-i ondulat, ca aurul strălucitor!

– Tu nu te-ai schimbat, Iudito, şopti Caiafa, strângând-o cu pasiune la piept într-o pornire de patimă înflăcărată. Tu eşti aceeaşi ca şi mai înainte, cea dintâi frumusețe a lumii!

– Tu râzi de mine, zise fata suspinând şi din cauza slăbiciunii sprijinindu-se de dânsul, dar pentru mine totuna e orice ai zice, fiindcă eu nu te-am iubit. Niciodată n-am iubit pe nimeni, nici pe nenorocitul Barabas care,

într-adevăr, mă adoră. Din dragostea pentru mine a ucis pe Gabrias şi a fost închis în temniță. Dar şi aceasta m-a lăsat indiferentă. Dacă bărbații sunt nebuni, lasă-i să sufere pentru nebunia lor.

Ea se desprinse din brațele lui şi-şi netezi pe umeri părul ei auriu:

– Să mergem, să mergem să-l trezim pe Iuda. El doarme de mult şi, de-acum, în curând se face ziuă.

Ea plecă repede înainte. Caiafa, bucurându-se de intenția ei se hotărî s-o petreacă. Silueta ei, mândră şi mlădioasă, aluneca înaintea lui ca o fantomă miraculoasă, farmecul frumuseții ei era atât de mare, încât el abia îşi putea înfrâna dorința de a o îmbrățişa şi a-i acoperi fața cu sărutările pătimaşe ale unei iubiri disperate de ultimă despărțire, dar teama că-i poate vedea cineva, astâmpără pornirile lui pătimaşe şi el merse cu băgare de seamă alături de ea, cu aerul unui păzitor întristat, aşa că cine i-ar fi întâlnit şi-ar fi închipuit că el, arhiereul Caiafa a întâlnit-o pe nenorocita fată, aproape nebună, în grădina sa şi-şi îndeplinea acum numai datoria sa preoțească.

Deodată ea se opri şi-l săgetă cu o privire bănuitoare.

– Tu te vei mărturisi deplin lui Iuda? întreabă ea. Îi vei spune că al tău a fost planul de a osândi la moarte pe Nazarinean! Îl vei linişti? Că doar, crima care îl chinuieşte atât de mult, ştii că a fost plănuită de noi!

Caiafa se îndepărtă de dânsa.

– Fii liniştită, Iudito, îngăimă el cu cruțare, ce voi putea, voi spune.

– Nu, nu ceea ce vei putea, ci ceea ce eşti dator să spui! se răsti Iudita nervoasă. Tu ai putea să şi minți; dar eşti dator să spui adevărul! Crudule preot, nu vei reuşi să dezonorezi numele fratele meu prin trădarea ta, nu vei reuşi să te ascunzi la spatele lui! Tu, preot, L-ai urât pe Dumnezeu! I-ai adus ca jertfă pe însuşi Dumnezeu… Poporul L-ar fi eliberat dacă tu nu m-ai fi învățat să-i ațâț patimile cu strigătele: „Răstigneşte-L!” Tu trebuie să

mărturiseşti totul. Eu nu mă mişc de-aici până când nu-mi promiți aceasta!… Iuda ne aşteaptă acasă, jură-te, că îi vei spune totul!

Împins la disperare şi amintindu-şi că Iuda, în realitate, murise deşi sora lui nebună nu recunoştea aceasta, Caiafa răspunse repede:

– Mă jur, Iudito, că totul se va face după voia ta.

Ea se uită la dânsul cu neîncredere, în ochi se aprinse o scânteie rău prevestitoare.

– Eu nu te cred, zise ea încet, tu eşti un spion şi un trădător atât de îndemânatic, încât…, cine te poate crede?. Dacă vrei să-ți ții cu adevărat cuvântul, jură-te pe acest semn.

Şi ea ridică crucea. La vederea ei, un val de mânie îl cuprinse pe Caiafa, încât într-o clipă el uită de sine.

– Cum îndrăzneşti tu să mă întărâți? strigă el. Tu nu eşti Iudita Iscariot, ci un diavol, care a luat chipul ei! Fată nebună sau demon răutăcios, mai mult să nu mă scoți din minți!

Şi aruncându-se asupra ei cu o forță dezlănțuită încercă să-i smulgă simbolica cruce din mână. Ea însă îl opri cu o furie de fiară sălbatică.

În timpul luptei, crucea se îndoi şi se frânse. Văzând aceasta, Iudita țipă de disperare şi, scoțându-şi de la brâu pumnalul îl implântă în amantul ei cu atâta putere încât acesta căzu la pământ în nesimțire. Sângele îi țâşni, ca un adevărat torent din rană. Plecându-se asu-pră-i, Iudita se uită la el cu nedumerire, mirându-se, parcă, de ceea ce ea însăşi săvârşise. Apoi, aruncând pumnalul şi rămăşițele crucii peste corpul sângerând al preotului, ea fugi din grădină cuprinsă de o frică nebună şi dispăru ca o umbră pe care o înghiți noaptea…

XII

Straja continua să păzească ca şi mai înainte mormântul sfânt. Soldații păşeau rar împrejurul lui, iar în uşa cortului său şedea viteazul Galbus, privind în depărtare. Aerul era uimitor de curat şi îmbălsămat de miros, ca şi cum vântul ar fi adus parfumul a nenumărate flori. Luna, stăpânind tot cerul, arunca raze lungi, misterioase, peste stâncile lucitoare ale mormântului sfânt şi peste pământul uscat al munților vecini. Stelele, eclipsate de această lumină vie, parcă pluteau încet pe un lac cețos cu reflexe de curcubeu. Domnea o linişte profundă. Micul steag atârnat deasupra cortului lui Galbus nu se agită, nici o frunză a tufelor de mirt nu se clătina, nu se auzeau decât paşii cadențați ai strajei. Galbus, copleşit de această uimitoare tăcere, începu să bombăne ca să-şi alunge plictiseala.

– Ce-au să mai râdă la Roma când or afla de aceasta! zise el. Cine şi-ar fi putut închipui aşa ceva? Eu, Galbus, deprins cu războiul, eu care număram uneori până la zece duşmani ucişi de mâna mea, să mă văd obligat, acum, să păzesc un corp mort, să nu fugă! Mă jur pe toți zeii, închipuirea bănuitoare a acestor preoți evrei mă scoate din răbdări. Ei cred că nefericiții ucenici ai răstignitului Nazarinean vor fura corpul Lui, uitând cu desăvârşire că trebuie cel puțin şase oameni foarte puternici, ca să mişte abia puțin piatra de la locul ei, eu mă îndoiesc că ar reuşi chiar şi şase oameni. Însă noaptea va trece în curând şi această nebunie se va isprăvi. Cât au să mai râdă la Roma, când le voi istorisi, cum eu şi paisprezece oameni din cei mai buni din trupa mea am păzit un nenorocit de trup mort... spre a-l împiedica să învie!!

Şi scoțându-şi coiful pentru a-şi răcori fruntea, sutaşul îşi trecu încet mâna peste ochi căscând.

– Dacă aş adormi acum, continuă el să-şi vorbească,

acel preot viclean auzind, ar fi în stare să ceară îndepărtarea mea din acestă slujbă. Ce preot respingător şi mai ales şiret, ca însuşi Vulpian care, păzind altarul Dianei, amăgea şi el fetele! Toți sunt fel, oamenii aceştia zişi sfinți! Nici unul dintre copiii mei nu va fi preot, de asta mă jur! Iată, aceasta a şi fost, se pare, vina principală a Nazarineanului mort, după cât îmi amintesc. El lupta contra preoților. Nu pot să nu-mi amintesc de acel nenorocit bătrân care, azi dimineață, s-a rugat pentru mica sa nepoată, el m-a întâlnit în oraş şi foarte bucuros mi-a spus că micuța e mântuită. Apoi, suspinând, el s-a jurat că în ceasul acela, chiar când s-a rugat la mormânt, frigurile au lăsat-o pe copilă. Ce bătrân nebun! Superstiția în poporul de jos întrece uneori orice margine, dar, la drept vorbind, toți spun că acest tânăr proroc din Nazaret era un om bun, milos şi vindecă cu succes pe bolnavi. Mă jur pe toții zeii, aici el căscă iarăşi, noaptea aceasta predispune la somn liniştit, dar mie nu mi-e îngăduit nici măcar să ațipesc; dacă aş închide ochii, puteri neauzite, nemaipomenite, ar putea să apară în aer! Şi el râse.

– Galbus, Galbus, se auzi deodată o voce.

– Ce mai este? întrebă el cu asprime, văzând pe un soldat, care se apropia repede de dânsul. De ce ți-ai părăsit locul?

– Eu am lăsat acolo pe Fidias, zise omul, dezvinovățindu-se. Te-am chemat ca să asculți...

– Să ascult? întrebă Galbus nerăbdător. Ce să ascult? Nu e alt zgomot decât al vocilor noastre. Tu eşti un visător, Maxime, predispus spre năluciri, însăşi mama ta mi-a spus acest lucru.

Maxim, un roman înalt, puternic, cu fața frumoasă, surâse uşor, dar în acelaşi moment ridică mâna ca să atragă atenția sutaşului.

– Nu, acesta nu e vis, Galbus. Te rog, ascultă, cântă o pasăre necunoscută.

Sutaşul posomorât se uită la dânsul cu mânie şi mirare.

– Pasăre? Repetă el, te asigur că în Palestina găseşti puţine păsări, iar celor care există li s-a uscat gâtlejul, ca la lăcuste.

– Mai încet, şopti Maxim, iată, iarăşi începe.

Şi mai înainte ca Galbus să fi putut pronunţa un cuvânt, răsună sunetul argintiu al unor triluri limpezi şi pline de farmec, pe care nu le-ar fi putut scoate nici chiar privighetorile, când ciripesc pline de iubire în poienile luminate de lună. Mirarea se schimbă în extaz. Strângându-şi cu putere suliţa în mâini, el se sprijini în ea ascultând cu evlavie. Pasărea nevăzută continua să cânte, părea că o tainică semnificaţie era în cântecul ei care se desăvârşea cu fiecare sunet nou, ce se răspândea în atmosfera liniştită. Deodată, cântarea ei încetă, însă melodia întreruptă fu reluată de alt cântăreţ care, de bună seamă, era ascuns într-o tufă de mirt, chiar lângă Sfântul mormânt. Această a doua pasăre cânta încă şi mai frumos decât cea dintâi şi, în timp ce ea îşi răspândea trilurile ei răsunătoare, un al doilea soldat se apropie de cortul centurionului.

– Galbus, asculţi şi tu melodia aceasta?

Galbus oftă şi ochii i se umplură de lacrimi; o clipă el uitase de sine, chipul fetiţei lui care murise când era de trei ani, i se înfăţişase sau i se păruse că se arătase pe discul lunii strălucitoare. La vederea celui de-al doilea soldat care-şi părăsise postul, sutaşul îşi stăpâni tulburarea şi cu o mânie prefăcută lovi în pământ cu suliţa sa.

– Ce e cu tine? Tu nu poţi asculta ciripitul unei păsări, fără să alergi îndată şi să povesteşti despre aceasta? Pleacă mai repede la locul tău! Tu nu ştii că trebuie să păzim astăzi mai mult ca de obicei? Ciripitul unor păsări vă împrăştie ca pe nişte oi rătăcite. Maxime, ruşine ţie, dai o pildă rea! Duceţi-vă şi împliniţi-vă datoria! Cine ştie, poate că voi vă temeţi de niscaiva farmece în această cântare?

O roşeaţă de stinghereală acoperi obrajii lui Maxim

la acest reproş, însă el nu răspunse nimic şi se depărtă. Postul lui era la vreo douăzeci de paşi de al lui Galbus. Simțindu-se cam obosit, el se duse în cort, să se odihnească şi, aplecându-şi capul pe brațele întinse, continuă să asculte cântarea minunată care devenea din ce în ce mai tare. Al doilea soldat se înapoie şi el trist la locul său, iar Galbus rămase singur, încântat de tainica lucire a lunii şi desfătându-se cu nevăzutul cor ale cărui sunete cristaline parcă pluteau pe deasupra liniştitului mormânt, împletindu-se în melodii divine care se împrăştiau tainic. Încet, încet, toți soldații, neîndrăznind să tulbure această melodie cu zăngănitul armelor lor, parcă mânați de o vrajă intrară în tăcere în corturile lor, lăsându-se cu totul farmecului ei plin de dulceață.

– Într-adevăr, n-aş putea să neg, e ciudat lucrul acesta, îşi zise Galbus, aşezându-se chiar la intrarea cortului său şi pregătindu-se să asculte din nou cu atenție. La început era numai o pasăre, iar acum pare că sunt douăzeci. Niciodată n-am auzit o astfel de cântare în Palestina. Poate acestea sunt păsări călătoare; dar de unde vin şi unde se duc? De ce ar fi ales ele ca loc de odihnă nişte împrejurimi aşa de pustii şi neroditoare? Şi cum de cântă ele aşa de târziu?

Şi sutaşul se cufundă într-o stare de visare profundă, împăcat şi mângâiat cu trilurile acestei muzici nepământeşti.

La oarecare depărtare mai era încă un ascultător a cărui prezență rămase cu totul necunoscută străjilor. Ascultătorul acesta era Barabas. El stătea ascuns într-o adâncitură în pământ, nu departe de mormânt şi asculta cu atenție minunatul cântec. Chiar din copilărie el cunoştea bine împrejurimile Ierusalimului, dar niciodată n-a auzit acolo păsări cântătoare. El nu înțelegea, de unde au putut să apară atâtea voci, i se părea aceasta o curată minune.

Aerul era atât de liniştit, tufişurile nemişcate, încât aceste note răsunătoare părea că vin dintr-un izvor

nepământesc: sunetele unor flaute de argint, acordurile unor harfe de aur, împletite cu trilurile fermecătoare ale unor privighetori pământeşti. Câte puțin, acelaşi sentiment de adâncă linişte şi fericire cuprinse sufletul obosit al lui Barabas, ca şi pe cel al severului Galbus, şi el se cufundă într-o reverie fericită, singur nepricepând ceea ce gândea şi simțea. Când el îi spusese, mai devreme, lui Melchior, despre intenția sa de a sta de strajă, noaptea, la mormântul Nazarineanului, omul acela ciudat nu-l oprise de la aceasta, ci numai îi zisese binevoitor: „Bagă de seamă, când va veni Învățătorul nu cumva să te găsească dormind.” Ce vorbă neînțeleasă! Şi iată-l acum, la locul de veghe, cu dorința de a sta treaz ca să vadă tot ce se va petrece şi să mărturisească despre aceasta. Dar cu toată această intenție el simțea o poftă de dormit din cauza liniştii depline a aerului şi a dulcei cântări a nevăzutului cor. Încercă să se lupte cu toropeala care îl cuprindea din ce în ce mai mult, se străduia să se gândească la tot felul de lucruri: la teama care îi cuprinsese pe toți ucenicii Nazarineanului şi care îi silise să se ascundă în ungherele cele mai depărtate ale oraşului şi să renunțe la vizitarea mormântului învățătorului, la strictele măsuri de pază luate de arhiereul Caiafa şi la îndelungata indispoziție a lui Pilat; la sinuciderea lui Iuda Iscariotul şi, în fine, la Iudita dispărută... Aici ideile i se întrerupseră din cauza unui fior. Amintirea despre dânsa îi era cumplit de dureroasă. În clipele acelea ar fi fost mai bine ca ea să fie moartă, îşi spuse el cu tristețe. Mai bine şi pentru ea, mai bine de o mie de ori şi pentru dânsul! Ar fi fost bucuros să fi murit şi el, aşa i se părea lui; îl cuprinsese o completă nepăsare de tot ce-l înconjura şi de întreaga sa viață. Moartea, cu întunericul şi cu adânca ei linişte, i se părea un dar mai prețios decât viața.

El se întinse la pământ cât era de lung şi începu să privească luna şi stelele. Cât de minunat cântau acele păsări curioase! Ce plăcută mireasmă aducea adierea ce se ridicase! Barabas îşi întinse mâinile larg în lături

simțind o uimitoare mulțumire; apoi, observând că, fără să vrea, luase poziția unui om pregătit pentru răstignire, se bucură, fără a-şi da seama pentru ce. Începu să cugete alene, ce-ar simți el, dacă i s-ar împlânta în mâini nişte cuie mari, ca bietului Nazarinean? Purtându-şi mâna pe pământ în neştire, el atinse deodată ceva neobişnuit şi uitându-se mai de aproape văzu, că smulsese o mică floare albă, în forma unui clopoțel, şi plăcut mirositoare. El o privi cu atenție: niciodată nu văzuse aşa ceva, dar piroteala ce-l cuprinsese era aşa de mare, că n-ar fi fost în stare să se ridice şi să caute dacă mai sunt încă şi alte flori de acestea, altminteri ar fi fost martorul unui fenomen feeric, nefiresc: de la poale până în culmea munților dimprejur, terenul nisipos se acoperise la iuțeală cu o mare de flori albe ca zăpada, pufoase ca spuma mării. Ele crescuseră cu miile de mii din pământul cutremurat, iar pământul părea că se cutremurase din cauza primirii în sânul său a divinului răscumpărător şi dorea cu înfocare să se supună întreg la picioarele preamăritului lui Stăpânitor! Păsările ascunse continuau să cânte cu înfocare şi în chip triumfal; împrejurul mormântului dormeau soldații în corturile lor, cufundați în visuri alinătoare, pline de dulceață, de iubire şi de amintiri scumpe care îi făceau să surâdă în somn. Singur Maxim se ținea tare: observația lui Galbus îl rodea de viu şi ca să nu-şi calce onoarea de soldat, el luă hotărârea să se controleze pe sine cu asprime. Îi venea să se aşeze jos, pe pământ, să se odihnească, dar el îşi înfrână această dorință şi păşi în continuare, înainte şi înapoi, privind cu părere de rău, dar şi cu milă la camarazii săi, care dormeau. N-avea intenția să-i trezească: voia să primească singur lauda şi mulțumirea pentru privegherea sa. Statura sa înaltă luminată de lună arunca o umbră lungă şi mişcătoare pe pământ, şi el se adânci într-o meditație filosofică.

– Ce-ar fi lumea aceasta, se gândea el, dacă umbra omenească n-ar cădea niciodată peste dânsa?

Ocupat cu ideea aceasta, Maxim se tulbură deodată foarte tare, aproape se sperie: o colosală rază de lumină, căzând drept din cer, împrăştie umbra aruncată de dânsul şi juca împrejurul lui, învelindu-l cu limbi lungi de foc strălucitor.

Uimit privi la răsărit, unde apăruse o fâşie de un roz strălucitor întretăiată toată de stâlpi perpendiculari ca de aur, părea o vedenie a porților raiului! Stăpânindu-şi frica, soldatul alergă repede către Galbus care, şezând în uşa cortului său şi sprijinindu-se pe suliță, aproape adormise:

– Galbus, Galbus, strigă el.

Sutaşul tresări cu o figură mâniată ca şi cum ar fi amenințat cu moartea pe oricine l-ar bănui că el ațipise.

Maxim, într-o puternică tulburare îl apucă de mână şi cu teamă, arătă spre răsărit:

– Galbus, straja ni s-a sfârşit, uite zorile!

XIII

Galbus se uită nedumerit.

– Zorile, zici tu?... Nu!... N-au fost niciodată nişte zori atât de ciudate.

Şi se îngălbeni la față.

– Acesta e foc sau fulger, Maxim, sau vederea mă înşală. În lumina aceasta este ceva nepământesc, ea mă orbeşte! O, zeilor!... Uite Maxim, priveşte!

Şi sutaşul, scăpând sulița, ridică amândouă mâinile spre cer şi-şi pierdu glasul din cauza spaimei şi a unei nemăsurate uimiri.

Maxim, nefiind în stare să scoată vreun cuvânt, se sprijini de dânsul uitându-se speriat la nemaivăzuta strălucire care îi înconjura şi care lumina toată întinderea câtă se vedea: Din centrul de foc se înălță o strălucire ca

un evantai, apoi două perechi de aripi mari, cețoase, desfăcându-se în lărgime, părea că acoperă tot cerul. Deodată, ca izbit de o lovitură puternică, pământul se clătină şi se porni o vijelie care îndoi arborii, ca pe nişte trestii.

– Galbus, Galbus! strigă Maxim, căzând în genunchi și acoperindu-şi fața cu mâinile, cu un gest de groază. Pleacă-ți genunchii căci trebuie să murim! Zeii se coboară pe pământ! Priveşte, iată că vin!

Cu ochii ieşiți din orbite şi cu răsuflarea gâfâită, Galbus, aproape pierdut, îşi ridică privirea spre cer. El pricepu că, într-adevăr, puterile cereşti stăpâneau totul şi că o moarte de neînlăturat îl va ajunge repede! Nici o putere pământească n-ar fi putut salva pe vreun om, într-un astfel de moment. Nici o privire de muritor n-ar fi putut să suporte strălucirea orbitoare a acestei vedenii: două mărețe figuri aeriene, luând chip omenesc se desluşeau din răsăritul strălucitor şi purtate, parcă, de foc şi de vânt zburară ca nişte meteori pe sub ceruri şi împreună se lăsară în tăcere peste mormântul pecetluit al Nazarineanului. Una din aceste ființe nepământeşti era înconjurată de o flacără albă, chipul ei luminos strălucea ca fulgerul şi radia de sub desele bucle de păr auriu, iar deasupra capului îi fâlfâia o lumină ca o coroană prețioasă. Amețit, Galbus căzu la pământ fără simțire. Şi nimeni n-a mai fost martor în acest moment la minunatul fenomen divin, afară de Barabas. Când apăruse deodată strălucirea, când o dată cu bubuitul şi fulgerul, ciudatele făpturi de lumină se arătaseră pe ceruri, el ieşise din ascunzătoarea sa, şi deşi tremurând de frică, privise neîmpiedicat această vedenie supranaturală, nepricepând nici însemnătatea, nici măreția ei, şi doar închipuindu-şi că aceasta este o minunată vrajă a cerului. Pe când el privea, lumina vie îl lovise peste ochi ca un bici şi el clătinându-se şi pierzându-şi cunoştința se trezise apoi într-un întuneric profund, de moarte. Pământul se cutremurase de prezența acestor trimişi dumnezeieşti,

prin strălucirea transparentelor lor aripi se întuneca argintul lunii ce apunea, fețele lor luminoase erau îndreptate spre mormântul închis unde dormea Stăpânul lor, un vânt tare se ridică cu o nouă putere, pământul se clătină iarăşi şi se cutremură şi un tunet bubui. O infinită mulțime de voci misterioase aeriene şopteau marele adevăr: moartea a murit, viața este fără sfârşit şi Dumnezeu este Dumnezeul iubirii.

Îngerii stăteau alături, ochii lor cereşti era aprinşi de foc divin şi din toată făptura lor țâşneau raze lungi de lumină care, ajungând până la cer, alungau cele din urmă stele întârziate... Zorile se apropiaseră. Aşteptarea încordată a naturii îşi atinsese culmea; părea că lumea întreagă, pământul şi soarele şi toate planetele se vor topi ca picăturile de rouă de o aşteptare atât de nerăbdătoare. O linişte profundă domnea, toți soldații zăceau la pământ, fără cunoştință, ca loviți de trăsnet, cântecul tainic de mai înainte încetase; numai uşoara fâlfâire de aripi a trimişilor dumnezeieşti mai producea un şuşuit melodios. Deodată, în mijlocul tăcerii solemne, colosala piatră care acoperea mormântul Celui răstignit, se clătină şi fu dată la o parte, ca o uşă ce se deschide repede înaintea ieşirii unui împărat.

Din mormânt apăru cel de al treilea înger maiestuos. De o frumusețe minunată, El stătu, acest înviat din morți, şi privi cu ochi iubitori toată acea lume omenească, cufundată în nesimțire şi somn; însuşi acelaşi Chip minunat, care nu de mult luminase Crucea Răstignirii şi a Morții, acum, cu un surâs de biruință dăruia nevinovatei omeniri viața veşnică, nemuritoare! Cerul, recunoscător, se lumină, drept răspuns pământul se învioră, şi fiecare floare, fiecare frunză răspândea miresme, întreaga natură fremăta la atingerea cu veşnicia şi culoarea palidă a zorilor acoperi tot pământul ca un giulgiu alb, binecuvântându-l. Omul Răstignit şi înviat înfățişa acum tainica însoțire a lui Dumnezeu cu omul, dovedind că pentru puterile sufleteşti, slobode de păcat,

nu este nici piedică, nici lovitură, nici sfârşit! Nu mai este veşnică despărțire pentru acei care s-au iubit pe pământ unul pe altul, nu mai este disperarea fără sfârşit, păcatele omeneşti au fost răscumpărate şi moarte nu mai este!

Îngerii îşi plecară capetele cu smerenie, iar Acela care stătea maiestuos înaintea lor îşi ridică privirea sa senină, spre ceruri, apoi o lăsă asupra pământului şi-şi întinse mâinile în semn de binecuvântare. Ceața cenuşie ca un fum de tămâie se ridică încet de la răsărit, lumina roşie ca de purpură, se prefăcu într-o dungă roză ca a petalelor de trandafiri, o umbră gingaşă se împrăştie peste tot pământul înlocuind strălucirea orbitoare a luminii de mai înainte cu nişte potolite raze argintii. Strălucirea supranaturală care înconjura chipul Mântuitorului înviat dispăru încet şi pe neobservate. Figura lui omenească deveni tot mai limpede şi mai clară, aşa încât el luă aceeaşi înfățişare, pe care o avusese când stătuse în fața lui Pilat, când legile omeneşti îl osândiseră la moartea omenească. Pe fața Lui se oglindea mai multă slavă nepământească, expresia unei atotputernicii universale şi o atotcunoaştere infinită, care îl preamărea chiar în fața îngerilor supuşi Lui. El se adresă lor cu o tăcută poruncă, o făptură luminoasă dispăru ca un nor ce se risipeşte în mormântul deschis, altul ducându-se la marea stâncă ce zăcea răsturnată la o parte şi se urcă pe ea ca o minune strălucitoare, cu aripile de foc…

Între acestea Cel ce dovedise că moartea nu e decât o altă numire a vieții, începu să se plimbe încet printre tufele risipite ici-colo care dădeau locului o frumusețe sălbatică. El umbla dezmierdând parcă pământul, picioarele lui călcau chiar pe firele de iarbă, cu gingăşie, ramurile care-L înconjurau se întindeau spre el încrezătoare cerând binecuvântarea Lui şi absorbind în ele o nouă viață şi bucurie din prezența Lui. Dintr-un moment în altul fața lui devenea tot mai omenească. Din sânul adânc al pământului El îşi extrăgea parcă învelişul muritor. Câteodată se apropia privind la figurile

oamenilor adormiți puşi să păzească mormântul Lui şi în ochii lui tainici se reflecta o adâncă milă şi o iubire neînfrânată, neschimbătoare, dezinteresată, care numai de la bunul Dumnezeu putea izvorî. Încet şi fără zgomot el trecu printre dânşii pe când ei zăceau în nesimțire fără a-şi da seama de apropierea Lui, după cum şi noi în egoismul nostru îndrăzneț şi nepăsător nu observăm, când El este printre noi. El se apropie de locul unde zăcea păcătosul Barabas, ca un mort, cu mâinile întinse ca şi cum pământul ar fi fost crucea lui şi el răstignit pe dânsa; şi acest criminal rătăcit, stăpânit de patimi sălbatice părea gata să primească pedeapsă, orice chin, care l-ar fi nimicit într-o clipă. Ce făcuse el, cel pătat de o ucidere criminală, cel înfierat cu semnul tâlharilor, cel plin de păcate, pentru ca să merite milă şi iertarea, care se arătau în privirea delicată, aruncată asupra lui de Hristos Cel Înviat? Ce făcuse el? Nu săvârşise nimic vrednic! Dar nici nu voise a săvârşi! Singură numai ideea de compătimire se zămislise în sufletul lui întunecat la vederea Omului răstignit şi el vărsase lacrimi la vederea Sfântului, nevinovatului deținut, persecutat de răutatea omenească; el dorea mult să cunoască şi să slujească acestui divin ideal al tuturor timpurilor, iată totul! Însă aceasta a fost de ajuns să atragă pe nemuritorul Învățător. Privindu-l pe Barabas, minunatul Chip divin se întunecă de o umbră de tristețe, ca de prevederea unui viitor greu. Barabas era simbolul omenirii îndobitocite, care cunoaşte întunecat voința celui Preaînalt asupra universului, dar care în acelaşi timp respinge orice manifestări ale acestei voințe şi care îşi pune înainte dorințele şi temerile sale primitive ca să se păzească de arătarea Veşnicului Dumnezeu.

Alăturea de Barabas adormit, stătea într-un contrast straniu, curata, maiestuoasa întrupare a Dumnezeiescului Spirit, exemplul Omenirii perfecte, emblema vieții, simbolul geniului, care, chinuit de suferințe, persecutat de clevetiri, răstignit şi înmormântat a înviat, biruind moartea şi răul!

Un suspin uşor întrerupse liniştea aerului, suspinul Aceluia care ştia că prin voința lipsită de iubire a omenirii, lungi secole îl vor ofensa şi-L vor răstigni, în chip spiritual, din nou! După aceea Mântuitorul lumii Cel Înviat se întoarse şi merse încet printre tufele foşnitoare.

Până la răsăritul soarelui era încă mult. Un parfum îmbătător umplea aerul şi toată natura era cufundată într-o linişte cucernică de închinare solemnă, recunoscând pe Învățătorul şi Domnul vieții, acum ca şi mai înainte, pe pământul Său.

XIV

Tremurând din tot corpul de o durere neînțeleasă, Barabas se trezi în sfârşit din îndelungatul său leşin. Ceva se întâmplase, dar ce? El se frecă ia ochi şi, ridicându-se, privi împrejur cu nelinişte; era tot în acel loc, lângă munte, dinapoia mormântului, dar nu în şanț, ci mai sus; el îşi aducea aminte ca prin vis, că se întâmplase cu dânsul ceva straniu. Avusese parcă o vedenie strălucitoare din cauza căreia îşi pierduse cunoştința. Văzuse, parcă, două ființe nepământeşti, alcătuite din foc, care se lăsaseră chiar deasupra mormântului Nazarineanului, dar el nu reuşise să observe bine, căci ochii i se acoperiseră de un fel de ceață... şi mai mult nu mai văzuse.

– Bagă de seamă! Când va veni Învățătorul, nu cumva să te găsească dormind...

Cuvintele acestea, pe care i le spusese Melchior înainte de a veni aici, acum îi veneau în minte şi-l izbeau neplăcut. Oare într-adevăr el dormise? Venise oare Învățătorul?

Ridicându-se încet în picioare, Barabas privi la dreapta şi la stânga. Nimic parcă nu se schimbase.

Corturile soldaților de strajă albeau la lumina cenuşie a zorilor, oamenii, evident, nu părăsiseră posturile lor, deşi noaptea trecuse şi se apropia răsăritul soarelui. Era ceva fermecător în răcoarea parfumată a minunatei dimineți. Natura arăta reînnoită şi parcă era conştientă de biruința vieții asupra morții. Barabas, deşi tulburat şi neliniştit, se simțea bine în profunda linişte care-l înconjura. Stăpân pe sine, el se pregătea să meargă la mormânt, să-l caute pe Galbus şi să-l întrebe cum a petrecut noaptea, dar apoi începu să stea la îndoială: dacă într-adevăr se va fi întâmplat ceva, nu vor începe a-l bănui oare pe el? Pe când stă încă în nehotărâre, distinse nişte paşi uşori ai cuiva, care parcă venea pe furiş, el se ascunse repede în adâncitura de unde putea să vadă totul, fără ca el însuşi să fie observat de cineva. Trei femei veneau pe drum din oraş; prima dintre ele era Maria Magdalena. Capul îi era plecat cu tristețe, mergea încet, cu aerul unei dureri nemărginite, în mâini ținea flori şi ierburi mirositoare şi fiecare cută a hainei ei împrăştia un miros plăcut. Ele nu vorbeau nimic. Toate trei erau cufundate în tăcerea adâncă a disperării. Când trecură pe lângă locul unde era ascuns Barabas, el le observă cu băgare de seamă, gândindu-se dacă ar fi prudent să se ia după ele. În această penumbră a zilei ce abia sosise, ele păreau nişte duhuri din altă lume şi numai, din când în când, strălucirea părului auriu al Magdalenei arunca asupra lor puțină culoare vie.

– Bietele, nenorocitele, tristele femei, se gândi Barabas, ele au venit aici să viziteze pe Omul mort din Nazaret, dar minunatul Lui surâs plin de iubire şi atoateiertător nu mai luminează singuratica lor viață. În zadar îşi vor reînnoi vaietele de disperare privind tăcutul mormânt, el nu-şi va lăsa prada sa, oricât de duioase ar fi lacrimile femeieşti!

Astfel cugeta Barabas cu milă, deşi nu putea să se desprindă cu totul de sentimentul de frică şi de îndoiala ce-l cuprindea, când îşi amintea de somnul de noapte,

când ochii lui nu putură suporta strălucirea uimitoare a aripilor îngereşti. Deodată un strigăt pătrunzător întrerupse liniştea şi el văzu pe două dintre femei alergând iute înapoi de la mormânt; uitând de orice precauțiuni personale, Barabas sări din ascunzişul său şi le ațінu calea.

– Ce e aceasta? Întrebă el tulburat. Spuneți mai repede. Ce s-a întâmplat?

– El a înviat, El a înviat! Strigară ele, grăbindu-se să spună totul deodată. Pecețile sunt rupte, piatra e prăvălită de pe mormânt şi un înger al Domnului e acolo. El a înviat!

Ele voiră să fugă mai departe, dar el le opri cu mâinile-i tremurânde.

– Voi ați înnebunit, strigă el, unde voiți să vă duceți?

Ele îi arătară cu nerăbdare drumul spre oraş.

– Acolo, ziseră ele. Trebuie să chemăm pe ucenicii Lui. Du-te de priveşte locul, unde a zăcut Domnul, nimeni nu te va împiedeca, soldații stau lungiți ca nişte morți. El a înviat! Hristos a înviat! Şi ele fugiră repede înainte, ca purtate de aripi nevăzute.

Barabas nu mai stătu pe gânduri, se repezi la mormânt tremurând de înfrigurată aşteptare. La câțiva paşi de mormântul Nazarineanului el încetă să alerge, mirat şi înfricoşat de un ciudat tablou. Aşa era! Străjile dormeau în neştire: Galbus şi ceilalți soldați stăteau întinşi ca morții pe un câmp de luptă. Tot ceea ce până acum se credea că nu se poate îndeplini se săvârşise.

Mormântul era deschis. Însă unde era îngerul despre care vorbiseră femeile? Barabas nu putu să-l vadă deşi i se părea că o lumină supranaturală străluceşte deasupra pietrei răsturnate dându-i înfățişarea unui strălucitor bloc de aur. Buimăcit el se frecă la ochi; astfel de minuni îl sileau să se îndoiască de cele ce-i arătau propriile simțuri, dar colo, nu departe de intrarea în mormântul descoperit, el zări un om căzut; da, era

Magdalena care leşinase. Barabas voi să se apropie de dânsa, dar o putere nevăzută îl țintui pe loc şi, cuprins de frică şi de uimire, nu mai încercă să se mişte înainte. Începu s-o urmărească de departe şi văzu cum, în sfârşit, ea se ridicase şi cu paşi domoli, şovăitori se îndreptase spre intrare. Deodată o voce lină, potolită, întrerupse liniştea profundă.

– Femeie, de ce plângi?

Cutremurându-se de un fior neexplicabil, Barabas o văzu cum căzuse iarăşi în genunchi şi ridicase amândouă mâinile într-o rugăminte disperată.

– L-au luat pe Domnul meu şi nu ştiu unde L-au dus.

Urmase o tăcere adâncă. Lumina aurie, care se reflectase pe piatră, dispăruse. Începuse a se arăta noua lumină, prevestitoare a soarelui ce răsărea. Nemângâiată şi neprimind nici un răspuns, Magdalena îşi lăsase fața între palmele deschise. Ea îi văzuse pe îngeri: unul spre cap şi altul spre picioare în locul acela, unde zăcuse Învățătorul ei, în timpul scurtei sale morți. Dar ce prețuiau toți îngerii raiului, când El însuşi, Cel Preaiubit, nu era? Şi cutremurată până în adâncul inimii de disperare şi singurătate, ea continua să plângă, şi tot trupul ei mlădios se zguduia de bocetele pricinuite de lipsa Aceluia, a Cărui iertare răscumpărase viața ei! Dar pe când ea era cufundată în durerea sa, celălalt martor al acestei scene, Barabas, simți deodată în aer prezența a ceva maiestuos şi înfricoşat, o slavă nepământească şi cutremurarea întregii atmosfere, ca înaintea unui uragan. Istovit şi înfiorat el simți, mai curând decât văzuse, că o altă ființă se apropiase de mormânt; într-un adevărat zbucium ca în fața unei apariții neînțelese, el ridică ochii şi văzu... pe Nazarineanul viu. Răstignitul, mortul, îngropatul, era înaintea lui viu, cu aceeaşi înfățişare pe care o avusese înainte de a merge la răstignire, acelaşi chip perfect cu aceleaşi trăsături ale feței, om ca toți oamenii, numai îmbrăcămintea Lui părea țesută din foc

strălucitor şi din lumină. Nemaisuflând, cu privirea extaziată, incapabil de a scoate vreun sunet, Barabas se uită la El, recunoscând minunata frumuseţe a Feţei Lui, înţelepciunea şi iubirea care se reflectau în ochii Lui scânteietori şi nu se mai temu să recunoască minunea aceasta drept adevăr! Cu o linişte maiestuoasă, El se mişcă fără zgomot, ca un Duh Împărătesc într-un înveliş muritor şi se apropie de locul unde Magdalena plângea singură. Oprindu-se lângă ea, El îi vorbi cu o voce domoală, fermecătoare, nepământească:

– Femeie, de ce plângi, pe cine cauţi?

Cu o mişcare de nelinişte, ea se întoarse înspre El, privindu-L printre lacrimi şi pe sub streaşina părului ei despletit, înţelegând numai că cineva o întreabă despre tristeţea ei, dar Cine era, ea singură nu ştia. Oftând din adânc, ea îşi plecă iarăşi capul şi răspunse cu întristare:

– Stăpâne, dacă L-ai luat de aici, spune-mi unde L-ai dus şi eu…

– Maria!

Frumosul nume sfânt lovi aerul, întrerupându-i vorba prin sunetul unei dulci melodii. Ea se cutremură, sări în picioare, se uită la El speriată, cu uimire, în neştire… apoi cu un strigăt de bucurie care păru că ajunge până la cer, căzu în genunchi.

– Învăţătorul, Învăţătorul! exclamă ea şi întinse amândouă mâinile către Hristos cel înviat a Cărui arătare era semnul mântuirii întregii lumi.

O lumină cerească îl înconjura, pământul se cutremura acolo unde sta El; cu un gest prevenitor, dar delicat, El îi interzise să se apropie de dânsul.

– Nu te atinge de Mine, că nu m-am suit încă la Tatăl Meu.

Când pronunţă aceste cuvinte, tot chipul Lui străluci încă mai tare. El ridică ochii spre cerul ce se lumina; părea că toate culorile de curcubeu ale dimineţii abia născute pluteau deasupra şi împrejurul Lui formând cercuri de lumină, din ce în ce mai mari, în timp ce

primele raze ale soarelui ce răsărise, ajungând chiar până la ceruri se contopeau într-o cunună împărătească deasupra capului Stăpânului lumii. Dumnezeirea îl acoperise cu slavă şi măreție, când iarăşi vocea Lui se auzi, răsunând în chip poruncitor şi autoritar:

– Mergi şi spune fraților Mei, că mă voi sui la Tatăl Meu şi tatăl vostru, la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru!

Încă o clipă Îl priviră creaturile Lui. Magdalena într-un extaz tăcut, îmbătător. Barabas într-o fermecată uimire, dar nu fără un pic de nepricepere şi necredință! Apoi o agitație cuprinse întreaga natură, un sentiment pustiu şi de lipsă! Împărătescul biruitor al morții nu mai împrumuta strălucirea frumuseții sale zilei ce se născuse. El nu mai era: dispăruse ca un nor de vară înghițit de haos şi numai nişte flori mirositoare, albe ca zăpada, mai indicau locul unde se arătase. Puțin câte puțin întrerupând profunda linişte se răspândi vuietul îndepărtat al vieții de oraş, trezite. Minunile tainice ale nopții se terminaseră. Prima înviere îşi răspândea slava sa şi soarele, înflăcărându-se de uimire, se ridica solemn şi triumfător!

XV

Frica şi mirarea, care îl înlănțuiseră până acum pe Barabas, dispăruseră. Mişcându-se cu hotărâre înainte şi aproape nedându-şi seama de ceea ce face, el veni aproape de Magdalena, încă îngenuncheată în acelaşi loc, unde o lăsase Domnul, şi ridicându-şi spre cer ochii extaziați, părea că priveşte tainica descoperire a unor veşnice bucurii. Barabas o apucă de mâini.

– Pentru ce te rogi infinitului? Strigă el provocator. Nazarineanul a fost nu de mult aici. Unde s-a ascuns?

Maria se deşteptă din starea sa de extaz, se cutremură şi se uită la Barabas cu o blândă mirare, un surâs plin de înțelegere apăru pe buzele ei, ca şi cum abia atunci s-ar fi trezit dintr-un vis minunat.

– Da, cu adevărat, El a fost aici, răspunse ea cu o voce extaziată. Într-adevăr, deşi slabul meu suflet n-a putut să creadă deodată acest lucru, El a înviat din morți! De acum înainte, cine se va mai teme de groaza mormântului? El a înviat! Într-adevăr Dumnezeu s-a arătat între noi, ca să uşureze durerile lumii.

Ea se afla încă într-o reverie, ochii ei luminau ca stelele, fața ei avea o frumusețe de înger. Barabas deveni mai aspru.

– Femeie, ai înnebunit sau visezi încă! exclamă el. Învățătorul tău totdeauna a făcut minuni. El a făcut şi în noaptea aceasta. Nu-mi mai spune despre învierea Lui din morți, căci tu singură ştii că El n-a murit niciodată.

Maria se ridică încet şi dându-şi înapoi lungile bucle ale frumosului ei păr, îl privi nedumerită.

– Niciodată n-a murit? Repetă ea. Ce vrei să spui? Tu, Barabas, singur ai văzut cum a murit El! Oare n-ai plâns şi tu împreună cu mine în timpul lungii Lui agonii? Şi oare nu L-ai văzut acum iarăşi viu? Unde-ți este mintea, ca tu să nu crezi în Dumnezeu? Dar spune-mi, cum de te găseşti tu aici?

Barabas nu răspunse nimic. Stufoasele lui sprâncene se ridicaseră, el tremura din toate membrele de emoție, dar tot se îndoia încă. Se apropie de mormântul deschis şi-l privi cu neîncredere apoi, după o clipă de şovăială, se înclină şi ieşi. Nimic nu se vedea în scobitura de piatră în care fusese pus Nazarineanul, decât giulgiurile de pânză cu care El fusese înfăşurat, erau acum strânse şi aruncate într-un colț. El ieşi tăcut şi nemulțumit; îi venea poftă să exprime o bănuială care, ca un duh necurat, îi stăpânea mintea, dar îi era ruşine, văzând entuziasmul, adânca supunere şi neclintită credință a acestei femei care prin iubire era incomparabil

mai tare decât dânsul, cel tulburat de neîncredere. Între acestea, pe când el încă era nehotărât, urmând după Magdalena, razele soarelui care se răspândiseră din ce în ce mai departe avură o înrâurire însuflețitoare asupra soldaților, care stătuseră culcați până acum. Unul dintre ei se deşteptă deodată, cu un aer aşa de mirat, de parcă atunci căzuse din cer.

– O, zeilor! Strigă el tare. Ce s-a întâmplat? Toți dorm! Galbus, Maxim, Dion, Antim! S-a făcut de mult ziuă şi nimeni nu se trezeşte!

Zgomotul pe care el îl produse, însoțit de lovituri repetate, îşi avură efectul în cele din urmă asupra camarazilor lui. Însă înainte ca el să fi reuşit, Barabas apucase pe Magdalena de mână şi trăgând-o după sine se ascunsese după stânca în care era săpat mormântul. Ei se ascunseseră atât de iute, încât nimeni nu-i putuse observa. Aici el se opri, trăgându-şi cu greu respirația şi se uita la Magdalena, care se găsea încă sub influența extazului de mai înainte, şi nu înțelegea de ce fugise el cu atâta grabă.

– Dacă romanii aceia, zise el, m-ar fi văzut stând lângă mormântul deschis, ar fi jurat că eu am furat corpul Nazarineanului, căci eu mă bucur de reputația unui tâlhar. Dar şi pe tine te-ar fi bănuit; căci deşi tu eşti o femeie slabă, totuşi eşti capabilă de mistificări!

Şi el îi aruncă o privire cercetătoare, dar ea nu înțelese sensul ascuns al cuvintelor lui. Fața ei avea o uimitoare tinerețe şi era luminată de aşa bucurie sfântă, încât frumusețea ei părea aproape nepământească.

– De ce nu te duci să-ți îndeplineşti însărcinarea? continuă el. Învățătorul tău ți-a dat o poruncă şi tu n-o îndeplineşti? Cele două tovarăşe ale tale au alergat deja, strigând: „El a înviat!...” Adaugă şi cuvântul tău... poate lumea îl va primi ca pe un adevăr dumnezeiesc!

Ea îl privi mai întâi cu neîncredere, apoi cu milă.

– Nenorocitule Barabas, zise ea, tu te-ai uitat la fața Domnului şi totuşi nu crezi? Ce s-a întâmplat cu tine,

îndrăzneț suflet bolnav? Într-un aşa timp de bucurie, pentru ce te faci nenorocit? Exprimă-ți tot gândul tău. De ce mă bănuieşti?

– De nimic, răspunse Barabas, încet şi fără să vrea, gândesc numai, că tu eşti cuprinsă de o aşa putere de credință supranaturală, încât singură crezi în minune! Într-adevăr, eu am văzut pe învățătorul tău şi cum că El într-adevăr trăieşte, umblă şi vorbeşte, eu sunt gata s-o mărturisesc sub jurământ, însă repet cuvintele mele de mai înainte: El n-a murit, El niciodată n-a murit! Şi asta o ştii şi, tu, Mario Magdaleno!

O profundă mirare se oglindi în ochii ei curați, copilăreşti.

– Ce vrei să spui? Întrebă ea cu emoție, tu visezi desigur.

– Nu, nu visez, întrerupse el aspru: eu nu sunt femeie, pe mine nu mă înşală nici vedeniile de friguri, nici vreo închipuire nebună!... aseară, chiar lângă aceste dealuri eu am vegheat... Nu s-a întâmplat nimic important, afară numai de o furtună neaşteptată cu tunete şi fulgere, iar după aceea, înainte de aurora zilei, am leşinat, probabil, am amețit, mi s-a părut că fulgerele se prefăcuseră în nişte apariții înaripate care umblau pe pământ. Lumina vie m-a orbit şi nu-mi mai amintesc nimic până dimineață. Trezindu-mă, am văzut cum tu şi tovarăşele tale vă furişați încet, apoi cum prietenele tale au alergat îndărăt pe drum, cuprinse de un fel de nebunie şi întâlnindu-mă se jurau că Răstignitul a înviat din morți! Eu nu le-am crezut şi nici acum nu cred aceasta, deşi cu propriii mei ochi L-am văzut viu. Eu afirm că El n-a murit pe cruce, ci şi-a pierdut numai simțirile! Da, aceasta a fost numai o moarte aparentă, şi tu, Mario, atâta ai înmuiat inima acelora care îl răstigniseră, că atunci când ei L-au coborât de pe cruce şi ți L-au dat ție şi mamei Lui dintr-un sentiment de milă s-au abținut de a-I sfărâma membrele. Tu te-ai înțeles desigur, de asemenea, cu sfetnicul din Arimateia, ca să-L pună în această peşteră singuratică,

liniştită, unde folosindu-se de linişte şi întuneric, şi-a revenit! Nu poseda El oare tot felul de leacuri tainice de vindecare? Nu, eu nu susțin nimic, numai ca om, pot să judec; trebuie să fie cineva orb ca şi cârtița sau ca şi bufnița, ca să nu vadă vicleana născocire, pusă la cale de iubirea nerațiønlă a femeii! Mergi pe drumul tău, Mario! Nu te mai preface, pentru mine nu este o minune că Învățătorul tău trăieşte!

Cât timp el i-a vorbit, ea nu s-a mişcat. Ascultându-l cu răbdare, ea părea întruparea milei cereşti. Buzele îi tremurau uşor şi ea voia să vorbească, când o altă voce clară şi poruncitoare, se amestecă în convorbirea lor.

– Mergi pe drumul tău, Mario. Îndeplineşte-ți însărcinarea şi nu întârzia, căci de acum astfel este chemarea tuturor femeilor bune, până la sfârşitul veacurilor! Chemarea iubirii şi a îndurării! Fii tu cea dintâi vestitoare, spune fraților tăi, cum ți-a poruncit Învățătorul, că El a înviat, că moartea e învinsă prin viața veşnică şi că se va înălța la Tatăl Său, care, precum am aflat acum de la El, e şi Tatăl nostru!

Înaintea lor era Melchior, cu figura lui tristă, dispreţuitoare. Barabas se uită la dânsul cu un sentiment de frică şi de ruşine, el era uimit. Cum s-a încumetat el să se apropie de dânşii aşa de uşor, încât ei nici nu-l observaseră! Întâlnind privirea lui rece, batjocoritoare, Barabas, fără să vrea, se tulbură, în timp ce Melchior continua să vorbească.

– Tu ai vegheat bine, amice Barabas, cu acelaşi devotament, ca şi ucenicii Nazarineanului, care, atunci când El le-a poruncit să se roage şi să nu doarmă, n-au putut să-şi refuze odihna şi au adormit, cu toată iubirea şi devotamentul cu care se lăudau. Tu, un păcătos rătăcit, un îndărătnic, te-ai învrednicit în viață să vezi Dumnezeirea şi totuşi socoți pe însuşi Dumnezeu, ca o înşelăciune, măsurând totul cu mica ta rațiune! Nu ți-am spus eu, că tu eşti tipul adevărat al omului perfect reprezentant al rasei necredincioase? Mario, şi el se întoarse spre dânsa cu

respect, te rog, nu mai întârzia aici, grăbeşte-te să duci veştile tale acelora, cărora se cuvine să le primească, deşi într-adevăr nimeni, chiar pocăitul Petru, la început nu te va crede. Oamenii îşi apără minciuna lor cu vitejie, dar nu se va găsi aproape nimeni care să mărturisească cu inimă curată despre Adevărul Dumnezeiesc. Păzeşte-ți însă credința, Mario, iubirea şi răbdarea femeii vor fi temelia întregului viitor.

Maria aruncă o privire sperioasă asupra lui Melchior, apoi, instinctiv, supunându-se tonului autoritar, se îndepărtă repede; haina ei cenuşie şi părul auriu semănau de departe cu un nouraş întunecat, iluminat de soare.

– O, tu, suflet întunecat, neîncrezător, se adresă Melchior către posomorâtul său tovarăş, cum mai poți să meriți mila soartei, o dată ce tu ai văzut pe Dumnezeu şi nu L-ai recunoscut. Grea ți-ar fi pedeapsa, dacă numai tu singur te-ai fi îndărătnicit atâta în păcat, dar mângâie-te că după tine, este tot neamul tău. În contra voinței tale, într-adevăr, eşti împăratul Iudeei! Dar uită-te, vin soldații, surprinşi şi consternați, eu înțeleg de ce se uită ei aşa de crunt: veştile sunt atât dc neobişnuite, încât e greu chiar să le rostească. Să ne dăm la o parte, să le facem loc să treacă.

El se mişcă din loc împreună cu Barabas, ei priveau pe soldații care se apropiau şi care, părăsindu-şi posturile dimprejurul mormântului, se îndreptau repede şi în dezordine spre oraş. Ei păreau cu toții abia numai pe jumătate treziți din somn, sutaşul Galbus nu mai mergea acum înainte, cum se cuvenea, ci se mişca încet împiedicându-se, fiind susținut de ambele brațe de doi din oamenii lui, era galben ca moartea şi ochii lui ficşi priveau înainte rătăciți, fără noimă, părea lovit de paralizie şi îmbătrânit deodată. Melchior se uită la dânsul şi păşind înainte, zise:

– Bună ziua, romanilor! Ce s-a întâmplat cu şeful vostru?

Soldații se opriră, iar Maxim care îi conducea, îi zise cu blândețe:

– Noi nu răspundem la întrebările unor necunoscuți. Dă-te la o parte şi lasă-ne să trecem.

Cu o mişcare domoală, Melchior ridică mâna dreaptă împodobită cu un mare inel prețios.

– Fii politicos, bunule soldat, zise el, şi supune-te sigiliului Cezarului.

Maxim, surprins, se înclină repede, nu era nici o îndoială, că misteriosul străin avea într-adevăr un însemn împărătesc şi autoritatea lui fu recunoscută imediat.

– Cer iertare, stăpâne, îngână Maxim cu o voce de dezvinovățire. Dar în provincia aceasta, în Iudeea, fiecare roman e obligat să fie în pază…

– Da, şi e bine să vegheze, ca şi voi în noaptea aceasta, îl întrerupse Melchior. Desigur, nimic important nu s-a întâmplat. Voi ați lăsat Mortul în mormântul Său.

Tăcerea fu răspunsul lui. Soldații se uitară unul la altul cu nelinişte. Maxim tremura ca şi cum razele calde ale soarelui de dimineață l-ar fi înghețat, dar bietul Galbus nu făcea nici o mişcare, numai continua să privească fix ca un orb care nu distinge nimic înaintea lui.

– Despre noaptea trecută sunt multe care se pot povesti, dar mi se pare că eu sunt dator să comunic totul mai întâi acelora care cârmuiesc Iudeea, spuse Maxim. Roma n-a ucis pe Nazarinean şi Pilat a refuzat în fața tuturor să ia asupră-şi răspunderea pentru această moarte. De asemenea, nu pot fi învinovățiți romanii de ceea ce s-a întâmplat: pecețile Sinedriului sunt rupte, piatra care acoperea mormântul e prăvălită la o parte şi corpul Răstignitului Profet a dispărut undeva, dar cum s-au întâmplat toate acestea, eu nu ştiu. Recunosc, că noi am adormit, când trebuia să veghem

Însă în realitate am fost victimele unor vrăji ciudate. Nişte păsări neobişnuite cântau aşa de dulce, încât fără să vrem le-am ascultat; spre ziuă am văzut o lumină atât de strălucitoare, că parcă cerul se aprinsese;

noi am văzut-o, adică Galbus şi cu mine, ceilalţi dormeau, aici el coborî vocea şi cu o şoaptă abia auzită adaose: e datoria mea să raportez toate acestea arhiereului, căci Galbus a pierdut facultatea de a vorbi; el poate că a amuţit din cauza vreunei lovituri de fulger!

– Şi aşa el nu poate să mărturisească despre minunile din noaptea trecută, observă Melchior, aruncând o privire compătimitoare asupra feţei palide a sutaşului. Dar mângâie-te, bunule soldat. Amuţirea lui e vremelnică, ea va trece, încotro aţi apucat-o acum? La Pilat?

– Da, mai întâi ia Pilat, apoi la Caiafa, răspunse Maxim, şi acolo voi spune tot ceea ce ştiu. Şi dacă tu eşti trimisul Cezarului, te rog, nu ne judeca! Noi până acum ne-am distins prin vitejie şi priveghere, într-adevăr nu înţeleg ce farmece au influenţat, asupra noastră a tuturor să cădem în amorţeală. Jur înaintea judecăţii, înaintea întregului Sinedriu, că nimeni, fie el evreu său roman, n-ar fi putut să se împotrivească puterilor cereşti! Şi el arătă pe Galbus ca pe o vie dovadă a înfricoşatelor întâmplări ale nopţii.

Melchior se îndepărtă câţiva paşi.

– Nu te teme, soldatule! Zise el. Nu-ţi vei pierde postul, nici bunăvoinţa Cezarului. Continuă-ţi drumul, prezintă pe acest sutaş amuţit lui Caiafa şi spune-i tot adevărul, aşa cum ţi se înfăţişează, să nu te mire însă dacă în curând îl vor înlocui cu vreo minciună. Minciuna va fi mai comodă pentru evrei, ea se răspândeşte aşa de uşor şi fără sforţare, iar adevărul va avea trebuinţă să se lupte şi să se moară pentru el încă lungi secole. Adio. Te voi servi cât voi putea înaintea Cezarului.

Maxim se înclină adânc şi străjile plecară înainte. Pe drum unul din soldaţi îl ghionti pe un altul, zicând:

– Străinul acela, care are inelul Cezarului, nu e aşa de pretenţios în alegerea tovarăşilor săi; cu dânsul era Barabas.

– Barabas? Acela, pe care l-au eliberat în locul Nazarineanului?

– Tocmai el. Se zice că el este un hoț.

Ei îşi continuară drumul, ridicând un nor întreg de pulbere albă şi ajunseră la porțile oraşului, unde-i întâmpinară o întreagă mulțime de popor şi-i salutară cu strigăte batjocoritoare. Vestea se răspândise deja, cum că Prorocul cel răstignit din Nazaret a înviat din morți. Şi deşi nimeni nu credea în această minune, câțiva oameni superstițioşi şi începuseră să explice unora şi altora, că El nicidecum nu murise şi că nici nu putea să moară! Dar părerea generală era că corpul Lui fusese furat din mormânt, cu toate precauțiunile luate, că soldaților le-au dat, se vede, vin şi i-au îmbătat până la nesimțire, şi folosindu-se de acest somn de beție, ucenicii Nazarineanului au răsturnat piatra care acoperea intrarea în mormânt şi au luat corpul învățătorului lor de-acolo, în orice caz, au ocolit uşor străjile romane; şi era ceva extrem de hazliu pentru pătura de jos a evreilor în această păcăleală. Mulțimea striga cât putea împrejurul soldaților aducând ca exemplu pe inconştientul Galbus ca pe un bețiv încă netrezit şi-i însoțiră pe soldați până la palatul lui Pilat. Când porțile cele mari se deschiseră, lăsându-i să intre, mulțimea rămase afară, vorbind cu dispreț despre vitejia romană; apoi obosită de propria ei gălăgie, se răspândi încet în toate părțile.

În acest timp, Barabas se îndreptă cu Melchior spre vechea sa locuință şi acolo se adresă către straniul său prieten cu întrebarea:

– Cu a cui permisiune porți tu inelul cu sigiliul Cezarului?

– Aceasta e treaba mea, iar nu a ta, Barabas, răspunse Melchior cu linişte. Învață mai întâi regula de politețe, care este, să nu te amesteci în treburile altora. Îți voi spune totuşi, că Cezarul este amicul meu şi că pentru serviciul pe care eu i l-am făcut odată, toată Roma îmi este zălogită.

Barabas deschise ochii largi cu mirare şi vru să mai întrebe ceva, dar fu întrerupt de o uşoară ciocănitură în

ușă; o voce delicată răsună:

– Deschide, deschide mai repede. Am veşti pentru Barabas. Eu sunt Maria Magdalena!

XVI

Ei deschiseră uşa imediat. În prag apăru Magdalena, care cu greu îşi trăgea răsuflarea din cauza mersului repede, iar în ochi i se citea o jale nesfârşită.

– Eu ți-am promis, Barabas, începu ea repede, că dacă voi auzi ceva despre Iudita Iscariot, îți voi comunica numaidecât; acum însă chiar eu am găsit-o; ea este în grădina Ghetsimani, singură, bolnavă şi ieşită din minți. Ea poate să moară! Te rog, nu întârzia, mergi cu mine imediat, poate tu să o faci să iasă de acolo. Eu n-am izbutit. Plânge şi cântă apoi îşi frânge mâinile, ca şi cum s-ar teme de ceva. Va trebui să întrebuințăm multă blândețe s-o induplecăm; dar tu ca persoană cunoscută, poate o vei duce acasă. Haidem!

– Du-te mai repede, Barabas, zise Melchior cu blândețe; când loveşte pe cineva nenorocirea, cele vechi trebuie uitate şi iertate…

El se întoarse, şi Barabas nemaiaşteptând să fie poftit a doua oară, plecă repede din casă însoțit de Magdalena. Drumul spre Ghetsimani li se păru fără sfârşit, deşi nu pierduseră vremea şi nici nu vorbiseră între dânşii, fiecare fiind cufundat în gândurile sale. În sfârşit ajunseră la portița grădinii şi Maria, deschizând-o, ridică deodată mâna.

– Ascultă! zise ea.

Până la dânşii răzbiră sunetele slabe ale unei cântări, frânturile unei melodii simple, minunate, dulci, şi Barabas recunoscu în ea una din cântările lui Solomon, psalmistul - împărat. Deodată vocea se întrerupse şi răsu-

nă o exclamație scurtă, furioasă:

– Iuda! Iuda! Iuda!

Numele acesta, repetat de trei ori, exprima atâta disperare încât Barabas se cutremură de emoție.

– Unde este ea? întrebă el cu vocea răguşită.

Maria Magdalena nu răspunse nimic, îl luă numai de mână şi-l conduse mai departe. Ei merseră pe o cărare întortocheată, cu iarba crescută aşa de des, încât zgomotul paşilor lor nu se mai auzea. În cele din urmă ajunseră la un mic dâmb pe care se găseau sfărâmăturile unor ghizduri de fântână părăsită. O figură albă, singuratică, şedea pe pământ, înconjurată de flori şi de curpeni lungi, agățători, care, pe cât se vedea abia, fuseseră adunați nu de mult şi aruncați în dezordine, ca să se veştejească. Maria şi Barabas păşiră înainte cu băgare de seamă, şi se opriră la câțiva paşi de o femeie cu părul roş-aprins, despletit în dezordine.

– Aşteaptă aici, şopti Maria, ea nu e în toate mințile şi e speriată, dacă ne va vedea deodată pe amândoi, va fugi imediat. Eu mă voi apropia întâi singură şi voi vorbi cu dânsa.

Dar un simț instinctiv o preveni pe nebuna copilă, că singurătatea ei e violată. Cu o mişcare bruscă, sărind în picioare, ea îşi protejă ochii cu mâna din cauza luminii vii şi-i privi curioasă. Apoi cu acelaşi strigăt „Iuda!” se apropie iute de dânşii. Cu părul zbârlit şi cu ochii măriți se opri înaintea lor şi când privirea ei nebună se opri asupra lui Barabas, ea strigă cu bucurie:

– Iuda! Şi cu un avânt sălbatic îl îmbrățişă cu amândouă mâinile Iuda! În fine, ai venit! De ce ai întârziat? Eu te-am căutat prin tot oraşul şi chiar pe Caiafa l-am ucis pentru tine. Tu încă nu ştii oare aceasta? Dar tu eşti bucuros, eu văd aceasta!... într-adevăr el a fost trădătorul, însă vai, prea târziu am cunoscut aceasta, şi n-am putut să-L ajut şi să-L scap pe prietenul tău, Nazarineanul. Recunosc sincer, că eu sunt vinovată, iar tu, Iuda, n-ai nici un amestec, eu am săvârşit totul! Caiafa

m-a îndemnat… De aceea nu te mai învinui singur, pentru o crimă străină de tine. Chiar acum am făcut tot ce am putut pentru ca să-mi răscumpăr vina şi tu să mă ierţi… Tu nu te vei supăra pe surioara ta. Vei iubi-o ca şi mai înainte?

Pe când ea şoptea toate acestea, surâzând şi plângând într-o exaltată izbucnire, lipindu-şi faţa ei delicată de pieptul lui şi ridicând spre dânsul ochii ei negri şi rugători. Barabas simţea că inima i se sfâşie de milă şi de iubire, lacrimile îi umpluseră ochii şi-l împiedicau să vorbească, el o strângea în tăcere în braţele sale. Iudita se supără din cauza acestei tăceri şi trecu deodată de la delicateţe la o tulburare sălbatică. Îndepărtându-se repede de dânsul, se dădu puţin într-o parte, cercetându-l mai întâi cu mirare, apoi cu o scârbă plină de dispreţ:

– A! Tu nu eşti Iuda, zise ea. Cum îndrăzneşti să calci singurătatea mea? Eu trăiesc totdeauna aici şi pe nimeni, afară de Iuda nu sufăr aproape de mine… Eu l-am văzut ieri noapte. A venit la mine şi mi-a spus că-i este bine, că se va întoarce iarăşi la mine şi o clipă te-am luat drept dânsul! Nu! Tu eşti un nepoftit, un venetic obraznic! Pleacă de aici! Lasă-mă singură, eu trebuie să mai adun flori multe, ca să-mi presar mormântul, căci am murit; acum eu călătoresc numai… Iuda de asemenea a murit şi noi deocamdată rătăcim separat, dar ne vom întâlni, încă nu ştiu unde şi când, dar ştiu că aceasta va fi curând.

Ea curmă deodată cuvintele ei fără şir şi Maria Magdalena încercă să se apropie de dânsa.

– Iudito, biată Iudito, şopti ea şi o luă de mâini cu delicateţe.

Iudita o privi bănuitoare, apoi surâse trist, abia vizibil.

– Tu eşti foarte bună, zise ea suspinând. Îmi aduc aminte; tu ai fost aici nu de mult şi mi-ai spus cuvinte duioase de mângâiere. Nu te ştiu, dar tu eşti femeie şi poţi să înţelegi durerea mea… Eu nu pot să ies de aici, i-am

făgăduit lui Iuda să-l aştept aici, de aceea te rog, nu mă amăgi cu cererea de plecare. Afară de aceasta eu trebuie să mă ascund undeva, fiindcă am ucis pe arhiereul Caiafa. Spune, se ştie oare despre aceasta în oraş, şi mă vor căuta? Eu m-am jurat că nu mă vor găsi!… Iuda va veni la apusul soarelui şi mă va duce cu el, mare chin este să aştepți atât de mult… dacă voieşti, poți să rămâi cu mine, dar alungă numai pe necunoscutul acesta.

Ea arătă spre Barabas, care, trist până în adâncul sufletului, se îndepărtase puțin, dar Iudita nu înțelegea disperarea lui, era evident că ea nu înțelegea nimic şi nu cunoştea pe nimeni, mintea ei rătăcea departe.

– Să mergem la arborii aceia, se întoarse ea către Maria Magdalena cu o voce rugătoare, să şedem acolo şi să cântăm ceva sau tu singură vei cânta, iar eu voi ațipi. Sunt obosită de atâta drum şi de nesfârşite visuri. Am atât de multe visuri… unele frumoase, altele înfricoşate, Iuda însă nu lipseşte din ele. Împrejurul gâtului lui este o dungă roşie de ştreang, de la ştreangul acesta, zise ea şi atinse lațul murdar care atârna la cingătoarea ei. Eu i-am tăiat nodul, însă el totuşi continuă să sufere, deşi nu pricep de ce, şi tot supărat se uită la mine. Cât e de crud acest lucru din partea lui! El ar fi trebuit să-şi aducă aminte de zilele când eram copii şi ne jucam împreună, niciodată nu trebuie uitate primele legături dintre oameni! Şi deşi anii mei sunt spre declin…, dar am fost tânără odată şi aveam o frumusețe uimitoare, eram cea mai frumoasă fată din toată Iudeea! Aşa-mi spuneau toți şi aşa era. Iuda ar trebui să-şi amintească aceasta, iar nu să mă disprețuiască acum, când toată frumusețea mea a trecut, din cauza adâncii mele nenorociri. Afară de aceasta, despre acest Nazarinean, Căruia el îi slujea, mi-a vorbit atât de puțin… numai că El era înțelept, bun, sărac şi necunoscut, dar ştii, aceasta este soarta tuturor oamenilor înțelepți şi buni, fără nici o excepție. Alții vorbesc că El e Dumnezeu, dar puțini zei sunt oare în Roma!? Justitia, femeia lui Pilat nutreşte către dânşii

numai dispreț. Şi eu am auzit cum chiar fiica gălbejită a lui Anna, spunea că ea nu crede în marele Iehova şi îl urăşte şi doar ea e soția lui Caiafa, preotul lui Iehova. Poate ea era nenorocită şi avea motive de a bănui pe bărbatul ei că-i este necredincios, dar ea nu-L iubea nici pe Dumnezeu, eu ştiu aceasta! Mi se pare, că e greu să iubeşti o putere nevăzută. Ideile acestea mă tulbură, dar iată ceea ce mă mângâie... Şi ea scoase dintre cutele hainelor ei o cruce grosolană făcută din două ramuri de măslin ca cea pe care o avusese mai înainte. Caiafa a rupt una tot ca aceasta, într-un moment de turbare, continuă ea, şi pentru aceasta şi încă pentru alte motive eu l-am ucis, apoi mi-am şi făcut alta şi simbolul acesta e bun de farmece: când o țin aşa, şi ea ridică crucea deasupra capului, cu un fel de exaltare, mi se pare că aud o minunată muzică a raiului şi voce dulce îmi spune: „Pace ție”. Ea se lipi strâns de Magdalena care cu lacrimi în ochi o cuprinse în brațe, încercând s-o scoată din grădină. Iudita însă observă intenția ei şi refuză cu îndărătnicie să se mişte măcar un pas înainte. Nu, nu, zise ea, să mergem în altă parte, acolo, unde sunt arbori mai mulți. Nu departe de aici este un loc, unde cresc mulți palmieri şi flori, acolo e umbră şi miroase plăcut... Tu să mă adormi cu cântarea ta, fii prietena mea şi rămâi cu mine până la apusul soarelui, când va veni Iuda.

Ea începu să adune florile aruncate de dânsa. Pe când era ocupată cu aceasta, Magdalena se întoarse către Barabas şi îi şopti:

– Mângâie-te, amice, eu voi rămâne puțin cu dânsa.

Tu urmăreşte-ne să vezi locul pe care ea îl va alege pentru odihna ei, apoi du-te repede la tatăl ei şi spune-i că ea e aici. Pregăteşte-l, să-şi arate totodată şi blândețe şi hotărâre, şi nu te amărî dacă ea acum te urăşte, ea nu te recunoaşte deloc: creierul ei e întunecat. Rabdă puțin.

– Oare într-adevăr ea a ucis pe Caiafa, întrebă Barabas tulburat, sau aceasta este numai un delir al minții ei bolnave?

– Nu ştiu, răspunse Maria. Tu trebuie să cercetezi şi să afli adevărul. Eu n-am auzit nimic. Pentru mine învierea Învăţătorului meu din morţi e destulă veste. Despre faptele lumeşti nu ştiu nimic.

Pe când ea vorbea încă, Iudita o apucă cu nerăbdare de mână şi o trase după ea.

– Porunceşte străinului acestuia să se depărteze, zise ea, el îmi displace, căci seamănă cu un oarecare Barabas. Acela a fost iubitul meu şi eu îl înşelam; m-ar fi ucis, dac-ar fi ştiut aceasta.

Şi ea grăbi paşii. Magdalena o însoţi, iar Barabas le urmări de departe, silindu-se să rămână neobservat. În sfârşit ei ajunseră până la locul acela, despre care pomenise Iudita, şi unde într-adevăr creşteau palmieri. Frunzişul lor uşor, se înălţa sus spre cerul albastru, pe care alţi arbori nu atât de înalţi, aruncau o umbră întunecoasă pe terenul neted; o nenumărată mulţime de trandafiri agăţători şi de florile patimilor formau în toate părţile bolţi umbroase. Aici fata nebună deodată se linişti. Ea suspină adânc şi faţa ei răvăşită se ilumină. Se aşeză sub o boltă de flori şi trase după sine pe Maria. Un surâs rătăci pe buzele ei, vechiul, fermecătorul ei surâs, cu care cucerise atâtea inimi bărbăteşti.

– Cântă-mi ceva, zise ea. Vreun imn frumos, simplu; el va alunga toate fantomele acestea, care se ţin de mine. Nu te-am întrebat, cine eşti? Iubirea scânteiază în ochii tăi şi eşti frumoasă. Părul tău e lung şi străluceşte ca soarele, însă priveşte, şi ea îşi arătă buclele ei ciufulite care străluceau ca para focului, mi se pare că al meu e mai strălucitor decât al tău, iar la pipăit se aseamănă cu cea mai moale mătase. Când voi muri să-mi tunzi părul şi să împleteşti din el o funie cu care să înfăşori gâtul lui Iuda, poate că aceasta îi va vindeca rana. Ei, dar, cântă...

Iudita îşi plecă capul pe pieptul Mariei şi închise ochii pe jumătate. Barabas cuteză să se apropie mai mult şi se ascunse printre arborii deşi. Vocea argintie, tremurătoare din cauza lacrimilor, a Magdalenei, răsuna

trist: melodia era jalnică şi fiecare strofă se termina cu unul şi acelaşi refren. „Mai bine decât orice este să fii roză în grădina împărătească.” Cântecul dulce se termină şi Iudita, în neastâmpăr, începu să se legene înainte şi înapoi, frângându-şi mâinile ca într-un acces de boală acută.

– Grădina împărătească, murmură ea. Da, dar unde este însuşi împăratul? El a fost încununat cu spini, El a murit! A murit! L-au răstignit!... Eu, Iudita Iscariot, eu L-am trădat! Asupra mea numai să cadă blestemul, nu asupra lui Iuda, asupra mea singură, numai nu asupra lui Iuda, o, Dumnezeule, milostive! Pe mine să mă lovească trăsnetul, focul iadului pe mine să mă arză, însă păcatul este al meu, vă spun eu, şi Iuda e nevinovat! În grădina Împărăteasca se poate întâlni Împăratul, dar El a murit! Cât aş dori ca El să trăiască, căci de când a murit El, pe mine m-a înghițit un întuneric adânc! Şi un potop de lacrimi i se revărsă din ochi.

Maria o îmbrățişă cu amândouă mâinile şi-i făcu un semn uşor lui Barabas. El înțelese şi plecând îndărăt se îndreptă iute spre ieşirea din grădină, inima lui se zbătea cu putere şi lacrimi mari, arzătoare îi umpleau ochii, în timp ce melodia cântecului Magdalenei, iarăşi răsună în mintea lui: „Mai bine decât orice este să fii roză în grădina împărătească”. Da, într-adevăr, e mai bine. E mai bine decât orice în lume să fii o floare simplă, în acea tainică grădină, unde este Hristos, Împăratul!

XVII

Barabas se grăbi să ajungă repede la casa lui Iscariot să-l înştiințeze pe nenorocitul părinte despre starea fiicei lui. El trecu prin Ierusalimul aflat într-o înfricoşată agitație. Ulițele erau ticsite de pâlcuri de

oameni în dezordine; mulţi plângeau şi suspinau, alţii strigau cu spaimă că toate mormintele se deschiseseră şi că se apropia sfârşitul lumii. Deschizându-şi cu greu drumul, Barabas întrebă despre cauza acestui tumult şi află că vestea despre învierea minunată a Nazarineanului provocase această mişcare înfrigurată a mulţimii, că mulţi bărbaţi şi femei într-un acces de frică nebună îşi părăsiseră casele, strigând tare, că şi-au văzut pe cei morţi: prieteni, rude, iubite, înmormântaţi de ani îndelungaţi, cum apăruseră deodată, cel puţin, aşa credeau ei şi mâinile acestor spirite îi atinseseră, glasurile spiritelor îi chemaseră, întreg văzduhul era îmbibat de ceva tainic. Cuprinşi de o frică superstiţioasă, toţi aceşti oameni nu se mai învoiau pentru nimic în lume, să se reîntoarcă la ocupaţiile lor zilnice şi se mângâiau cu ideea că, îngrămădindu-se la un loc, se vor apăra prin mulţimea lor contra supranaturalului de care părea a fi stăpânit tot pământul în această memorabilă dimineaţă. Iscariot nu era acasă, iată ce află în cele din urmă Barabas: pe nenorocitul lui fiu îl înmormântase curând după răsăritul soarelui, iar el însuşi plecase în Vitania, ca să cerceteze cu deamănuntul despre fiica lui pierdută. Cu toată noutatea aceasta, Barabas îşi continuă drumul, în speranţa că totuşi îl va întâlni, dar înaintea casei arhiereului mulţimea era aşa de mare, încât el nu putu să meargă mai departe. În mijlocul mulţimii, care vocifera, se afla toată straja romană, care petrecuse noaptea la Sfântul mormânt; interogatoriul lui Pilat se terminase, şi acum, din ordinul guvernatorului, se îndreptaseră spre Caiafa, ca să-i raporteze şi lui evenimentele ce avuseseră loc în acea noapte memorabilă. Ei îşi păstrau cu greu ordinea frontului, fiindcă poporul iritat îi îngrămădea fără milă din toate părţile şi nu se jena să-i acopere cu cele mai urâte înjurături. „Ce beţivi netrebnici sunt aceşti romani, n-au putut ei să păzească măcar un mort! Unde este Profetul din Nazaret? Cine a rupt peceţile Sinedriului? Ce aţi făcut voi cu împăratul Iudeilor? Înapoiaţi-ni-L şi noi a

doua oară, îl vom răstigni, cu mai multă reuşită!” Astfel erau strigătele lor. În casa arhiereului însă, în contrast cu tot acest tărăboi domnea o linişte adâncă. Toți servitorii ştiau că seara în ajun un ucigaş, rămas necunoscut, rănise aşa de greu pe Caiafa, încât fără îndoială, acela rămăsese încredințat de moartea victimei sale. Pe arhiereu îl găsiseră lungit pe iarbă fără cunoştință, sub balconul său; nimeni nu se îndoia că această încercare de ucidere era fapta unuia dintre ucenicii Nazarineanului care se răzbunase astfel pentru omorârea Învățătorului său. Un doctor chemat în grabă, găsise că starea rănitului nu era cu totul fără speranță de scăpare, dar că pentru însănătoşire era necesară o bună îngrijire şi o desăvârşită linişte. De aceea toate porțile care duceau la palat fuseseră zăvorâte, servitorii umblau în tăcere şi în vârful picioarelor, iar Rachela, gălbejita fiică a lui Anna, cum o numise Iudita, sta tăcută la oarecare depărtare de patul soțului ei, îndeplinind din când în când cerințele bolnavului cu indiferența, mai curând a unei infirmiere cu plată, decât a unei soții iubitoare. Perdelele la ferestre fuseseră lăsate în jos să nu intre în camera suferindului lumina vie a zilei, cu un cuvânt, toate măsurile fuseseră luate să se asigure completa linişte. Totuşi măsurile de pază aduseseră puțin folos, fiindcă însuşi Caiafa nu urma prescripțiile medicului. El gemea şi ocăra, zvârcolindu-se pe pernele sale ca un turbat şi cu mare greutate se forța să răspundă la întrebările socrului său, Anna.

– Zadarnic te tulburi, Caiafa, observă liniştit vicleanul preot; o dată ce ştii că eu voi lucra acum în locul tău şi voi îndeplini treburile tale la templu. Afară de aceasta, tu nu faci bine că te încăpățânezi atâta şi nu vrei să ne descrii înfățişarea ucigaşului tău. Trebuie să-l căutăm şi să-l pedepsim: arma găsită lângă tine şi cu care era să fii aproape ucis, ne va ajuta să găsim pe vinovat.

Caiafa aruncă de pe sine învelitoarea şi se ridică puțin, neținând cont de sfatul medicului.

– Despre ce armă vorbeşti tu? întrebă el cu glasul

răguşit. Dă-mi-o, vreau să mă uit la ea.

Anna, speriat de expresia bizară a feței lui, îi împlini cererea. Apucând micul pumnal, Caiafa îl privi cu mânie.

– Lăsați-mă cu toții, strigă el furios, toți, în afară de femeia mea! Vreau să vorbesc cu ea între patru ochi.

Enervarea lui era aşa de mare, încât nimeni nu îndrăzni să se opună şi porunca lui fu îndeplinită imediat. El aşteptă până ce se închise uşa după ieşirea lui Anna, a medicului şi a doi servitori care se găseau în cameră, apoi, lăsându-se fără putere pe pernele sale, strânse cu convulsie, într-o mână, prețiosul pumnal, cu care Iudita Iscariot fusese aproape să-i ia viața.

– Rachela, apropie-te de mine, zise el cu o voce poruncitoare.

Ea se apropie. Era o femeie slabă, cu părul negru, cu fața palidă, liniştită şi cu ochii reci, fără viață.

– Ai văzut tu jucăria aceasta mai înainte? Zise el arătându-i pumnalul. Îl cunoşti?

Rachela se uită la el cu indiferență.

– Îl cunosc foarte bine, răspunse ea. Pumnalul aparține Iuditei, e un cadou de la răposatul Gabrias.

Caiafa făcu o mişcare de nerăbdare.

– Da, ai dreptate. Copila a înnebunit, jelind moartea fratelui ei, aseară a venit la mine, neştiind deloc ce face şi ce zice. Ea m-a rănit, dar nimeni nu ştie şi nu trebuie să ştie acest lucru. Ia pumnalul şi aruncă-l în fântâna din dosul grădinii. Să faci aceasta şi să nu spui nimănui, tu eşti cu sânge rece şi fără patimă, socot că pot să contez pe tine.

Ea luă mica armă şi un surâs straniu îi flutură pe față.

– Vai, nenorocită Iudita! zise ea.

Caiafa se uită repede şi cu îndoială la dânsa

– Tu o compătimeşti?

– Din tot sufletul.

Sângele se ridică în fața arhiereului.

– Eu o iubeam, strigă el răguşit, dându-şi pe faţă taina. Ascultă Rachela, eu o iubeam!

– Ascult, Caiafa, şi eu o ştiu…

– Atunci să mai ştii încă una, răcni el sălbatic, din pricină că ţi-am fost necredincios ţie!

– Şi aceasta o ştiu, răspunse Rachela cu nepăsare.

– Şi tu nu zici nimic? Ţie ţi-e tot una? întrebă el mirat şi tulburat.

Faţa ei palidă luă deodată un aer de dispreţ.

– Eu nu spun nimic, pentru că nu simt nimic, Caiafa, răspunse ea. Te-am cunoscut chiar din ziua când tatăl meu, Anna, ţi-a dat întreaga mea viaţă asprei tale îngrijiri şi aceasta a fost de ajuns, ca să prefacă inima celei mai delicate femei în piatră sau fier. Eu nu zic nimic, căci cine ar putea să se întristeze de pierderea unei iubiri atât de murdare şi josnice ca a ta! Să nu mai vorbim despre aceasta. Eu m-am învăţat de mult cu tăcerea. Sunt femeia ta, numai femeia ta, adică în ochii tăi, ceva mai mult decât o sclavă sau un câine! Şi eu voi îndeplini voia ta, ca o sclavă sau ca un câine, până când dorita moarte mă va elibera, sunt prea mândră ca să nu-mi fac datoria, chiar faţă de tine! Iar patimile tale senzuale nu mă privesc, eşti liber să te dedai lor.

Vocea ei tremura de o aşa indignare, ochii ei străluceau de o aşa mânie, încât bărbatul ei se zăpăci pentru un moment; dar când ea se răsuci să plece din odaie, el o chemă supărat:

– Rachela!

– Ce mai e?

– Cum îndrăzneşti tu, zise el cu vocea înăbuşită, cum îndrăzneşti tu să te porţi cu mine cu atâta înverşunare şi lipsă de respect?

Ea surâse cu dispreţ.

– Îndrăznesc totul, pentru că sunt ofensată de tine, răspunse ea. Iar pentru Iudita Iscariot nutresc o iubire sinceră, iubire şi recunoştinţă, pentru că a încercat să scape lumea de tine! Ea a procedat cu eroism. Îmi pare

rău numai că n-a reuşit!

Şi cu un pas hotărât şi mândru, Rachela ieşi din odaie. Imediat, Anna, galben şi tremurând de frică, intră însoțit de medic.

– Caiafa... Caiafa..., începu el.

– Stăpâne, nu te tulbura, se amestecă medicul apropiindu-se repede de patul bolnavului. Eu m-am silit să nu las pe nimeni să intre la tine, dar se vede că treaba e serioasă şi nu suferă amânare..., dar nu sfârşi fraza.

Caiafa tulburat de purtarea neobişnuită a soției sale, se uita la ei aiurit.

– Ce s-a întâmplat cu voi, întrebă el slab. Cum, şi tu tremuri, Anna, tu, care te mânii numai când masa nu e după placul tău? Spune, ce veşti ai?

– Pilat a trimis la tine pe oamenii săi, începu Anna. Straja e luată, mormântul e deschis.

Cu un strigăt înfricoşat, Caiafa era cât pe ce să sară din pat.

– Laşii! Tâlharii! N-or fi îndrăznind să spună că Omul din Nazaret a înviat din morți! Dacă corpul Lui nu mai este în mormânt, înseamnă că L-au furat! Unde sunt aceşti leneşi, aceşti netoți de romani? Pilat i-a trimis? Porunciți-le să intre

Anna se uită la medic care clătina din cap şi ridică mâinile, ca şi cum ar fi vrut să nu fie făcut răspunzător pentru cele ce se vor întâmpla.

– Să intre! strigă iarăşi Caiafa cu fața desfigurată de răutate şi nerăbdare.

Intră Maxim alături de tăcutul Galbus, după ei intrară şi ceilalți soldați.

– Domnule, zise el, uitându-se drept la arhiereul care ar fi vrut să-i sfâşie, mi se pare că am venit la timp nepotrivit, fiindcă tu eşti rănit şi suferi, dar sunt dator să îndeplinesc porunca guvernatorului. Pilat m-a trimis să-ți spun că privegherea străjilor a fost zadarnică, puterile cereşti au intervenit şi s-a produs minunea: Nazarineanul a înviat!

– Mincinosule! Strigă Caiafa cu spume gură, strângând în neştire în mâini învelitoarea sa de purpură şi repezindu-se înainte ca şi cum ar lovi pe un duşman cu o armă oarecare. Mincinosule! Cine eşti tu, roman laş, de îndrăzneşti să mă omori cu astfel de poveste mincinoasă? Dar mai la urmă n-ai fost tu şeful! Galbus, şeful vostru al tuturor mişeilor, el să vorbească.

Maxim se îngălbeni de revoltă în fața ofensei adusă lui şi tovarăşilor lui! El se stăpâni foarte greu să nu-şi manifeste indignarea.

– Arhiereule, zise el cu vocea înăbuşită, ai mers prea departe cu vorbele tale, şi desigur, ai uitat că Iudeea este o provincie a Romei şi că tu plăteşti tribut Cezarului. Nu-ți aduc o veste mincinoasă, dispreţuiesc minciuna, am venit aici ca tu să afli tot ce am văzut eu însumi, că oamenii care mă însoțeau au adormit, nu tăgăduiesc, eu însă am vegheat şi am văzut cu ochii mei cum, îndată după miezul nopții, s-a deschis Cerul, şi două Ființe Divine s-au lăsat deasupra mormântului. Galbus şi cu mine am fost atenți la acest minunat fenomen: o strălucire orbitoare ca fulgerul ne-a orbit şi noi am căzut ca nişte morți. Dimineața, când ne-am deşteptat, am găsit colosala piatră aruncată de pe mormânt şi mormântul gol, afară de giulgiurile în care fusese învelit corpul Nazarineanului. Întrucât priveşte pe Galbus, eu însumi aş dori ca ordinul tău sau al meu să-l poată sili să vorbească; de când au căzut asupra noastră înfricoşătoarele fenomene cereşti, el a înțepenit, după cum vezi acum, şi a amuțit.

Pe când Maxim vorbea încă, fața lui Caiafa se strâmba de o mânie ascunsă ce-i umplea tot sufletul.

– De ce nu L-am pus eu cum se cuvenea? mârâi trăgându-şi cu greu respirația. Aş fi sfâşiat în mii de bucățele corpul afurisitului blasfemiator şi l-aş fi aruncat spre mâncare câinilor vagabonzi ai oraşului! El se opri de-a mai arunca blestemele înfricoşate care-i veneau la gură şi apoi se adresă iarăşi lui Maxim. Aşa, zise el, vasăzică asta e istoria ticăloşiei săvârşită asupra voastră

de nemernicii galileeni care, ca şi învăţătorul lor, sunt capabili să facă farmece drăceşti. Să nu credeţi că pe mine mă puteţi înşela aşa uşor; omul mort nu învie şi eu voi cerceta chestiunea aceasta. Galbus şi-a pierdut, zici tu, graiul, dar mie mi se pare că nu e şi surd, poate să facă semne! Să stea faţă în faţă cu mine. Eu îi voi pune întrebări şi, mă jur pe Dumnezeul lui Israel, că el îmi va răspunde, măcar prin semne muţeşti.

Ordinul lui fu îndeplinit; doi soldaţi ajutară pe nenorocitul paralizat Galbus să se apropie de Arhiereu. Caiafa, ridicându-se din aşternut, îl apucă puternic de mână.

– Galbus!

Ochii muţi şi rătăciţi ai centurionului se ridicară încet şi se opriră cu nehotărâre pe faţa răutăcioasă a arhiereului. La început, nu se vedea nici o expresie în privirea lui, dar cu încetul lumina raţiunii şi a amintirilor care îi reveneau îl însufleţi; o schimbare subită se făcu în toată purtarea lui. El suspină adânc, îşi îndreptă figura gârbovită şi cu asprime îndepărtă pe oamenii care îl susţineau şi care se uitau la dânsul cu mirare. Cu o mână el îşi căuta sabia şi atingându-i mânerul surâse şi ridică capul cu mândra-i demnitate de ostaş roman. Caiafa îl urmări cu atenţie şi bănuitor; starea de slăbiciune de mai înainte a acestui om părea acum o păcăleală, chiar muţenia lui fusese, poate, o prefăcătorie. Ajungând la această concluzie, arhiereul încruntă groaznic din sprâncene şi întrebă supărat:

– Ei, ce este, Galbus? Care este raportul tău? Ce ştii tu despre întâmplările de astă-noapte? Dacă eşti mut, vorbeşte prin semne, dacă poţi vorbi, vorbeşte. Cine te-a împiedicat să priveghezi, cine ţi-a nimicit toată vitejia ta romană?

Brusc şi neaşteptat pentru toţi răsună un scurt răspuns:

– Iisus Nazarineanul este Fiul lui Dumnezeu Cel Viu!

Răspunsul fusese dat chiar de Galbus, paralizia îl părăsise şi vocea lui clară, răsunătoare, convingătoare, răzbătuse până în fundul camerei. Mirarea şi tulburarea cuprinsese pe toţi cei de faţă, dar sutaşul, căpătând parcă puteri noi de pe urma adevărului pronunţat; îl repetă iarăşi tare şi fără frică:

– Iisus Nazarineanul este Fiul lui Dumnezeu Cel Viu!

Nebun de furie, Caiafa făcu o mişcare ca să-l lovească peste gură, dar prevăzătorul Anna îl opri.

– Afară, daţi-l afară! strigă arhiereul ca ieşit din sine, vânturându-şi pumnii strânşi prin aer. Legaţi-l, astupaţi-i gura. Ucideţi-l, eu voi răspunde de moartea lui înaintea Cezarului. Astupaţi-i gura, vă spun eu, siliţi-l să tacă! El e un mincinos, un înşelător! Eu îl voi ruşina înaintea întregului popor! Scoateţi-l mai curând! Împiedicaţi-l să mai blasfemieze prin oraş! Ticăloşilor, voi nu voiţi să mă ascultaţi! Voi lăsaţi ca poporul să creadă într-adevăr în Dumnezeirea Acestui criminal răstignit! Să fie blestemat! Hiene josnice, romani laşi, murdari, tovarăşi cu şarlatanii galileeni!

Vocea lui se întrerupse deodată, rana i se deschisese iarăşi şi sângele izbucnindu-i, forma o pată roşie pe pansamentul alb. Medicul se sperie, şi anunţă pe Anna, că el nu răspunde de viaţa bolnavului dacă scena aceasta mai continuă. Anna însuşi hotărî să pună capăt interogatoriului.

– Plecaţi cu toţii, zise el, adresându-se supărat lui Maxim. Luaţi cu voi şi pe smintitul Galbus. Tăcerea lui ar fi fost mai bună decât vorba. Dar să nu credeţi că vom lăsa aşa chestiunea aceasta. Care om cu raţiune poate să creadă o afirmaţie atât de nebună? Pe noi nu ne vor înşela nici galileenii, nici romanii!

Maxim răspunse numai cu o privire de dispreţ iar Galbus studia faţa descompusă a lui Caiafa.

– Uitaţi-vă ce draci îl chinuiesc pe acest preot evreu, zise el gânditor. Tot iadul s-a înarmat în contra ucigaşului

lui Hristos!

– Taci, dobitocule, strigă Anna.

– Taci tu însuţi, evreule, să nu îndrăzneşti să ocărăşti astfel un soldat al lui Tiberiu.

Anna se învineţi de mânie. Medicul care lega rana lui Caiafa şi se silea să-i oprească sângele, interveni iarăşi, rugându-i să golească camera şi să lase bolnavul în pace. Anna abia reţinându-şi un torent de înjurături care îi năvăleau pe buze, luă o înfăţişare demnă şi de reproş.

– Centurionule, zise el, socot nedemn pentru mine şi rangul meu să discut cu nişte mincinoşi ordinari. Ieşi cu oamenii tăi, vom comunica cu tine prin Pilat şi vom aduce purtarea ta ta cunoştinţa împăratului. Să nu te îndoieşti! Dreapta judecată va triumfa şi acela care a rupt peceţile Sinedriului de pe mormânt va fi urmărit şi pedepsit cu cea mai aspră sentinţă a legii.

Galbus râse cu dispreţ.

– Veţi urmări pe îngeri, în cazul acesta. Şi veţi găsi drumul spre rai, zise el, dar pentru nişte preoţi mincinoşi, nu e atât de uşor!

Şi, întorcându-se brusc îndărăt, sutaşul se puse în fruntea oamenilor săi ca şi cum niciodată nu şi-ar fi părăsit locul. Însă chiar înainte de a ieşi, un soldat se întoarse şi făcu un semn tainic lui Anna.

– Ce vrei, zise Anna neîngăduitor, nu vezi că arhiereul nu-i în stare să mai suporte prezenţa voastră?

– Vreau să-i spun numai un cuvânt, zise acest soldat încruntat, originar din Sicilia. Poate că el îi va servi de probă convingătoare.

Anna îl privi curios, apoi se duse repede la Caiafa care se lăsase pe perne istovit şi încerca să se liniştească.

– Soldatul acesta are să-ţi spună ceva, fiule, zise el.

Caiafa îşi deschise ochii obosiţi, injectaţi de sânge.

– Nu mă tulburaţi, îngăimă el abia auzit, eu sufăr. Lăsaţi-mă.

– Arhiereule, interveni soldatul voiesc să-ţi dau numai un semn care poate să-ţi folosească. Într-adevăr,

noi toți am adormit ieri noapte fermecați de cântecul minunat al unor privighetori, dar noi n-am văzut nici o minune, necăutând la ceea ce ți-a istorisit Maxim. Însă azi dimineață, când noi plecăm de la mormânt, am întâlnit un străin, care ne-a întrebat cu îngrijire, cum am petrecut noaptea. Spre mirarea noastră, el avea un inel cu sigiliul Cezarului. Cu dânsul era Barabas.

Caiafa se ridică uşor:

– Barabas.

– Da, domnule, Barabas! Acela care fusese un tâlhar.

Deodată o scânteie de bucurie vicleană, apăru în ochii arhiereului.

– Ostaşule, îți mulțumesc, zise el. Ai făcut bine că mi-ai spus. Înapoiază-te mai târziu şi voi porunci să-ți dea ceva bani, ca răsplată. Şi ascultă, soldatule, tuturor colegilor tăi, acelor care n-au văzut nimic că au adormit, iar în dimineața următoare s-au întâlnit cu Barabas, tuturor le voi da aur cu condiția, numai, ca ei să spună aceasta prin oraş. Barabas apăra pe Nazarinean şi de aceea poate fi socotit printre ucenicii Lui. Tu spui adevărul. Barabas e un tâlhar!..

Şi după ce soldatul se duse lângă camarazii lui şi zgomotul paşilor lor se pierdu, Caiafa se lăsă iarăşi pe pernă răsuflând uşurat şi mulțumit; cu un surâs rău prevestitor el iarăşi îngână:

– Barabas? Barabas a fost un tâlhar... Şi cu toată criza de furie de adineaori el adormi liniştit, pe buzele lui subțiri, strânse chiar şi în somn îi flutura umbra aceluiaşi surâs rău prevestitor...

XVIII

Strecurându-se cu greu prin mulțimea care însoțise straja spre palatul lui Caiafa şi care acum aştepta înghesuită la porți întoarcerea ei, Barabas ajunse în fine la locuința lui Iscariot. Toată casa era închisă în semn de doliu, nimeni dintre servitori nu putea să spună sigur încotro plecase însuşi bătrânul după trista înmormântare a fiului său. Barabas nu ştia ce să facă. Nedorind să descopere servitorilor vestea nebuniei Iuditei şi găsirea ei în grădina Ghetsimani numai cu Maria Magdalena, se hotărî în fine, după câteva ezitări, să se întoarcă la cele două femei şi să se sfătuiască cu Maria, cum ar fi mai bine să readucă pe nenorocita fiică la şi mai nenorocitul ei tată... De aceea el se îndreptă iarăşi spre grădină pe nişte străzi lăturalnice, pentru ca să evite mulțimea. Când ieşi la drumul mare şi începu a distinge deja arborii grădinei Ghetsimani, observă o grămadă de oameni, care stăteau nu departe de dânsul şi erau absorbiți într-o discuție serioasă. Dându-se mai aproape de dânşii, el recunoscu pe unul din ei, acesta era Simon Petru, pe ceilalți nu-i cunoştea, dar conchise după îmbrăcămintea şi aspectul lor, că erau galileeni şi, mai sigur încă, erau ucenicii Nazarineanului. El avu intenția să treacă repede pe lângă ei, ca să ajungă mai curând la Iudita, dar Petru îl recunoscu şi-l chemă. Fără tragere de inimă, Barabas se apropie.

– Acesta este Barabas, zise Petru încet, cel pe care l-au eliberat după cererea evreilor, în locul Domnului nostru. El s-a pocăit de păcatele sale, nu l-am putea oare îndupleca să meargă cu noi?

Toți se uitară la Barabas cuprinşi de curiozitate, unul dintre ei, blond, de statură înaltă, cu trăsături nobile şi cu ochii gânditori, i se adresă cu bunăvoință:

– Te salutăm, prietene. Ştii tu, că Acela, pe care aşa de sălbatic L-au răstignit, a înviat cu slavă din morți? De

aceea, noi, ucenicii Lui, nu mai jelim; noi am primit o nădejde, care nu ni se mai poate schimba. Ne ducem acum în Vitania, apoi în Galileea, cum ne-a poruncit nouă Învățătorul. El ne-a făgăduit, că ne va întâmpina pe cale.

Barabas se uita cu aprindere la cel ce vorbea.

– Tu crezi din tot sufletul, că El a înviat din morți?

– Da, cred.

– Te rog, spune-mi cum te cheamă.

– Mă cheamă Ioan.

Urmă o tăcere. Barabas sta nemişcat, cu sprâncenele încruntate şi cu ochii aprinşi, iar genele negre, lungi, pe jumătate închise.

– Nu mergi şi tu cu noi? Întrebă Petru. Poate vei întâlni şi vei vedea şi tu pe Domnul înviat.

– Eu L-am văzut deja, răspunse Barabas.

Auzind aceste cuvinte, ucenicii îl împresurară, privindu-se mirați unii pe alții.

– După cuvintele voastre, eu înțeleg că voi nu L-ați văzut încă. El trăieşte, într-adevăr, pot să v-o jur. Voi ați primit vestea aceasta de la Maria Magdalena şi ați fost gata să credeți istorisirea unei femei despre o minune ce s-ar fi săvârşit, dar eu, eu am stat aproape când a vorbit El cu ea;

Eu I-am studiat fața, I-am auzit glasul, L-am văzut cum s-a depărtat şi a dispărut. Unde s-a dus, nu ştiu şi deşi am cercetat mormântul totuşi pe El nu L-am văzut înăuntru…

– Şi noi am vizitat mormântul…, începu Petru.

– Cum aşa? Şi voi v-ați îndoit că El a înviat, cu adevărat, din morți?… Şi voi? Şi Barabas râse cu răutate. Voi socotiți că-L veți recunoaşte dacă îl veți întâlni pe cale?

– Îl vom recunoaşte? repetă Petru. Între mii şi mii de oameni L-am recunoaşte.

Barabas se uită fix la el. O umbră de îndoială se ivise în ochii lui.

– Fii mai cu băgare de seamă, Petre, şi nu te jura. De trei ori tu te-ai lepădat de El.

Barabas se opri o clipă, apoi începu iarăşi:

– Venerabililor, vă mulțumesc pentru propunerea de a mă face tovarăşul vostru, dar eu nu mă pot alătura vouă. Mie mi se pare că soarta mea a alta… Eu sunt un păcătos stăpânit de multe îndoieli şi şovăieli, care nu se pot compara cu devotamentul vostru. Însă eu gândesc că adevărul niciodată nu poate să aducă vătămare omului. Adevărul este o părticică din Dumnezeu şi de acea vă voi spune cauza adevărată a refuzului meu de a vă urma. Când a fost vândut învățătorul vostru, voi toți L-ați părăsit fără milă şi pentru singură această urâtă faptă, sufletul meu se revoltă contra voastră! Mai degrabă aş fi urmat lui Iuda în mormântul lui, decât să merg pe calea voastră. Eu nu pot să frâng pâinea cu nişte ucenici ai neprihănitului Nazarinean. El se opri tremurând din cauza emoției. Ascultătorii lui nu întrerupseră tăcerea, striviți şi uluiți de necruțătorul adevăr şi de îndrăzneala cuvântării lui. Eu sunt Barabas, continuă el, şi numele meu poate să ducă la tot ce e ruşinos în om. Am fost şi tâlhar şi ucigaş. Sunt un vagabond şi vorbesc ca un om prost, dar nu caut să-mi ascund fărădelegile şi nu mă dau drept ceea ce nu sunt! Voi sunteți, poate, nişte drepți care căutați să înălțați lumea, eu sunt un păcătos şi ştiu că aceasta izbuteşte rare ori! De asemenea, eu nu-mi ascund necredința, vă spun la toți pe față că, după mine, Omul din Nazaret niciodată nu a murit, dovadă este că eu L-am văzut astăzi dimineață viu. Că avea o înfățişare minunată nu voi tăgădui, tot chipul Lui, iradia o frumusețe supranaturală, o lumină orbitoare, însă El a fost totdeauna astfel, chiar şi la judecată, înaintea lui Pilat, când L-am văzut prima dată! Că El îşi va fi pierdut cunoştința pe cruce, se prea poate şi că-şi va fi revenit în simțire în mormânt, de asemenea se poate. Eu cred chiar că întreg corpul Lui viguros poseda o putere atât de neobişnuită încât El singur a putut să răstoarne piatra care acoperea intrarea mormântului…, dar în fenomene minunate şi, îndeobşte, imposibile, eu nu pot crede până nu vor fi dovedite şi, dacă voi ați fi tot atât

de sinceri ca şi mine, v-ați da pe față şi voi îndoielile voastre. Dar necăutând la toate acestea, dacă eu aş fi slujit Nazarineanului, după cum l-ați slujit voi, deşi eu L-aş fi socotit numai ca Om, prieten şi învățător, totuşi nu L-aş fi lăsat în puterea duşmanilor şi nu m-aş fi lepădat de Dânsul de trei ori ca Petru.

Barabas vorbise tare şi măiestrit. Petru se cutremurase şi îngălbenise de dojana lui.

– Curios tâlhar, zise el revoltat. Oare tu nu înțelegi frica şi şovăiala aceluia care…

– Eu pot să înțeleg totul, îl întrerupse scurt Barabas, afară de laşitate. Ascultă, dacă Acest învățător al vostru e Dumnezeu şi într-adevăr a înviat din morți, să se apropie numai de mine şi să vorbească cu mine, nenorocitul, păcătosul, îndoielnicul Barabas, să-L cunosc şi eu numai cum este El. Ce ar fi pentru mine? Aş muri de frică şi de slava prezenței Lui? Îndoieala n-ar mai chinui sufletul meu, eu aş suporta chinurile veşnice, numai să mă conving de Divinitatea Lui!… Iar voi L-ați cunoscut… aşa spuneți voi, şi totuşi v-ați îndoit şi L-ați părăsit. Voi înşivă ați dovedit că vă îndoiați de Dânsul, căci dacă ați crezut că El este Dumnezeu, pentru ce L-ați părăsit cu toții?

Ochii ucenicului Ioan se umplură de lacrimi.

– Te rog, Barabas, nu mai vorbi nimic, şopti el. Noi nu suntem decât oameni, suntem păcătoşi.

– Adevărat, zise Barabas cu întristare, noi suntem numai oameni. Ar fi trebuit să fim Dumnezei, ca să servim lui Dumnezeu. Mulți vorbesc că noi putem să devenim dumnezei, fiindcă avem cunoştința binelui şi a răului. Dar mie mi se pare, că cunoaştem numai o singură jumătate, adică răul; binele îl cunoaştem puțin şi încă mai puțin îl iubim. Vă rog pe toți să iertați nepolitețea cuvintelor mele. Eu sunt un om întristat, înrăit, cu inima zdrobită, viața mea nu e frumoasă. Şi deşi nu voi merge cu voi, vă doresc drum bun şi dacă veți întâlni pe Domnul vostru, să se umple ochii voştri de suficientă iubire, ca să-L recunoaşteți. Aşadar, adio!

– Aşteaptă, strigă Petru, toate ocările tale nu trebuie să rămână fără răspuns. Tu ştii asupra cui cade vina principală, deşi tovarăşii mei nu ştiu aceasta. Eu ți-am povestit totul, ție şi necunoscutului, care umbla cu tine, şi de aceea du reproşurile tale acolo, unde ele merită mai mult, la acea trădătoare, de care sufletul tău încă este atras cu atâta patimă, uitând infamia ei. Vai, cine va spune adevărul, relativ la trădarea Domnului? Nimeni! Pentru că o desfrânată este cea mai prețioasă comoară pentru un bărbat şi chiar legile o ocrotesc şi încurajează iubirea de plăceri!

– Tu eşti încă tot laş, Petre, replică Barabas cu mânie, tu vrei să-ți justifici propria ta slăbiciune şi să arunci toată vina asupra unei femei! Acesta este un lucru nedemn! Oare se micşorează păcatul tău şi al lui Iuda, prin faptul că o femeie a reuşit să vă amăgească cu ochii şi vocea ei? Aceasta îndoieşte vina ta! Crede-mă, nu te lepăda de vinovăția ta; totdeauna e mai nobil să-ți recunoşti crima pe care ai săvârşit-o decât s-o ascunzi!

Aici el se opri brusc, mirat de neaşteptata mişcare a a ucenicilor, care începuseră a se uita fix în lungul drumului care ducea spre Ghetsimani. Barabas se întoarse şi el şi văzu o femeie îmbrăcată în alb care alerga repede ca o fantomă pe sub umbra deasă a arborilor de măslini. Lucirea de foc a părului ei despletit o trădă deodată privirii întristate a lui Barabas. El recunoscu pe nebuna Iudita. După ea alerga Magdalena disperată. Şovăind când într-o parte când în alta şi împiedicându-se, nebuna alerga ca şi cum ar fi fost gonită de un vânt puternic ori ca o fiară urmărită de un vânător; deodată se opri izbindu-se în drumul ei de ucenicii, care stăteau acolo şi de Barabas, cu care se trezi față în față. El se apropie de dânsa şi voi s-o ia de mână, dar ea îl respinse cu asprime şi rămase pe loc gâfâind. Era într-un fel de delir, fața i se alterase şi i se acoperise de o culoare galbenă ca de mort; buzele i se învinețiseră şi se strângeau peste dinții strânşi, iar în ochii ei mari, negri, se

aprinsese o lumină înfrigurată ca de o dorință pasionată nesatisfăcută.

– Unde este Împăratul? exclamă ea, oprindu-şi privirea nebună asupra lui Petru. Eu am fost în grădina Lui printre flori şi palmieri, dar El nu e acolo. Se spune că a ieşit din mormânt..., demonii şi îngerii şoptesc una şi aceeaşi, deși-l caut nu-L pot găsi, iar a-L afla îmi este de neapărată nevoie, trebuie să-L văd cât se poate mai curând, trebuie să-L rog, să-l ierte pe Iuda... Iuda e supărat pe mine şi eu nu pot să-l mângâi!

Aici Iudita se opri, şi dându-şi părul lung înapoi pe spate, aruncă asupra tuturor o privire întrebătoare şi surâse prosteşte. Ochii severi ai lui Petru se opriră asupra ei aspri, şi fără milă. Ea se îndepărtă de dânsul şi privirea ei rătăcită îi învălui iarăşi pe toți; în sfârşit, atrasă ca de ceva magnetic, ea se opri la fața liniştită şi frumoasă a lui Ioan. Cu un strigăt sălbatic, fata se aruncă în genunchi înaintea lui şi cu un surâs rugător ridică spre dânsul amândouă mâinile:

– Scumpe domnule, nu te mânia, zise ea, multe am păcătuit şi nimănui n-am arătat milă, însă pentru fratele meu, trebuie să găsesc pe Împăratul!... Ştiu că El nu poate să fie atât de departe, căci ieri noapte mi s-a arătat în vis. El dormea, alb peste tot şi rece pe un culcuş din piatră, spinii înroşiți de sânge erau încă în părul Lui auriu numai un singur giulgiu alcătuia îmbrăcămintea Lui Împărătească. Pe când El era astfel culcat, toată lumea venea la Dânsul să se închine. O lume ciudată; o lume nenumărată!... lumea morților! Ei înconjurau culcuşul Lui şi surâdeau; umbrele lor transparente se însuflețeau şi luau culoarea vieții şi apropiindu-se cântau cu toții; „moartea nu mai este şi noi putem să trăim!” însă ascultă, şi Iuda era acolo! Iuda cu ochii gingaşi şi cu buzele surâzătoare; dar vai, el nu se uita la mine şi nu pentru mine era surâsul lui..., eu mă bucuram că în jurul gâtului lui nu mai era dunga înroşită şi el părea foarte fericit, deşi eu, sora lui, stăteam departe şi singură. După aceea albul

Împărat se sculă încet! Aceasta fu ceva uimitor. Spinii care îi înconjurau capul se prefăcură în stele, giulgiurile Lui revărsau sclipiri de foc. El lumina toată lumea ca un soare de dimineață!... Şi toți cei înmormântați, bărbați şi femei înviaseră. Da! Toată lumea se umpluse de viață şi de bucurie. Dar fu şi ceva groaznic în această solemnitate, şi eu am auzit un glas ca de trăsnet: „de-acum orice suflet e nemuritor, viața stăpâneşte peste tot universul şi numai tu, Iudita Iscariot, ai murit!"

Un suspin adânc izbucni din pieptul ei şi ea apucă spasmodic mantaua lui Ioan, ca şi cum i-ar fi cerut iertare. El n-o respinse şi nu căută s-o ridice, ci rămase nemişcat, uitându-se cu o nesfârşită milă la figura ei înlăcrimată. Maria Magdalena reuşise de asemenea să se apropie şi plecându-se îi şoptea cuvinte delicate ca o soră iubitoare, Iudita însă părea că nu observase prezența ei şi continua să privească pe Ioan.

– Gândeşte, scumpe domnule, continuă ea printre lacrimile care o inundau, oare nu e înspăimântător ca din toată lumea creată eu, numai eu singură să fi murit? Din toată bucuria ce mă înconjura, din toată mişcarea, numai inima mea să fie fără mişcare şi moartă? Eu, singură, să nu mai pot simți nici iubire, nici speranță, mi-au luat chiar şi aducerea aminte... însă e drept, ştiu că asupra mea a căzut blestemul răpindu-mi mințile..., acum sunt piatră aşternută pe drum, pe care fiecare trecător poate să o calce cu piciorul. Am fost frumoasă, dar aceasta nu mi-a ajutat, am avut iubire, însă iubirea s-a arătat neputincioasă să mă apere şi iată, când toată lumea se bucură de darul vieții veşnice, eu, Iudita, mă văd unicul suflet mort şi blestemat, până când, aşa mi-au şoptit, până când voi găsi pe Împăratul! Căci, deşi El m-a privit odată cu mânie, se spune totuşi că El e bun, nobil şi mai răbdător decât toți oamenii..., El mă va ierta! Dar El nu e în grădină! L-am căutat pretutindeni, şi Iuda tot n-a venit încă! Ajută-mi, te rog, prietene, du-mă la Împăratul, căci Iuda tot mai este supărat! Pe Iuda trebuie să mângâiem!...

XIX

Iudita ridică ochii spre cer, apoi luă crucea pe care o făcuse ea însăşi şi o întinse lui Ioan care rămăsese uimit.

– În cinstea acesteia, fie-ți milă, zise ea cu glas tânguitor.

Ioan tresări, ca şi cum s-ar fi trezit din somn.

– Ea este, mi se pare, sora răposatului Iuda? întrebă el cu mirare. La ce-i serveşte acest simbol?

– Vai, cine ştie? răspunse Barabas, înghițind lacrimile care, fără voie, îl înecau. Cine poate să-şi dea seama de clătinarea minții ei întunecate! Moartea fratelui ei a lipsit-o de rațiune. Te rog, ai răbdare. Cât aş dori să reuşim să o întoarcem în casa tatălui ei, şi el se uită întrebător la Magdalena, care clătina din cap, cu durere.

– Mă tem că va fi greu acest lucru, zise Magdalena. Ea are atacuri neaşteptate. Părea foarte liniştită şi veselă în grădină, apoi, deodată, a sărit strigând şi frângându-şi mâinile şi a luat-o la fugă. Am urmărit-o însă n-am putut s-o prind.

Ei vorbeau cu vocea coborâtă, Iudita nu le dădea atenție, ea stătea în genunchi şi continua să se uite la Ioan..

– Unde este Împăratul? întrebă ea.

Până să-i răspundă Ioan, Petru păşi înainte.

– Dacă tu întrebi despre Acela pe care preoții L-au răstignit cu ajutorul tău, zise El cu asprime, în zadar întrebi. El nu răspunde la chemarea celor nedrepți şi pentru trădători el n-are milă. Oare ucigaşul cheamă în ajutor pe victima sa? Oare acela care a luat viața unui nevinovat poate cere ca această viață să mai învie iarăşi? Adresează-te, Iudito, cerurilor, acolo este Împăratul Ceresc; pentru unii ca tine, El nu se va mai arăta pe pământ!

– Cum poți tu să ştii aceasta, Petre? Se amestecă în vorbă Ioan.. Tu eşti prea aspru. Tu n-ar trebui să separi

atât de hotărât căile Dumnezeirii. Tu n-ai milă. Învățătorul nostru era milos şi cred că El ar fi mângâiat acest suflet îndurerat!

– Ciudați ucenici are învățătorul tău, zise Barabas cu aprindere. Acest Petru îşi iartă numai păcatele lui proprii.

– Tăceți, tăceți, se rugă Magdalena, nu vă certați între voi. Nu vedeți într-însa o schimbare? Iudito! Iudito!

Iudita nu mai stătea în genunchi, ea se ridicase şovăind în picioare, soarele arzător cădea drept deasupra părului ei despletit şi descoperit, dându-i o strălucire de flacără, însă fața îi era galbenă şi tristă ca fața unui muribund. Ochii ei se întoarseră către Petru, dar cu o expresie ştearsă, nehotărâtă.

– Vocea ta sună aspru, zise ea foarte încet. Mi se pare că tu niciodată n-ai iubit vreo femeie, nici chiar pe mama ta, care te-a născut. Cine eşti tu? Nu te cunosc, dar sunt convinsă că vei săvârşi multe fapte crude pe lume. Şi cu iubire omul este crud, dar fără ea! Vai, ce înseamnă a fi fără iubire?... Nu ştiu, căci eu am pierdut iubirea ce am avut-o şi am murit! Aşadar, nimeni dintre voi nu ştie unde se află acum Împăratul? Trebuie să-L caut mai departe. Zadarnic vă pierdeți vremea blestemându-mă, ar fi fost mai bine să-mi fi dat măcar o mică speranță... Aici ea se clătină şi era cât pe ce să cadă. Maria Magdalena o apucă, cuprinzând-o de talie cu o mână. Eu nu sunt sănătoasă, continuă Iudita. Pe inimă îmi apasă o mare greutate şi capul îmi arde. Tu eşti prietena mea, se adresă ea către Maria şi o luă cu delicatețe pe după gât cu ambele mâini, noi am fost împreună în grădina împăratului, nu-i aşa? Două femei slabe, păcătoase, întristate, dar noi nu L-am găsit acolo. Dacă El ne-ar fi văzut, I s-ar fi făcut milă de noi... Nici Iuda n-a venit. El promisese că va veni, dar nu s-a ținut de cuvânt.

– Ştii că mi-ai spus că el va veni la apusul soarelui, şopti Magdalena, cu o voce liniştitoare. Şi soarele nu mai e aşa sus.

– Cum se poate! Suspină Iudita cu mirare, deschizând ochii larg. Apusul trebuie să fie aproape, căci soarele s-a întunecat teribil; în curând va fi greu să se mai distingă drumul.

Şi ea se opri, răsuflând din greu.

Ucenicii schimbară priviri înspăimântate, iar Barabas, uitând de sine, se apropie iute de dânsa.

– Iudito, vorbeşte cu mine! strigă el.

– Cine-i acesta? întrebă ea. Mă cheamă pe nume..., atât de bine mă cunoaşte.

– Iudito, Iudito, eu sunt Barabas! Şi el îşi desfăcu braţele cuprins de o nemărginită disperare şi durere.

Fata îi întinse mâna.

– Tu eşti, într-adevăr, Barabas? zise ea şi vocea ei răsună fermecătoare şi delicată că în vremile trecute. Sărmane Barabas! Crede-mă, mi-e milă de tine. Tu mă iubeai odată!

Barabas strânse cu patimă mică ei mână şi întoarse capul să-şi ascundă lacrimile ce nu şi le putea stăpâni.

O adâncă milă se ivi pe feţele ucenicilor şi chiar faţa severă a lui Petru se înmuie şi el regreta, parcă, purtarea lui aspră de mai înainte. Dar deodată Iudita începu să se scuture ca de friguri.

Maria Magdalena nu mai putu s-o susţină. Barabas şi trei dintre ucenici veniră în ajutorul ei, însă Iudita avea o putere neobişnuită şi se smulgea din mâinile lor cu atâta furie încât cu greu se puteau măsura cu dânsa.

– Aşezaţi-o sub copaci, lângă drum, zise Petru, îndulcindu-şi vocea. O scutură frigurile, la umbră i se va face mai bine.

Dar nu fu cu putinţă s-o mişte din loc. Ea sta lipită de Maria şi tremura, ochii îi rămaseră fixaţi asupra cerului senin. Cu încetul tremurul îi conteni, faţa fetei străluci din nou cu tot farmecul frumuseţii dinainte. Cu o mişcare bruscă ea o împinse pe Magdalena. Ca o împărătească puternică, ea îşi înălţă capul cu semeţie şi ochii i se aprinseră de o vie înflăcărare.

– Ce veşti aveți din oraş? întrebă ea. Plânge lumea, ori se bucură de moartea lui Caiafa?

– Vai, Iudito, tu eşti încă tulburată, rosti Barabas. Caiafa n-a murit; l-a rănit, într-adevăr, cineva, dar el trăieşte şi va trăi; nu te mai frământa în zadar.

Pe când el vorbea, Iudita se uita la dânsul ciudat şi fața ei deveni iarăşi galbenă ca de mort.

– Ce? Caiafa trăieşte şi va mai trăi? strigă ea. N-a murit? Blestema-l-ar Dumnezeul lui Israel cu veşnicul Său blestem, înconjura-l-ar toți dracii Iadului întunecat! El e trădătorul, amăgitorul, mincinosul şi răul fățarnic! Adu-ți aminte, Dumnezeule drept, de toate păcatele acestui nemernic slujitor al Tău şi dreptatea Ta să-i plătească după măsura faptelor lui! Te rog, şi ea înălță rugător mâinile spre cer, trimite răzbunarea Ta, nu asupra lui Iuda, înfricoşate Dumnezeule, nici asupra altui păcătos, orb, neştiutor, ci asupra preotului Tău care, sub cuvânt că slujeşte dumnezeirea, a ucis pe Dumnezeu! Blestem asupra lui Caiafa! Blestemul lui Iuda cel mort şi al Iuditei care moare! Veşnicul blestem al tuturor nenorociților, pe care minciuna acestui preot îi va duce în iad în loc de rai.

Tremurând zdruncinată de puterea propriilor emoții, Iudita se asemăna cu o aprigă profetească, care deplânge starea de ticăloşie a timpului ei. Rațiunea parcă îi revenise: vocea era clară, ideile curgătoare. Petru şi ceilalți ucenici se uitau la dânsa cu mare mirare. Dar explozia vorbirii ei extaziate se stinse, ea îşi trase cu greu respirația şi, privind rătăcită, începu să pipăie neliniştită cu mâinile prin aer ca şi cum ar fi căzut, deodată, într-un întuneric adânc. Apoi Iudita făcu iarăşi câțiva paşi cu grație, sprijinită de Barabas pe care ea, deodată, îl îndepărtă cu o mişcare mândră şi disprețuitoare. Singură apoi se opri pe drumul umbrit ca şi cum ar fi ascultat ceva; desigur auzea sau i se părea că aude ceva; ceilalți nu auzeau nici un zgomot. Soarele o învăluia peste tot cu

puternica lui strălucire, ea se asemăna cu o tânără silfidă[1] sub acoperământul de chihlimbar al unei strălucitoare amiezi de Orient. Treptat fața ei palidă se lumină, luând o expresie de profundă uimire şi extaz, ea ridică încet ochii ei neîncrezători spre coasta Muntelui Măslinilor, unde doi smochini îşi aruncau înainte umbra lor deasă, misterioasă. Arătând cu o mână spre locul acesta, ea surâse şi toată frumusețea ei din trecut străluci din nou pe fața şi în toată făptura ei.

– Priviți! strigă ea adânc extaziată. Cum n-ați putut voi să-L găsiți! Iată împăratul!

Şi ridicându-şi mâinile cu entuziasm, Iudita alergă repede înainte, se clătină... şi căzu cu fața în pulberea drumului, nemişcată pentru totdeauna... Ea se rugase pentru iertarea lui Iuda, căutase şi găsise pe „Împăratul"!

Barabas, Magdalena şi ucenicii înconjurară repede pe fata căzută, acoperită cu bogatul ei păr auriu.

Însă mai înainte de a fi reuşit s-o ridice, se auzi tropotul unui cal ce se apropiase şi o voce bărbătească răsună:

– Ce este acolo? Aveți nevoie de ajutor?

Ei se uitară; o profundă tăcere domnea. Înaintea lor era Iscariot. El abia acum se înapoia din căutarea copilei sale prin toate satele vecine. A fost de-ajuns o singură privire spre fețele lor speriate şi el înțelese noua sa nenorocire. Coborându-se repede de pe cal şi cu un gest de disperare dădu la o parte pe oamenii care stăteau în calea lui; bătrânului i se înfățişă lungită în drum, fără mişcare, o siluetă albă cu un păr bogat ca para focului care o acoperea întocmai ca un giulgiu; cu un strigăt sălbatic de disperare, Iscariot căzu la pământ alături de ea, strângând marginea hainei ei, parcă necrezând că aceasta era, într-adevăr, ea, fiica lui, pe care o iubea mai mult decât orice pe lume.

– Iudito! Gemu el.

---

[1] Geniul aerului (n. tr.).

Apoi ridică încet şi cu teamă corpul şi-i întoarse fața spre lumină… Vai! Ce impresionantă era frumusețea acestei fete! Câtă întristare şi uimire era în surâsul stins! Cât de multă asemănare avea cu fața răposatului Iuda! Pe trăsăturile ei liniştite se reflecta o bucurie neştiută, mâna ei mică, strânsă la piept, ținea cu încleştare crucea.

Iscariot o observă şi smulgându-i-o din degetele reci, o aruncă în pulberea drumului.

– Fugiți cu toții de aici! strigă el furios. Nebuni Galileeni. La o parte din ochii mei! Nu întârziați aici, bucurându-vă de nenorocirea mea! Vai! Casa mea e pustiită! Nu mai este în lumea aceasta pentru mine nici loc, nici onoare bucurați-vă, voi, duşmanii lui Israil! La ce-mi foloseşte raiul făgăduit de voi? Mi-ați răpit bucuria pământească. Ce se poate găsi în lăudatele voastre minuni şi în învierea voastră din mormânt? Puteți să-mi înapoiați oare pe fiul meu, care s-a sinucis pentru Prorocul vostru? Puteți să-mi întoarceți oare pe copila mea, propriul meu sânge, comoara mea? Nu? Toți sunteți nişte mincinoşi. Voi nu aveți mângâieri pentru cei amărâți, cruzi propovăduitori ai unei crude credințe, fiți cu toții blestemați! Lăsați-mă, lăsați-mă singur cu moarta mea! Şi apucând violent cu ambele mâini corpul fiicei sale, el îşi aplecă capul său căzut pe pieptul ei liniştit şi plângea, aşa cum plâng oamenii puternici, cu inima zdrobită.

Zguduiți de vederea unei nenorociri atât mari care nu îngăduia nici un fel de mângâiere, ucenicii se depărtară cu încetul, după dânşii urma Magdalena, acoperindu-şi fața pentru a-şi ascunde lacrimile. Rămase singur Barabas, ca să împartă cu nefericitul tată disperarea şi amărăciunea lui.

Petru privi o dată înapoi, dar nu se hotărî să vorbească. De altfel ce ar fi putut spune? El n-avea puterea fermecătoare a Divinului său Învățător care, cu o privire numai, liniştea furtuna. Poate ar fi putut să-i spună: „Rabdă Iscariot, Dumnezeu te va mângâia!” Dar ce? Să spună aceasta unui fariseu şi cămătar? Niciodată!

Lasă-l să-şi mângâie de-acum în locul copiilor, sacii de aur, câştigaţi în chip murdar! Oare un evreu bogat are nevoie de mângâiere? Aşa cugeta Petru. Dar cu toate acestea, el nu se putea linişti. Învăţătorul lui, el simţea aceasta, ar fi procedat altfel; datorită asprimii iubirii lui, el strica Învăţătura divină! Tulburat de această şoaptă a conştiinţei sale, dar necedându-i, el plecă pe drumul spre Galileea cu scopul să-L întâlnească pe Iisus. În sufletul lui Petru se împleteau credinţa cu speranţa şi cu îndoiala, adevărat era un reprezentant al omenirii viitoare.

Ioan mai întârzie, nepărăsind cu privirea micul grup: bătrânul evreu care mereu îşi îmbrăţişa copila moartă şi figura aspră întunecată a lui Barabas. În cele din urmă el se plecă şi ridicând cu respect crucea, o duse la buze, apoi o ascunse în sân şi cu capul plecat, cu ochii gânditori, porni încet pe urmele lui Petru.

XX

Trecuse aproape o săptămână, de când vestea despre învierea minunată a Celui răstignit se răspândise prin Ierusalim. Arhiereul Caiafa se refăcuse după rana sa nu prea gravă şi cu atâta succes condusese planurile lui secrete, încât reuşise deja să trimită înapoi la Roma pe centurionul Galbus şi pe soldatul Maxim; Petronius, bănuit de simpatie către ucenicii Nazarineanului, fusese de asemenea concediat, însă tustrei, după întoarcerea în patrie, primiseră însărcinări mai însemnate în legiunile romane, după a cui intervenţie, nimeni nu putea să spună, dar străinul Melchior, care purta inelul Cezarului, se amestecase pe ascuns în această afacere.

Evreilor li se explică dispariţia corpului Proorocului Galileean prin acea că el a fost furat. Persoane autorizate din Sinedriu afirmau că ei au şi dat de urma tâlharului. Pe

lângă aceasta opinia publică fu încă preocupată de neaşteptata moarte a Iuditei şi de înmormântarea ei. Oraşul de mult nu mai văzuse o asemenea înmormântare. O procesiune lungă de fete tinere îmbrăcate în alb şi încununate cu crini însoţi corpul primei frumuseţi a Iudeei spre mormântul ei care era alături de cel al nenorocitului ei frate. Flori albe şi văluri albe serviră ca simbol al castităţii moartei deşi mulţi clătinau din cap şi ridicând din umeri îşi spuneau unul altuia istorisiri scandaloase despre moralitatea ei, dar nimeni nu voia să-şi arate pe faţă părerile. Iscariot se bucura de o mare influenţă în Ierusalim: în mâinile lui cămătăreşti era soarta multor familii din Ierusalim şi teama care o inspira tuturor le înfrâna limbile. Arhiereul Caiafa, auzind melodia tristă a procesiunii de înmormântare care trecea pe lângă fereastra palatului său, îşi ascunse în perne faţa aprinsă de mustrările conştiinţei şi nu zise nici un cuvânt. Rachela palidă îl observa cu răceală, neîntrerupând profunda tăcere; între dânşii sta o ruşine, Iudita; dar precum pumnalul criminal zăcea aruncat în fundul puţului, aşa şi această ruşine rămase înmormântată în inimile lor.

Toţi ucenicii şi simpatizanţii Nazarineanului, bărbaţi şi femei, părăsiseră Ierusalimul, unii de frica preoţilor, alţii ca să-şi mai vadă satele în care se născuseră. Locuitorii oraşului se întoarseră cu încetul la rânduiala vieţii de mai înainte, la vechile obiceiuri care atât de mult se stricaseră în timpul din urmă. După dorinţa preoţilor, întreaga parte de deasupra sfântului mormânt fusese ridicată pentru ca să se poată convinge mai uşor de completă lui pustietate, Iosif din Arimateia, revoltat de bănuielile şi de lipsa lor de milă şi el însuşi profund credincios în învierea lui Hristos, îşi vânduse somptuoasa casă din Ierusalim şi împărţind săracilor toţi banii căpătaţi pe ea se întorsese în modestul său oraş de naştere, Arimateia, şi se stabilise acolo. Prin oraş umbla zvonul că guvernatorul Pilat trimisese o scrisoare lui Tiberiu cu rugămintea ca să-l recheme înapoi la Roma pe

motivul sănătății sale zdruncinate.

Era a opta zi după Paşti şi deasupra micului oraş Nazaret soarele deja apunea. Lumina vie purpurie a apusului scălda toată valea fertilă şi câmpiile dimprejur şi arunca o culoare ca de curcubeu prin uşa deschisă a unei mici locuințe, unde pe un scaun mic şedea şi lucra sârguincios un bătrân tâmplar. De obicei, după apusul soarelui el întrerupea lucrul, dar acum se grăbea să termine un leagăn de lemn pe care îl înfrumuseța cu o sculptură fină. Mâinile lui zbârcite mângâiau dălțile cu o deosebită îndemânare şi, din felul cum executa vreo floare sau vreo frunză, se vedea că în sufletul său era un artist, adânc pasionat de munca sa. Alături de el, pe alt scăunaş, se aflau câțiva crini rupți nu de mult; el îi modela pe lemn cu o uimitoare îndemânare. Roşul cerului lumina figura lui gârbovită şi sărăcăcios îmbrăcată. Era atât de aprofundat în lucrul său încât nu auzi nişte paşi care se apropiau încet şi nu observă o umbră care se oprise chiar chiar lângă uşa lui.

– Tu eşti losif, tâmplarul din Nazaret? întrebă o voce aspră şi tristă. Cum poți tu să lucrezi cu atâta linişte şi să nu fii trist, când fiul tău a murit nu de mult în Ierusalim?

Bătrânul tresări. Puse deoparte scândurica cu care era ocupat şi, ferindu-şi cu o mână ochii de lumină, privi cu mirare la cel care vorbea. El văzu înaintea sa un om înalt, lat în spate, acoperit de praf ca de la un drum lung, cu ochii negri, adânci, care străluceau ca de friguri sub genele-i coborâte din cauza unor lacrimi fierbinți care încă nu izbucniseră.

– Cine eşti tu? se adresă el către dânsul. Pentru ce ai venit aici?

– Eu sunt un izgonit din lume, mă numesc Barabas; răspunse noul venit şi se dădu mai aproape de bătrân, eu ți-am răspuns sincer, dar tu încă nu m-ai învrednicit de un răspuns. Am venit aici din Ierusalim atras de dorința de a te găsi şi a vorbi cu tine, dacă tu într-adevăr eşti

acela, despre care mi s-a vorbit, şi de aceea te întreb iarăşi: Tu eşti Iosif, fiul lui Iacov, descendent al casei lui David şi tatăl Aceluia pe care îl numeau Împăratul Iudeilor?

Sculându-se de pe scaun, respectabilul bătrân răspunse domol:

– Da, eu sunt Iosif.

Barabas, cu faţa obosită, suptă, zdrobit de durere, pironi asupra lui o privire înflăcărată de parcă ar fi vrut să-i citească toate tainele ascunse ale sufletului lui.

– Tu eşti un biet bătrân, îngăimă el al abia auzit. Picioarele tale sunt chiar pe marginea mormântului, întunericul te aşteaptă, întunericul în care nu ştim ce va fi cu noi, tu poate nu mă vei minţi. În sfârşit, eu voi afla adevărul. În sfârşit…

Vocea i se tăie, ochii i se închiseră, el se lăsă încet pe un scăunaş aproape de uşă. Barabas călătorise două zile fără popas, aproape fără hrană şi atâta obosise, încât trecură câteva minute până să observe ulciorul cu apă rece pe care Iosif i-l ridicase la buze. El bău lacom şi cu mulţumire şi, răcorindu-se, îşi opri iarăşi privirile asupra figurii respectabile a bătrânului care sta lângă el.

– Eu sunt Barabas, repetă el după o pauză. Poate că numele acesta nu-ţi spune nimic, în cazul acesta eu îţi voi explica totul. Am fost un hoţ, aţâţător de răscoală şi ucigaş, nici un sentiment bun nu este în sufletul meu; după dreptate, pe mine ar fi trebuit să mă răstignească în locul Fiului tău, căci El era nevinovat, iar eu criminal. Dar dacă tu cunoşti obiceiurile norodului, aceasta nu te va mira, căci legile omeneşti sunt făcute pentru ocrotirea vinovăţiei omeneşti, iar nevinovăţia totdeauna suferă fiindcă este o virtute neapreciată şi apoi serveşte ca o mustrare a păcatului. Aşa a fost ea în Ierusalim în aceste din urmă zile înfricoşate, şi aşa va fi, mi se pare, în toate timpurile următoare. Libertatea mi-a adus prea puţină bucurie. Eu am trăit o veşnicie de chinuri de când porţile temniţei s-au deschis înaintea mea. Doream libertatea şi

ea a venit şi mi-a adus numai suferințe; aş prefera să mor, decât să mai suport, ceea ce am suportat! Niciodată moartea nu mi s-a părut atât de bună şi atrăgătoare, martor mi-e Dumnezeu! Tu te uiți la mine cu fața ta liniştită, fără revoltă? Oare pentru tine e totuna că eu L-am ucis pe fiul tău?

Losif nu răspunse nimic. El rămase nemişcat. Lumina apusului strălucitor se reflecta pe figura lui şi mărea strălucirea pletelor lui argintii.

– Totuşi se arată acum că pe El deloc nu L-au ucis. Tu, poate, ştii aceasta, începu iarăşi Barabas, silindu-se să vadă vreo schimbare în expresia paşnică a bătrânei figuri. Toată lumea parcă a înnebunit vorbind despre minuni. El s-a sculat viu din morți şi a apărut înaintea ucenicilor săi! Parte această povestire este adevărată, dar n-a fost nici o minune, eu sunt sigur. El n-a murit niciodată! El şi-a pierdut cunoştința pe cruce şi în mormânt s-a trezit. Desigur, El se va arăta, nu o dată, la diferiți oameni şi aşa se va întări minunea despre învierea Lui. Înțelegi tu ce vorbesc, nu? Nici o Dumnezeire n-a fost în omul acesta şi minune n-a fost! Tu, Iosife, nu vei atribui dumnezeirea Aceluia, care a fost născut din tine, cu voia ta şi care, în fine, s-a născut în mod obişnuit, cum se nasc toți oamenii muritori! Barabas înadins vorbise cu un ton calm, fără patimă, dar sub liniştea lui prefăcută se ascundea o chinuitoare nelinişte. Iosif continuă să rămână tăcut; figura lui împărătească era luminată de razele aurii. Barabas nu se mai putu stăpâni, nerăbdarea lui ascunsă trecu deodată peste orice margine:

– Vorbeşte, bătrânule, vorbeşte! strigă el, aproape furios. De-ai şti tu tot chinul meu! Eu L-am văzut pe Omul acesta, pe acest Împărat al Iudeilor, în toată frumusețea Lui, nemaivăzută, puternică, minunată! Fața Lui, vocea Lui, ochii Lui nu mă părăsesc! Ochii Lui smeriți îmi tulbură sufletul! Om sau Dumnezeu, oricine ar fi fost, cu adevărat chipul Lui era mai curând Dumnezeiesc decât omenesc! Mila şi bunătatea Lui erau nepământeşti!

Oamenii sunt cruzi în relațiile dintre dânşii. El era milos! Oamenii totdeauna se tânguiesc, El tăcea umilit. L-am urmărit până când a murit. El prefăcuse suferința în biruință şi în dimineața când se spunea că a înviat din groapă, eu însumi L-am văzut păşind domol în începutul zorilor dimineții şi oprindu-se să vorbească, cu cine crezi tu!? Cu o femeie îndurerată, ale cărei păcate El le iertase! Aceasta a fost ceva uimitor! Nici un om, smuls abia din groapă, ca El, nu s-ar fi oprit pentru o astfel de cauză, iar Dumnezeu, se zice, că este aspru, pedepsitor, şi de aceea s-ar părea că acest Nazarinean nu este nici Dumnezeu şi nici om! Ah! Dacă L-aş şti cum este în realitate! Nimic nu m-a oprit să-L cunosc! Eu m-am adresat mamei Lui, soției tale, rugând-o să-mi spună despre naşterea Lui pe care acum unii o numără tot între minuni, însă ea a tăcut, ca şi tine şi pe când eu vorbeam cu Dânsa, a înconjurat-o o strălucire minunată, tainică, nepământească, care m-a umplut de frică, întocmai aceeaşi strălucire luminase pe Nazarinean când L-am văzut prima dată în pretoriu. Frumusețea şi lumina păreau elementele Lui proprii. Dar frica acestui întreg mister, îmi ia mintea şi de aceea am venit la tine. Spune-mi adevărul, Iosif, ca om simplu şi cinstit, istoriseşte-mi tot ce ştii despre acest Iisus, minunea întregii Iudei! Tu eşti tatăl Lui. Tu trebuie să ştii despre El din primul moment al naşterii Lui în lume! Şi de aceea, din milă pentru neştiința şi suferința mea, te rog, răspunde-mi.

– Ce pot să-ți spun, biet suflet, zise Iosif în sfârşit, şi o profundă milă se simțea în vocea lui, decât doar, că Omul acesta Divin n-a fost Fiul meu!

Barabas sări şi-l apucă cu putere de mână.

– N-a fost Fiul tău? Repetă el. Dar Maria nu e soția ta? Dar tu n-ai copii?

– Nici unul, care s-o numească mamă, răspunse Iosif. Eu am copii, dar ei au fost toți născuți în zilele tinereților mele de către prima mea soție, care a murit de mult. Pe Maria am cunoscut-o numai ca pe o ființă nu din

lumea aceasta. Ea este o fecioară cerească a cărei feciorie şi neobişnuită soartă eu am fost chemat s-o apăr.

– Dar tu nu te-ai căsătorit cu dânsa?

– Numai aşa, cum mi-a fost poruncit, răspunse Iosif cu simplitate. Eu mă închinam înaintea ei ca înaintea unei împărătese şi a unui înger!

– Ah! Alta acum, şi tu mă tulburi cu vorbe ciudate! exclamă Barabas aproape cu mânie. De ce o numeşti împărăteasă? Mulți spun că ea este o simplă copilă din Egipt.

Ochii lui Iosif luară o expresie gânditoare, extaziată.

– Dacă ea a fost din vreo țară, apoi negreşit nu din Egipt, zise el încet. În Egipt mi s-a poruncit să fug cu dânsa spre a o scăpa de tiranul Irod care amenința să-i ridice viața ei şi a pruncului. Când am întâlnit-o pentru prima oară era primăvară, o seară liniştită, ea mergea singură pe câmp ca o făptură misterioasă, cu o strălucire ciudată a părului, mi se părea că întâlnisem un înger din cer şi am căzut la picioarele ei cu evlavie!

Bătrânul se opri, lăsându-se cu totul amintirilor, apoi continuă iarăşi liniştit:

– A ei a fost dorința, a ei voința să mă logodesc cu ea în ochii tuturor, mărturisesc sincer, începusem să stau la îndoială temându-mă de vreun rău, dar iarăşi mi-a venit o poruncă, şi eu am ascultat!

– Ce vorbeşti tu de poruncă? strigă Barabas care nu pricepea şi era iritat. Ce vrei tu să spui? Oare Iisus Nazarineanul n-a fost născut din Maria? Nu te-ai căsătorit tu cu ea, cu acea femeie sau împărăteasă? Nu e indiferent de unde a venit şi când, o dată ce a fost a ta?

– Nu, răspunse Iosif cu grabă, nu îndrăzni să pronunți o astfel de hulă. Ea n-a fost niciodată a mea, nici cu privirea, nici cu cuvântul, nici cu suflarea, nici cu atingerea! Îngerii i-au cântat din înălțimea stelelor în noaptea aceea, când s-a născut Pruncul. Eu am fost numai servitorul ei credincios.

– Tu aiurezi, strigă Barabas cu mare tulburare. Ți-ai pierdut mintea, ca toți cei amestecați în această ciudată afacere. Eu am venit la tine după adevăr şi voi căpăta adevărul de la tine! Tu eşti un biet bătrân slab! Tu nu te temi, oare, de moarte? Şi chiar pe marginea mormântului vrei să susții înşelăciunea şi să proclami minciuna? Tu ştiai că Maria trebuia să nască, şi dacă El nu era copilul tău, al cui fiu era?

O umbră neaşteptată acoperi pământul, soarele abia apusese şi urmă o profundă linişte misterioasă. Lumina cenuşie de seară se întinse cu încetul şi în căsuța întunecată cei doi rămaseră unul înaintea altuia, tremurând în tăcere.

– Al cui fiu era El? repetă Barabas cu o şoaptă înfricoşată.

O nedumerire plină de teamă se reflectă pe fața lui Iosif. Întinzând amândouă mâinile cu un gest solemn, el se uită drept în ochii îndrăznețului său vizitator.

– În numele lui Dumnezeu Celui Prea înalt care ne-a creat, strigă el cu vocea tremurătoare de emoție, mă jur că niciodată n-am ştiut! Eu n-am ştiut niciodată! Eu… am văzut numai un vis…

Pe când el vorbea, deodată o rază vie căzând pieziş şi repede lumină încăperea întunecată… Speriat de neaşteptata strălucire, bătrânul se întoarse spre uşa deschisă apoi, cu un strigăt poruncitor, arătă cu mâna:

– Uite-L, Uite-L, colo! Iată-L stă! Întreabă-L pe El, nu pe mine! Întreabă-L pe El ceea ce nici un muritor nu-ți va explica!

Şi căzând la pământ, el se închină adânc, acoperindu-şi fața, în timp ce Barabas speriat, se clătină ca bătut de vânt… înaintea lui, într-o frumusețe nespusă, împărătească, transparentă, sta… Nazarineanul.

XXI

Acesta era însuşi acel Chip care luminase crucea cu slava sa, înşişi acei ochi profunzi care înaintea morții, cu o infinită iertare, părăsiseră lumea. Dar totuşi cât de transfigurată era această asemănare omenească, cât de pătrunsă de o slavă supranaturală, împărătească, înconjurată parcă de un nor de flăcări! Raze de aur ceresc străluceau peste sprâncenele divine, toată măreția dimineții, amiezii şi a serii, toate tainele creației parcă erau concentrate în privirea fulgerătoare care exprima puterea şi iubirea, iubirea nespusă, nemăsurată, iubirea nepricepută de înțelegerea muritorilor, iubirea largă ca strălucirea soarelui, nemărginită ca aerul. Uimit, temându-se să-şi creadă propriilor ochi, Barabas căzu în genunchi şi ridică o privire rugătoare asupra vedeniei, întrebându-se: înşelăciune să fie oare vedenia aceasta sau realitate minunată? Dorind să se convingă, el se sili să observe cele mai mici obiecte, ce-l înconjurau: scăunaşul tâmplarului, crinii ce se ofileau, dălțile de sculptat, toate aceste dovezi ale lucrului manual de toate zilele, el le percepea în toate detaliile. Nu departe de dânsul era tot în genunchi bătrânul Iosif cu fața acoperită cu mantaua. Aceasta era o ființă vie, pământească. Prin uşa deschisă, în spatele Luminatei apariții îngereşti se distingea o dumbravă înverzită, şi mai departe încă o nesfârşită câmpie acoperită de umbra serii… înseamnă, că acesta nu era vis, lumea rămăsese aceeaşi lume, iar nu un haos de vedenii fantastice! Acest ciudat Împărat care stă pe modestul prag al locuinței sale din copilărie, nu era o fantomă, ci Slăvitul adevăr: Viu! Barabas, convingându-se treptat despre aceasta, începu să se roage în sine să moară în clipa unui extaz atât de măreț. Cu încetul el simți o dorință stranie de a se apropia mai mult de Divina Vedenie. Ca şi cum l-ar fi aprobat, un surâs străluci pe buzele minunate. El se apropie din ce în ce mai mult cu

inima amorțită şi aproape fără răsuflare, el, bietul păcătos muritor, îndrăzni să ajungă lângă Nemuritoarea Curățenie şi i se păru că simte asupra lui razele strălucitoare ce ieşeau din Figura Mântuitorului lumii, înviat din morți.

– Învățătorule, Tu eşti? şopti el. Într-adevăr, Tu eşti. Pentru ce ai venit când eu m-am îndoit de Tine? Te rog, dă-mi pedeapsa după măsura îndoielii şi a păcatelor mele! Nu sunt vrednic nici de viață, nici de moarte! Aici, la picioarele Tale, aş dori să mor pentru totdeauna!

O adâncă tăcere îi fu răspunsul, o tăcere care mângâie pe cei suferinzi şi dă odihnă celor obosiți. Înfiorat, Barabas abia îşi ridică ochii, infinita iubire care iradia din întreg chipul minunat îi umpluse sufletul de extaz, sufletul lui, de mult înlănțuit, arunca de pe sine lanțurile şi se îndrepta spre o nouă viață cu conştiința nemuririi şi a nemărginitului.

– Eu cred, eu cred în Tine, Tu eşti Dumnezeul meu! Strigă el în extaz. Lasă-mă să te urmez oriunde, să nu Te pierd pe Tine, singurul adevăr în toată lumea! Ia-mă cu tine! Sunt sclavul voinței Tale, pentru toate timpurile! Totul e bine când conduci Tu!

Abia termină entuziasta lui strigare, când Făptura Cerească se depărtă încet, se întoarse şi păşi liniştit prin dumbrava întunecată lăsând în urma sa o dâră luminoasă. Barabas sări iute şi păşi grăbit în urma lui. Nevăzând nimic, neaducându-şi aminte de nimic, numai că Minunatul Chip ceresc aluneca fără să fie auzit înaintea lui; El mergea repede printre florile mirositoare şi se părea că El zboară prin aer. O mare bucurie îl stăpânea, o bucurie atât de mare încât mai înainte i-ar fi părut cu neputință a o simți. O adiere care îi suflă în față i se părea o dezmierdare a raiului; Barabas îşi dădu seama că stelele şi toate în juru-i se arătau palide ca nişte picături de rouă în valul uriaş ce cuprinsese toată ființa lui. Însă deodată pe coasta unui deal străveziu vedenia se opri, apoi, ca un nor uşor care se împrăştie în aer

dispăru…

Barabas se opri şi se uită împrejur. El era deja la câteva stadii departe de Nazaret; înaintea lui era întuneric, acolo, unde nu de mult fusese o lumină strălucitoare. Dar bucuria în sufletul lui rămăsese şi el nu se tulbură deloc. Marele Împărat dispăruse, dar ce avea de-a face? Lipsa Lui putea să fie numai temporară, El trăieşte şi se va întoarce iarăşi. Săltând de bucurie, Barabas ridică ochii spre cerul liniştit şi se întrebă dacă există în realitate durerea şi întristarea? Poate fi oare omul nenorocit, dacă-l are pe Dumnezeu şi ştie că viața e nemuritoare? Cine se va mai întrista pentru o dragoste pierdută, cine va plânge pe cei răposați sau se va nelinişti din cauza unei sorți corupte, când tot răul va fi înlocuit la urma urmelor cu binele? Barabas cel trist şi suferind odinioară era acum liniştit în suflet; îndoielile îi pieriseră pentru totdeauna.

– Eu L-am ucis pe Dumnezeu! Zise el. Şi Dumnezeu a înviat din groapă. Acestui Dumnezeu, Hristos şi Mântuitorul lumii, eu îmi încredințez sufletul!

El strigă tare aceste cuvinte cu deplină convingere că vor fi auzite. Şi deşi nu urmă un răspuns auzit, el simți totuşi un sentiment de adâncă linişte, pace şi bucurie, pe care niciodată nu le simțise mai înainte. Vesel şi încrezător porni înainte, pe drumul său, urmând după Învățător. Calea aceasta ducea înapoi spre Ierusalim, drept spre munți. Păşind încet înainte, Barabas îşi făcea planuri de viitor: se va înapoia la ciudatul său prieten, Melchior, care totdeauna l-a îndemnat să creadă în Divinitatea Nazarineanului şi care niciodată nu l-a împiedicat în căutarea adevărului; lui, cel dintâi, îi va povesti despre plecarea sa la Nazaret. Apoi va mărturisi credința sa, nu numai lui Melchior, ci oricui îl va întreba. Care vor fi urmările, nu se mai gândea, puterea sufletească de care era plin îi insufla o completă indiferență pentru întâmplările vieții. Cruzimea, răzbunarea şi orice răutate omenească erau neputin-

cioase să-l mai vatăme. Chinul şi suferinţele erau uşor de suportat pentru acela care-L văzuse pe Hristos, ştiind că Acesta este, într-adevăr, Mesia. La Iosif, pe care el îi vizitase, nu se mai gândea. Dacă ar fi ştiut ce i se întâmplase după plecarea lui, o umbră de compătimire i-ar fi întunecat bucuria personală. Câţiva ţărani din Nazaret, care plecau la munca câmpului, observaseră că binecunoscuta figură a respectabilului bătrân nu se vedea la locul său obişnuit. Ei se apropiară să afle dacă nu cumva se îmbolnăvise. Îl găsiră culcat pe pământ, capul lui albit se sprijinea de scăunaşul pe care crinii se veştejeau încet, ochii îi erau închişi, ca într-un somn adânc, liniştit. Doi din membrii familiei sale încercaseră să-l scoată la aer curat, dar văzură că Iosif murise deja, el era acolo unde bătrâneţea se preface în tinereţe şi unde cele ce erau până aici visuri înceţoşate se limpezeau.

XXII

Lumina răspândită de luna plină poleia cu argint zidurile şi turnurile Ierusalimului în noaptea când Barabas se întorcea din călătoria sa la Nazaret. Ajunsese târziu şi porţile oraşului erau închise. El reuşi totuşi să trezească un portar care ieşi somnoros din încăperea sa şi tocmai voia să deschidă când, deodată se opri, frecându-şi cu putere ochii şi uitându-se la dânsul cu mirare:

– Dar, tu eşti, Barabas?! exclamă ei.

– Da, eu sunt, Barabas, dar ce este? Ai ceva cu mine?

Portarul nu-i răspunse de-a dreptul, el trase zăvorul şi strigă tare:

– Ei, voi de-acolo! Treziţi-vă, leneşilor, şi ieşiţi mai degrabă, iată omul pe care îl căutaţi, Barabas!

Se auzi un tropăit de multe picioare, zăngănit de

arme şi mai înainte ca uimitul Barabas să înțeleagă, se văzu înconjurat de soldați. Mirat, însă nerevoltându-se nicidecum, el nu încercă să scape. Se uită pe rând la toți oamenii care îl înconjurau: toți erau soldați romani şi necunoscuți pentru dânsul.

– Ce glumă este aceasta? întrebă el. De ce vă purtați aşa de grosolan cu mine? Ce, voi nu ştiți că eu am fost eliberat din voința poporului, pentru ce mă arestați?

– Să taci, răufăcătorule, zise cu mânie unul dintre ei.

Criminalii n-au dreptul să discute legea.

– Eu ştiu că sunt criminal, răspunse Barabas cu răbdare, dar crimele mele au fost iertate de lege. De ce nouă faptă rea mă învinovățiți?

– De încercarea ticăloasă de a ucide pe arhiereul Caiafa, răspunse sutaşul, care comanda trupa. El era aproape să moară din cauza rănii ce i s-a făcut de către un ucigaş necunoscut, dar sunt mărturii cu jurământ, că acest ucigaş eşti tu! Pe lângă aceasta, mai eşti bănuit că i-ai ajutat pe ucenicii Nazarineanului să-I fure trupul din mormântul sigilat. Ai fost văzut vorbind în secret cu desfrânata Magdalena, ai fost, de asemenea, în societatea lui Simon Petru şi apoi chiar în aceeaşi dimineață, când a dispărut corpul Nazarineanului, soldații romani te-au întâlnit prin apropiere. Pare că sunt probe de ajuns contra ta, având în vedere încă reputația ta de mai înainte. Pentru toate acestea, negreşit vei fi pedepsit cu moartea.

Barabas îl ascultă cu o linişte surprinzătoare.

– Caiafa mă învinovățeşte? Întrebă el.

– Caiafa te-a denunțat lui Pilat şi cere cu insistență pedepsirea ta, îi răspunseră ei. Nu întreba mai mult; urmează-ne cu supunere şi nu te împotrivi soartei tale.

Barabas surâse. Planurile lui Caiafa îi erau acum deplin înțelese. Ca să apere pe Iudita Iscariot şi pe sine de bănuieli şi clevetiri, el inventase cu vicleşug această învinuire mincinoasă contra unui criminal deja cunoscut.

Afară de aceasta, arhiereul îşi mai satisfăcea puternica sa ură şi se răzbuna pe Barabas pentru că şi el era unul dintre adoratorii Iuditei. A doua învinuire despre răpirea corpului răstignitului din mormânt era făcută ca să arunce praf în ochii poporului şi să oprească zvonurile despre minunata înviere. Situația era limpede, însă victima răutăcioasei născociri a arhiereului nu se tulbură deloc în fața acestor minciuni. Adresându-se sutaşului care îi explicase cauza arestării lui subite, Barabas grăi cu blândețe:

– Romanule, oricare ar fi soarta mea, să fii sigur că sunt gata să o suport, şi el îşi întinse mâinile să i le lege. De astă dată n-am săvârşit faptele de care sunt învinuit, dar nevinovăția nu se ia în seamă la executarea legilor lumeşti şi, de aceea, în numele lui Iisus Nazarineanul vă spun că sunt gata să merg la moarte…

– Nebunule! strigă un soldat, lovindu-l. Nu vorbi aşa! Ceea ce ai spus este o hulire, o vină suficientă, ca să fii executat!

– Deoarece mă vor executa la sigur, cuvântul meu nu are însemnătate, răspunse Barabas liniştit. Mi se pare, că fiecare trebuie să spună adevărul pe care îl simte, neuitând că pentru aceasta îl aşteaptă moartea ori viața. Să mergem, conduceți-mă şi hai mai repede, acum nu e timpul de discuții. Voi sunteți numai nişte năimiți ai legii şi trebuie să îndepliniți ceea ce vi s-a poruncit; eu nu mă supăr pe voi. Vedeți, nu m-am împotrivit. Voi sunteți în dreptul vostru, trebuie să vă supuneți autorității legiuite, deşi autoritatea legiuită e muritoare şi de scurtă durată. Şi eu de asemenea trebuie să mă supun autorității, însă ordinele pe care le primesc eu sunt neschimbătoare şi acei care nu le vor executa vor fi blestemați!

Ochii lui negri scânteiau şi când îi legau mâinile el surâdea.

– E nebun, ziceau soldații schimbând priviri între ei. Se spune că iubea pe Iudita Iscariot, poate că neaşteptata ei moarte i-a luat mințile.

Barabas auzea ceea ce vorbeau ei între dânşii. Iudita Iscariot? Da, el o iubise şi fiindcă ea a murit i-a devenit şi mai dragă. Ea nu mai era acum Iudita Iscariot, ci o nouă făptură, îndepărtată, misterioasă, un suflet eliberat, care se bucura sau se întrista, cine putea şti, dar în orice caz departe de deşertăciunea lumească. Cufundat în aceste gânduri, Barabas merse în tăcere între soldații care îl conduceau repede pe ulițele pustii ale oraşului iarăşi spre temnița cunoscută. Porțile grele care nu aşa de multă vreme se închiseseră în urma lui, se deschiseră iarăşi ca să-l lase să intre şi el presimțea că se sfârşise cu libertatea lui pe acest pământ.

– Ce, iarăşi te-ai întors, Barabas! îl întrebă gardianul, privindu-l la lumina felinarului. Ia gândeşte-te ce prostii e capabil omul să facă! Numai cincisprezece zile au fost de când ai fost eliberat la strigătele entuziaste ale poporului, şi tu, o fire atât de josnică, nu te-ai putut stăpâni să nu săvârşeşti o nouă faptă ticăloasă! Pe tovarăşul tău, acel câine fricos, Hanan, l-au răstignit. Acum, iată, te vor răstigni şi pe tine. Sfârşit vrednic de o viață de tâlhar!

Barabas tăcu. Lacrimi neaşteptate îi umplură ochii; el se gândea la Chipul Minunat, la Ființa divină, care pe cruce preamărise moartea!

– Mut ca un peşte, posomorât că un urs, continuă gardianul. Oamenii ca tine sunt cei mai răi. Nu e speranță pentru posomorâți! Hai cu mine să te conduc în stăpânirea chiliei tale de mai înainte; nimeni n-a mai fost acolo de când ai părăsit-o tu, decât doar vreun şoarece flămând. Intră mai repede şi împacă-te cu cerul!

El deschise uşa acelei fioroase încăperi, în care Barabas petrecuse optsprezece luni într-o furie şi un chin nespus, şi făcu o mişcare ca să împingă pe arestat. Barabas se opri pe prag şi-l privi drept în față:

– Să nu fii grosolan cu mine, zise el blând, n-ai nici un motiv să te superi, de data aceasta nu sunt vinovat de crimele ce mi se impută. Însă eu am fost eliberat pe

nedrept, aceasta a fost numai dorința poporului, iar nu dreapta judecată şi acum mă pregătesc să-mi răsplătesc vinile de mai înainte. Tocmai după cum m-ai povățuit tu, mă voi sili să mă împac cu cerul.

O neobişnuită frumusețe lumină fața lui posomorâtă.

În ochi îi apăru o expresie de îngândurată blândețe şi pe buze îi rătăcea un surâs delicat. Gardianul, nedumerit, îl privea şi-i spuse cu milă:

– Pentru purtarea ta potolită, zise el pe un ton mai calm, nu-ți voi mai otrăvi ultimele zile ale vieții tale. Ai pentru pocăință o zi întreagă, mâine nu este şedință de judecată. Până atunci nu vei suferi de foame şi de sete, deşi eşti făcător de rele, nu te voi lăsa fără mâncare, mai mult nu pot să fac pentru tine.

El zăvorî uşa grea de fier, trăgând ivărul cu zgomot. Barabas ascultă dându-şi seama că pentru el lumea de afară de-acum nu mai există. Se uită cu încetul prin împrejur. Era aceeaşi temniță întunecoasă, murdară, prin crăpătura îngustă, ca şi mai înainte, pătrundea o rază subțire din lumină argintie a lunii. Barabas se aşeză şi începu s-o urmărească. În situația de acum, cu fața luminată de o strălucire tainică, el era fericit şi liniştit, sărăcăcioasa temniță nu era lipsită de oarecare farmec în ochii lui şi ideea inevitabilei execuții ce-i stă înainte, îi umplea sufletul mai mult cu bucurie, decât cu frică. El petrecu noaptea liniştit, într-o adâncă meditație. Când raza argintie de lumină căpătă o nuanță aurie, el înțelese că a răsărit soarele. Gardianul îi aduse băutură şi hrană şi-l întrebă dacă a dormit bine.

– Nu, n-am dormit, răspunse Barabas bucuros, aproape se lumina de ziuă când am intrat aici şi nişte gânduri plăcute mi-au alungat somnul. Ei, ziua e frumoasă?

– Da, frumoasă, răspunse gardianul, minunându-se de liniştea arestatului. Mi se pare, că vremea prea puțin trebuie să te intereseze. Tu poți să mai petreci o zi şi o

noapte în profundă meditație, cum zici tu, şi va veni şi pentru tine sfârşitul. Mai mult n-ai să mai gândeşti. Ştii tu de ce eşti învinovățit?

– Am auzit, răspunse Barabas, însă în realitate eu însumi găsesc în mine mai multe păcate decât îşi poate închipui lumea.

Gardianul ridică din umeri cu mirare.

– Tu vorbeşti în enigme, zise el, şi eşti un om ciudat. Însă cazul tău e grav, însuşi Caiafa te acuză…

– Pe mine nu mă miră aceasta.

– Vasăzică el are motiv?

– Nu, motiv n-are, dar pe mine nu mă miră s-aud minciună de la dânsul.

Gardianul râse.

– Te iubesc pentru astfel de cuvinte. Te iubesc ca şi cum n-ai fi un făcător de rele, şi el îşi frecă mâinile. Tu ai oarecare agerime de minte. Într-adevăr, dacă Dumnezeu ar fi aşa după cum îl înfățişează preoții noştri, ar fi cel mai rău tiran care a apăsat vreodată lumea. Însă bagă de seamă, nu vorbi aşa de sincer! Adu-ți aminte de nenorocitul Nazarinean, care se ridicase contra preoților şi ar fi întocmit totul într-o nouă armonie dacă nu L-ar fi împiedicat. Avea un suflet puternic şi drept acest Nazarinean. Eu singur am auzit cum a vorbit odată, că nu trebuie să ne rugăm în public, în fața tuturor, la vedere. Aceasta a fost o lovitură nu în sprâncenele, ci chiar în ochii tuturor acestor preoți[1]. El a şi suferit pentru sinceritatea Sa, deşi spunea că El este Fiul lui Dumnezeu, totuşi aceasta nu I-a folosit la nimic!

– Te rog fii mai respectuos în cuvintele tale, îl întrerupse Barabas cu blândețe. Vezi să nu cazi singur în hulirea de Dumnezeu. El a fost şi este Fiul lui Dumnezeu Care a înviat din morți, Mântuitorul lumii! Aşa Îl cunosc, şi aşa Îl proclam!

– Acum văd, că tu eşti un nebun, zise gardianul

---

[1] Zicătoare rusească (n. tr.).

îndepărtându-se brusc. Un nebun, cuprins de frigurile minunilor care încă mai bântuie Ierusalimul! Nazarineanul a fermecat tot aerul! Desfată-te singur cu aceste poveşti, eu nu suport. Pregăteşte-te pentru răstignirea de mâine, aceasta îți va fi de mai mult folos. Tu nu mă vei mai vedea. Eu compătimeam soarta ta neînduplecată, scurta ta eliberare, a doua închisoare, însă acum cu adevărat găsesc, că tu eşti periculos şi trebuie să mori.

Cu aceste cuvinte el se întoarse să iasă, Barabas îi întinse mâinile împreunate.

– Adio, prietene, zise el.

Gardianul se uită împrejur posomorât şi fără voie; el însuşi era nemulțumit de sine, că acest Barabas îl interesa atât de puternic. El îi aruncă o privire scurtă arestatului, observă expresia liniştită a ochilor lui gânditori, apoi, în contra voinței lui proprii, îi apucă mâinile cu o strângere puternică, repede.

– Adio, zise el. Când vei muri, să mori cu demnitate.

Rămânând singur, Barabas se întoarse la gândurile sale de mai înainte. El aproape nu mai simțea neajunsurile închisorii sale: aerul închis, căldura înăbuşitoare şi întunericul; el jubila ca un împărat, care a obținut o biruință, de noua conştiință a nemuririi. Puterea extraordinară a credinței îl ridicase până la nivelul acela, când omul poate să sufere, să suporte totul fără să piardă speranța; încrederea că este ceva mai înalt, mai bun, mai fericit, decât viața pământească, îi umplea sufletul de bucurie şi de linişte. Câteodată dorea să adreseze rugăciuni către Acel Divin, care îi poruncise fără cuvinte să-L urmeze, iar apoi L-a părăsit deodată pe munte, aproape de Nazaret; voia să-L roage încă o dată să se înfățişeze în toată minunata sa frumusețe privirii iubitoare a credinciosului său serv. Dar el nu-şi satisfăcu dorința, ceea ce i s-ar fi părut aproape dovada unei noi îndoieli, ca şi cum pentru credința lui, Adevărul trebuia iarăşi şi iarăşi dovedit! De aceea el nici nu mai reîncepu

să se roage ci continuă să şadă nemişcat contemplând în sufletul său tot tabloul minunat al vieții nemuritoare, nesfârşite.

Iar ziua se stingea cu încetul şi noaptea iarăşi se îmbrăca în minunatul ei veşmânt întunecos, presărat cu stele şi cu lună strălucitoare.

O plăcută senzație de oboseală puse în sfârşit stăpânire pe Barabas, prea puțin se gândea el la ziua de mâine când îl vor judeca înaintea lui Caiafa, îl vor găsi vinovat şi-l vor executa; el se hotărî să nu se apere deloc, ca prin aceasta să cruțe amintirea Iuditei moarte. Afară de aceasta el se hotărî că dacă îl vor interoga relativ la furtul trupului Nazarineanului, el să-şi afirme pe față credința sa înaintea tuturor cărturarilor şi fariseilor anunțând că Iisus Nazarineanul este Fiul lui Dumnezeu Cel Viu. Şi cu această frază pe buze şi în suflet, el se lungi pe paiele aşternute într-un ungher al temniței, închise ochii şi adormi senin.

El avu un vis minunat. I se părea că doarme pe un pat de muşchi verde ca smaraldul şi moale ca cea mai moale catifea, că împrejurul lui înfloreau tot felul de flori mirositoare şi că alăturea de dânsul şedea o făptură strălucitoare, albă ca zăpada şi împletea o cunună de trandafiri minunați neînțepători.

– Unde am venit eu, şopti el, în ce țară minunată?

Şi chipul îngeresc care şedea alături de dânsul, răspunse cu un glas fermecător:

– Tu ai venit la un adăpost de furtună, după multe zile de suferințe, te-am înduplecat să vii aici, odihneşte-te acum şi te bucură, tu te afli înăuntrul grădinii Împărăteşti.

Cu aceste cuvinte care îi răsunau încă în urechi, Barabas se trezi şi simți o indispoziție neexplicabilă. El slăbi deodată, zidurile închisorii părură că se clatină în toate părțile ca în timpul unui cutremur şi o rază de lumină a lunii căzând pieziş prin crăpătură îi izbi ochii ca lovitura unui bici de foc. Ceva greu şi rece îl apăsa pe

inimă, gâtlejul i se strânse într-un atac de durere vie, el se sforță să se scoale în picioare, deşi abia se ținea şi abia răsufla. Sângele i se revărsă în valuri fierbinți prin toate vinele, apoi deodată se răci, greutatea de pe inimă îi dispăruse, şi el tremura din toate membrele. Zdrobit de atacul neaşteptat al acestei dureri fizice, Barabas îşi lăsă capul pe piept sprijinindu-se de perete să nu cadă şi îşi reluă cu greu răsuflarea, dar deodată o lumină ciudată, ca o revărsare torențială de aur curgător, ilumină în chip orbitor toată temnița. El ridică ochii şi strigă cu entuziasm. În închisoarea sa singuratică văzu față în față pe Nazarinean, chipul Lui strălucitor, fața transparentă a Divinului Om al Durerii care nimicea cu prezența sa tot întunericul dimprejur...

Barabas se uită cu pioşenie la Divinul său vizitator.

– Doamne, Doamne, şopti el abia auzit şi întinse uşor mâinile legate spre dânsul. Eu sunt nevrednic! Pentru ce ai venit la mine? Eu, Barabas, nu îndrăznesc să mă uit la Tine! Eu trebuia să mor pe cruce, nu Tu! Trimite-mă într-un loc de pedeapsă, în vreo pustie singuratică, întunecoasă, ca să mă pot curăți acolo de păcate, dacă se poate, cu puterea credinței mele în Tine, cu puterea iubirii mele!

El se opri tremurând din tot trupul, iar Hristos parcă surâdea.

Plin de o mare bucurie, Barabas văzu, cum chipul Divin se apleca spre dânsul. Nişte mâini delicate se atinseră de mâinile lui încătuşate, şi acele mâini îl atraseră din ce în ce mai aproape, în sus, tot mai departe, într-acolo, unde era alt aer, altă lumină decât cea de pe pământ. O voce fermecătoare îi şoptea:

– Cel ce crede în Mine nu va muri în veci. Intră în viața veşnică.

Lumina se întinse peste nesfârşitul spațiu albastru-auriu, pereții închisorii se clătinaseră parcă şi se lărgiseră, vedenii minunate de o frumusețe incomparabilă ieşeau dintr-un abis fantastic, ca nişte flori, dintr-un adânc

întuneric, o melodie atât de minunată se auzea, încât universul întreg o asculta. Ținându-se cu tărie de mâinile puternice care îl trăgeau şi privind transportat şi cu recunoştință în ochii Divini care îi surâdeau în semn de veşnică iertare şi iubire, Barabas părăsise temnița şi găsise libertatea desăvârşită.

Foarte de dimineață, a doua zi, doi oameni se coborau repede în temniță. Unul dintre dânşii era temnicerul, celălalt era străinul Melchior.

– Eu nu voi îngădui ca să-l răstignească pe Barabas, zise acesta din urmă. Eu voi răspunde pentru dânsul şi îl voi apăra eu însumi la judecată.

– Tu vorbeşti aşa de hotărât, răspunse temnicerul privindu-l curios. Însă deşi ai inel împărătesc, şi Caiafa ți-a permis să-l vezi pe arestat, totuşi aceste favoruri nu pot să oprească mersul legii.

– Şi pot şi nu, răspunse Melchior nerăbdător, căci executorii legii în Ierusalim sunt coruptibili! Voi pune în mişcare totul, pentru ca să-l scap! Multe părți bune se ascund în Barabas.

Ei ajunseseră deja la încăperea întunecoasă.

Gardianul scoase repede drugul şi deschise uşa.

– Barabas! Strigă el.

Nu urmă nici un răspuns.

– Barabas, ieşi!

Iarăşi tăcere.

– Doarme greu, zise temnicerul îndreptându-şi felinarul, care ardea slab. Trebuie să intrăm şi să-l trezim.

Şi, ținând felinarul înaintea sa, el intră.

Melchior urmă după dânsul.

Barabas era lungit pe pardoseală şi părea că doarme un somn adânc, netulburat. Mâinile lui legate, erau împreunate cruciş pe piept. Melchior se apropie repede de el şi se aplecă deasupra lui.

– Barabas, strigă el iarăşi, dar Barabas continua să tacă.

La lumina felinarului, se putea distinge pe fața

brună expresia unei frumuseți liniştite, extraordinare. Pe buzele lipite i se imprimase un surâs uşor, smerit; era ceva măreț, impozant în întreaga ținută a acestei naturi puternice care se cufundase într-o linişte absolută; mâinile lui încrucişate şi ochii închişi erau ca o emblemă a veşnicei, netulburatei linişti, în adâncul căreia se găsea, mărgăritarul al cărui nume este atotştiința. Melchior, după o scurtă examinare, înălță capul; o expresie de uşoară tristețe îi întuneca fața.

– Am putea să nu mai discutăm soarta lui Barabas, zise el cu vocea coborâtă. Nici sigiliile împăraților, nici autoritatea preoților nu pot s-o mai schimbe. Noi am întârziat. Oricare ar fi fost patimile şi fărădelegile lui, acestea îi sunt iertate. O autoritate mai înaltă decât a noastră l-a eliberat! Scoateți-l cu băgare de seamă, el a murit!

ÎNCHEIERE

Ziua se apropia spre sfârşit, când doi călători se opriră, să arunce pentru ultima oară o privire asupra zidurilor albe şi a grădinilor împrejmuitoare ale oraşului Ierusalim. Contemplând în tăcere toată frumusețea tabloului, ei urmăreau de pe înălțimea unui mic deal, cum cerul purpuriu arunca reflexul său de foc asupra templului lui Solomon, atât de măreț prin arhitectura sa. Ei puteau distinge înălțimea Golgotei întunecată, nisi-poasă, pustie, iar mai jos, în vale, desişul verde al grădinii Ghetsimani. Unul din ei, om de o statură neobişnuită şi de o constituție puternică, se lăsă în genunchi şi, cu o expresie încordată, pasionată, începu să privească spre partea Golgotei; ochii lui luară o expresie de înțelegătoare admirație ca şi cum i s-ar fi înfățişat o minunată vedenie pe acea înălțime singuratică ce ardea ca o flacără vie, sub ultimele raze ale apusului. Însoțitorul lui, nimeni altul decât Melchior, întorcându-se, văzu privirea lui transportată.

– Tu eşti trist, Simon, zise el, blând, Ți-e greu să părăseşti țara, pe care a vizitat-o Dumnezeu. Nu te întrista, căci Dumnezeu totdeauna va fi cu tine şi Golgota nu aparține numai Iudeei, ci de acum întregii lumi de pretutindeni. Iudeea s-a lepădat de Dumnezeu, şi de aceea şi ea însăşi va fi lepădată!

Simon Kirineanul, el era acesta, ridică capul.

– Da, tu ai dreptate, zise el, în aceasta, ca şi în orice

lucru. Dar nu pot să nu-mi aduc aminte, cum am dus crucea pe muntele acela. Cuvintele nu pot să exprime bucuria, ce mi-a făcut această muncă, impusă asupra mea, ele nu pot să exprime bucuria, ce mi-a cuprins inima. Şi încă mai minunată a fost ridicarea crucii. Mi se părea că ţineam mântuirea lumii! Nu pot să vorbesc despre aceasta, sufletul mi se cutremură numai cât mi-aduc aminte! Şi iarăşi eu văd faţa Lui, faţa lui Dumnezeu, care-mi surâdea!...

Melchior nu zise nimic, dar ochii i se opriseră gânditori asupra unor stânci, îngrămădite pe şesul din stânga oraşului şi numite de unii Locul mormintelor, din cauza numeroaselor morminte şi gropi săpate în ele.

– Iată, colo doarme Barabas, despre care ţi-am vorbit, zise Melchior, după o oarecare tăcere, colo, unde un palmier singuratic îşi pleacă ramurile sale aproape veştede. Eu l-am înmormântat. N-avea nici un apropiat în Ierusalim, cu tot entuziasmul mulţimii neroade, în ziua eliberării lui. Acesta era un suflet păcătos, ignorant, dar nu fără oarecare simţire, tipul îndoielii omeneşti care năzuieşte spre adevăr, mi se pare că numai pentru această năzuinţă a găsit iertarea şi odihnă. El tăcu, apoi începu iarăşi. Kirinene, ţie ţi s-a dat puterea să duci crucea; îndeplinind această sarcină, tu ai găsit şi credinţa şi ştiinţa. Însă nu tuturor li s-a dat această fericire şi omenirea în genere e slabă. Rareori ea se jertfeşte pe sine pentru Dumnezeu şi refuză de a duce orice sarcină grea. Tu, care acum renunţi la casă şi la rudele tale, la văile fertile ale Kirineei, la libera servire ţie însuţi, ca să serveşti numai lui Dumnezeu, eşti un înţelept deşi nu în spiritul timpului, şi în curând vei cunoaşte lucruri pentru atingerea cărora lumii acesteia nespiritualizate i se vor cere lungi secole. Trimisul a venit şi şi-a dat solia. Hristos a fost răstignit şi a înviat din morţi servind de simbol al adevărului că binele triumfă totdeauna asupra răului, dar totuşi va trece multă vreme până când oamenii vor înţelege această lecţie a Perfecţiunii Divine.

Simon ridicându-se din genunchi, se uită curios la cel care vorbise.

– Pentru ce trebuie să treacă multă vreme? Întrebă el. Tu ai cunoscut repede pe Hristos? Sau tu ai alte taine, îndeosebi de ceilalți oameni?

– De aş recunoaşte aceasta, ar fi o laudă falsă, răspunse Melchior, şi despre lucruri tainice nu pot să-ți vorbesc! Îți voi spune însă un lucru: în tinerețe am fost împărat, nu, să nu te miri! Când s-a născut Hristos în Betleem, eu am avut o vedenie: un înger sta înaintea mea zicând: „Scoală, Melchior, fii cel dintâi împărat care renunță la împărăția sa. Du-te în Betleemul Iudeei, acolo vei găsi pe Noul născut Dumnezeu, Moştenitorul lumii, care va uni la un loc toate popoarele lumii şi va lega omenirea cu Cerurile, prin splendoarea veşnicului Său nume”.

El se opri, absorbit de propriile sale amintiri.

Simon îl asculta mirat şi fermecat.

– Îngerul a dispărut, continuă el, şi eu m-am sculat, am plecat şi n-am încetinit mersul până ce n-am ajuns la Betleem. Acolo mi-am depus coroana la picioarele Pruncului Mariei, şi I-am făcut jurământ de credință. L-am urmat chiar de la leagăn până la cruce; acum voi urma după dânsul de la mormântul Lui deschis până la porțile deschise ale raiului!

– Şi eu cu tine, strigă Simon îți voi fi supus ca un rob şi voi învăța de la tine ce trebuie să fac.

– Nu, eu nu te voi putea învăța, zise Melchior mângâios. Tu ai dus crucea, tu ai purtat pe Hristos, celelalte se vor adăuga ție.

El privi iarăşi oraşul tăcut care se acoperea cu o uşoară umbră de seară. Soarele acum apunea.

– Dacă ai cunoaşte tu măcar în ziua aceasta, repetă el, întorcându-se spre Ierusalim, cuvintele lui Hristos. Vai, vai, mulți vor prefera ignoranța, ştiinței.

– Tu vorbeşti despre rătăciții care s-au lepădat de Dumnezeu? Întrebă Simon. Dar desigur ei se vor

convinge, în curând, toți, chiar şi Caiafa.

– Suflet simplu, răspunse Melchior. Tu crezi că mincinosul va recunoaşte vreodată adevărul? Aceasta e o minune, ceva mai presus de fire. Din cauza lui Caiafa pata trădării va rămâne veşnic asupra lui Iuda cel mort, din cauza lui Caiafa va fi respinsă divina înviere, prin Caiafa chiar numele lui Hristos va fi exclus din cronicile evreilor. Să-ți aduci aminte de aceasta. Aşa-numitul preot al lui Dumnezeu a răstignit pe unsul lui Dumnezeu. Aceasta poate să-ți amintească multe lucruri în viitor.

– Dar ştii tu, întrebă deodată Simon, că Petru s-a întors în Betania şi predică cu curaj pe Hristos cel răstignit şi înviat?

– Predică? întrebă Melchior şi vocea lui iarăşi răsună trist. El s-a înarmat în sfârşit cu curajul şi cu aceasta vrea să-şi răscumpere păcatul. Ciudată soartă va avea el, căci jumătate din lume va crede aşa precum o va învăța el, cel care s-a lepădat de Învățătorul său!

Şi cu un suspin profund îşi întoarse privirea de la oraş.

Aceasta este o învățătură simbolică a lui Dumnezeu, adaose el, pe care puțini dintre noi sunt capabili s-o înțeleagă. Pe muntele acesta Golgota, de la care tu, Simon, nu-ți mai poți întrerupe privirea uimită, s-a jucat unica tragedie a lumii, tragedia iubirii şi a milei, adusă ca jertfă răutății omeneşti! Însă iubirea şi mila sunt nemuritoare şi nemurirea totdeauna va învinge; de aceea, în întunecatele zile de acum, noi nu trebuie să pierdem curajul şi speranța. Vor fi multe forme de credință, multe mărturisiri în care nu va fi nici o scânteie divină, dar să ne ținem de învățătura lui Hristos şi, necăutând la tot felul de îndoieli, să nu ne rătăcim. Ora e deja înaintată, să mergem, întâiule pustnic din lumea creştină, să mergem împreună.

Ei se coborâră de pe munte. Pe vale păşeau încet îndreptându-se spre misterioasa țară, Egiptul, unde piramidele se înalță şi acum maiestuos spre albastrul cer

şi adâncul Nil şopteşte tainic despre zeii uitați. Ei îşi urmară drumul, luminat încă de răsfrântele raze ale soarelui dispărut, nemaiuitându-se niciodată în urmă. Câte puțin, figurile lor se micşorară, apoi se pierdură cu totul.

Asupra Ierusalimului se lăsă repede o noapte întunecoasă, întinzându-se posomorâtă ca o umbră amenințătoare a furtunii apropiate şi a neîntârziatei distrugeri ce avea să-i vie, un tunet se auzea în depărtare şi numai o palidă stea mai privea sfioasă din ceruri aruncând modesta sa licărire peste Locul Mormintelor, unde, sub un palmier ce se veştejea, odihnea în pace Barabas.

SFÂRŞIT